

**YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAĞIN HAKLI SEBEPLE
ĐIKMASI VE ĐIKARILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Nihan BOSTAN ÖNAL

Eskişehir 2019

**YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAĞIN HAKLI SEBEPLE
ÇIKMASI VE ÇIKARILMASI**

Nihan BOSTAN ÖNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özel Hukuk Anabilim Dalı Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya GÖKTEPE

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Enstitüsü

Ağustos 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Nihan BOSTAN ÖNAL'ın "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerde Ortağın Haklı Sebeple Çıkması ve Çıkarılması" başlıklı tezi 19 Ağustos 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Özel Hukuk** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr.Öğr.Üyesi Hülya GÖKTEPE
Üye : Dr.Öğr.Üyesi Hediye BAHAR SAYIN
Üye : Dr.Öğr.Üyesi Altan Fahri GÜLERCİ

Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

FINAL APPROVAL FOR THESIS

This thesis titled “.....” has been prepared and submitted by Nihan BOSTAN ONAL in partial fulfillment of the requirements in “Anadolu University Directive on Graduate Education and Examination” for the Degree of Master of Science/Master of Arts/Doctor of Philosophy (PhD)/Proficiency in Arts in Private Law Department has been examined and approved on/...../.....

<u>Committee Members</u>	<u>Signature</u>
Member (Supervisor) :
Member :
Member :

.....
Director
Graduate School of

ÖZET

Yargıtay Kararları Işığında
Limited Şirketlerde Ortağın Haklı Sebep
Çıkması ve Çıkarılması

Nihan BOSTAN ÖNAL

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya GÖKTEPE

Limited şirketler, ortaklık yapısı, kuruluşu ve sona ermesi bakımından Türk Ticaret Kanunu ile sağlanan kolaylık nedeniyle Türkiye'deki en yaygın şirket türüdür. Limited şirketlerin tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biri de şirketin tasfiyesinin ve ortaklıktan ayrılma imkanının kolay olmasıdır. Şirketlerde ortaklık ilişkisinin ne şekilde sona ereceği Kanunda açıkça gösterilebilir. Bunun yanında doğrudan bir sona erme sebebi olarak gösterilmeyen, ancak hayat akışı içinde ortaya çıkan farklı olaylara uyum sağlayacak bir üst kavramın da oluşturulduğu görülmektedir. Bu kavram "haklı sebep" olarak ifade edilmiştir. Kanun Koyucu, limited şirkette ortakların haklı sebep göstermesi durumunda çıkması; şirketin ortağın şirkette kalması yönünde sakınca bulunması durumunda ise haklı sebeple çıkarılması prosedürlerini kabul etmiştir. Ancak haklı neden kavramının ne olduğu TTK'da tanımlanmamıştır. Bu çalışmada haklı nedenlerin neler olduğu ve sonuçları hakkında doktrin ve yargı kararları üzerinde çeşitli örnekler verilmiş ile tanımlamalar yapılmıştır. Çalışmamızın temel amacı da uygulaması doktrin ve yargı kararlarına bırakılan haklı neden kavramını tanımlamak ve hangi olguların haklı nedenle çıkma ve çıkarma davasına konu olabileceğini incelemektir.

Anahtar Sözcükler: Limited şirket, haklı neden, ortaklıktan çıkma, ortaklıktan çıkarılma.

ABSTRACT

The Partner's Departure and Dismissal in Limited Companies with
Just Causes in Light of the Rulings of the Supreme Court

Nihan BOSTAN ÖNAL

Department of Private Law

Anadolu University Graduate School of Social Sciences, August 2019

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Hülya GÖKTEPE

Limited companies are the most common type of company in Turkey in terms of the partnership structure with the Turkish Commercial Code, and the convenience of establishment and termination. One of the most important reasons why limited companies are preferred is that these companies are easy to liquidate or leave the partnership. The manner in which the partnership relationship will terminate in companies is clearly indicated in the Law. In addition to this, it is observed that some top-concepts that can be adapted to various situations in life are also preferred although they are not shown as a direct reason in the Law. One of these reasons is the concept of the "just cause". Legislator has accepted the procedures for removal in case the shareholders has the just cause to leave the limited company or in case the company has the just cause to dismiss a shareholder. However, the concept of good cause is not defined in the Turkish Commercial Code. It gave various examples and definitions of the doctrine and judicial decisions about what good causes are and their consequences. The main purpose of our study is to define the concept of just cause whose application is left to the doctrine and judicial decisions, and to examine which situations may be the subject of a case of removal with just cause.

Keywords: Limited company, just cause, withdraw from a partnership, dismissal from the partnership.

19.08/2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığımı ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Nihan BOSTAN-ÖNAL

.../.../2019

STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES AND RULES

I hereby truthfully declare that this thesis is an original work prepared by me; that I have behaved in accordance with the scientific ethical principles and rules throughout the stages of preparation, data collection, analysis and presentation of my work; that I have cited the sources of all the data and information that could be obtained within the scope of this study, and included these sources in the references section; and that this study has been scanned for plagiarism with “scientific plagiarism detection program” used by Anadolu University, and that “it does not have any plagiarism” whatsoever. I also declare that, if a case contrary to my declaration is detected in my work at any time, I hereby express my consent to all the ethical and legal consequences that are involved.

.....

Nihan BOSTAN ÖNAL

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
FINAL APPROVAL FOR THESIS	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES AND RULES	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAK SIFATININ SONA ERMESİ HALLERİ	4
1. LİMİTED ŞİRKET KAVRAMI	4
2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAK SIFATININ YİTİRİLMESİ KAVRAMI	8
2.1. Kanunda Yazan Genel Yollar ile Şirketin Sona Ermesi Yoluyla Ortak Sıfatının Sona Ermesi	11
2.1.1. Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle	11
2.1.2. Genel kurul kararı ile	12
2.1.3. İflasın açılması ile	12
2.1.4. Ortaklığın amacına ulaşmasının imkânsız hale geldiği gerekçesiyle infisahın tespiti davası açılması	13
2.1.5. Limited şirketin kuruluşundan kaynaklı eksiklikler nedeniyle fesih davası	14
2.1.6. Organ eksikliğinden kaynaklı ortaklık feshi davası	15
2.1.7. Sürenin sona ermesi	16
2.2. Ortak Sıfatını Sona Erdiren Diğer Sebepler	18
2.2.1. Pay sahibinin payını devrederek ortaklıktan çıkması	18
2.2.2. Haklı sebebin varlığı halinde şirketten çıkma/ çıkarma	19
2.2.3. Birleşme ve bölünme ile ortak sıfatının sona ermesi	20
2.2.4. Tür değiştirme yoluyla ortaklığın sona ermesi	21
2.2.5. Ölüm, eşler arası mal rejimi düzenlemeleri ve icra	22
2.2.6. İtfa	24
3. HAKLI SEBEP KAVRAMI	25
3.1. Haklı Sebep Kavramı ve Özellikleri	25
3.2. Şirketler Hukukunda Haklı Sebebin Tanımı	26

3.2.1. Kollektif şirketler bakımından haklı sebep kavramı.....	27
3.2.2 Anonim şirketler bakımından haklı sebep kavramı.....	30
3.2.3. Limited şirketlere özgü haklı sebep kavramı	31
İKİNCİ BÖLÜM.....	37
LİMİTED ŞİRKETLERDE HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKMA ..	37
1. ORTAKLIKTAN HAKLI SEBEPLE ÇIKMA.....	37
1.1. Genel Olarak.....	37
1.2. TTK Hükümleri Kapsamında Haklı Nedenle Ortaklıktan Çıkmanın Niteliği.....	37
2. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER	40
2.1. Ortaklık Hukukunun İhlalinden Kaynaklanan Sebepler ile Ortaklıktan Çıkma	40
2.1.1. Bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi.....	40
2.1.2. Şirketin kötü yönetimi.....	46
2.1.3. Şirketin kâr payı dağıtmaması	50
2.1.4. Şirket genel kurulunun işlevini yitirmesi.....	54
2.1.5. Hâkimiyetin kötüye kullanılması	56
2.1.6. Haklı nedenle ortaklıktan çıkma sebebi olabilecek diğer haller	60
2.2. Ortakların Şahsından Kaynaklanan Sebepler	63
2.2.1. Ailevi sebepler.....	63
2.2.2. Sağlık nedenleri/ ölüm/ özgürlüğü bağlayıcı ceza/ ortaklar arası sorunlar/ geçimsizlik	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	73
LİMİTED ŞİRKETLERDE HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKARMA	73
1. GENEL OLARAK.....	73
2. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKARMA HALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER .	75
2.1. Bağlılık, Sır Saklama Yükümlülüğünün ve Rekabet Yasağının İhlali ile Güveni Kötüye Kullanması Nedeniyle Ortağın Çıkarılması	75
2.2. Ortağın Şahsi Borçları Nedeniyle Çıkarılması	83
2.3. Şirketin Çalışmasını Engelleyen Ortağın Çıkarılması.....	86
2.4. Ortağın Kendisinden Beklenen Yükümlülükleri Yerine Getirmemesi Nedeniyle Çıkarılması	88
2.5. Ortaklığın Amacının İmkansızlaşması	91
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	93
HAKLI SEBEPLE ÇIKMA VE ÇIKARMA USULÜ	93
1. HAKLI SEBEPLE ÇIKMA USULÜ	93
2. HAKLI SEBEPLE ÇIKARMA USULÜ.....	101
3. HAKLI SEBEPLE ÇIKMA VE ÇIKARMANIN SONUÇLARI.....	111
SONUÇ.....	119

KAYNAKÇA	126
----------------	-----

KISALTMALAR

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi	: AÜHFD
Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi	: AÜEHFD
Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları	: BTHAE
Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi	: BATİDER
Bankacılık Kanunu	: BankK.
Bölüm	: B.
Cilt	: C.
Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi	: DEÜHFD
Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi	: EÜHFD
Eski Türk Ticaret Kanunu	: eTTK
Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi	: GÜHFD
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası	: İÜHFM
İsviçre Borçlar Kanunu	: OR
Madde	: m.
Resmî Gazete	: RG
Sayfa	: s.
Sayı	: S.
Sermaye Piyasası Kanunu	: SPK
Türk Borçlar Kanunu	: TBK
Türk Medeni Kanunu	: TMK
Türk Ticaret Kanunu	: TTK
Türkiye Barolar Birliği Dergisi	: TBBD
Yargıtay Kararları Dergisi	: YKD
Yıl	: Y.
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi	: YBÜHFD

GİRİŞ

Türkiye’de kurulan şirket sayıları ve kurulan şirket türleri dikkate alındığında limited şirketlerin her zaman tercih edilen bir şirket türü olduğu görülmektedir¹. Kuruluşu, faaliyetlerin yerine getirilmesi ve yönetim bakımından pek çok yönden kolaylık sağlayan limited şirketler, sağladığı bu kolaylık sebebiyle en çok tercih edilen şirket modelidir.

Elbette limited şirketlerin kurulması ve yönetimine ilişkin zaman içinde gelişmeler olmuştur. 1956 tarihli 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)² zamanı ölçüsünde oldukça önemli ve yenilik içeren düzenlemeler getirirse de zaman içinde ihtiyaçlara cevap verememiştir. 6102 sayılı TTK³ yeni ihtiyaçlara göre düzenlenmiş ve 1.7.2012 tarihinden bu yana uygulanmaktadır. Şirketler hukuku dinamik yapıda olan bir hukuk dalıdır. Bu nedenle dünya üzerinde bir ülkede meydana gelen bir ticari uygulamaya ayak uydurmak amacıyla Türk hukukunda da benzer yönde değişiklik yapılması her zaman gündeme gelebilecektir. Günümüzde uluslararası ticaretin artması, şirket kurulmasının kolaylaşması, bu gibi gelişmeler sonucunda 6102 sayılı TTK hazırlanmıştır ve yedi yıldır bu Kanun kapsamında çalışmalar yapılmaktadır.

Kişiler sosyal yapıda olan varlıklardır. Bu durum gerçek kişiler için olduğu kadar, tüzel kişiler için de geçerlidir. Limited şirketler de tüzel kişi olmaları nedeniyle sosyal yapıdadır⁴. Tüzel kişi şirketlerin sosyal olmasından kasıt, tıpkı insan haklarında olduğu gibi devlet iktidarına karşı korunmaları, şirketi oluşturan kişilerin haklarının, yetkilerinin ve sınırlarının bilinmesi gerekliliğidir. Şirketi meydana getirme, yaşatma ve sonlandırma da bu kapsamda şirketin sosyal bir varlık olmasından kaynaklanmaktadır. Hukukun amacı da sosyal varlık olan şirketlerin varlığı süresince karşılaşılabileceği sorunlara çözüm üretmektir⁵. Hukuki kesinlik, hukuki güvenlik ve hukuki öngörülebilirlik bu çözümün temel unsurlarıdır. Şirketlerin yaşayacağı sorunlara çözüm üretirken kesin hukuk kuralları ile şirketi meydana getiren unsurları koruyucu yasalar getirilir. Hukuki sorunlar öngörülebilir olduğu müddetçe kişiler yaşayacağı sorunlara karşı tedbir alabilirler. Yasalarla kişilerin içgüdüsel olarak sahip oldukları güvenlik endişesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bir diğer ifade ile hukuki kesinlik, güvenlik ve öngörülebilirlik hukukun temel amaçlarındandır.

6102 sayılı TTK da bu amaç doğrultusunda hazırlanmıştır. Gelişen dünyada şirketler

¹ Veriler için bkz. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), <<https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>>, Erişim Tarihi: 27.3.2019.

² Resmî Gazete (RG): 09.07.1956, Sayı (S): 9346.

³ RG: 14.02.2011, S: 27846.

⁴ Yıldırım, Engin (2017), “Lanetlenecek Bir Ruh, Tekmelenecek Bir Beden”: Şirketlerin, “İnsan” Hakları Olabilir Mi?, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, Y. 2, s. 64.

⁵ Yıldırım, 2017, a.g.k., s. 65.

hukukunda meydana gelen gelişmelerin Türk hukukuna adapte edilmesi amaçlanmıştır⁶. Kanunda şirketlerin kurulması, yaşaması, sona ermesi, şirketi meydana getiren unsurlara dair hukuki kesinlik, güvenlik, öngörülebilirlik kapsamında pek çok düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemelerden biri de limited şirketten haklı nedenle çıkma ve şirketten çıkarma hakkı üzerinedir. Çalışmamız limited şirketlere ilişkin var olan bu düzenlemelerin, bir normdan öte sosyal hayat içinde kendisine yer edinme şekli olarak mahkeme kararlarının incelenmesi üzerinedir. Yargıtay'ın, TTK'da bir hak olarak var olan şirketten haklı nedenle çıkma, çıkarma durumlarını hangi hallerde uyguladığı, meydana gelen olaylarda hangi halleri haklı nedenle çıkma ve çıkarma sebebi kabul ettiği incelenmiştir.

Çalışmamız dört ana bölümden meydana gelmiştir. Çalışmamızın ilk bölümünde limited şirketlerde ortaklık sıfatının sona ermesine ilişkin haller açıklanmıştır. Zira, madem ki limited şirketlerde haklı nedenle çıkma ve çıkarma kavramları şirkette ortaklık sıfatını sona erdiren bir durumdur, diğer sona erme hallerinin de bilinmesi daha sonra ele alınacak olan haklı nedenle çıkma ve çıkarma kavramlarının anlaşılmasında fayda sağlayacaktır. Şirkette ortaklık sıfatını sona erdiren haller, TTK'da belirtilenler ile sınırlı olmadığından Kanunda belirtilenler ve Kanunda düzenlenmeyen durumlar olarak ayırım yapılmıştır. Kanunda düzenlenen ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinin temelinde, en başta esas sözleşmede düzenlenen ortaklık sıfatının sona ermesi halleri gelmektedir. Bunun yanında genel kurul kararı ile ortaklık sıfatının sona ermesi, iflasın açılması, şirket unsurlarında eksiklik, organ yokluğu, şirket amacının gerçekleşmesi ve sürenin dolması gibi nedenler sayılmıştır. Bu durumlar şirketten kaynaklanan nedenler olarak düşünülebilir. Bunun yanında şirketlerin faaliyetleri sırasında meydana gelen ve ortaklardan kaynaklanan ortaklık sıfatının sona ermesi nedenlerine değinilmiştir. Ölüm, ayırt etme gücünün kaybedilmesi, payın devri, itfa, boşanma nedeniyle mal varlığının bölünmesi, birleşme, devralma, tür değiştirme ortaklardan kaynaklanan ortaklık sıfatının sona ermesi türleridir. Bu sayılan sona erme sebeplerinin varlığı aynı zamanda haklı neden de oluşturabilir. Nihayet bu bölümde ele aldığımız son konu haklı neden kavramının incelenmesidir. Haklı neden kavramı, sadece ticaret hukukundan kaynaklanan bir kavram değildir. Pek çok hukuk dalı içerisinde kullanılan ve özellikle borçlar hukukunda sözleşme ilişkisine uygulanan bir kavramdır. Haklı neden tek bir tanımı olan somut bir kavram değildir. Hayatın olağan akışı içinde şirkette ortaklığın devamlılığını çekilmez kılan her şey haklı neden olabilir. Bu nedenle geniş bir perspektifte tanımı yapılmaktadır. Özellikle şirketler hukukunda bir olayın, gelişmenin haklı neden olarak kabul edilmesi, şirkette ortaklığı çekilmez kılan hususların neler

⁶ Türk, Hikmet Sami (2005), Ticaret Kanunu Niçin Yenileniyor?, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi (BATİDER)*, C. XXIII, S. 1, s. 203.

olduğu bu bölümde incelenmiştir.

İkinci bölümde ise şirketten haklı nedenle çıkma halleri incelenmiştir. Bu kapsamda ilk bölümde incelenen haklı neden tanımı ışığında, haklı neden oluşturan olgular ortaklık hukukundan kaynaklanan nedenler ile ortakların şahsından kaynaklanan nedenler olarak ayrılmıştır. İlk olarak Kanunda belirtilen ve ortaklık hakkı olarak görülen durumların kullandırılmamasının haklı neden teşkil edip etmediği üzerinde durulmuştur. Şirketten bilgi alma hakkının engellenmesi, şirketin genel kurul toplantısı yapmaması, kâr dağıtım yapmaması, hâkimiyetin kötüye kullanılması gibi özellikli durumlar belirtilmiştir. İkinci olarak ise ortakların şahsından kaynaklanan haklı nedenlerin neler olduğu incelenmiştir. Bu bölümde ortakların aralarında meydana gelen hangi hallerin ortaklıktan çıkmada haklı neden olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde haklı sebeple ortaklıktan çıkarma ve nihayet dördüncü bölümde ortaklıktan çıkma ve çıkarmanın usulü ile sonuçları üzerinde durulmuştur. TTK m. 640, haklı nedenlerin varlığı halinde, haklı nedenlerin meydana gelmesine sebep olan ortağın ortaklıktan çıkarılmasını düzenlemiştir. Ancak bu hallerin neler olduğu Kanunda belirtilmemiştir. Yargıtay kararlarında, şirketten haklı nedenlerle çıkarma hallerinin neler olduğuna değinilmiştir. Dördüncü bölümde ortaklıktan haklı nedenle çıkma ve çıkarmaya ilişkin usulî sorunlar ile bu sorunlara ilişkin doktrin görüşleri ve Yargıtay kararları belirtilmiştir. Ortaklıktan haklı nedenle çıkma ve çıkarma kararlarının sonuçları da dördüncü bölümde incelenmiştir.

Çalışmamızda vardığımız sonuçlar sonuç bölümünde açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAK SIFATININ SONA ERMESİ HALLERİ

1. LİMİTED ŞİRKET KAVRAMI

Limited şirketlerde çıkma ve çıkarılma ile haklı neden kavramlarını incelemeden önce limited şirket kavramını kısaca açıklamak gereklidir. Limited şirketler ülkemizde en yaygın faaliyet gösteren şirket grubudur. 1956 yılında yürürlüğe giren 6762 sayılı⁷ eski Türk Ticaret Kanunu (eTTK) öncesinde yaygın olan kollektif şirketler, özellikle Kanunun kabul edilmesi sonrasında yerini limited şirketlere bırakmıştır⁸. Limited şirketlerin 6762 sayılı TTK sonrasında artmasının sebebi olarak Kanunun limited şirketleri geniş biçimde düzenlemesi ve limited şirketlere sağladığı avantajlar gösterilebilir. Özellikle ekonomik hayatta ortaklara karşı sınırlı sorumluluk imkânının sunulması, kuruluş, işleyiş ve faaliyet gösterme noktasında kolaylıkların sunulması; limited şirketlerin çoklukla tercih edilmesi sebebidir⁹. Kuruluş mahiyetinin ekonomik olması, yükümlülükler bakımından sınırlı bir sorumluluk getirmesi bakımından çokça tercih edilen limited şirketler, Almanya ve İsviçre’de de aynı sebepler ile tercih edilen bir şirket türüdür¹⁰.

Doktrinde, amaç ve işleyiş bakımından “*mini-küçük anonim şirket*” olarak isimlendirilen¹¹ limited şirketlere ilişkin hükümlerde anonim şirket hükümlerine atıf yapılmıştır. Bu durum özellikle 6102 sayılı TTK¹² bakımından daha da dikkat çekicidir. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere limited şirketler sermaye şirketlerine daha da

⁷ Resmî Gazete (RG), No.: 9353, Kabul Tarihi: 29.06.1956, Kanun No.: 6762, Resmî Gazete Tarihi: 09. 07. 1956

⁸ Arslanlı, Halil (1960), *Kollektif ve Komandit Şirketler*, 2.Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, s. 18.

⁹ Arslanlı, Halil (1962), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap-Yedinci Fası, Limited Şirketler (Madde 503-556), Birinci Kısım (Madde 503- 517)*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, s.9; Arslanlı, Hayri/ Domaniç, Hayri (1989), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar (TTK m. 475-484), Limited Ortaklıklar (TTK m. 503-556)*, İstanbul: Temel Yayınları, s.37; Bilgili, Fatih/ Demirkapı, Ertan (2013), *Şirketler Hukuku*, 9. Bası, Bursa: Dora Yayıncılık, s. 616; Pulaşlı, Hasan (2011), *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. I*, Ankara: Adalet Yayınevi, s. 479; Karayalçın, Yaşar (1968), *Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, Kollektif-Komandit-Limited-Kooperatif Şirketler*, 2. Bası, Ankara, s.335 vd.; Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin (2005), *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, 10. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi, s.781-782; Ayhan, Rıza (1992), *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, İstanbul: Kazancı Yayınları, s.59; Bahtiyar, Mehmet (2017), *Ortaklıklar Hukuku, Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler, Dersler Soru Örnekleri*, Güncellenmiş 12.Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, s.411.

¹⁰ Türkçe “*Limited*” ifadesi İngilizce karşılığı olarak “*limited*” yani, “*sınırlı*” anlamına gelmektedir. Yabancı literatürde “*limited liability company*”, “*LLC*” ifadesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. *Anglosakson* hukuk literatüründe sorumluluğu sınırlı şirket olarak ifade edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çevik, Orhan Nuri (2003), *Limited Ortaklıklar Hukuku ve Uygulaması*, 4. Bası, Ankara: Yetkin Yayınevi, s.61; Tekil, Fehiman (1978), *Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku*, 2.Baskı, İstanbul: Otağ Yayınevi, s.5; Kiper, Osman (1995), *Uygulamada Ticaret Şirketleri*, 3.Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, s.232; Alışkan, Mustafa (2013), *Limited Şirket, Tarihçe Niteliği*, İstanbul: Legal Kitapevi, s. 1.

¹¹ Bilgili/Demirkapı, 2013, s.616; Alışkan, 2013, s.84. Aksi görüş için bkz. Tekinalp, Ünal (2013), *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme*, 3.Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 333.

¹² R.G. No.: 27846, Kabul Tarihi: 13.01.2011, Kanun No.: 6102, Resmî Gazete Tarihi: 14.02. 2011.

yaklaştırılmıştır. TTK genel gerekçesi m. 144'te¹³ açıklandığı üzere “*Tasarıda limited şirket hükümlerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikte, halen İsviçre’de tartışılmakta olan İsviçre Borçlar Kanunu’nun limited şirketlere ilişkin hükümlerinin revizyonuna ilişkin tasarı da dikkate alınmıştır. Değişikliği yönlendiren düşünce, ileriki yıllarda, çeşitli sebeplerle, özellikle asgarî sermayenin yüksekliği sebebiyle girişimcilerin anonim şirket yerine limited şirket kurmaya daha fazla yönelecek olmaları dolayısıyla bu şirketi biraz daha sermaye şirketine yaklaştırılmasıdır. Bu ana amaç nedeniyle Tasarı kaynak İsviçre modelinden birçok noktada ayrılmıştır. Limited şirketin de en az anonim şirket kadar ticaret ve sanayi hayatında işlev sahibi olması ve özellikle son yıllarda yabancı yatırımların bu türü tercih etmeleri de limited şirkete ilişkin hükümlerin geniş çapta değiştirilmesinde rol oynamıştır*” şeklinde belirtilmiştir¹⁴.

Limited şirket tanımının eTTK’den farklı olarak, 6102 sayılı TTK’da yapılmadığı görülmektedir¹⁵. Bunun yerine TTK m. 573’te limited şirketlerin unsurlarına ve niteliklerine yer verilmiştir. Buna göre “*Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur. (2) Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde ön görülen ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri yerine getirmekle yükümlüdürler. (3) Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.*” Görüldüğü üzere limited şirketler¹⁶ gerçek ve tüzel kişiler tarafından, bir ticaret unvanı adı altında, belirli bir esas sermaye ile kurulan¹⁷, ortakların şirketin borçlarından sorumlu olmadığı (m 573/2)¹⁸; buna karşılık, taahhüt

¹³ Bkz. Kanun genel gerekçesi m. 144.

¹⁴ Ticaret Kanunu, <<http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-genel-gerekce/>>, Erişim Tarihi: 1.10.2018.

¹⁵ eTTK m. 503’te limited şirket tanımı yapılmıştır.

¹⁶ Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Nomer-Ertan, Füsün (2015), *Ticari İşletme Hukuku*, Genişletilmiş 4. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 114 vd.; Poroy, Reha/ Yasaman, Hamdi (2013), *Ticari İşletme Hukuku*, 14. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 32-35; Berzek, Ayşe Nur (2016), *Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri*, 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 7 vd.; Karahan, Sami (2013), *Ticari İşletme Hukuku*, Güncellenmiş 23. Tıpkı Bası, Konya: Mimoza Yayıncılık, Konya, s. 111; Poroy, Reha/ Yasaman, Hamdi (2012), *Ticari İşletme Hukuku*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 212; Çeker, Mustafa (2014), *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku*, 6. Baskı, Adana: Karahan Yayıncılık, s. 34; Baştuğ, İrfan (1974), *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir, s. 2.

¹⁷ Türk, Ahmet (2010), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Genel, Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığa İlişkin Hükümlerinden Bazıları Hakkında Düşünceler*, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C. II, Ankara, s. 2170; Moroğlu, Erdoğan (2010), *Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Arturumunun Butlanı Davası ve Bir Aylık Hak Düşürücü Süre*, Makaleler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 137 vd.; Çamoğlu, Ersin (1972), *Limited Ortakların Selef Sifatıyla Sorumluluğu*, *BATİDER*, C. VI, S.3, s. 92.

¹⁸ Çeker Mustafa (2015), *Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması*, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Y. 2015, S. 1, s. 57-64; Özkorkut, Korkut (2009), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Şirketlerine Getireceği Yenilikler ve Değişiklikler-I*, *Yaklaşım Dergisi*, S. 194, s. 239 vd.; Okan, Neval (2000), *Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları*, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* C. 1 S. 1, s. 57 vd.; Can, Mustafa Erdem (2011), *Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre*

ettikleri sermaye limitini koymakla yükümlü oldukları, bunun yanında esas sözleşme ile kararlaştırılan yan edim ve ek ödemeleri de zaman içinde ifa etmeleri gereken şirket türüdür¹⁹.

TTK m. 125 uyarınca ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir. Bu durum m. 125 “*Ticaret Şirketleri*” “*Genel Hükümler*” başlığında özel olarak düzenlendiği için ayrıca limited şirketler “*Kavram*” kısmında değinilmemiştir^{20 21}. Aynı kısımda tüzel kişiliğin şirketin ticaret siciline tescil ile kazanılacağı düzenlenmiştir²². Sermaye şirketini tescil ettirene ve dolayısıyla tüzel kişilik kazandıran kadar geçen bir ara dönem olduğu ve bu ara dönemin de TTK ile resmen düzenlendiği bir model öngörülmüştür. “*Ön şirket*” olarak anılan bu model, bir görüşe göre sadece anonim şirketler açısından kabul edilirken²³, bir diğer görüşe göre tüm sermaye şirketleri açısından geçerlidir^{24 25}. Ön şirket kavramının tüm sermaye şirketleri açısından geçerli olduğunu savunan görüşe göre, tüm sermaye şirketleri bakımından tarafların öncelikle bir kurucu sözleşme etrafında birleştikleri, tescil aşamasına kadar geçen süre zarfında bu kurucu sözleşme doğrultusunda birtakım haklar ve borçlar edindikleri, bu süreçte doğan haklar ve

Limited Şirket Ortağının Borçları Ve Yükümlülükleri, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XV, Y. 2011, S. 4, s. 2-23*;

¹⁹ Kayar, İsmail (2001), Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, B. 2, s. 321* vd.

²⁰ Eker, Semih (2018), *Limited Şirketin Kuruluşu ve Kuruluşundan Doğan Sorumluluk*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 8.

²¹ Ayrıca bu durum m. 573'ün gerekçesinde de değinilmiştir. Madde 573 gerekçe ikinci paragraf: “*Ayrıca, 125 inci maddenin birinci fıkrası hükmünde belirtildiği için şirketin tüzel kişiliği haiz olduğu 573'üncü maddede tekrarlanmamıştır.*” Ancak TTK m. 588'de kuruluş kısmında yer verildiği görülmektedir.

²² Bkz. TTK m. 588: “*Şirket, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.*”

²³ Altaş, Soner (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Kuruluşu İçin Gerekli Şartlar, *Yaklaşım Dergisi, S. 219, s. 264-267*; Altaş, Soner (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketin Kuruluş Belgeleri, *Yaklaşım Dergisi, S. 220, s. 264-267*; Arslanlı, 1960, s. 26; Tekil, 1996, s. 54; Teoman, Ömer (1995), *Yaşayan Ticaret Hukuku, C I, Kitap 5*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 61 vd.; Barlas, Nami (2016), *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, 4. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 135 vd.; Şener, Oruç Hami (2008), *Adi Ortaklık*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 142 vd.; Bahtiyar, Mehmet (2001), *Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 33 vd.

²⁴ Atasoy, Ömer Adil/ Ergün, Berkay (2017), Türk Hukukunda Ön Anonim Şirket, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 3, S. 2, s. 1-16*; Altaş, Soner (2017), Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limite Şirketler, Açıklamalı, 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, s. 354; Türkoğlu Utku, Ferrah (2011), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere İlişkin Getirdiği Yenilikler, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Erhan Adal'a Armağan Özel Sayı, Y. 2011, C. 8-9, S. 1-2, s. 695-718*.

²⁵ Ön şirketin hukuki niteliğinin bir adi ortaklık olduğu ve Türk Borçlar Kanunu m. 620 vd. hükümlerinin uygulanacağı hakkında bkz. Barlas, 2016, s. 136 vd.; Kervankıran, Emrullah (2012), Ön Anonim Şirket ve Hukuki Niteliği, *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, Y. 18, S. 2, s. 349-370*; Pulaşlı, Hasan (2005), Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi ve Eleştirilen Hükümler, *Yeditepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C. II, S. I, s. 430-451*.

borçların ise sözleşme etrafında bir araya gelen ortaklar üzerinde doğduğu, nihayet şirketin tescil edilmesi ile haklar ve borçların şirket üzerine geçtiği savunulmaktadır^{26 27}.

Sermaye şirketleri yaşayan varlıklar olarak kurulur, faaliyetini sürdürür ve sona erer. Çalışmamızın esas konusu olan limited şirketlerde haklı nedenle çıkma ve çıkarılma, ortak sıfatını sona erdiren bir işlemdir. Ortak sıfatının sona ermesi, şirket varlığını sona erdirmezken; şirketin sona ermesi, ortaklık sıfatının da sona ermesi sonucunu doğurur. Zira, limited şirketlerde, şirketin sona ermesi ile ortak sıfatının sona ermesi kavramları birbirinden farklıdır. Şirketin sona ermesi, şirketin tüm unsurları ile sona ermesi demektir. Ortak sıfatının sona ermesi ise birel işlem olarak tek bir ortak veya bazı ortaklar nezdinde sonuç doğuran, kural olarak şirket tüzel kişiliğinin varlığını etkilemeyen bir olaydır. Bu nedenle başlangıç aşamasında bu iki kavramın ayrıştığını belirtmek gerekir.

²⁶ Keza, TTK m. 585'e göre, "*Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri, ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzaladığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır.*" Şeklindeyken, TTK m. 588/1'e göre, "*Şirket, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.*" Hükümü düzenlenerek, ikisi arasında bağlantı kurulmuştur. Kanun zımni olarak ön şirket prosedürünü açıklamaktadır. Benzer yönde görüş için bkz. Barlas, 2016, a.g.k., s. 136; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 351.

²⁷ Bu kısımda konunun mahiyetini genişletmemek açısından şirket kuruluş modellerine dair açıklamalar yapılmamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Manavgat, Çağlar/ Şehirli Çelik, Feyzan Hayal/ Kırcı, İsmail (2013), *Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 56.

2. LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAK SIFATININ YİTİRİLMESİ KAVRAMI

Ortak sıfatının sona ermesi pek çok şekilde söz konusu olabilir. Ortak sıfatının sona ermesi, Kanundan kaynaklanabileceği gibi, esas sözleşmede düzenlenen özel şartlardan da kaynaklanabilir. Bununla beraber şirketin feshi veya infisahı sonucunu doğuran haller de ortaklık sıfatını sona erdiren hallerdendir²⁸.

Fesih, kanunda veya ortaklık sözleşmesinde yer alan bir nedene dayanarak, fesih yetkisine sahip organ veya kimselerce ortaklık ilişkisinin sona erdirilmesidir²⁹. Fesih, esas sözleşmeden kaynaklanan bir sona erme nedeninin gerçekleşmesi ile söz konusu olabileceği gibi (*iflas ile birlikte sona ermenin genel sebebi olarak kabul edilir*³⁰)³¹; şirket organlarının eksikliği veya haklı sebebin varlığı gibi özel bir sebebin gerçekleşmesi ile de gündeme gelebilir³². Şirketin feshi ileriye etki doğurur, yani geleceğe etkilidir. Şirketin feshi için şirket ortaklarının veya yönetim organlarının karar alması ya da Kanunda yazan sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi halinde mahkeme kararı alınması gerekebilir³³. Şirketin fesih sebebi olarak, organların eksikliği³⁴, haklı sebeple fesih³⁵ ve birleşme³⁶ sayılabilir. Söz konusu haller sınırlı sayıda değildir.

İnfisah, kanunda veya ortaklık sözleşmesinde yer alan bir neden meydana geldiğinde, herhangi bir iş veya işleme ya da karar almaya gerek kalmaksızın ortaklık ilişkisinin sona ermesidir³⁷. İnfisah hali özellikli bir durumdur. Ayrıca ihbarda bulunmaya gerek yoktur. Şirket

²⁸ Çevik, 2003, a.g.k., s. 444; Tekinalp, 2013, a.g.k., s. 335; Şener, 2008, a.g.k., s. 132.

²⁹ Dinç, Serhat (2016), Anonim Şirketlerde Sona Erme, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (YBHD)*, Y. 2016, S. 2., s. 224; Bilgili/ Demirkapı, 2013, a.g.k., s. 656; Arslan, İbrahim (2010) *Şirketler Hukuku Bilgisi*, Konya: Mimoza Yayıncılık, s. 321.

³⁰ Dinç, 2016, a.g.k., s. 224.

³¹ Pulaşlı, Hasan (2015), *Şirketler Hukuku Şerhi*, İkinci Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, s. 1930; Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2005, a.g.k., s. 1553.

³² Çeker, Mustafa (2015), *Şirketler Hukuku*, İkinci Baskı, (Ed. Sami Karahan) Konya: Mimoza Yayıncılık, s. 996.

³³ Çeker, 2015, a.g.k., s. 997.

³⁴ Türk Medeni Kanunu m. 50'de tüzel kişilerin iradelerini organları vasıtasıyla açıklayacakları belirtilmiştir. Bu kapsamda bir irade açıklama ve karar alma mekanizması olan şirket organlarının yokluğu halinde şirketin fesholunacağı hükme bağlanmıştır. Tüzel kişilerin zorunlu organları düzenlendiği kanunda belirtilen organlar olup, bunun yanında kanuna aykırı olmayan şekilde de farklı organlar düzenlenebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sezgin, Ayşegül (2006), Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan*, İstanbul, s. 366-367; İpek, Mehtap (2002), Anonim Ortaklığın Temsili, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2002, S. 2, s. 307-308; Yıldız, Şükrü (2012), Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y. 24, S. 13/2*, s. 61-79.

³⁵ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1940, Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2005, a.g.k., s. 1566; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 34; Dinç, 2016, a.g.k., s. 242.

³⁶ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1941, Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2005, a.g.k., s. 1567; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 35; Dinç, 2016, a.g.k., s. 242.

³⁷ Dinç, 2016, a.g.k., s. 226.

kendiliğinden sona ereceği için bu durumu ayrıca tespite gerek yoktur³⁸. İnfisah, geleceğe etkilidir. Ortaklar arasında tereddüt meydana gelmesi durumunda infisah sebeplerinin gerçekleştiği hususunda tespit kararı istenebilir³⁹. Bu duruma ilişkin ileri sürülecek taleplere dair şirketin infisah ettiği hususu def'i olarak ileri sürülebilecektir⁴⁰. Limited şirketlerde infisah sebepleri olarak esas sözleşmede belirtilen şirket süresinin sona ermesi⁴¹, esas sözleşmede belirtilen işletme amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi⁴², esas sözleşmede sona erme hâli olarak gösterilen bir durumun gerçekleşmesi⁴³, ortaklığın iflâs etmesi⁴⁴, şirketin kanun hükümlerine aykırı hareket etmesi durumu⁴⁵ sayılabilir. Belirtilen haller sınırlı sayıda değildir.

Şirketleri ayakta tutan en önemli unsurun gerek TTK sistematığı gerekse TBK'da düzenlenen adi ortaklık hükümlerince “*amaç*”⁴⁶ unsuru olduğu görülmektedir. TBK'da adi ortaklıklar bakımından m. 620⁴⁷,de amaç unsuru vurgulanmaktadır. TTK'da ise kolektif şirketlerde ilişkin TTK m. 211⁴⁸, komandit şirketlere ilişkin m. 304⁴⁹, anonim şirketlere ilişkin m. 331/1⁵⁰, limited şirketlere ilişkin m. 573⁵¹ hükümleri, şirketlerin varoluşunun ortaklığı

³⁸ Tekinalp, Ünal (2015), *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 223; Mineliler, Zeynep (2012), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, S. 3*, s. 95-117.

³⁹ Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 224; Öcal, Akar (2003), *Limited Şirketin Haklı Sebeple Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi*, Prof. DR. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 222.

⁴⁰ Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 224. Ayrıca bkz. Giray, Eda R. (2007), Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y. 6, S. 12 Güz 2007/2*, s. 195-218.

⁴¹ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1931; Ünal, Şeref (1984), Ana sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I*, Ankara, s. 75 vd.; Türk, Hikmet Sami (1986), Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III*, Ankara, s. 113 vd.; Ansay, Tuğrul (1986), İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesinin Değiştirilebilmesi Sorunu, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III*, Ankara, s. 184 vd.; Okçuoğlu, Yavuz (1986), Ana Sözleşmesinde Belirtilen Sürenin Bitmesine Rağmen Faaliyetine Devam Eden Anonim Şirketin Hukuki Durumu, *Prof. Dr. Ernst Hirsch'in Hatırasına Armağan*, Ankara, s. 239 vd.; Dinç, 2016, a.g.k., s. 227.

⁴² Dinç, 2016, a.g.k., s. 227; Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1931; Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 225; Arslanlı, 1961, a.g.k., s. 125; Tekil, 1974, a.g.k., s. 641.

⁴³ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1936; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 34; Dinç, 2016, a.g.k., s. 230.

⁴⁴ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1938, Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2005, a.g.k., s. 1564; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 34; Dinç, 2016, a.g.k., s. 232.

⁴⁵ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1940, Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2005, a.g.k., s. 1566; Kervankıran, 2013, a.g.k., s. 34; Dinç, 2016, a.g.k., s. 235.

⁴⁶ Domaniç, Hayri (1988), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt I (Adi Şirketler-Kolektif ve Komandit Şirketler)*, 11. Baskı, İstanbul: Temel Yayıncılık, s. 370 vd; Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 7 vd.; Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 5 vd.

⁴⁷ TBK m. 620: *Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.*

⁴⁸ TTK m. 211: *Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir.*

⁴⁹ TTK m. 304: *Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlanmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket komandit şirkettir.*

⁵⁰ TTK m. 331/1: *Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir.*

⁵¹ TTK m. 573/3: *Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.*

oluşturan tarafların bir ortaklık amacı doğrultusunda bir araya gelmeleri olduğunu açıkça düzenlemiştir⁵².

Görüldüğü gibi şirketler bakımından amaç unsuru çok önemlidir. Amaç unsuru tamamlanmadığı sürece şirketin yaşatılması elzemdir. Ancak, yaşayan varlıklar olan şirketlerde sona erme de bir tercih ve hayatın olağan akışında yer alan bir sonuçtur. Bu durumu bilen kanun koyucu ortaklığın sona erme hallerini TTK nezdinde düzenlemiştir.

Ortaklık sıfatının sona ermesi sermaye şirketlerinde sermayenin korunması ilkesi⁵³ uyarınca istenmeyen bir durum iken, şahıs şirketlerinde ortaklığı çok da etkilemeyen bir durum olması nedeniyle daha kolaydır⁵⁴. Özellikle sermaye şirketleri bakımından şirket tüzel kişiliği yanında pek çok kişiyi etkilemesi mümkün olan sona erme halleri, ortaklığı ve diğer ortakları olumsuz etkilememe veya en az şekilde olumsuz etkileme durumuna istinaden çok sıkı şekilde düzenlenmiştir.

Limited şirketlerde sona erme sebeplerini kanun sistematüğinden hareketle özel ve genel sebepler olarak ayırabiliriz⁵⁵. Kanunda sayılan haller genel sona erme sebepleri, kanunda sayılmayan ve hayatın olağan akışı içinde farklı şekillerde ortaya çıkacak olan durumlar ise özel haklı sebep örnekleri olarak incelenecektir.

Limited şirketlerde çıkma, çıkarılma veya ortaklığın feshi hayatın olağan akışı içerisinde gerekli olan kurumlardır. Zira, her ne kadar sermaye ortaklığı bir amacın gerçekleşmesi için kurulsun da zaman içinde ortaklık menfaatlerine uygun hareket etmeyenler olabileceği gibi ortaklığın içinde bulunduğu nakit krizi, karar alamama gibi nedenler ile de ortaklıktan çıkma, çıkarılma veya ortaklığın feshi gibi ortaklığı sona erdirici hükümler tüzel kişiliğin devamı veya işlerliğini engelleyici bir durum teşkil edebilir. Bu nedenle de gerek kanunda yazılı genel haller gerekse kanunda doğrudan yer almasa da hayatın olağan akışında ortaya çıkan nedenler ile ortaklık ilişkisinin sona ermesi kabul edilmiştir⁵⁶.

⁵² Taşdelen, Nihat (2012), *Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 39 vd.

⁵³ Sermaye şirketlerinin unsurlarından biri de sermayedir. Sermaye şirketin işleyiş ve amacını gerçekleştirecek olan araçlardır. Bu doğrultuda sermayenin korunması ortaklıklar hukuku bakımından vazgeçilmez bir olaydır. Bu durum anonim ortaklıklarda olduğu gibi limited ortaklıklar bakımından da TTK'da koruyucu hükümler ile desteklenmiştir. Ortaklığın belirli bir miktarda sermayenin var olması gerektiği kuralı TTK kapsamında özellikle anonim ortaklıklar bakımından, sermaye payını geri ödeme yasağı, esas sermayeye faiz ödeme yasağı, şirketin kendi hisselerinin geri edinmesi veya rehin alması yasağı, yasağa aykırı olarak edinilen edimlerde sorumluluk şeklinde düzenlenmiştir. Limited ortaklıklar bakımından ise TTK m. 612'de gösterilen şirketin kendi payını iktisabı yasağı gösterilebilir.

⁵⁴ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 85.

⁵⁵ Doktrinde farklı sona erme sebepleri gösterilmiştir. Esasında bu anlatımların her biri genel/özel sona erme sebebi olarak gösterilen hallerin ilgili yazarlar tarafından değişik şekillerde ifade edilmesinden ibarettir. Örneğin *İmregün* irade dışı-iradi-mahkeme kararı ile sona erme olarak değinmiştir. Öte yandan *Tekinalp* ise fesih ve infisah sebepleri olarak sınıflandırmayı tercih etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *İmregün, Oğuz* (2001), *Kara Ticaret Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, s. 475; *Tekinalp*, 2015, a.g.k., s. 193.

⁵⁶ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 79.

2.1. Kanunda Yazan Genel Yollar ile Şirketin Sona Ermesi Yoluyla Ortak Sıfatının Sona Ermesi

2.1.1. Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle

TTK m. 636'da limited şirketlerin sona erme sebeplerinden ilki, şirket esas sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi olarak düzenlenmiştir. Esas sözleşme, şirketin işleyiş, faaliyet, konu, sermaye gibi tüm süreçlerinin açıklandığı, aleni şekilde ticaret sicilinde ilan edilen ve bu nedenle de yazılı olması zorunlu olan ortaklık irade beyanının yansımasıdır. TTK m. 576 ve m. 577'de limited şirketler bakımından esas sözleşmede yer alması gereken zorunlu unsurların neler olduğu sayılmıştır. Bunun yanında TTK'da zorunlu unsur olarak sayılmayan bir unsurun esas sözleşmede zorunlu unsur olarak düzenlenip düzenlenmeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bu konuda doktrinde ağırlıklı görüş, bu durumun tıpkı anonim şirketlerde olduğu gibi, sözleşme serbestisi sınırları içinde değerlendirilmesi gerektiği ve kanunda yer verilen zorunlu unsurlar ile çelişmemek kaydıyla şirketin sona ermesine ilişkin olarak özel kayıtların esas sözleşmede bulunmasının mümkün olduğu yönündedir⁵⁷.

Kanunda yer verilen sona erme sebepleri dışında esas sözleşmede yer verilmesi muhtemel sona erme sebeplerine pek çok örnek verilebilir. Şirket için belirli bir süre öngörülmesi durumunda, sürenin sona ermesi halinde şirketin sona ereceği⁵⁸; şirketin esas sözleşmesinde daha sonradan yapılacak bir düzenleme ile sona ermesinin kararlaştırılabileceği⁵⁹; şirketin belirli ve sabit bir konusunun olması durumunda bu konunun gerçekleşmesi durumu veya konunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi⁶⁰; ortakların ölümü⁶¹; kamu kurumları tarafından verilen ve sağlanan bir imtiyazın sona ermesi⁶²; şirketin 5 yıl üst üste zarar etmesi⁶³ gibi nedenler bu bağlamda sona erme hallerinin esas sözleşmede düzenleme nedenleri arasında gösterilebilir.

⁵⁷ Kayıhan, Şaban (2008), *Ticaret Hukuku*, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 433; Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa (2017), *Şirketler Hukuku*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 120.

⁵⁸ Dinç, 2016, a.g.k., s. 227. Yargıtay bir kararında, "*Anonim şirketin süresi 10 yıl olarak belirlenmiş ve bu sürenin dolmasına karşın ana sözleşme değişikliğine gidilmemiştir. Süre bittikten sonra uzatma kararı almanın yasal olanağı olmadığına göre, TTK'nun 434/1. Maddesi hükmünce, şirketin kendiliğinden sona ermiş olduğunun kabulü zorunludur.*" Şeklinde karar vermiştir. Yargıtay 11. HD. T. 1.4.1982, E. 1982/1247, K. 1982/1407. Ayrıntılı bilgi için bkz. <<http://www.akcan.av.tr/anonim-sirketin-sona-ermesi>>, Erişim Tarihi: 25.1.2019.

⁵⁹ Kayıhan, 2008, a.g.k., s. 449.

⁶⁰ Kayıhan/ Yasan, 2017, a.g.k., s. 121.

⁶¹ Kayıhan/ Yasan, 2017, a.g.k., s. 122.

⁶² Kayıhan, 2008, a.g.k., s. 450.

⁶³ Kayıhan/ Yasan, 2017, a.g.k., s. 122.

2.1.2. Genel kurul kararı ile

Limited şirketlerde temel iki organdan biri olan genel kurul, şirketin ortaklarının da katıldığı ve şirketin politikaları ile yönetim ilkelerinin belirlendiği organdır⁶⁴. Genel kurul, müdürler kurulunun aksine sürekli bir organ değildir. Yılın belirli zamanlarında toplanarak kararlar alır. Alınan kararlar dış ilişkiye ait değildir ve genel kurulun şirketi temsil etmesi mümkün değildir. Şirketin politikalarının belirlenmesi ancak genel kurul kararları ile mümkündür. Bu nedenle şirketin devamında, sona ermesinde ya da politikalarının değiştirilmesinde söz sahibi organ genel kuruldur.

Şirketin sona ermesine ilişkin karar alma yetkisi genel kuruldadır. Genel kurul bu kararını Kanunda belirtilen oy nisaplarına göre alacaktır. Buna ilişkin TTK m. 621'de önemli kararlara dair oy nisapları gösterilmiştir. Bu oy nisaplarına göre şirketin feshine karar verilebilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekir (m. 621/1-ı). Genel kurul şirketin feshi için karar alırken herhangi bir gerekçe göstermek zorunda değildir. Fesih hakkı genel kurulun devredilmez ve asli haklarından biridir. Öte yandan genel kurulun şirketin feshedilmesi yönünde karar alması durumunda, yasal süreler içinde genel kurul kararının iptali yönünde dava açılabilir. Ancak söz konusu dava ile şirketin feshine ilişkin süreç kendiliğinden durmaz. Ayrıca mahkemeden yürütmenin durdurulmasının istenmesi gerekir⁶⁵.

2.1.3. İflasın açılması ile

İflas, şirketlerde ödeme yetersizliği, aşırı borçlanma gibi durumlar bakımından bir sona erme sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. İcra ve İflas Kanunu uyarınca veya TTK belirtilen diğer durumlarda alacaklıların başvurması veya mahkemenin iflas kararı alması ile şirket sona erer. İflas kararının alınması üzerine, iflasın kaldırılması söz konusu olmadıkça bu karardan dönülemez. Esas sözleşmeye aksine bir hüküm konmuş olsa veya şirket genel kurul kararı ile şirketin iflas etmediği kararı alınsa dahi iflas kararı sona ermez. İflas kararı ancak iflasın kaldırılması ile sona erer. Bu nedenle şirketin sona erme hallerinden en önemlilerinden biri olarak iflas kararları sayılmaktadır.

⁶⁴ Şener, Oruç, Hami (2017) *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 459; Bahtiyar Mehmet/ Hamamcıoğlu, Esra (2014), *Yeni TTK'ye Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları*, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 1-2.

⁶⁵ Anonim şirketler bakımından genel kurul kararı ile sona ermeye ilişkin özellikli haller ile halka açık anonim şirketlere ilişkin karar alma süreçleri ile önemli karar alma oy nisapları hakkında bkz. Karaman-Coşgun, Özlem (2015), *Anonim Şirketin Tasfiyesi*, Ankara: Adalet Yayıncılık, s. 8 vd.

2.1.4. Ortaklığın amacına ulaşmasının imkânsız hale geldiği gerekçesiyle infisahın tespiti davası açılması

TTK m. 573'te limited şirketin tanımı ve unsurları belirtilmiştir. Buna göre *limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.*

Altı çizilmesi gereken husus, limited şirketin kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilmesidir. Amaç ve konunun ekonomik olması yanında, kanunun yasaklamadığı bir şekilde olması esastır⁶⁶. Yaşayan bir varlık olan limited şirketin de her varlık gibi bir sonu vardır. Şirket amacının gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi durumunda, ortaklığı meydana getiren amaç unsuru ortadan kalktığı için ortaklık ilişkisi sona erecektir.

TBK m. 620'ye göre ortaklık sözleşmesi, iki veya daha fazla kişinin emek ve mallarını “*ortak bir amaca*” özgülemek üzere birleştirdikleri sözleşmedir. TTK, her şirket için amaç ve konu unsurunun ne olduğu sorusuna cevap vermektedir. Adi ortaklıklar bakımından kazanç paylaşmak amacı esasken (TBK m. 622); kollektif ve komandit şirketler bakımından ticari işletmeyi çalıştırmak ve sürekliliğini sağlamak (TTK m. 221; TTK m. 304); anonim ve limited şirket için ise kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç (TTK m. 331; TTK m. 573/3), ortaklık amacı ve konusu olarak belirlenebilecektir. Burada özellikle adi ortaklıklar bakımından kazanç paylaşmak amacı esasken, limited ve anonim şirketler bakımından ise ekonomik amaç vurgusunun yapıldığı görülmektedir. Limited şirketler için Kanunun yasaklamadığı her türlü ekonomik amacın belirlenebileceği düzenlemesi, oldukça geniş bir hareket alanı sağlamaktadır⁶⁷. Limited şirketin amaç edindiği işi gerçekleştirmesi durumunda şirketin varlık sebebi olan amaç unsurunu tamamladığı kabul edilir. Ayrıca ortaklığın ekonomik bir amaç ile kurulduğu düşünüldüğünde, amacın gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi de şirketin haklı nedenle feshi konusu olabilecektir. Bu konu ileride incelenecektir.

Şirket amacının gerçekleşmesi ile şirket varlığının sona ermesi durumu anonim şirketlerin aksine, limited şirketlerde doğrudan bir sona erme hali olarak düzenlenmemiştir. TTK m. 529'da “*İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle*” anonim şirketin sona ereceği düzenlenmektedir⁶⁸. Anonim şirketler de tıpkı limited şirketlerde

⁶⁶ Benzer düzenleme TTK m. 331'te anonim ortaklıklar için kabul edilmiştir.

⁶⁷ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2015, N. 437; Bahtiyar, 2015, a.g.k., s. 110.

⁶⁸ Yargıtay bir kararında imkansızlığın ne şekilde gerçekleştiğini incelerken hangi kriterlere göre karar verileceğini göstermektedir. Buna göre “*Dava konusu olayda, ileri sürülen vakıaların şirketin devamını ve amacının gerçekleşmesini imkânsız hale getirdiği de iddia olunarak TTK.nun 434. maddesinin 2. fıkrasına dayanılmış ise de şirketin kötü yönetimi, kâr ve zarar hesapları ile ilgili hususlar, dayanılan 2. fıkranın kapsamına giremez. Bunlar şirketin iç bünyesine ilişkin hususlardır. Şirketin amacının gerçekleşmemesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi, şirket yönetimi dışındaki olaylarla mümkündür. ... Şu duruma göre husumet ve açılış şekli yönünden reddi gereken davaya bakılıp hüküm tesisi yerinde değilse de dava reddedilmiş olduğundan sonucu itibarıyla doğru olan yerel mahkeme kararının onanması gerekmektedir*”. Yargıtay 11. HD., E. 1979/2160, K. 1979/3061, T. 07.06.1979. Yargıtay Kararları Dergisi, C. VI, Y. 1980, S. 11, s. 1516 vd..

olduğu gibi kanunen yasaklanmamış her türlü amaç ve konu ile kurulabilir. Bu durumda Kanun Koyucu açıkça TTK m. 529’da sona erme sebebi olarak şirketin konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsızlaşmasını düzenlemişken, limited şirketler için aynı hükmü kabul etmemiştir. Yine limited şirketlere, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağını düzenleyen TTK m. 644’te de bu konuda bir anonim şirket hükmüne atıf yapılmadığı görülmektedir. Bu boşluğun Kanun Koyucu tarafından bilinçli şekilde bırakılıp bırakılmadığı hususu önem arz etmemektedir. Zira TTK m. 636/1’de belirtilen limited şirketin sona erme sebeplerine ilişkin hükümde “*Kanunda öngörülen diğer sona erme hâllerinde*” ifadesinden, TTK m. 529’un burada da uygulanabileceğini anlamak mümkündür.

2.1.5. Limited şirketin kuruluşundan kaynaklı eksiklikler nedeniyle fesih davası

TTK m. 644 uyarınca limited şirketlerde, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı haller belirtilmiştir. Burada şirketin feshine ilişkin TTK m. 353’e gönderme yapılmıştır. İlgili hüküm uyarınca anonim (*limited*) şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceği, ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verileceği düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere butlan hukuki ilişkilerin kurulması sırasında tüm unsurların var olmasına rağmen, kamu düzenine ilişkin şartların ve geçerlilik koşullarının olmaması halidir⁶⁹. Yokluk ise hukuki işlemin kurucu unsurlarının olmaması durumudur⁷⁰. Kanunda açıkça düzenlendiği üzere tüzel kişilik kazandıktan sonra herhangi bir şekilde butlan veya yokluk durumunun olduğu tespit edilen bir şirketin, kendisi hakkında doğrudan hükümsüzlükten kaynaklanan sonuçlar doğmayacaktır. Kanun koyucu yaşayan varlıklar olarak ticaret şirketleri bakımından geri dönülmez zararların ortaya çıkmasının ve aynı zamanda üçüncü kişilerin zarar görmesinin önüne geçmek istemiştir. Şu hâlde yokluk veya butlan kararı verilemiyor ise de şirketin feshine ilişkin hükümlerin uygulanması hususu limited şirketlerde kabul edilmiştir.

⁶⁹ Eren, Fikret (2016), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, s. 331; Tekil, Fehiman (2000), Yokluk, Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları, *Prof. Dr. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 993

⁷⁰ Tunçomağ, Kemal (1976), *Türk Borçlar Hukuku C. I.* (6. Baskı). İstanbul: Sermet Matbaası, s. 171 vd.; Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut (2014), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I.*, 12. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 179; Eren, a.g.k., s. 331; Antalya, O. Gökhan (2013). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I.*, 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 94; Oğuzman, Kemal/ Barlas, Nami (2014), *Medeni Hukuk*. (20. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 212.

Şirketin kuruluştan kaynaklanan eksiklikler nedeniyle feshini istemek için bu durumun fark edilmesinin yanında, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olması gerekir. Bir diğer ifade ile doğrudan bu yönde bir ihlal yok ise şirketin feshi istenemeyecektir. Bununla bir dava şartı koyulduğu görülmektedir. Öte yandan yine aynı hükümde, fesih davası açabilmek için üç aylık bir hak düşürücü süreden bahsedilmiştir. Bu sürenin geçmiş olması durumunda da yine dava açılmayacaktır (TTK m. 353/4). Kanun koyucunun süre bakımından çok kısa denilebilecek bir düzenleme getirmesi, şirketin kuruluşundan kaynaklanan eksikliklerin her zaman ileri sürülmesini engellemek istemesinden kaynaklanmaktadır. Zira, yine aynı hükmün ikinci fıkrasında giderilebilecek bir eksikliğin olması durumunda hâkimin ortaklara veya ilgililere süre vereceğinden bahsetmektedir.

2.1.6. Organ eksikliğinden kaynaklı ortaklık feshi davası

TTK m. 636/2'de, şirketin zorunlu organlarından birinin yokluğu halinde, ortaklardan birinin şirketin feshini istemesine ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek, şirketin durumunu Kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler; buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir. Hükmün uygulanması noktasında iki şartın varlığı aranmaktadır: İlk olarak Kanunen zorunlu olan bir organın uzun süreden beri yokluğu söz konusu olmalıdır⁷¹. Burada zorunlu olarak aranan “organların” ne olduğu doktrinde tartışılmış⁷² ve müdürün veya müdürler kurulunun yokluğu durumunda ortaklığı oluşturan organlardan birinin olmadığının kabul edileceği belirtilmiştir⁷³ ⁷⁴. Organların yokluğu durumunda ortaklardan biri veya birkaçı ya da şirketin alacaklıları, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshini isteyebilecektir.

Ortaklığın organ yokluğu ile sona ermesine ilişkin ikinci şart ise tali bir şart olarak şirketin genel kurulunun uzun süredir toplanamaması halidir. Limited şirkette müdürler kurulu ile genel kurul zorunlu organlardır. Müdürler kurulunun yokluğu zorunlu organların yokluğu

⁷¹ İzmirli, Yedigâr (2001), *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları*, Ankara: Nobel Yayıncılık, s. 134.

⁷² “Organlar” ifadesinin hukuken yerinde olmadığı hakkında bkz. Alışkan, Murat (2007), *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları*, İstanbul: Beta Basım, s. 236.

⁷³ Pulaşlı, Hasan (2015), *6102 Sayılı Kanun'a Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, Ankara: Adalet Yayınları, N. 85, s. 1785.

⁷⁴ 6102 sayılı TTK gerekçesinde denetim kurulunun organ sıfatını haiz olup olmadığı tartışmasını doktrin ve uygulamaya bırakmıştır.

sonucunu doğursa da genel kurulun yok olması durumu şirketin ortaksız kalması halidir ki, böyle bir durum fiilen mümkün gözükmemektedir⁷⁵. Şirket ortaklarından bağımsız olarak tüzel kişiliğe sahiptir. Ancak TTK m. 574'te de belirtildiği üzere şirket kendi payını iktisap ederek, tüzel kişiliğini sürdüremez⁷⁶. Bu nedenle genel kurulun uzun süreden bu yana toplanamaması durumu, fiilen genel kurulun eksikliği olmasa da organ eksikliği olarak değerlendirilecek ve şirketin feshi sebebi olarak görülecektir. Kanun maddesinde geçen “uzun süreden beri” ifadesinden ne anlaşılacağı doğrudan belirtilmese de TMK m. 4'e göre dürüstlük kuralı uyarınca makul ve şirketin işlerliğini etkileyecek bir süre olması gereklidir⁷⁷. Genel kurulun toplanamaması nedeniyle şirket karar alamıyor ve şirketin işlerliği etkileniyor ise dürüstlük kuralı uyarınca yeterli bir süre sonunda şirketin feshinin istenmesi mümkündür. Mahkeme, TTK m. 636/4'e göre fesih davası açıldığında taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir. Bu noktada şirketin yönetimi ve kayyım atanması gibi çeşitli önlemleri mahkeme takdir edecektir.

2.1.7. Sürenin sona ermesi

TTK kapsamında anonim şirketler için sona erme sebebi olarak öngörülen, ancak limited şirketler bakımından doğrudan kabul edilmeyen bir diğer durum da şirketin süresinin sona ermesi durumudur. TTK m. 573 ve devamında limited şirketlerin sona ermesine dair bir süre öngörülmemiştir. Ancak bu konuda bir düzenleme yer almadığı gibi sınırlama da söz konusu değildir. Bir diğer ifade ile limited şirketler bir süre sınırına tabi olarak kurulabileceği gibi süre sınırı olmaksızın da kurulabilir. Bu durumda ortaklığın süresinin, şirketin amacı ve konusunun gerçekleşmesi ile paralel şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Şirketin süresinin dolması durumunda veya amacının gerçekleşmesi ya da imkansızlaşması halinde bu durumun tespiti için her ortağın tespit davası açma hakkı ve yetkisi vardır.

Şirket belirli bir süre için kurulmuş, süre dolmuş ancak şirket faaliyetine devam ediyor ise bu durumda şirket artık süresiz bir şekilde faaliyet gösterecek demektir^{78 79}. *Pulaşlı*, sözleşmede belirtilen sürenin sona ermesinden sonra, ortakların şirketin devamını istemeleri halinde herhangi bir genel kurul kararı olmaksızın veya esas sözleşmede değişiklik yapmaksızın şirketin süresiz olarak devam edeceğini ileri sürmektedir⁸⁰. Yargıtay ise önceleri verdiği

⁷⁵ Alışkan, 2007, a.g.k., s. 245.

⁷⁶ TTK m. 574: *Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez.*

⁷⁷ Kendigelen, Abuzer (2011), *Yeni Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler*, İstanbul: XII Levha Yayıncılık, s. 376.

⁷⁸ Dinç, 2016, a.g.k., s. 227.

⁷⁹ Doktrin tartışmaları için bkz. Ünal, 2013, a.g.k., s. 75 vd.; Türk, 2010, a.g.k., s. 113 vd.; Ansay, 1986, a.g.k., s. 184 vd.; Okçuoğlu, 1986, a.g.k., s. 239 vd.

⁸⁰ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1952.

kararlarda şirketlerin sürelerinin dolmaları sonrasında şirketin kendiliğinden tasfiye sürecine gireceğini kabul etmekteydi⁸¹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 1987 yılında verdiği kararda ise geçmiş içtihatlarından dönerek, şirketin süresinin dolarak faaliyetine devam etmesi halinde, şirketin süresiz hâle geleceğini kabul etmiştir⁸². Anonim şirketler için kabul edilen bu düzenlemenin kıyasen limited şirketler için de geçerli olacağını belirtmek gerekir.

⁸¹ “(...Belirli bir süre ile kurulan anonim ortaklıklarda, bu sürenin bitimi TTK.nun 434. maddesinin 1. bendi uyarınca infisah nedeni sayılmıştır. Anılan yasa hükmü uyarınca, esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasıyla anonim ortaklık kendiliğinden sona erer. Sürenin dolmasına karşın faaliyete devam edilmesi, sürenin uzatılması, ya da şirketin belirsiz süreli duruma gelmesi sonucunu doğurmaz. Ticaret Yasamızın kollektif şirketler hakkındaki 189. maddesi hükmünün sermaye şirketi olan anonim ortaklıklara uygulanması olanağı yoktur. Yasakoyucu, anonim ortaklıklar için anılan madde hükmüne benzer bir düzenlemeyi öngörmüş değildir. Şirketin süresi uzatılmak isteniyorsa, esas sözleşmede belirtilen süre bitiminden önce, TTK.nun esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin 386 ve onu izleyen maddeleri uyarınca sözleşme değişikliğine gidilerek ortaklığın süresi uzatılmalı ve bu karar yine sözleşmedeki süre bitmeden Ticaret Bakanlığına tasdik ettirilerek tescil ve ilan edilmelidir. (Halil Arslanlı-Anonim Şirketler, S. 168,169). Aksi halde sürenin dolmasıyla, anonim şirket kendiliğinden ve yasa uyarınca sona ereceğinden ve bunun sonucu olarak da tasfiye haline girmiş olacağından (TTK. 438, 439) fiilen işlere devam edilse bile, sürenin uzatılması, ya da belirsiz süreli duruma dönüşmesinden söz edilemez. (Prof. Oğuz İmregün "Anonim Ortaklıkları" İstanbul 1974, sh. 351,352; İsmail Doğanay "Türk Ticaret Kanunu şerhi" Ankara 1981, C 2, sh. 990; Doç. Dr. Nahiman Tekil, Şirketler Hukuku 976, Cilt iki, S. 646-649). Kaldı ki tasfiye haline giren bir anonim ortaklık, TTK.nun 439. ve 440. maddeleri amir hükmü gereği pay sahipleriyle olan münasebetlerinde dahi ancak tasfiye gayesiyle sınırlı olarak hükmi şahsiyetini muhafaza eder ve bu amaçla faaliyetini devam ettirir. Davacı şirketin 13.12.1986 tarihinde ticaret siciline tescil edilen esas sözleşmenin 5. maddesi hükmüne göre, ortaklığın süresi 10 yıl olarak belirlenmiştir. Anılan sürenin 14.12.1976'da dolmasına karşın, söz konusu esas sözleşme hükmü değişikliğine gidilmemiştir. Bu süreden sonra ve 8.6.1978 günlü olağanüstü genel kurul kararıyla süre uzatımına gidilmişse de; açıklandığı gibi, süre bitiminden sonra uzatım kararı alma yasal olanağı yoktur. Böyle olunca TTK.nun 434/b-1. maddesi hükmünce davacı şirketin kendiliğinden sona ermiş olduğu kabulü zorunlu ve bu nedenle hükmün bozulması gerekir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmeye yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü: Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve Türk Ticaret Kanununun yoruma elverişli olmayan açık hükümleri karşısında fiili duruma geçerlilik tanınmayacağına göre Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi Usul ve Yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.” Yargıtay HGK E. 1983/11-218, K. 561, T. 05.06.1985. Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1932. Ayrıca bkz. Kazancı İctihat Bankası, www.kazanci.com.

⁸² “TTK.nun 138. maddesi de kanun koyucunun bu amaç ve görüşünü yeterli şekilde açıklıkla ifade edilecek bir biçimde düzenlenmiştir. Bu madde hükmü gereğince adi şirkete ait hükümlere ticaret şirketlerine de uygulanabilecektir. Fakat Borçlar Kanununun adi şirkete ait bir hükmünün ticarete şirketlerine uygulanabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan 1. ticaret şirketine mahsus hükümler arasında konuya ilişkin bir hükmün bulunmaması; 2. Borçlar Kanununun adi şirkete ilişkin 520-541. maddelerinde konuya uygulanabilecek bir hükmün mevcut olması; 3. de, Borçlar Kanunu'nda mevcut olan bu hükmün ticaret şirketinin mahiyetine aykırı düşmemesidir. Bu açıklamalardan sonra, infisah yönünden, Borçlar Kanununun adi şirkete ait 535. maddesi ile TTK.nun anonim şirketlere ait 434. maddesi hükümleri karşılaştırıldığı takdirde, her ikisinde de şirket sözleşmesindeki sürenin bitmesi ile şirketin sona ereceği (infisah edeceği) hükmünün mevcut olduğu gözlenmektedir (BK. m. 535/1.5; TTK. m. 434/1.1.). Fakat, TTK.nun anonim şirkete ilişkin hükümleri arasında, süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden bir anonim şirketin akıbeti hakkında bir hüküm yok iken, adi şirkete ait Borçlar Kanununun 536/2. maddesinin son cümlesinde, "Mukaveledeki muayyen müddetin hitamından sonra zimnen devam etmekte olan şirket muayyen olmayan bir müddet için tecdit edilmiş sayılır" şeklinde bir hükmün mevcut olduğu görülmektedir. Türk Ticaret Kanunundaki bu boşluğun BK.nun 536/2-son cümlesindeki hükmün uygulanması suretiyle doldurulması gerekecektir. Ancak, Borçlar Kanunundaki bu hükmün anonim şirketlere uygulanabilmesi için hükmün, anonim şirketin mahiyetine uygun düşmesi de lazımdır. Ticaret şirketleri, genelde, şahıs şirketleri (kollektif, komandit) ve sermaye şirketleri (anonim, limited gibi) olarak ikiye ayrılırlar. Adi şirket de bir şahıs şirkettir. O halde BK.nun 536/2-son cümlesindeki hükmün anonim şirketlerin mahiyetine aykırı düşmediği ve bu şirket türüne uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir. Bu kabul şeklini destekleyen diğer bir husus da eski Ticaret Kanununun ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümleri arasında bulunan 145.

2.2. Ortak Sifatını Sona Erdiren Diğer Sebepler

2.2.1. Pay sahibinin payını devrederek ortaklıktan çıkması

Limited şirketlerin, yaşam sürecinde, paylarının el değiştirmesi mümkündür. Nitekim TTK, ortakların devredilemez ve ertelenemez haklarından biri olarak pay devrini düzenlemiştir. Payın devri, pay sahibinin iradi olarak karar vereceği bir seçenek olarak var olduğu gibi çıkma ve çıkarma işlemleri bakımından da zorunlu bir çıkış yolu olarak kabul edilmiştir.

TTK m. 595'te payın devri ve devir sırasındaki yükümlülükler ile usul düzenlenmiştir. Payın devri, ortaklık ilişkisinin sona ermesi bakımından en olağan süreçlerden biridir. Zira şirket kurma ve bir şirkete ortak olma hakkı kural olarak devredilemez bir hak olup, kişinin mülkiyet hakkının da bir uzantısıdır. Kişinin şahsi mülkiyeti olan bir konuda serbestçe tasarruf etme imkânı vardır. Bununla beraber Kanun şirketin sermaye devamlılığını ve şirketin yaşamasına ilişkin tedbirlerin alınması bakımından pay devrinin yasaklanmasını düzenlemiştir. Buna göre TTK m. 595, şirketin sermaye payının devrinin yasaklanabileceği veya devre ilişkin genel kurul kararının alınamayabileceği halleri düzenlemiştir. Şirket ortakları, esas sözleşme uyarınca şirket paylarının devrinin yasaklanmasını kararlaştırabilirler. Yine pay devrinin şirket

maddesindeki, "müddeti muayenenin hitamından sonra füilen devam etmiş olan bir şirket, gayrimuayyen bir müddet için temdit edilmiş ad ve itibar olunur" hükmünün bulunmasıdır. Eski TK.nundaki bu hüküm yürürlükte olduğu sürece, türü ne olursa olsun tüm ticaret şirketlerine uygulanmıştır veya uygulanması gerekmiştir. Eski TK.nundaki bu hüküm BK.nun 536/2-son cümlesindeki hükmün bir tekrardan ibaret olduğu için TTK. tasarı gerekçesinde de belirtildiği gibi, tekrardan kaçınmak için diğer maddelerle birlikte kaldırılmış ve onların yerine TTK.nun 138. maddesiyle Borçlar Kanununun adı şirket hükümlerine, bu arada 536/2-son cümlesi hükmüne de genel bir gönderme yapılmıştır. Bütün bu açıklamalar göstermektedir ki, anasözleşmesinde belirtilen süre bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden bir anonim şirketin durumu hakkında Türk Ticaret kanununda bir hüküm bulunmadığı için ve anonim şirketin mahiyetine de aykırı düşmemesi nedeniyle TTK.nun 138. maddesinin yollamasıyla, Borçlar Kanununun adı şirkete ilişkin 536/2-son cümlesi hükmünün uygulanması mümkündür ve bunun sonucu olarak bu durumdaki bir anonim şirketin kendiliğinden süresiz bir anonim şirkete dönüştüğünün kabulü gerekir. Bu kabulün doğal sonucu olarak da şirketin süresi bitmesi nedeniyle infisah ederek tasfiyeye girdiği ve TTK.nun 439/2. maddesi gereğince şirket ehliyetinin ve TTK'nun 440. maddesi gereğince de şirket organlarının görev ve yetkilerinin sınırlı hale geldiği söylenemez. Şirket organları anasözleşme değişikliği dahil, yasal yetkilerine giren tüm kararları alabilirler. TTK.nun kolektif şirketlere ilişkin 189. maddesinde BK.nun 536/2-son cümlesindeki hükmün tekrar edilmesi, buna karşın anonim şirketlere ilişkin maddelerle böyle bir hüküm getirilmemiş bulunması hususuna gelince, bu durum Kanun koyucunun Kanun tasarısı gerekçesindeki açıklamaları ve adı şirketin tüm şirket türlerinin esası olarak kabul edilmesi, süreli veya süresiz olabilme olanağının hem şahıs, hem de sermaye şirketlerine tanınmış bulunması; TTK.nun 138. maddesinin tüm ticaret şirketlerini kapsamına alan bir madde olması, anonim şirketlere ilişkin Türk Ticaret kanunu hükümleri arasında süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden bir anonim şirkete uygulanacak bir hüküm mevcut bulunmamasına göre TTK.nun 138. maddesinin yollamasıyla BK.nun 536/2-son cümlesi hükmünün uygulanması olanağının meydana çıkması karşısında, sonucu etkiler nitelikte görülmemiştir. Yukarıda açıklanan şekilde, süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden bir anonim şirket süresiz hale gelmiş olmakla birlikte, şirket genel kurulunun bu yönde ayrıca bir karar alması ve anasözleşmeyi değiştirmesi de gereklidir. Doğaldır ki, tam ehliyete sahip şirket ve organları, şirketin süresiz hale geldiğini tespit edebilecekleri gibi şirket için değişik bir süre de kabul edebilirler. Açıklanan tüm bu nedenlerle, anasözleşmesindeki süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam etmiş, bu suretle süresiz bir anonim şirket haline dönüşmüş olan davacı şirket genel kurulunun şirket süresinin 30 yıl daha uzatılması yönünde aldığı kararda yasalara aykırı bir durum bulunmadığından aynı görüşle hüküm tesis eden mahkeme kararının onanması gerektiği sonucuna varıldığından davacı tarafın HUMK.nun 440 ve d. maddelerine uygun bulunan karar düzeltme isteminin kabulü gerekmiştir." Yargıtay HGK E.1986/11-211, K. 120, T. 25.02.1987. Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 1932. Ayrıca bkz. Kazancı İçtihat Bankası, www.kazanci.com.

genel kurul onayına tabi tutulacağı TTK m. 595 hükmünde kabul edilmiştir. TTK m. 595'te şirketin payının devrinin yasaklanması halinde, ortakların haklı nedenle ortaklıktan çıkması saklı tutulmuştur. Böylece haklı nedenle ortaklıktan çıkma hakkı saklı tutularak, mülkiyet hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamanın önüne geçilmiştir⁸³.

TTK m. 595 payın devrinin usulü ve pay devri sırasında yapılacak sözleşmede hangi sınırlamaların yer alacağı hususunda düzenlemeler getirmiştir. Buna göre pay devri usulü yazılı olarak yapılmadıkça geçerli değildir⁸⁴. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullara yer verilebileceğini düzenlenmiştir. Tüm bunların sonucu olarak payını devreden tarafın ortaklık ile ilişkisi sona erecek olup, haklarını payı devralan taraf kullanacaktır.

2.2.2. Haklı sebebin varlığı halinde şirketten çıkma/ çıkarma

Çalışmamızın ana konusu olan haklı nedenle ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması konusu aynı zamanda ortak sıfatının sona erme şekillerinden biridir. Buna göre aşağıda ayrıntılı olarak değineceğimiz üzere haklı sebeplerin varlığı halinde, haklı sebebin varlığını iddia eden ortak, çıkma davası açmak suretiyle sermaye payını devrederek ortaklıktan çıkabilir. Ortağın haklı nedenle çıkma davası açması durumunda, mahkemenin ne tür kararlar verebileceği TTK m. 638/2'te olarak düzenlenmiştir. Mahkeme, haklı neden oluşturabilecek olguları somut olaya göre belirleyecektir.

Ortak sıfatını sona erdiren bir diğer durum da şirketin ortağı ortaklıktan çıkarmasıdır. Çıkarılma, ortağın ortaklıktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya çıkarılmaya ilişkin haklı neden oluşturacak fiilleri işlemesi durumunda söz konusu olur. Çıkarma TTK m. 640 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Ortaklıktan çıkarılma halleri esas sözleşmede gösterilebilir, gösterilen sebebin gerçekleşmesi halinde genel kurul kararı ile

⁸³ Şener, 2017, a.g.k., s. 698.

⁸⁴ Yargıtay bir kararında şekil şartları ve sonuçlarına değinmiştir. Buna göre "... Somut olayda, davacının, ortağı bulunduğu davalı limited şirketteki ortaklık payının devrinde yasada öngörülen biçim koşuluna uygun hareket edilmediği tartışmasızdır. Ancak, şirket genel kurulu, davacının başvurusu üzerine toplanmış ve yine onun talebine uygun olarak ortaklıktan çıkarılmasını, verdiği bonoların kendisine iadesini ve davacı payının diğer ortaklara bölüştürülmesini karara bağlamış ve karar davacı tarafından da imzalanmıştır. İş bununla da kalmamış, taraflar şirket genel kurulunda alınan ve aslına uygunluğu noterce tasdik edilen karar çerçevesinde karşılıklı yükümlülüklerini yerine getirmişlerdir. Bu durumda, her ne kadar, ortaklık pay devri yasada öngörülen biçim koşuluna uygun olarak gerçekleştirilmediği de bu konuda alınan şirket genel kurulu kararındaki karşılıklı edimler taraflarca yerine getirilmiş olduğundan, artık ortaklık pay devrinin şekle uygun bulunmadığını ileri sürmenin "çelişkili davranış yasağına gireceği ve MK. nun 2. maddesinde ifadesini bulan dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağı kuşkusuzdur." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T. 17.11.1993, E. 1993/11-500, K. 1993/725. Ayrıca bkz. Kazancı İçtihat Bankası, www.kazanci.com.

ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Bunun yanında haklı bir nedenin varlığını iddia eden ortaklar şirket aracılığıyla haklı sebebi meydana getiren ortağın ortaklıktan çıkarılması için çıkarılma davası açabilir. Söz konusu kavramlar aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.2.3. Birleşme ve bölünme ile ortak sıfatının sona ermesi

Sermaye şirketleri, mücadele ettikleri piyasa koşullarında aradıkları sermayeye ulaşmak veya daha aktif ve güçlü şekilde faaliyet göstermek amacıyla bir araya gelmek isteyebilirler. Şirket birleşmeleri TTK'da tanımlanmamış olmakla birlikte, usulünün ne şekilde olacağı düzenlenmiştir. Buna göre şirketler bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle devralma şeklinde birleşme veya yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle yeni kuruluş şeklinde birleşme yoluyla birleşebilirler (TTK m. 136)⁸⁵. İlkinde iki veya daha fazla şirketin malvarlıklarını, haklarını ve borçlarını şirketlerden birinde birleştirerek, devralan şirketin tüzel kişiliği sona ermeden bir araya getirmeleri mümkündür. İkincisinde ayrı bir tüzel kişilik kurulması yoluyla, şirketlerin bu tüzel kişiliğin bünyesinde malvarlıklarını bir araya getirerek birleşmeleri söz konusu olmaktadır. TTK m. 141'te birleşmeye katılmak istemeyen ortakların, ayrılma akçesinin kendilerine ödenmek suretiyle ortaklıktan ayrılmaları imkanının kabul edildiği görülmektedir. Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler (TTK m. 141). Bu seçimlik hakkını kullanan ortak, birleşme ve devralma sonucunda yeni kurulan ortaklığa katılmayarak ve ayrılma akçesini alarak ortaklıktan ayrılabilir. Böylece ortağın şirketteki ortaklık hakları sona erecektir.

Ortaklık sıfatını sona erdiren bir diğer durum da şirketin bölünmesidir. TTK bakımından şirketlerin birleşmesi konusuna nazaran daha yeni bir kavram olan bölünme, bölünmeye katılmayan ortaklar bakımından ortaklık sıfatını sona erdiren bir durumdur⁸⁶. TTK m. 160, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin, sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebileceğini düzenlemiştir. Bölünme türleri ve şirketlerin ne şekilde bölünebileceği ise m. 159'da tanımlanmıştır. Buna göre sermaye şirketleri iki model etrafında bölünebilirler: İlki tam bölünmedir ki, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp

⁸⁵ Göktürk, Kürşat (2013), Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2013, C. 17, S. 1-2, s. 631-662; Al Kılıç, Şengül (2009), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 103; Pulaşlı, Hasan (2009), Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Birleşmenin Temel Nitelikleri, *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan*, s. 1329-1361; Kırca, İsmail (2011), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Birleşmesi, *Bankacılar Dergisi*, S. 79, Y. 2011, s. 78.

⁸⁶ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 157.

devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir. İkinci model olan kısmi bölünmede ise bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

Bölünme halinde devreden şirketin ortaklarına; bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilir (TTK m. 161). Bu doğrultuda Kanun kapsamında bölünmeye katılmayan ortaklar bakımından ne şekilde hareket edileceği de düzenlenmiştir. Buna göre bölünmeye katılmayan ortaklara TTK m. 140'a uygun olarak sermaye payları ve gerçek değerleri korunarak ayrılma akçeleri verilir ve ortaklıktan çıkarılır. Görüldüğü üzere hem birleşme ve devralmada hem de şirketin bölünmesinde ortakların yeni oluşuma katılmak istememeleri durumunda bu ortaklara ayrılma akçesinin verilmesi ile ortaklıktan iradi olarak ayrılma hakkı tanınmıştır.

2.2.4. Tür değiştirme yoluyla ortaklığın sona ermesi

Sermaye şirketlerinin tür değiştirmesi kavramı tıpkı birleşme, bölünme kavramlarında olduğu gibi TTK'da tanımlanmamıştır. Kanun Koyucu söz konusu kavramı tanımlamak yerine ne şekilde gerçekleşeceğini ve ortaya çıkacak sonuçları TTK m. 180 vd. düzenlenmiştir.

Tür değiştirme, sermaye şirketinin yapısının Kanunda geçen diğer şirket modellerinden birine dönüştürülmesidir. Kanun açıkça dönüştürülen ortaklığın tasfiye edilmediğini, külli halefiyet yoluyla eski şirketin devamı olduğunu düzenlemiştir. Buna göre, bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir, yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır⁸⁷. Kanun kapsamında m. 180 ile m. 190 arasında ayrıntılı olarak tür değiştirme ve sonuçları tanımlanmış, aşamaları anlatılmıştır.

TTK m. 183'e göre şirketin tür değiştirmesi halinde ortakların şirket payları ve hakları korunur. Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir. TTK m. 183 gerekçesinde tür değiştirmeye ilişkin iki ana ilke açıklanmıştır⁸⁸: İlk olarak tür değiştirmede mevcut katılma hakkı, yani ortaksal konum korunmaktadır. İkinci olarak ise ortaklık hakları korunmaktadır. Tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortak şirketten

⁸⁷ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 178.

⁸⁸ Bkz. TTK m. 183 gerekçesi. <http://www.ticaretkanunu.net/ttpk-madde-183/>. Erişim Tarihi: 1.3.2019.

çıkarılamaz ve hiçbir ortağın ortaklık hakları zedelenemez, azaltılamaz ve sınırlandırılmaz. Bu durum kat'î bir kural olarak düzenlenmiş ve kabul edilmiştir⁸⁹.

TTK'da birleşme ve bölünmenin aksine, tür değiştirme kapsamında ortaklığın sona ereceği bir düzenleme doğrudan kabul edilmemiştir. Ancak birleşme, bölünme ve tür değiştirme durumlarında ne şekilde hareket edileceği ve ortaklık haklarına ilişkin ortak düzenlemelerin yer aldığı m. 190 vd. hükümler incelendiğinde tür değiştirme durumunda da tür değiştirmeye katılmak istemeyen ortağın ortaklıktan ayrılmasına ilişkin bir hakkın tanındığı görülmektedir⁹⁰. TTK m. 191'e göre birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Böylece tür değiştirmeye katılmak istemeyen veya hakları Kanunda belirtildiği şekilde ödenmeyen sermaye ortağı bakımından ortaklığın sona erdirilmesi usulü kabul edilmektedir.

2.2.5. Ölüm, eşler arası mal rejimi düzenlemeleri ve icra

Ortaklık sıfatının sona erdirilmesine ilişkin bir diğer düzenleme de TTK m. 596'da düzenlenmiştir. Buna göre esas sermaye payının miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi hallerinde, tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer. Bu noktada Kanun Koyucu tarafından hayatın olağan akışı içerisinde meydana gelmesi mümkün olan olaylar için şirket tüzel kişiliğini etkileyecek unsurlar hakkında çözüm ürettiği görülmektedir.

İlk olarak ortağın ölümü halinde mirasçılarının şirketin ortağı olması durumu düzenlenmiştir. Bilindiği üzere miras, murisin ölümü ile mirasçılara geçer. Mirasçılarının mirasın geçmesi için ayrıca bir işlemine gerek yoktur. Bu nedenle mirasçılar kendiliğinden murisin haklarına ve borçlarına sahip olurlar. Miras olarak geçecek malvarlığı unsurlarından biri de şirket üzerindeki haklar ve borçlardır. Murisin şirket içindeki payı diğer ortakların bir

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Çoştan, Hülya (2008), Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Özel Hak Sahiplerinin Korunması, *BATİDER, C. 24, S. 3*, s. 401-431; Gürbüz-Usluel, Aslı (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticaret Ortaklıklarının Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmesinde İşlem Denetçisi ve Hukuki Sorumluluğu, *BATİDER, C. 27, S. 2*, s. 123-157; Gürbüz Usluel, Aslı (2013), Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu, *BATİDER, C. 29, S. 1*, s. 141-169; Çeker, Mustafa (2012), Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları (Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme) (m.124 -194), *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 3-4*, s. 99-120; Erdem, H. Ercüment (2012b), Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, Y. 2013*, s. 113-138.

⁹⁰ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 180.

onayı veya izni olmaksızın doğrudan mirasçılara geçebilecektir. Ölüm halinde ölenin ortaklığı sona erecekken, mirasçılarının şirket esas sermaye payı üzerinde el birliği ile mülkiyetleri söz konusu olacaktır. Öte yandan Kanun kendi içinde mirasçılarının pay sahibi olmasını engelleyecek düzenlemelerin yapılması konusuna da izin vermiştir. Ortaklar, ortaklık payının miras ile intikalinin yasaklanmasını şirket sözleşmesinde düzenleyebilirler.

Ortaklık sıfatının sona ermesine ilişkin diğer düzenleme, eşler arasında mal rejiminden kaynaklanan hallerdir. Ortaklık payının akıbeti, eşlerin TMK’da düzenlenen mal rejimlerinden hangisini seçtiğine bağlı olacaktır. Mal rejimi dışında eşler sonradan yapacakları bir sözleşme ile de şirket paylarının hangi eş üzerinde kalacağına karar verebilirler. Bu karar neticesinde de diğer eşin ortaklık sıfatı sona erecektir. Aynı şekilde eşler, ortaklık payının üçüncü bir kişiye devredilip devir bedelinin paylaşılmasına karar verirler ise her ikisinin de ortaklık sıfatının sona ermesi kabul edilir⁹¹.

Ticaret ortaklıklarında ortaklık ilişkisi dışında kalan üçüncü kişilerin, şahsi alacaklarına dair şirkete başvurup başvuramayacakları konusu önemli bir sorun teşkil etmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, ortakların şahsi alacaklıları ortaklık dışındaki malvarlıklarına başvurabilirler. Ancak ortaklığın getirdiği kâr payları veya diğer alacaklar bakımından ne şekilde hareket edileceği şirketin türüne göre değişebilmektedir (TTK m.133). Şahıs şirketleri bakımından, şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosuna göre, o ortağa düşen kâr payından veya şirket sona ermiş ve tasfiye aşamasına geçmişse tasfiye payından alabilir. Borçlu ortağın şahsi malları ve kâr payı borcunu karşılamaya yetmezse, alacaklı tasfiye payına haciz koydurmaya ve altı ay önce ihbarda bulunmak ve yıl sonu için hüküm ifade etmek kaydıyla mahkemeden ortaklığın feshini talep etmeye muktedirdir (TTK m.249). Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesine kadar borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz⁹² koydurabilir. Sermaye şirketleri bakımından ise alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış paylarını, İİK’nın taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini

⁹¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelebi, Ali Ergin (2017), *Şirketlerde Ortaklık Payı Kazanılmasının Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malvarlığına Etkisi*, *TBB Dergisi*, Y. 2017, S. 133, s. 426-448; Karamercan, Fatih (2016), *Katki-Değer Artış & Katılma Alacağı Davaları*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 735 vd.; Sarı, Suat (2007), *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul: Beşir Kitabevi, s. 219-220; Gümüş, Alper (2008), *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri* (TMK m. 185-281), 1. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 372; Zeytin, Zafer (2008), *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 207; Kılıçoğlu, Ahmet M. (2015), *Şirket Hissesinde Katkı-Katılma Alacağı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (XXVII)*, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, s. 15-16.

⁹² Doktrinde Şener haciz ifadesinden, sadece ihtiyati haciz kavramının anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, 2017, a.g.k., s. 121.

isteyebilirler (TTK m. 133/2)⁹³. Ortaklık hissesinin satışının gerçekleşmesi durumunda hisseyi satın alan yeni ortak, şirket ortağı olacakken, borçlu ortağın şirket ortaklığı sona erecektir.

2.2.6. İtfa

İtfa kavramı, şirket sermayesinin azaltılması demektir⁹⁴. Her ne kadar itfa ortak sıfatını sona erdiren sebeplerden olmayıp, itfa sonucu ortak sıfatı sona erse de biz yine de bu bölümde bu kavrama da yer vermeyi gerekli bulduk. Sermaye şirketlerinde ortaklık payının azaltılmasının pek çok nedeni olabilir. Örneğin, haklı nedenle şirketten çıkan bir ortağın payının kendisine ödenmesi, eğer şirket sermayesi ile olacak ise bu durumda sermayenin korunması ilkesinin aksine, şirket sermayesinden ödeme yapılacağı için itfa yoluyla şirket sermayesi azaltılabilir. Bunun yanında şirketin kendi payını iktisap etmesi durumunda da sermaye azaltılması söz konusu olacaktır. Bu noktada şirket sermayesinin azaltılması, bir esas sözleşme değişikliği olduğundan genel kurul kararı ile olacaktır. İtfa, ortaklardan birinin ayrılması sonucunda onun payının şirket tarafından alınması durumunda söz konusu olacaktır⁹⁵. Sermayenin azaltılmasının söz konusu olması, bir sözleşme değişikliği ile olduğundan esas sözleşme değişikliğine ilişkin hükümlere tabi olacaktır⁹⁶.

⁹³ Dönmez, Murat (2006), Limited Şirketlerde Hisse Haczi, *TBB Dergisi*, Y. 2006, S. 63, s. 226 vd.

⁹⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2015, a.g.k., s. 896.

⁹⁵ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 191.

⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 191.

3. HAKLI SEBEP KAVRAMI

3.1. Haklı Sebep Kavramı ve Özellikleri

Haklı sebep kavramı, sadece ticaret hukukundan kaynaklanan bir kavram değildir. Pek çok hukuk dalı içerisinde kullanılan ve özellikle borçlar hukukunda sözleşme ilişkisine uygulanan bir kavramdır. Bu nedenle de “*haklı sebep*” kavramı değerlendirilirken borçlar hukuku ve sözleşmeler hukuku alanından istifade etmek gereklidir.

Hukukî sözlük anlamı incelendiğinde haklı sebep kavramının farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Özellikle birbirlerinden farklı olarak TTK’da “*önemli sebep*”, “*önemli hâl*”, “*haklı sebep*” terimlerine yer verilmiş olsa da aynı anlamı ifade eder biçimde kullanılmaktadır⁹⁷. Doktrinde *Pulaşlı*, hukuki ilişkiyi değiştirecek ve sona erdirecek bir durumun varlığı nedeniyle “*önemli sebep*” ifadesinin kullanılması hususunda sakınca olmadığını ifade etmektedir⁹⁸. Ancak her “*önemli sebep*”, “*haklı sebep*” teşkil etmeyecektir. Bu nedenle de söz konusu iki kavramın birbirinden ayrı olarak kullanılmasının önemi belirtilmiştir⁹⁹.

Haklı sebep, kavramın örnek alındığı İsviçre hukukuna paralel olarak Türk hukukunda da sınırlayıcı bir şekilde tanımlanmamıştır. Zira hâkimin bir olayda haklı sebep nitelendirmesi yapabilmesi için her somut olayı ayrıca ele alması gerekir¹⁰⁰. Bu durumda da Türk hukuku açısından özellikle TMK m. 4 hükmü akla gelecektir. Madde, “*Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir*” şeklinde düzenlenmiştir¹⁰¹. Bu durum doktrinde “*haklı sebep kavramının nisbiliği*” olarak da tanımlanmaktadır¹⁰². İlgili hüküm uyarınca, haklılığı ileri sürülen durumların gerçekliği yansıtıp yansıtmadığı veya olaya uygulanmasındaki gerekliliği bakımından son kararı ve değerlendirmeyi hâkim yapacaktır.

Her ne kadar haklı sebep kavramının varlığı ve yokluğu kesin sınırlar ile çizilmese de kavramın genel geçer bir tanımı yapılmıştır. Haklı sebep, “*hukuki ilişkinin sürdürülmesini*

⁹⁷ Yargıtay kararlarında haklı sebep teriminin daha çok tercih edildiği görülmektedir. “*Davacı haklı sebeplere dayanarak ortaklıktan ayrıldığını bildirerek ortaklığın fesih ve tasfiyesini istediğine göre, davalı idareci ortağın ortaklıkla ilgili davacıya hesap vermediği anlaşıldığından, davacı BK’nın 535/7. maddesi hükmü gereği fesih talebinde haklıdır.*” Bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2006/10616, K. 2006/13753, T. 17.10.2006; “*TTK’nun 133/1. maddesi gereğince acentelik sözleşmesi süreli olsa dahi haklı sebepler nedeni ile sözleşme her zaman feshedilebilir.*” Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 1979/981, K. 1979/1537, T. 27.3.1979. Kazancı İçtihat Programı.

⁹⁸ Pulaşlı, 2015, a.g.k., § 52; N. 94.

⁹⁹ Çamoğlu, Ersin (2007), *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul, s. 669.

¹⁰⁰ Erdem, Nuri (2012a), *Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 76.

¹⁰¹ Erdem, 2012a, a.g.k., s. 77.

¹⁰² Çamoğlu, a.g.k., s. 78; Kaplan, İbrahim (2007), *Hâkimin Sözleşmeye Müdahalesi*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 135; Kendigelen, Abuzer (2006), *Hukuki Mütalaalar, Mahkeme Kararları ile Birlikte, C. II, Ortaklıklar Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 407.

çekilmez hale getiren ve bozucu yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukuki olgu” olarak tanımlamaktadır¹⁰³. Bir başka tanıma göre haklı sebep; “akde devamı objektif hüsünüyet icabı talep edilmez hale koyan bir hukuki hadisedir”¹⁰⁴ şeklinde tanımlanmıştır¹⁰⁵. Genel olarak bakıldığında doktrin ve uygulama bakımından *haklı sebep* kavramı için yapılan tanımlar birbirine yakındır. Sözleşmenin dürüstlük kuralınca devam ettirilmesinin imkansızlığına, sözleşme amacının gerçekleşmeyeceğine ilişkin görüşler dile getirilmiştir. Şirketler hukuku bakımından ise şirketin devamının beklenmesinin mümkün olmadığı haller haklı sebep olarak tanımlanabilir.

3.2. Şirketler Hukukunda Haklı Sebebin Tanımı

Tarafların davranışlarından ileri gelebilecek kişisel¹⁰⁶ ve genel geçer¹⁰⁷ sebepler hâkim tarafından haklı sebep olarak kabul edilebilir¹⁰⁸. Şirketler hukuku bakımından aşağıda etraflıca incelenecek olan TTK’da “*Kollektif Şirketler*” düzenlemelerinde özel ve genel sebepler ayrımı bu konuda örnek teşkil edecektir.

TTK’da haklı sebebe ilişkin doğrudan bir tanım yapılmamıştır. Ancak çeşitli hükümlerde *haklı sebep* ifadesinin kullanıldığı ve şekillendirilmek istendiği görülmektedir. Kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 245¹⁰⁹ vd. hükümler *kollektif ortaklığa ilişkin haklı sebepleri* düzenlerken; TTK m. 531’de¹¹⁰ anonim şirketlere ve TTK m. 636/3¹¹¹’de limited şirketlere

¹⁰³ Çamoğlu, 2007, a.g.k., s. 78.

¹⁰⁴ Oğuzman, Kemal (1955), *Türk Borçlar Kanunu’na ve İş Mevzuatına Göre Hizmet (İş) Akdinin Feshi*, İstanbul, s. 42.

¹⁰⁵ Konunun Alman ve İsviçre borçlar kanunu yaklaşımı için bkz. Erdem, 2012a, a.g.k., s. 80 vd.

¹⁰⁶ Şirketler hukukunda haklı sebep olarak ortakların birbirleri ile ilişkilerinden kaynaklanan kişisel sebepler ayrımı yapılmaktadır. Erdem, 2012a, a.g.k., s. 81 vd.; Öztürk-Dirikkan, Hanife (2005), *Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 220.

¹⁰⁷ Genel geçer sebepler, ortakların kişisel olmayan ve ortaklık sistemi veya şirketin genel işleyişi ile birlikte dile getirilen sebeplerdir. Erdem, 2012a, a.g.k., s. 81 vd.

¹⁰⁸ Erdem, 2012a, a.g.k., s. 82 vd.

¹⁰⁹ TTK m. 245- (1) *Haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fülî veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır; özellikle,*
a) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması,
b) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi,
c) Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması,
d) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi,
gibi haller haklı sebeplerdendir.

(2) (a), (b) ve (c) bentleri gereğince kendisinde fesih sebebi doğmuş olan ortağın dava hakkı yoktur.

¹¹⁰ TTK m. 531: *Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.*

¹¹¹ TTK m. 636/3: *Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkmeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.*

ilişkin haklı sebebin varlığı halinde şirketin feshine; TTK m. 638/2'de¹¹² limited şirketlerde haklı sebebin varlığı halinde ortağın çıkmasına; nihayet TTK m. 640/3'te¹¹³ limited şirketlerde haklı sebebin varlığı halinde ortağın çıkarılmasına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. Yani, haklı sebebe ilişkin sınırlı sayıda olmayan örnekler kolektif şirket başlığı altında verilmiştir. Anonim ve limited şirketlerde ise haklı sebebe dair ayrıca örnek vermeye gerek görülmemiş, haklı sebebin varlığı halinde hangi yollara başvurulabileceği düzenlenmiştir.

3.2.1. Kolektif şirketler bakımından haklı sebep kavramı

Türk şirketler hukukunda haklı sebep hakkında örnekleme yapmak gerekirse kolektif¹¹⁴ şirketlere ilişkin düzenlemeyi içeren TTK m. 245 vd. hükümlerine bakılması gerekmektedir. Zira ilgili hükümler hem haklı sebep örnekleme yapmakta hem de kişisel ve genel geçer türdeki haklı sebeplerin mahiyetini belirtmektedir.

Mahiyeti gereği kolektif şirketlerde, ortakların şirket borçlarından sorumluluğu sınırsızdır. Ortaklar, şirketin tüm borçlarına müteselsilen katlanmak durumundadır. Kanun koyucu bu duruma istinaden olacak ki, özellikle sınırsız sorumluluk kaydını esas alan kolektif şirketlerde bir takım özel düzenlemeler ile haklı sebeplere değinmiştir. Bir diğer ifade ile madem ki ortaklar şirket borçlarından sınırsız biçimde sorumludur, o halde bu ortaklığı çekilmez kılan, nesnel veya öznel nedenle ortaklık faaliyetine zarar veren şartların ortadan kaldırılması için haklı sebep hallerini göstermek gerekir¹¹⁵.

TTK. 245'de yapılan düzenlemede kolektif ortaklıklar ile ilgili iki unsurun yer aldığı görülür¹¹⁶:

İlk olarak, “*Şirketin Kuruluşuna Yol Açan Fiili veya Kişisel Sebeplerin Ortadan Kalkmış Olması*” esasına göre şirket ortaklarını bir kolektif şirket kurmaya yönelten sebeplerin ortadan

¹¹² TTK m. 638/2: *Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.*

¹¹³ TTK m. 640/3: *Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.*

¹¹⁴ Kolektif şirketler, şahıs şirketleri niteliğine haiz olarak, ortakların emek ve gayretlerinin de sermaye olarak konulduğu, ortakların karakterlerinin önem kazandığı bir şirket modelidir. Kolektif şirketlerde, şirket borçlarından tüm ortaklar anonim, limited ve komandit şirketlerin aksine tamamen ve sınırsız sorumludur. Bu nedenle kolektif şirketlerde ortakların karakterleri önem taşır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı, Halil (1960), *Kolektif ve Komandit Şirketler*, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, s. 56; Domaniç, Hayri (1988), *Adi, Kolektif ve Komandit Şirketler*, 4. Bası, İstanbul, s. 72.

¹¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, 2012a, a.g.k., s. 82 vd.

¹¹⁶ Çamoğlu, Ersin (2008), *Kolektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması*, 2. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 26.

kalkmış olması halinde haklı sebebin varlığı kabul edilir¹¹⁷. Şirket ortaklığı saikinın sona ermesi ile ortakların şirketten bekledikleri menfaat ve amaç birlikteliği ortadan kalkmış olacaktır. Tarafları ortak olmaya iten sebeplerin yok olması ortaklığı çekilmez kılan bir haklı sebep olarak kabul edilmiştir. Nitekim şirketin kurulmasında rol oynayan en önemli unsur ortak amaç unsurudur¹¹⁸.

TTK m. 245'te belirtilen ikinci sebep "Söz Konusu Durumun Ortaklığın İşletme Konusunun Elde Edilmesini İmkânsız Kılması yahut Güçleştirmesi" şartıdır. Buna göre kollektif şirketlerde meydana gelen değişiklikler nedeniyle, ortaklığın işletme konusunun elde edilmesini imkânsız hale gelmelidir. Şu hâlde iki şart birlikte değerlendirilmelidir. Bir diğer ifade ile *şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin ortadan kalkması sonucunda, şirketin işletme konusunun elde edilmesinin imkânsız olması veya güçleşmesi gerekmektedir*. Kanun koyucu bu iki durumun birlikte gerçekleşmesini şart koşmuş, sonrasında ise 246. maddede örneğe yoluyla bir takım özel nedenleri göstermiştir.

TTK m. 246'ya göre;

¹¹⁷ Yargıtay HGK E. 1998/11 – 291 K. 1998/293 T. 22.4.1998; "Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 30/10/1997 gün ve 1997/6864 – 7591 sayılı ilamı: (... Davacılar vekili, davalı şirketin 1993 yılında kurulduğunu, diğer ortakların Ayhan Çelik ve Abdurrahman Bağ olduğunu, şirketin kuruluşundan beri sözleşmede belirtilen amacına uygun şekilde hiçbir faaliyette bulunmadığını ortaklar arasında halen devam eden ihtilaflar olduğunu, bundan sonra ticari faaliyette bulunmasına imkan kalmadığını bu nedenlerle muhik sebepler dolayısıyla şirketin tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davacının iddialarının yersiz ve mesnetsiz olduğunu, davanın reddine karar verilmesini, ayrıca Konya Asliye 2. Hukuk Mahkemesi'nin 96/888 E., 1062 K. sayılı ilamı ile daha önce davacılarca açılan davanın reddedildiğini, kesin hüküm olduğunu, şirket defterleri ve yıllık bilançolar şirketin fiilen faaliyette olduğunu savunarak davanın reddini talep etmiştir. Mahkemece, iddia, savunma, tanık beyanları ve tüm Dosya kapsamına göre davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararı, davalı Ayhan Çelik vekili temyiz etmiştir.

1. Feshi istenen Ltd. Şti. 4 ortaklı olup, davacılar ve davalının Dosya da bulunan 27/12/1993 gün ve 59298 yevmiye nolu noter belgesinden şirketin müdürleri olduğu anlaşılmaktadır. Kural olarak temyiz yoluna başvurmak hakkı davanın taraflarına aittir. Ancak hüküm ile kendisine külfet yüklenen veya bir hakkı ihlal olunan kimsenin de temyiz hakkı vardır (HGK. 17/5/1967 gün 4/322 E., 265 K) (HUMK. 427/1. c.2). Dolayısıyla kararı temyizde müdür Ayhan Çelik'in hukuki yararı vardır. Bu nedenle, temyiz isteminin kabulüne karar verilip işin esasına girilmesi gerekmiştir.

2. Limited şirketlerin feshi TTK 549 ve onun atfı nedeniyle 187 maddesindeki şartların oluşmasına bağlıdır. Mahkemece tanık beyanlarına, davadan sonra oluşan davalı şirket ortaklarından Ayhan Çelik'in ihtarındaki beyanlarına dayanılarak şirketin feshine karar verilmişse de bu yeterli inceleme değildir. Şirketin defterleri ve belgeleri üzerinde HUMK. 275 maddesi uyarınca bilirkişi incelemesi yapılarak TTK 187. maddedeki muhik sebeplerin oluşup oluşmadığı yönünden araştırılarak ve diğer delillerle birlikte değerlendirilerek hasil olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak Dosya yerine geri çevrilmeye yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. KARAR: Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, Dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi Usul ve Yasa'ya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır." Kazancı İçtihat Bankası.

¹¹⁸ Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 27.

- a) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması¹¹⁹,
- b) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi,
- c) Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması^{120 121},
- d) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi¹²², gibi hâller haklı sebeplerdendir.

¹¹⁹ Yargıtay 11. HD. E. 2001/4579, K. 2001/7251, T. 1.10.2001; “Davacı vekili, iki kardeş olan davacı ile davalının A.... Kardeşler Koll. Şti.nin ½ oranında ortağı olduğunu, davalı ile çocuklarının müvekkili Nuri ile şirkette çalışan kızı Naciye’yi cebir kullanarak şirketten uzaklaştırdıklarını, tarafların ortak olduğu şirkete ait menkul ve gayrimenkulün davalının çocukları tarafından kurulan ve aynı sahafa faaliyet gösteren şirkette fiilen kullandırıldığını, ayrıca davalının, kollektif şirketin tüm mallarının fatura üzerinden limited şirkete devredilmiş gibi göstererek zarar verdiğini, TTK.nun 187/ilk maddesinde sayılan haklı sebeplerin oluştuğunu ileri sürerek, davalının ortaklıktan çıkarılmasına ve şirketin davacıya bırakılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, TTK.nun 187.maddesinde sayılan nedenlerin hiçbirinin müvekkili yönünden gerçekleşmediğini savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma, tanık beyanları, bilirkişi raporları ve dosya kapsamına göre, davalı ortak yönünden TTK.nun 187.maddesinde yazılı kollektif şirketin infisahı için aranan haklı sebeplerin gerçekleştiği, kusurlu olan ortak davalı Hilmi yönünden TTK.nun 199.maddesindeki koşulların oluştuğu gerekçesiyle, A.... Kollektif Şirketi ortağı Hilmi A.’nun TTK.nun 199.maddesi gereğince ortaklıktan çıkarılmasına, şirkete ait bütün iş ve muamelelerinin ve şirketin mevcudunun alacak ve borçları ile beraber davacı ortağa terk ve tahsisine, ortaklıktan çıkarılan ortağın hissesinin ilk bilanço zamanında TTK.nun 201, 203 ve 204.maddesine göre ödenmesine karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.” Kazancı İçtihat Bankası.

¹²⁰ Yargıtay 11. HD E. 1992/1802, K. 1993/216, T. 21.1.1993; “Mahkemece; iddia, savunma, mübrez belgeler, tanık beyanları ve bilirkişiler raporlarına nazaran davacı babanın oğullarının şirketteki görevlerini ifa etmedikleri iddiasının kanıtlanamadığı gibi Mobil A.Ş.’nin bayilik sözleşmesini oğullarının ilgisizliği yüzünden feshettiği iddiasının asılsız olduğunun anlaşıldığı, şayet bu iddia doğru olsaydı Mobil A.Ş.’nin aynı işyerinde şirketçe feshettiği sözleşmeyi bu kez davacının firmasıyla yapmayacağı, şirketin akaryakıt bayiliği yapmasına fiili imkan kalmamış olmasına rağmen diğer konularla iştiğal edebileceği, bu nedenlerle davacının ileri sürdüğü fesih nedenlerinin yerinde olmadığı, buna karşın şirketi tek başına temsil ve ilzama yetkili davacının halen şirketin iştiğal konusu olan akaryakıt bayiliği işini kendi şahsi firması adına yapmış olmasının haksız rekabet yasağının ve temsil yetkisini kötüye kullanma niteliğinde olduğunu, bu nedenle TTK.nun 161. maddesi uyarınca idare ve temsil yetkisinin yerinde olacağı gerekçeleriyle davanın reddine, mukabil davanın kabulüyle davacının şirketteki temsil ve idare yetkisinin kaldırılmasına hükmedilmiştir.” Kazancı İçtihat Bankası.

¹²¹ Yargıtay 11. HD. E. 1990/338, K. 1991/992, T. 10.2.1991; “Mahkeme; toplanan delillere ve bilirkişi raporuna göre davalının TTK. 187. maddesinde belirtilen davranışlarda bulunduğu ve şirketi kötü niyetli olarak yönettiği, kaldı ki davalı vekilinin 31.10.1985 tarihli dilekçesinde feshe taraftar olduğunu açıkladığı, davalının alacağı ilişkin istemlerinin tasfiye sırasında nazara alınması gerektiği gerekçesiyle davanın kabulü ile Ö. Kollektif Şirketinin TTK. 187. maddesi gereğince feshine karar vermiştir. Hüküm, davacı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.”

¹²² Yargıtay 11. HD. E. 2006/365, K. 2006/920, T. 3.2.2006; “Davacılar vekili, asıl davada, iki ortaklı olan "Tan Koll.Şti. Muhittin Tan-Ziyaettin Tan" şirketinin ortaklarından Muhittin Tan'ın öldüğünü ve şirketin tek ortaklı hale geldiğini, TTK.nun 208 nci maddesi uyarınca mirasçılarının ittifakla devam kararı bulunmaması sebebiyle ortağın ölümü tarihinde şirketin dağılmış ve tasfiye halinin doğmuş olduğunu, diğer ortak Ziyaettin'in, Muhittin Tan'ın temsil yetkisini kullanarak tasfiye amacına aykırı işlemler yaptığını, bu nedenle TTK.nun 187 nci maddesi gereğince şirketin feshi gerektiği gibi, ölüm üzerine şirketin sona erdiğinin süresinde tescil ve ilan edilmemiş olması ve mirasçılardan Mualla'nın TTK.nun 185/4 üncü maddesine göre yaptığı ihtarda verilen mehile de kayıtsız kaldığından TTK.nun 185 inci maddesi gereğince fesih ve tasfiye isteme hakkı bulunduğunu, tüm mirasçıların şirket ortaklığının devamı iradesi de olmadığından BK.nun 535. maddesi gereğince fesih ve tasfiye

Mülga 6762 sayılı TTK döneminde kollektif şirketlerin çok tercih edilen şirket modeli olması nedeniyle, bu konuda Yargıtay'a intikal eden birçok uyuşmazlık söz konusu olmuş, dolayısıyla bu dönemde Yargıtay kararlarında haklı sebep kavramı çokça ele alınmıştır. Yüksek Mahkeme önüne gelen farklı olaylarda mülga TTK m. 187 hükmüne¹²³ göre kararlar vermiştir. Genel olarak kararlara bakıldığında şirket ortağının vefatı nedeniyle ortaklığın sürdürülemez hale gelmesi; ortakların şirket faaliyet konusuna benzer konularda faaliyetlerde bulunması; ortakların kötü niyetle davranması gibi özel ve genel sebepler ışığında her olaya uygun olarak kararlar verildiği, haklı sebebin olayın niteliği ve türüne göre değerlendirildiği görülmektedir. Madde 245'in (mülga 6762 m. 187) diğer şirket türlerine ilişkin haklı sebeplere de örnek teşkil edeceği düşünülmektedir¹²⁴.

3.2.2 Anonim şirketler bakımından haklı sebep kavramı

Haklı sebep kavramına ilişkin daha önce yaptığımız açıklamalarda da görüldüğü üzere Kanun Koyucunun konuyu bilerek tam olarak tanımlamadığı ve hâkime duruma ve şartlara uygun olarak karar verme yetkisi tanıdığı görülmektedir. Türk hukukunda hâkime takdir yetkisinin verildiği TMK m. 4'e göre hareket imkânı tanındığı, hâkimin olay ve koşullara uygun şekilde davranarak karar vereceğini belirtmek gerekir¹²⁵. Anonim şirketlerde haklı sebebe ilişkin düzenlemelerin yer aldığı TTK m. 531'de tanımlama yapılmamıştır. Bu nedenle kollektif şirketlerde haklı sebebe ilişkin örneklerin verildiği TTK m. 245 anonim şirketler için de uygulama alanı bulacaktır¹²⁶. Şu hâlde hâkimin anonim şirketler bakımından her durumu ayrı

istenebileceğini, fesih ve tasfiye kabul edilmediği takdirde ortaklıktan çıkma hükümleri uygulanarak miras paylarına düşen hisse ve ferilerinin hesaplanarak faizi ile birlikte ödenmesini talep ve dava etmiştir.” Kazancı İçtihat Bankası.

¹²³ 6102 sayılı TTK m. 245 söz konusu hükme karşılık düzenlenmiştir.

¹²⁴ Benzer fikir ve ayrıntılı bilgi için bkz. Erdem, a.g.k., s. 82 vd.

¹²⁵ Yargıtay 11. HD. E. 2004/13214, K. 2005/10579, T. 07.11.2005 “*Davacı vekili, müvekkili ile davalıların (İ) Örne San ve Tic A.Ş. 'nin kurucusu ve ortağı bulunan E. M. T'nin mirasçıları bulduklarını, gıyabında aleyhine kararlar aldıklarını, haklardan istifade ettirilmediğini, karar almak için bir araya gelemediklerini, kar ve zararı müvekkile bildirmediklerini, TTK'nun 549/4 ncü maddesi uyarınca haklı nedenlerin mevcut olduğunu ileri sürerek, İpek Örne San ve Tic.A.Ş'nin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir... Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, davanın anonim şirkete karşı açılması gerektiği, oysa ortakların hasım gösterildiği, kaldı ki haklı nedenle fesih konusunda ana sözleşmede bir düzenlemenin bulunmadığı, esasen diğer konuların incelenmesine gerek olmadığı, şirketin hasım gösterilmesinin zorunlu bulunduğu gerekçesiyle, davanın husumetten reddine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, anonim şirketlerin feshi hallerini düzenleyen TTK'nun 434 ncü maddesinde bu tür ortaklığın haklı nedene dayanılarak fesih durumunun düzenlenmemiş olmasına, feshi talep edilen şirketin ana sözleşmesinde de bu yönde bir hüküm bulunmamasına, esasen pay sahiplerinin anonim şirketin feshini talep etme haklarının olmamasına göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.” Kazancı İçtihat Bankası.*

¹²⁶ Doktrinde anonim ortaklıklar bakımından haklı neden teşkil edecek haller bakımından örnek olarak ortaklığın çekilmez hale gelmesi, ortaklıktaki çoğunluk gücünün kötüye kullanılması, ortaklığın nesnel olarak devamının imkânsız hale gelmesi belirtilmiştir. Erdem, s. 112 vd.; Çelik, AYTEKİN (2009), Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, *BATİDER, C. XXV, S. 4*, s. 559-592.

ayrı değerlendireceği, TTK m. 245'te belirtilen hususların örnek teşkil edeceği; TMK m. 4'te belirtilen hâkimin yetkisinin de belirleyici olacağı sonucuna varılacaktır¹²⁷.

3.2.3. Limited şirketlere özgü haklı sebep kavramı

Daha önce de belirttiğimiz üzere haklı sebep kavramı subjektif bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun koyucunun bilerek hâkimin takdirine bıraktığı ve her olayın sonucunda değerlendirilecek bir kavram olan haklı sebep kavramı, TMK m. 4'ten hareketle tespit edilecek bir husustur. Hukukun her alanında karşımıza çıkan haklı sebep kavramı, şirketler hukuku bakımından genellikle hukuki ilişkiye son verme hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır. TTK kapsamında limited şirketler hakkında haklı sebebe ilişkin birkaç istisna hariç¹²⁸ doğrudan ortaklığın sona ereceği haller gösterilmemiştir¹²⁹. Bu bağlamda TTK m. 245'te kollektif şirketler bakımından kabul edilen düzenlemeler limited şirketlerde de hâkime yol gösterecektir¹³⁰.

Kanun Koyucunun limited şirketlere ilişkin sona erme sebeplerini TTK m. 636; çıkma ve çıkarılma konularını TTK m. 638 vd. hükümlerinde düzenlediği görülmektedir. Söz konusu hükümlerde sona erme, haklı sebeple fesih davasının açılması, ortaklıktan çıkma ve çıkarılma ile haklı sebeple çıkma ve çıkarılmaya ilişkin haller sayılmıştır. Ancak burada da daha önceki şirket türlerinde görüldüğü üzere Kanun Koyucunun özel olarak haklı sebep tarifi yapmadığı, özel bir tanıma yer vermediği görülmektedir. Bu durumun yerinde bir düzenleme olduğu doktrinde de ağırlıklı görüş olarak kabul edilmektedir¹³¹. Zira Kanun Koyucunun bir tanım yaparak haklı neden kavramını sınırlama iradesinde olmadığı görülmektedir. Hayatın olağan akışında öngörülemez hallerin varlığında haklı sebep sayılabilecek durumların söz konusu olması halinde, hâkim bilinçli kanunî boşluk sonucu kendisine verilen yetki ile durumu değerlendirip karara bağlayacaktır¹³². Haklı sebep oluşturacak olguların önceden tahmin edilmesi ve kazuistik biçimde sayılması, bunun da Kanun veya esas sözleşmede ayrıntılı olarak

¹²⁷ Erdem, 2012a, a.g.k., s. 112 vd.; Çelik, a.g.k., s. 559-592; Çelik, Aytekin (2012), *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 56; Çoştan, Hülya (2004), *Anonim Ortaklıklarda Bölünme*, Ankara: Turhan Kitapçılık, s. 35; Şahin, Ayşe (2013), *Anonim Ortaklığı Haklı Sebeple Feshi*, İstanbul, s. 5 vd.

¹²⁸ Esas sözleşme ile pay devri yasaklanmış veya genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkmaya onay verilmez ise haklı nedenle ortaklıktan çıkma gündeme gelecektir. Bkz. TTK m. 595/5.

¹²⁹ Çamoğlu, Ersin (2016), Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, C. 30, s. 58-95.

¹³⁰ Bahtiyar, Mehmet (2017), İki Kişilik Limited Ortaklıklarda Haklı Sebeple Çıkarma Davası, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s. 130-170.

¹³¹ Seliçi, Özer (1976), *Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul: Beta Basım, s. 188.

¹³² Altınok Ormancı, Pınar (2011), *Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 133; Baştuğ, İrfan (1966), *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir: İTİA Yayınları, s. 86.

belirtilmesi mümkün değildir¹³³. Yargıtay da bazı kararlarında bu boşluğu ve hâkimin sahip olduğu geniş yetkiyi vurgulamıştır. Buna göre Yargıtay bir kararında¹³⁴: “...*Dava, davalı Egebeton Ltd.Şti. ’nin feshi ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Limited şirketlerin infisah sebeplerini düzenleyen TTK’nın 549’uncu maddesinin 4’üncü bendinde “ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla şirket infisah eder.” hükmü bulunmaktadır. Bu maddedeki muhik sebep, her olayın özelliğine göre mahkemece değerlendirilmelidir...’*. Aynı yöndeki başka bir kararda ise Yargıtay¹³⁵, “... *TTK’nın madde 549/4’üncü bendi uyarınca, haklı nedenlerin varlığının ispatı halinde ortaklardan biri tarafından şirketin feshi istenebilir. Feshi gerekli kılan haklı nedenlerin neler olduğu yasal düzenlemeye bağlanmış değildir. Bu olgunun belirlenmesi yargıcın takdir ve değerlendirme alanındadır...*” şeklindedir.

Konumuzun limited şirketlerde haklı sebeple çıkma ve çıkarılma olmasından hareketle limited şirketlere ilişkin haklı sebep kavramını daha geniş açıklamak gereklidir¹³⁶. Çalışmamız TTK m. 636/3 ile 638/2 hükümlerinin birlikte değerlendirilmesidir. Zira 636/3’te belirtilen hususlar limited şirketlerde haklı sebeple fesih kavramını düzenlerken; 638/2 hükmü ise limited şirketlerde haklı sebeple çıkma ve çıkarılma konularına yer vermektedir. TTK m. 638/2’nin hareket noktası m. 636’da belirtilen haklı sebeple fesih talebidir demek yanlış olmayacaktır. Zira her iki davanın da temelinde haklı sebep vardır. Haklı sebep kavramının bu davalarda dava şartı niteliği taşıdığı söylenebilir. TTK m. 636/3’teki feshe ilişkin düzenlemede ortaklık sürecinin tamamen sona erdirilme amacı söz konusu iken; m. 638/2’de haklı sebeple çıkma ve m. 640/3’te haklı sebeple çıkarılma davalarında ortaklık iradesi devam etmekte, bir ortağın şahsi veya ortaklıktan kaynaklanan sebepler ile ortaklık ilişkisi içinde yer almak istememesi düzenlenmektedir.

Yargıtay yakın tarihli bir kararında haklı sebep teşkil edecek olayların varlığına çeşitli örnekler vermiştir. Kararda görüleceği üzere hem örnekler verilerek durum açıklanmış hem de çeşitli yönleriyle hâkimin yetkisine değinilmiştir. Buna göre Yüksek Mahkeme, “...*haklı sebep kavramı yasada açıkça tanımlanmamış ise de her davada, hukuki ve maddi olayların özelliği dikkate alınarak ileri sürülen nedenlerin haklı sebep teşkil edip etmeyeceği hususunun irdelenmesi gerekir. Şirketin devamlı olarak zarar etmesi, kuruluş ve gayesinin*

¹³³ Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 145.

¹³⁴ Yargıtay 11.HD, T. 21.2.2000, E. 55, K. 1242. Karar için bkz. Eriş, Gönen (2010), *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Madde 372-677, C.3*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 3531-3532; Oruç, Murat (2011), 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, *BATİDER, C. XXVII, S. 1*, s. 209-233.

¹³⁵ Yargıtay 11.HD, T. 15.1.2004, E. 6106, K. 230. Eriş, Gönen (2010), *Açıklamalı İçtihatlı Ticaret Kanunu*, İkinci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 3536.

¹³⁶ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 59.

gerçekleşmesine imkân kalmaması, ortaklar arasındaki ciddi anlaşmazlıklar, ortağın bakiye sermaye borcunu ödemekte temerrüdü gibi sebepler haklı sebeplere örnek olarak sayılabilir. Somut olayda davacı ile davalı ortaklardan özellikle birisi arasında bir kısmı mahkumiyetle sonuçlanmış çok sayıda adli olayın yaşandığı, bu bağlamda davacıya karşı fiziksel şiddet boyutuna varan eylemin de mahkeme kararı ile sabit olması karşısında kabulün aksine davalı şirketin feshi için haklı nedenin oluştuğunun kabulü zorunludur. Ancak karar tarihinde yürürlükte olan 6102 sayılı TTK md. 636/3 maddesine göre, haklı sebeple limited şirketin feshi istendiğinde, mahkeme istem yerine, davacı ortağın payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir diğer çözüme hükmedebilir” şeklindedir¹³⁷.

Özellikle vurgulamak istediğimiz bir diğer durum da haklı sebep kavramı açısından değerlendirme yapılırken m. 636 ile m. 638/2 arasındaki bağıdır. TTK m. 636’da şirketin haklı sebeple feshine değinilmişken, m. 638/2’de haklı sebeple çıkma kavramı düzenlenmiştir. Elbette şirket açısından haklı sebeple fesih durumu doğuracak her olay, haklı sebeple çıkma için örnek teşkil edebilir. Zira, fesih kavramı çıkma kavramına nazaran daha ağır sonuçları olan ve geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle verdiğimiz örnekler ve Yargıtay kararlarında haklı neden olarak sayılacak olaylarda TTK m. 636 ile m. 638/2 arasında bağa yer yer değineceğiz¹³⁸.

Haklı sebep kavramının kesin ve sınırlayıcı bir tanımı olmadığını belirtmiştik. Haklı sebebe ilişkin bir tanım yapılmamasının nedenleri sonrasında, hâkimin haklı sebebin varlığını tayin yetkisine değinilmelidir¹³⁹. Buna göre hâkim, m. 636/3 ve m. 638/2 kapsamında fesih, çıkma veya çıkarılma davası önüne geldiğinde, bu davaların haklı sebepten kaynaklanıp, kaynaklanmadığına bakacaktır. Zira bunun söz konusu hükümler açısından bir dava şartı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu noktada hâkimin sınırsız bir yetkiye sahip olduğunu söylemek yanlış olur. Hâkim tarafların talebini olayın tüm yönlerini değerlendirerek sonuca bağlayacaktır¹⁴⁰. Hâkim tarafından incelenecek olan olgu şudur: Haklı sebep olarak ileri

¹³⁷ Yargıtay 11. HD. T. 19.11.2015, E. 2014/17528, K. 2015/12310. Sinerji Mevzuat İçtihat Bankası. Erişim Tarihi: 29.1.2019.

¹³⁸ Yargıtay eTTK döneminde verdiği bir kararında TTK m. 551/2 gereğince her ortağın haklı bir nedene dayanarak kendisinin ortaklıktan çıkarılmasını isteyebileceğini veya ortaklıktan feshini mahkemeden talep edebileceğini; ancak, ortaklıktan çıkma davası ile ortaklığın feshi davalarının birbirlerinden farklı davalar olduğunu, limited şirketin feshinin istenmesinin aynı zamanda ortaklığın çıkma istemini içermeyeceğini, anılan davaların farklı olduğu, bu nedenle farklı hüküm ve sonuçlara bağlı olduğunu belirtmiştir. Yargıtay 11. HD. 19.11.2007, E. 12035, K. 14459. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3601.

¹³⁹ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 59.

¹⁴⁰ Bilgili, Fatih/ Demirkapı Ertan (2012), *Şirketler Hukuku, Yenilenmiş*, 2. Baskı, Bursa: Dora Yayıncılık, s. 407; Yıldız, Şükrü (2007), TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi, *Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı*, İstanbul, s. 1198; Baştuğ, 1966, s. 45; Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 97; Çamoğlu, 2007, a.g.k., s. 678;

sürülen husus, taraflar ve bu durumu ileri süren ortak bakımından çekilmez bir durum yaratmış mıdır yoksa yaratmamış mıdır? Hâkim haklı sebebi ileri süren ortağın iddiasını yerinde bulursa ve ortaklığın sürdürülmesinin çekilmez nitelikte olduğuna kanaat getirirse ortaklığın devamının haklı sebeple mümkün olmadığına karar verecektir. Haklı sebep, tek seferlik ya da devamlı ve birikimsel sebeplerden ileri gelebilir¹⁴¹. Örneğin, ortaklardan birinin uluslararası terör suçlaması ile yargılanması gibi tek seferlik bir sebeple ortaklığın çekilmez hale gelmesi mümkün olabileceği gibi; ortaklık kâr payının sürekli dağıtılmaması ve kötü muamele gibi devamlılık arz eden bir sebep sonucunda da mümkün olabilir¹⁴².

Haklı sebebin varlığı bir tarafın veya şahsın kusuruna dayanabileceği gibi, kusura dayanması bir dava şartı değildir¹⁴³. Bir diğer ifade ile şirket ortağı kusursuz olsa da haklı sebep meydana gelebilir. Örneğin, piyasa koşulları ve hükümet tarafından tayin edilen yüksek vergiler nedeniyle şirketin kâr etmemesi halinde ortaklar bakımından ortaklığın devamının çekilmez hale gelmesi ve bunun sonucunda da haklı sebebin oluşabileceği doktrinde vurgulanmıştır¹⁴⁴. Bu noktada *TMK m. 2* dürüstlük kuralı uyarınca kendisinden ortaklığın devamının beklenmesi mümkün olmayan ortak bakımından bir değerlendirme yapılacaktır. Yargıtay'ın haklı sebebin teşkiline ilişkin olarak verdiği ve bu konuda kriterleri ve ölçütleri belirttiği kararında "... her davada, hukuki ve maddi olayların özelliği dikkate alınarak iddiaların haklı sebep teşkil edip etmeyeceklerinin irdelenmesi gerekecektir. Bununla birlikte, ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarlara yönelen, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşme olanağının kalmaması gibi hallerde haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü gerekir..." denilmektedir^{145 146}.

Haklı sebepleri değerlendirme konusunda hâkim takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir yetkisi sınırsız bir tanrısal yetki değildir. Bu noktada hâkimin takdir yetkisinin sınırlarını çizmek gereklidir. Kanun içinde herhangi bir koşula bağlanmayan bu takdir yetkisi, hukuk devletlerinde evrensel ilkeler, kamu düzeni ve konunun değerlendirildiği şirket kapsamında özel durumlar ile sınırlandırılmıştır¹⁴⁷. Hâkimin, ortaklıktan fesih, çıkma veya çıkarılmayı son çare olarak görmesi gerekir. Zira, daha önce de belirttiğimiz üzere asıl olan tüzel kişiliğin

¹⁴¹ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 61.

¹⁴² Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 61.

¹⁴³ Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 109.

¹⁴⁴ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 61.

¹⁴⁵ Yargıtay 11. HD. E. 2014/15623, K. 2015/11122. Karar yayımlanmamıştır. Karar metni için bkz. Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 109.

¹⁴⁶ Yargıtay verdiği bir kararında "haklı nedenle şirketin feshini isteyen ortak için herhangi bir kusur bulunmaması gerekir. Bu hususun belirlenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gereklidir" demiştir. Yargıtay 11. HD. E. 19135, K. 17031. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3570.

¹⁴⁷ Çamoğlu, Ersin (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi, *BATİDER*, C. 31, S. 1-2, s. 5-19.

devam etmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve sorunların şirket tüzel kişiliği içinde bir çözüme kavuşturulmasıdır. Hâkim, takdir yetkisini kullanırken ortaklıktan çıkmak isteyen veya çıkarılmak istenen ortak ile şirket arasındaki sorunları çözücü bir rol oynamalıdır. TTK m. 636/2'ye göre “Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin, durumunu Kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir” hükmü ile TTK m. 638/2 “Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir” hükmü hâkime çeşitli önlemleri alma takdir yetkisini sunmaktadır. Bu doğrultuda örneğin, bir ortak kar dağıtımının uzun süreden beri yapılmaması nedeniyle ortaklıktan haklı sebeple çıkma davası açmış ise, mahkeme şirkete kâr dağıtımının yapılması amacıyla süre verebilir. Bir başka örneğe göre, TTK'dan kaynaklanan bilgi alma ve inceleme hakkı kullandırılmayan ortağın, bu hakkının kullandırılmasını istemesi durumunda yine hâkimin takdir yetkisi gündeme gelecektir. Örnekler çoğaltılabilir.

Yargıtay'ın son dönemde verdiği bir diğer kararında hem hâkimin takdir yetkisinin sınırları hem de haklı nedenin tanımı üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, “Limited şirket ortaklığından çıkmak için geçerli haklı sebep kavramının ne olduğu konusunda yasada açıkça bir düzenleme bulunmamakla birlikte, doktrinde ve Dairemiz uygulamasında haklı sebep kavramı; ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kuralına göre ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinin ortaktan beklenemeyeceği haller olarak kabul edilmiştir. Haklı sebep kavramının her somut olayda mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekmektedir, ortaya konulan haklı sebebin nesnel ve objektif ölçülere uygun olması gerekir. Bu kapsamda mahkemece salt davacı ortağın dava dışı şirket ortağı hakkında suç duyurusunda bulunmuş olmasının şirketten çıkmak için haklı sebep teşkil ettiğinin kabul edilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir...” şeklinde görüş bildirilmiştir¹⁴⁸.

Varılan sonuç şudur: Hâkim haklı nedenin varlığı halinde gerekli tedbirleri alma, çıkma ve çıkarılma kararını öteleme ve haklı sebebin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri alma yetkisine sahiptir. Bir diğer ifade ile hâkim, ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kuralına göre ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinin ortaktan beklenemeyeceği hallerde, duruma

¹⁴⁸ Yargıtay 11. HD. 21.11.2017, E. 2016/4188, K. 2017/6392. Şener, Oruç Hami (2019), *Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 232.

uygun olan seçenekleri değerlendirecek, ortaya konulan haklı sebebin nesnel ve objektif ölçülere uygun olmasına göre karar verebilecektir¹⁴⁹ ¹⁵⁰. Nihayet hâkim haklı sebebin varlığını tayin etmiş ise bu konuda yetkisini kullanacak, şirketi feshedecek veya ortakları çıkma, çıkarma yoluyla davayı sona erdirecektir¹⁵¹.

¹⁴⁹ Çamoğlu, Ersin (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Usuli Hükümleri, *Yargı Dünyası Dergisi, Şubat Sayısı*, s. 11-19; Çamoğlu, Ersin (2014), Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Zaman Açısından Uygulanması, *Yargı Dünyası, S. 217, Ocak Sayısı*, s. 11-16; Nomer Ertan, Füsün (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, *İÜHFİM, C. 73, S. 1*, s. 421-440.

¹⁵⁰ Kanun bazı durumda hâkime “duruma uygun çözüm” yetkisi verebilir. Bunun için çözümün olaya tatbik edilebilir ve taraflarca kabul edilebilir nitelikte olması gerekir. Örneğin TTK m. 636/3: “*Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.*” demektir. Açıklama için bkz. Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 192.

¹⁵¹ Hâkimin sahip olduğu takdir yetkisi için bkz. Ataay, Aytekin (1980), *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 3. Bası, İstanbul: Filiz Kitapevi, s. 245 vd.; Edis, Seyfullah (1993), *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, 4. Basıdan Tıpkı Basım, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, s. 212-213; Edis, Seyfullah (1973), Hukukun Uygulanmasında Yargıca Tanınan Takdir Yetkisi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD), C. 30, S. 1-4*, s. 172.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKMA

1. ORTAKLIKTAN HAKLI SEBEPLE ÇIKMA

1.1. Genel Olarak

Anonim ve limited şirketler Kanunda sermaye şirketleri olarak sayılmıştır. Ancak limited şirketler bazı yönleri ile şahıs şirketlerine ilişkin özellikler taşır. Bu yönüyle sermaye şirketlerinin diğer türü olan anonim şirketlerden ayrılır. Bu durumun bir görünümü de limited şirketlerdeki ortaklıktan çıkma hakkıdır. Limited şirketlerde ortaklar, ortaklık sıfatını sona erdirmenin bir yolu olarak çıkma hakkını kullanabilirler. Ortaklıktan çıkma bozucu yenilik doğuran, kişisel ve koruyucu bir hak olarak şirket tüzel kişiliği ile ortak arasında hukuki bağı sona erdiren bir işlemdir¹⁵².

Ortaklık ilişkisi, tarafların şirket sözleşmesi etrafında bir araya gelmesi ile kurulur. Bu yönüyle sürekli edimli bir borç ilişkisinin varlığından söz edilir¹⁵³. Ortaklık ilişkisi tarafların dönemsel olarak borçlarını ifa ettikleri, yükümlülüklerini yerine getirdikleri bir ilişki olmayıp, sözleşmenin tarafı olduğu müddet içinde devamlı şekilde ifa borcu altında olunan bir sadakat ilişkisidir. Bununla birlikte ortaklar şirketin amaçlarını gerçekleştirmesi için taahhüt ettikleri sermayeyi ödeme yükümlülüğü altındadırlar.

Şirket kurma ve ortak olma hakkı kişinin, meşru yollardan gelir elde etme ile çalışma hak ve özgürlüğünün sonucudur. Kişinin mülkiyet hakkının bir uzantısı olarak kendi malvarlığından ayırdığı bir meblağ ile kurulan limited şirketten çıkma, ortaklığı sonlandırma hürriyeti, kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf hürriyeti olarak kabul edilmektedir¹⁵⁴. Ancak bu özgürlük kullanılırken şirket tüzel kişiliğinin, diğer ortakların ve şirketin ilişki içinde olduğu üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerinin korunması gerekmektedir.

Ortaklık sıfatını sona erdiren hallerden olan ortağın haklı nedenle şirketten çıkması hususunda haklı neden kavramı her farklı olayda değerlendirilmesi gereken bir özellik arz etmektedir. Bu kapsamda kanun sistematığı ve Yargıtay kararları ışığında ortaklık ilişkisinin devam ettirilmesinin beklenmeyeceği hallerin neler olduğunu inceleyeceğiz.

1.2. TTK Hükümleri Kapsamında Haklı Nedenle Ortaklıktan Çıkmanın Niteliği

TTK m. 636 vd. hükümler limited şirketlerin sona ermesini düzenlemektedir. TTK m. 636/3'te haklı nedenle şirketin feshi düzenlendikten sonra, m. 638'de haklı nedenle limited

¹⁵² Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 85.

¹⁵³ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 86.

¹⁵⁴ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 87.

şirketten çıkma, m. 639'da çıkmaya katılma, nihayet m. 640'da çıkarılma halleri ele alınmıştır. Kanun koyucunun bu sistematik içinde genelden özele doğru giden bir seyir izlediği görülmektedir.

Daha sonraki bölümlerde de değineceğimiz üzere, TTK sistematığında çeşitli hükümlerde haklı nedenle fesih olarak öngörülen bir durum, aynı zamanda çıkma için haklı neden olarak kabul edilebilir. Örneğin TTK m. 531 hükmüne göre anonim şirketlerde haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Bu örnekten hareketle haklı nedenle fesih gibi ağır bir yaptırım ile limited şirketin tüzel kişiliğini sonlandıran bir hareket, aynı zamanda bir ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkmasına veya bir başka ortağın da haklı nedenle çıkarılmasına sebebiyet verebilecektir. Bu nedenle değineceğimiz bir takım Yargıtay kararları doğrudan haklı nedenle çıkma ve çıkarılma ilişkisine değil; haklı nedenle feshe ilişkin olmasına rağmen, aynı zamanda haklı nedenle çıkma ve çıkarılma bakımından da geçerli birer örnek olarak değerlendirilecektir.

Sermaye şirketlerinde en önemli ilkelerden biri sermayenin korunması ilkesidir. Bu ilke çerçevesinde limited şirketlerde de esas olan şirket sermayesinin korunmasıdır. Ancak TTK kapsamında bakıldığında ortağın sözleşmede öngörülen nedenlerle veya haklı nedenle çıkması sermayenin korunması ilkesi ile çelişkili bir durum gibi görünebilir¹⁵⁵. Zira çıkan ortağa ayrılma akçesi adında şirket sermayesinden ödeme yapılmaktadır.

Limited şirkette ortaklık ilişkisinin sürekli edimli bir borç doğurduğunu söylemiştik. Sürekli borç ilişkilerinin en önemli özelliklerinden biri de tarafların sürekli olarak birbirlerine karşı haklar ve borçlar ile bağlı olmasıdır¹⁵⁶. Ortak, bir taraftan diğer ortaklara ve şirkete karşı ortaklık sözleşmesinden kaynaklanan sadakat, sermaye koyma, bilgi verme gibi borçlar ile yükümlü iken; diğer taraftan da sözleşmesel bir ilişki sonucunda ahde vefa bağı ile bağlıdır. O halde şartlar oluştuğunda ve haklı nedenlerin varlığı durumunda ahde vefa bağı ile haklı nedenle çıkma hakkı birbiri ile yarışmaktadır. Sözleşmesel ilişkilerde tanınan ve kabul edilen ahde vefa kavramı ve niteliği, limited şirket bakımından değerlendirildiğinde haklı neden olarak

¹⁵⁵ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 179.

¹⁵⁶ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 179; Seliçi, Özer (1977), *Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, s. 4 vd.

düşünülen gerekçenin gerisinde kalmaktadır^{157 158}. Bu durumun temelinde ise dürüstlük kuralı, kişilik haklarının korunması ve nihayet mülkiyet hakkı gelmektedir¹⁵⁹. Hiç kimseden dürüstlük kuralına aykırı bir duruma ve kişilik haklarının zedelenmesine katlanması beklenemez. Bu nedenle de Kanun koyucu limited şirketler bakımından sermayenin korunması ilkesi ile sözleşmesel nitelikte ahde vefanın üstünde, ortaklık ilişkisini sürekli biçimde sürdürülemez kılan bir haklı nedenin varlığını kabul etmektedir.

Kanun Koyucu çıkma ile paydaşın gerçek veya tüzel kişi olarak kişiliğini korumaktadır. Zira, ortaklık ilişkisinin süjesi olan kişiye, ortaklık ilişkisinde malvarlıksal haklar ve yükümlülükler ile birlikte, kişisel hak ve yükümlülükler yüklenmekte, aynı zamanda ortağın sadakat yükümlülüğü de test edilmektedir. Bunlara aykırı davranan ortağın, ortaklık amacını gerçekleştirmekten uzak davranışları olduğu gerekçesi ile diğer ortakların haklı nedenle çıkması bir kurtuluş yolu olarak görülmektedir¹⁶⁰.

Nihayet, ortaklık ilişkisinde her ortak ortaklık payını serbestçe devredebilecekse de bazı durumlarda sermayenin devri imkânsız olmaktadır. Şirket esas sözleşmesinde ortaklık payının devredilmesinin yasaklanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Esas sözleşmede pay devrinin yasaklanması ortağın “*kapana kısılması*”¹⁶¹ anlamına gelmemelidir¹⁶². Dolayısıyla pay devri yasağı çıkma için haklı nedendir. Haklı nedenle çıkma davası ile hem ilgili ortağa bir çıkış yolu tanınmış hem de şirketin devamlılığı sağlanarak diğer ortakların ortaklık ilişkisi korunmuştur¹⁶³.

Görüldüğü üzere, limited şirketlere ilişkin prensiplerde önemli olan şirketin yaşamasıdır. Kanun Koyucu, vücudun yaşaması için bir nevi kangren olan organın kesilmesine cevaz vermiştir. Esas olan ortaklığın yaşaması ve amaçlarını gerçekleştirmesidir. Bu nedenle de çıkma düzenlemeleri ile şirketin korunması hedeflenmiş ve ortaklık haklarının zedelenmesinin önüne geçilmek istenmiştir.

¹⁵⁷ Benzer yönde görüş için bkz. Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 179.

¹⁵⁸ Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 1 vd.; Çamoğlu, 2007, a.g.k., s. 667 vd.

¹⁵⁹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 179.

¹⁶⁰ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 180.

¹⁶¹ Bozkurt, Tamer (2017), *Ticaret Hukuku*, İzmit: Kuram Kitap, s. 333.

¹⁶² Bozkurt, 2017, a.g.k., s. 333.

¹⁶³ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 193.

2. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER

Kanun koyucu haklı nedenle ortaklıktan çıkma hallerini TTK'nın çeşitli hükümlerinde düzenlenmiştir. Ayrıca ortakların hak ve yükümlülükleri ile ilgili hükümlere aykırı hallerin de haklı sebeple çıkmayı mümkün kılacağı kabul edilmektedir. Hayatın akışı içerisinde haklı neden oluşturabilecek tüm olayların Kanun Koyucu tarafından tahmin edilip düzenlenmesi mümkün olmayacağından bu sayım sınırlı sayıda (*numerus clauses*) değildir. Dolayısıyla Kanunda sayılmayan bir olay da hâkim nezdinde haklı neden olarak kabul görebilecektir. Bu nedenle Kanun kapsamında haklı neden oluşturan bir takım çıkma halleri sayılmış, bunların dışında kalanlar ise hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır.

Konu kapsamında araştırmamızı yaparken TTK'da düzenlenen haller bakımından ortaklık haklarının etkin kullanılmasını engelleyen durumları ortaklıktan çıkma nedeni olarak kabul ettik. Bu yönde düşünmemizin nedeni, en başta TTK'da tanımlanan hakların kullanılmasının engellenmesinin veya TTK'da belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesinin haklı neden teşkil ederek, ortağa çıkma hakkı verecek olmasıdır. Bunları “*ortaklık hukukunun ihlalinden kaynaklanan sebepler*” olarak başlıkladık. İkinci olarak ise Kanun'da düzenlenmese de haklı sebep olarak hayatın olağan akışı içinde ortaklığı çekilmez kılan durumlara Yargıtay kararlarından çeşitli örnekler bulduk. Bunları da “*ortakların şahsından kaynaklanan nedenler*” olarak değerlendirdik.

2.1. Ortaklık Hukukunun İhlalinden Kaynaklanan Sebepler ile Ortaklıktan Çıkma

2.1.1. Bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi

Limited şirketler faaliyetleri ile ilgili ortaklara çeşitli dönemlerde bilgi verir. Ortaklar bilgi alma ve inceleme haklarını genel kurulda kullanabilirler. Bunun dışında her bir ortak müdürler kurulundan da şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi isteyebilir. Ancak bilgi almak isteyen ortağın elde edeceği bilgileri şirket zararına kullanma tehlikesi varsa müdürler bunu, gerekli ölçüde engelleyebilirler. Zira Kanunda limited şirket, sermaye şirketleri arasında sayılmış olup, ortakları sınırlı sorumludur. Sınırlı sorumlu olan ortağın bilgi alma yetkisi de sınırlıdır. Nitekim birtakım bilgiler sadece müdürler arasında bilinmesi gerekli olan ve genel kurulun aleni yapısı altında belirtilmesi mümkün olmayan gizli bilgiler olabileceği gibi, diğer birtakım bilgilerin de her talep eden ortağa verilmesi, çok ortaklı limited şirketlerde müdürler kurulunun enerjisini verimli kullanmasının önüne geçebilir. Bununla birlikte ortakların bilgi alma hakkının sınırları ile şirketin şeffaflığı arasında bir denge kurulması da gereklidir.

Çağdaş şirketler hukuku perspektifinde artık ortakların şirket hakkında alacağı bilginin sınırı sadece şirket denetçilerinin hazırladıkları raporlardan ibaret değildir. Şirketler hukuku

sermaye şirketleri açısından her ortağın şirkete başvurarak bilgi elde etmesi yönünde evrilmiştir¹⁶⁴. Bu anlayışın yerleşmesinde bilinçli tüketici davranışları ile bilgi alma vasıtalarının kolaylaşması olduğu belirtilmektedir¹⁶⁵. Öte yandan, anonim şirketlere nazaran daha sınırlı bir insan topluluğunun bir arada olduğu limited şirketlerde, bilgi almak suretiyle ortak ile şirket arasındaki bağın da kuvvetleneceği söylenmiştir¹⁶⁶. Ortağın şirkete bağlılığının ve güveninin artması sonucunda ortakların şirkete yapacağı yeni yatırımların yolunun açılacağı dile getirilmiştir¹⁶⁷.

Türk hukuku da şirketler hukukunda gelişen bu anlayışa kayıtsız kalmamıştır. eTTK döneminde kapsamlı bir biçimde düzenlenmemiş olan bilgi alma ve inceleme hakkı 6102 sayılı TTK döneminde ayrıntılı olarak ele alınmıştır¹⁶⁸. TTK m. 614 “*Her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir. Ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir; bu konuda ortağın başvurusu üzerine genel kurul karar verir. Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Mahkeme kararı kesindir.*” şeklindedir¹⁶⁹. Kanunun hükmünün düzenlemesi oldukça yerinde olup, şirket menfaatleri ile ortak menfaatleri arasında dengeyi koruduğu gözükmemektedir¹⁷⁰.

Kanun hükmü incelendiğinde bilgi alma ve inceleme hakkının birbirinden ayrıldığı görülmektedir¹⁷¹. Ortağın bilgi alma hakkı denildiğinde, ortağın, ortak olmaktan kaynaklı bireysel bir hakkının kullanılması akla gelecektir. Kanun ortağın bilgi alma hakkının kapsamını *şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında* olarak belirlemiştir. Ancak bu durum, dürüstlük kuralı uyarınca şirketin bütün işleri hakkında kalem kalem bilgi istemek değil; şirketin her türlü işi hakkında genel bilgilendirilmektir¹⁷².

¹⁶⁴ Bilge, M. Emin (2005), Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 1-2, s. 429.

¹⁶⁵ Kırca, Çiğdem (2004), *Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, s. 1 vd.

¹⁶⁶ Kırca, 2004, a.g.k. s. 2 vd.

¹⁶⁷ Can, Ozan (2015), Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Ankara: Turhan Yayıncılık, s. 7 vd.; Mineliler, Zeynep (2012), Yeni Türk Ticaret Kanunu’na göre Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, *Terazi Hukuk Dergisi*, Mayıs 2012, S. 69, s. 14.

¹⁶⁸ Can, 2015, a.g.k., s. 8 vd.

¹⁶⁹ Altaş, Soner (2015), Limited Ortaklıklarda Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 10, S. 111, s. 80-85.

¹⁷⁰ Çamoğlu, Ersin (2017), Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Sınırları, *Prof. Hamdi Yasaman’a Armağan*, s. 143.

¹⁷¹ Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin (2017), *Ortaklıklar Hukuku II, Yeniden Yazılmış* 13. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 451.

¹⁷² Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 451.

Ortağın inceleme hakkı yine TTK m. 614’de tanımlanan bir haktır. İnceleme hakkı, bilgi alma hakkından daha sınırlıdır. Kanunda da bu durum özellikle vurgulanarak “*belirli konularda inceleme*” yapmak ifadesi kullanılmıştır¹⁷³. Ortağın inceleme yapmasından kasıt belirli bir konu hakkında bizzat veya bir uzman vasıtasıyla şirket hakkında inceleme yapmayı sağlayan aktif bir haktır¹⁷⁴. Şirket ortağı, inceleme hakkını kullanırken, sınırlarını iyi bilmelidir. Bu hak bir denetim şeklinde kullanılmamalıdır. Kural olarak şirketin işleri kapsamında belirli ve sınırlı olarak inceleme yapma hakkı olmakla birlikte, bu hak yine dürüstlük kuralı çerçevesinde kullanılmalıdır¹⁷⁵.

Kanun koyucu ortakların bilgi alma hakkının kötüniyetle kullanılmasını engellemek amacıyla müdürlere ayrı bir yetki vermiştir. Buna göre ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir. Burada gerekli ölçünün ne olduğu konusunda bir görüş birliği yoktur. Şirketin zararına olacak şekilde kullanılması tehlikesi, sınır olarak kabul edilmiştir¹⁷⁶. Ortağın bilgi alma hakkının engellenmesi durumunda bu konuda ortağa genel kurula başvuru yetkisi verilmiştir¹⁷⁷. Genel kurul da ortağın bilgi almasını ve incelemesini haksız yere engeller ise ortak son çare olarak mahkeme yoluna giderek sonuç almaya çalışacaktır¹⁷⁸.

Ortağın TTK m. 614 kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak istemesi halinde, öncelikle müdürler, sonra da genel kurul tarafından engel çıkarılır ise bu durum ortağa doğrudan ortaklıktan haklı nedenle çıkma hakkı verir mi? Buna ilişkin doktrinde görüş birliği yoktur. Bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamı ve sınırı ile olayın özellikleri doğrultusunda bir karar verilmesi gereklidir. Her olay kendi özelinde değerlendirilecek ve buna göre haklı neden oluşturup oluşturmadığına bakılacaktır. Doktrinde *Tekinalp*, anonim şirketlere ilişkin haklı sebeple fesih hakkı olarak görülen TTK m. 531¹⁷⁹ düzenlemesinin gereği olarak, eğer şirkette çoğunluk pay sahiplerinin sürekli TMK m. 2’ye göre dürüstlük kuralına aykırı şekilde ve azınlık pay sahiplerinin haklarını olumsuz yönde etkileyen, şirket menfaatlerini zedeleyen

¹⁷³ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 451.

¹⁷⁴ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 451.

¹⁷⁵ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 452; Can, 2015, a.g.k., s. 12 vd.

¹⁷⁶ Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 2272.

¹⁷⁷ Bilgi alma ve inceleme hakkının başvuru yolu, zamanlaması, bilgi alınacak konular ve reddedilmesi hakkında bkz. Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 150.

¹⁷⁸ Ortağın mahkeme yoluna başvurması ve usulî konular hakkında bkz. Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 453; Can, 2015, a.g.k., s. 126 vd.; Pulaşlı, 2015, a.g.k., s. 2273.

¹⁷⁹ TTK m. 531: Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

kararlar alması söz konusuysa, azınlık pay sahiplerinin şirketin feshini isteyebileceğini belirtmektedir^{180 181}. TTK m. 531 düzenlemesi ile *Tekinalp*'in görüşünün sonucu olarak, TTK m. 614'e göre limited şirket ortağının bilgi alma ve inceleme hakkının, ortaklar tarafından sürekli olarak ve dürüstlük kuralına aykırı şekilde engellenmesi ortaklıktan haklı nedenle çıkma sebebi sayılabilecektir. O halde, TTK m. 531'e göre fesih nedeni olabilecek bir durum, limited şirketlerde TTK m. 638/2 anlamında bir haklı neden teşkil edebilecektir.

Yaptığımız araştırmalarda Yargıtay'ın doğrudan bilgi alma ve inceleme hakkının şirket tarafından reddedilmesi halinde haklı nedenle çıkma kararı verdiği içtihadı bulunmamaktadır. Yargıtay yakın tarihte verdiği bir kararında ortağın şirket hakkında bilgi alma ve inceleme talebinde bulunması ve bu talebin reddedilmesi üzerine, açmış olduğu haklı sebeple çıkma davasını reddetmiştir. İlgili karar "*Dava, 6102 sayılı TTK'nın 638. maddesi gereğince açılan limited şirket ortaklığından çıkma istemine ilişkin olup işbu davayı ortak, haklı sebeplerin varlığı halinde açabilir. Mahkemece, davalı şirketin TTK'nın 614. maddesi gereğince davacının bilgi alma ve defterleri inceleme hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle çıkma isteminde haklı olduğu sonucuna varılarak davanın kabulüne karar verilmiştir. Ancak, 6102 sayılı TTK'nın "Bilgi alma ve inceleme" başlıklı 614/(1) ve (2) bentleri uyarınca, her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konuda inceleme yapabilir. Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Somut olayda, davacının bu konuda bir girişimde bulunmadığı, yasal yolları tüketmediği uyuşmazlık konusu değildir. Bu durumda davacının bir başına defterleri inceleme hususunda ihtar çekmiş olması ve bu ihtar cevabı verilmemiş olması nedeniyle haklı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, kararın temyiz eden davalı yararına bozulması gerekmiştir"* şeklindedir¹⁸². Görüldüğü üzere bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi tek başına ortaklıktan haklı nedenle çıkma hakkı vermemekte, ortağın tüm hukuki yolları tüketmesi aranmaktadır¹⁸³.

Yargıtay'ın bilgi alma ve inceleme hakkının şirket tarafından reddedilmesi halinde doğrudan haklı nedenle çıkma kararı verdiği kararı olmaması nedeniyle, Yargıtay'ın özellikle

¹⁸⁰ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 343.

¹⁸¹ Bilgi alma ve inceleme hakkının kötüye kullanımı, buna karşı başvuru yolları için bkz. Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 159.

¹⁸² Yargıtay 11. HD. E. 2015/8665, K. 2016/3695, T. 6.4.2016. Karar için bkz. Yargıtay Emsal Karar Arama, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>>, Erişim Tarihi: 30.4.2019.

¹⁸³ İlgili kararda, Yargıtay'ın TTK m. 614 bakımından uygulamasının doğru olduğu ancak kararda usulî hatalar bulunduğu hakkında bkz. Şener, 2019, a.g.k., s. 237.

TTK m. 636'ya¹⁸⁴ dayanarak haklı nedenle fesih kararı verdiği içtihatlarından faydalanılabilir. Zira haklı nedenle fesih yetkisi doğuran bir olay, ortağa haklı nedenle çıkma hakkı da verebilir.

Yargıtay bir kararında, ortaklardan birinin diğerinin şirkete girmesini engellemesi, şirket defterlerini incelemesine izin vermemesi durumunu haklı nedenle fesih sebebi saymıştır. Buna göre, “*Mahkemece, toplanan kanıtlar, tanık anlatımları, ceza dava dosyası içeriğine göre, iki ortaklı limited şirkette davalı ortağın davacıyı iş yerine sokmadığı, şirketin kilitlerini değiştirdiği, davalıyı hırsızlık suçlamasıyla şikayet ettiği ve hakkında ceza davası açıldığı, şirketin hesap ve defterlerini kontrol etmesinin engellendiği ve fesih için haklı nedenlerin olduğu ancak, tasfiyenin genel kurul tarafından görevlendirilecek tasfiye memurları tarafından yapılacağı gerekçesiyle fesih isteminin kabulüne, tasfiye isteminin ise, reddine karar verilmiştir.*” şeklindedir.¹⁸⁵

Yine Yüksek Mahkeme bir başka kararında inceleme ve bilgi alma hakkının kullandırılmamasının ortaklar arası ilişkiyi yürütmeyi mümkün kılmaması nedeniyle haklı nedenle fesih kararı vermiştir. Buna göre ilgili karar “*Mahkemece, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara göre, davalı şirketin müdürü olan diğer paydaş H'in ortaklık ilişkisini durdurduğu, şirketin diğer paydaşı davacı H'in hesap vermediği, borç alacak durumunun davacı yönünden belirli olmadığı ortaklık mevcudunun da ne durumda olduğunun kuşkulu bulunduğu bu gibi hallerin TTK'nun 549/b-4 maddesi hükmüne göre, şirketin feshini gerektiren muhik sebeplerden sayıldığı gerekçesiyle, davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanması gerekmiştir.*” şeklindedir.¹⁸⁶. Söz konusu karar 6762 sayılı eTTK döneminde verildiğinden, ilgili Kanunda ortakların genel kurul ve mahkeme kararı yoluyla bilgi almalarının sağlanması imkanının bulunmaması nedeniyle özellikle Yüksek Mahkemenin doğrudan haklı sebeple fesih kararı verdiği dikkat çekmektedir.

6102 sayılı TTK m. 614/3 bilgi alma hakkının kullanılmasının engellenmesi durumunda bilgi alma hakkı engellenen ortağın, şirket genel kurulundan bilgi istemesi, bu da kabul edilmezse mahkemeye başvurması sistematikliğini kabul etmiştir. Yargıtay verdiği bir kararda bilgi alma hakkının kullandırılması için mahkemeye başvurmanın ön koşulunun genel kurula başvurmak olduğunu belirtmiştir: “*Davacının birleşen davadaki taleplerinden birisi de 6102*

¹⁸⁴ eTTK m. 549.

¹⁸⁵ Yargıtay 11. HD. E. 2002/2286, K. 2002/6137, T. 17.6.2002. Kazancı İctihat Bankası.

¹⁸⁶ Yargıtay 11. HD. E. 1999/3660, K. 1999/5545, T. 21.6.1999. Kazancı İctihat Bankası.

Sayı TTK'nın 614/3. maddesine yönelik bir talep olup davacı, bilgi alma hakkının mahkemeye bilirkışı marifetiyle kullandırılmasını talep etmektedir. Bu itibarla, davacının genel kurulca kabul edilmeyen bu talebiyle ilgili de olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi hatalı olup, hükmün bu nedenle davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir. 6102 sayılı TTK'nın başlıklı 614/3. maddesinde, genel kurulun bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellemesi halinde, ortağın mahkemeye başvurarak bu hususta talepte bulunabileceği düzenlenmiştir. Bu durumda, davacının birleşen davaya konu genel kurul kararının iptalini istemekte hukuki yararı mevcut değildir. Zira genel kurul kararı 614/3. maddeye göre talepte bulunulabilmesinin bir nevi ön şartıdır. Bu itibarla, mahkemeye, bu husustaki genel kurul kararının iptali talebinin reddi gerekirken kabulü hatalı olup, hükmün bu nedenle davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.”¹⁸⁷.

Benzer yönde bir başka kararında Yüksek Mahkeme bilgi almak için şirkete ihtar gönderilmesi sonrasında talebin reddedilmesinin, mahkemeye bilgi almak amacıyla başvurmaksızın doğrudan haklı nedenle çıkma sebebi vermeyeceğini belirtmiştir. Buna göre, “*Dava, limited şirket ortaklığından çıkma istemine ilişkin olup iş bu davayı ortak, haklı sebeplerin varlığı halinde açabilir. Mahkemeye davalı şirketin, TTK'nın 614. maddesi gereğince davacının bilgi alma ve defterleri inceleme hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle çıkma isteminde haklı olduğu sonucuna varılarak davanın kabulüne karar verilmiştir. Ancak 6102 sayılı TTK'nın Bilgi alma ve inceleme başlıklı 614/ (1) ve (2) bentleri uyarınca, her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir. Genel kurul bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Somut olayda davacının bu konuda bir girişimde bulunmadığı, yasal yolları tüketmediği uyuşmazlık konusu değildir. Bu durumda davacının bir başına defterleri inceleme hususunda ihtar çekmiş olması ve bu ihtar cevap verilmemiş olması nedeniyle haklı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamış, kararın temyiz eden davalı yararına bozulması gerekmiştir.”¹⁸⁸ şeklinde karar vermiştir. Söz konusu kararlar kanaatimizce TTK m. 614'te düzenlenen sistematik bakımından yerindedir. Nitekim TTK m. 614 ortağın bilgi alma hakkını kullanması için öncelikle müdürlere başvurması gerektiğini; müdürlerin bu hakkını kullandırmaması halinde bununla ilgili genel kurula başvurması gerektiğini; genel kurulun da bu hakkını haksız yere kullandırmaması halinde nihayet mahkemeye gidebileceğini düzenlenmiştir. Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının haksız yere engellenmesi durumunda, haklı nedenle çıkma hakkını*

¹⁸⁷ Yargıtay 11. HD E. 2013/17565, K. 2014/10930; Karar Tarihi: 09.06.2014. Kazancı İçtihat Bankası.

¹⁸⁸ Yargıtay 11. HD. T. 06.04.2016, E. 2015/8665, K. 2016/3695. Kazancı İçtihat Bankası.

kullanması için sırasıyla bu yollara başvurması gerekmektedir. Yargıtay bu işlemi şekli bir prosedür ve dava şartı olarak görmüş ve tamamlanmaması halinde haklı nedenin oluşmayacağına hükmetmiştir.

Sonuç olarak TTK m. 614 kapsamında ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi her durumda ve doğrudan m. 638/2'ye göre haklı nedenle ortaklıktan çıkma hakkı vermemektedir. 6762 sayılı eTTK döneminde bilgi alma ve inceleme hakkının düzenlenmemesi ve ortağa bilgi alma ve inceleme hakkını kullanması için talepte bulunma imkânı verilmemesi nedeniyle, ortakların haklı sebeple şirketin feshini talep ettikleri görülmektedir. Yargıtay'ın 6102 sayılı Kanun döneminde verdiği kararların aksi sonucundan, ortağın bütün çabalarına ve Kanundaki başvuru imkanlarına rağmen bilgi alma ve inceleme hakkı reddedilmişse, ortak son çare olarak TTK m. 638/2'de belirtilen haklı sebeple çıkma yoluna başvurabileceği çıkmaktadır. Bu duruma ilişkin her olayda konunun ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini tekrar belirtmek isteriz.

2.1.2. Şirketin kötü yönetimi

Limited şirketlerde haklı nedenle ortaklıktan çıkma sonucu doğuracak bir diğer hâl de şirketin kötü yönetimidir. Şirketin kötü yönetiminden ne kastedildiği hususu TTK kapsamında açıkça düzenlenmemiştir. TTK m. 644¹⁸⁹'te limited şirketlere, anonim şirketlere ilişkin hangi hükümlerin uygulanacağı sayılmıştır. Buna göre TTK m. 549 vd. hükümlerinde belirtilen anonim şirketlerde hukuki sorumluluğa yol açacak haller, limited şirketler bakımından da geçerli olacaktır.

“*Hukuki Sorumluluk Halleri*” başlığı altında TTK m. 549 ve devamında şirket belgelerinin ve beyanlarının kanuna aykırı olması¹⁹⁰; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve

¹⁸⁹ (1) Aşağıda madde numaraları bildirilen anonim şirketlere ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır.

a) Belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549 uncu; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550'nci; değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551 inci; kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553'üncü; denetçilerin (...) (1) sorumluluğuna ilişkin 554 ilâ 561 inci maddeler.

b) (Değişik: 26/6/2012-6335/32 Md.) Feshe ilişkin 353'üncü madde, şirkete karşı borçlanma yasağına ilişkin 358 inci madde, müdürlerin yakınlarının şirkete borçlanmasına ilişkin 395 inci maddenin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlesi hükümleri, kâr payı avansına ilişkin 509 uncu maddenin üçüncü fıkrası.

c) Yönetim kurulu kararlarının butlanı hakkındaki 391 inci ve müdürlerin bilgi alma haklarına kıyas yolu ile uygulanmak üzere 392'nci madde.

d) Limited şirketlere de uygulanan 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562'nci maddenin sekizinci ilâ onuncu fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar.

¹⁹⁰ TTK m. 549: Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur.

ödeme yetersizliğinin bilinmesi¹⁹¹; değer bildirilmesinde yolsuzluk¹⁹² halleri düzenlenmiştir. TTK m. 553'e göre yönetim kurulu üyelerinin kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlu olarak ihlal ettikleri takdirde, üyelerin şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı sorumlu oldukları belirtilmektedir¹⁹³.

Limited şirkete ilişkin kötü yönetim hallerine örnek olarak gösterilen bir diğer durum da TTK m. 633'te belirtilmiştir. Buna göre sermaye kaybı ve borca batıklık gibi haller bakımından anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanacaktır¹⁹⁴. TTK m. 376'da¹⁹⁵ “*Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık*” olarak düzenlenen hükme göre şirketin borca batık olarak kabul edilen halleri ve ne şekilde davranılacağı gösterilmiştir.

Yine TTK m. 219 hükmü de ortaklığın kötü yönetildiği durumlarda diğer ortaklara ne şekilde hareket edileceğini göstermektedir. Buna göre “*Yönetim işleri şirket sözleşmesiyle bir ortağa verilmiş ise, onun yönetim hak ve görevi diğer ortaklar tarafından sınırlandırılmayacağı gibi kendisi görevden de alınmaz. Ancak, haklı sebeplerin varlığında, ortaklardan birinin istemi üzerine, mahkeme kararı ile yönetim hak ve görevi sınırlandırılabilir veya geri alınabilir. Görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmâl veya yönetimde iktidarsızlık gibi hâller, haklı sebep sayılır.*” hükmü hem haklı sebebin ne olduğunu göstermiş hem de kötü yönetime ilişkin örnekler vermiştir. Özellikle basiretsizlik, iktidarsızlık ve ağır

¹⁹¹ TTK m. 550: *Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararları faiziyle birlikte müteselsilden öderler. (2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.*

¹⁹² TTK m. 551: *Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.*

¹⁹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Dinç, Serhat (2016), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluk Hâlleri, *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2016, S. 4, s. 141.

¹⁹⁴ TTK m. 633: *Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hâllerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır.*

¹⁹⁵ TTK m. 376: *Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar. (2) Son yıllık bilançoğa göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer. (3) (Değişik: 26/6/2012-6335/16 md.) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindediği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur.*

ihmal durumlarının haklı sebep olarak sayılması şirketlerde kötü yönetim örnekleri olarak da gösterilebilecek, ortağa gerektiğinde haklı sebeple çıkma hakkı verebilecektir¹⁹⁶.

Her ne kadar limited şirketlerde doğrudan kötü yönetim olarak isimlendirilen haller kanunda gösterilmese de kolektif şirketlere ilişkin TTK m. 219 ve anonim şirketlere ilişkin hükümlerden kıyasen m. 376, m. 549, m. 550, m. 551, m. 553 vd. uyarınca şirketin kötü yönetilmesi sonucu doğuran işlemler limited şirketler için de geçerli olacaktır. İşte bu gibi durumlarda limited şirketin kötü yönetildiğini gören şirket ortağı TTK m. 638/2 uyarınca haklı nedenle çıkma davası açabilecektir.

TBK'nın adi ortaklığa ilişkin 629.¹⁹⁷ maddesi “*özellikle yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi durumlarında*” ifadesini kullanarak şirket kötü yönetim örneği vermiştir. Gerek TTK'da kolektif ve anonim şirketlere gerekse TBK'da adi ortaklıklara dair sayılan kötü yönetim halleri limited şirketler için de kötü yönetim örneği teşkil edecektir. Kanunda sayılan kötü yönetim halleri sınırlı sayıda değildir.

Limited şirketin kötü yönetilmesine ilişkin pek çok Yargıtay kararı vardır. Yargıtay'ın şirket ortağının, şirketin kötü yönetilmesine ilişkin m. 644 atfıyla müdüre doğrudan anonim şirketlere ilişkin hükümlerde düzenlenen “*sorumluluk davası*”nı açılabileceğine hükmettiği kararları bulunmaktadır. Buna göre, “*Davacı tarafça, ortağı olduğu dava dışı limited şirketin müdürü olan davalının eylemleriyle kendisini zarara uğrattığı iddiasına dayalı olarak açılan işbu davada mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, işbu davanın, varlığı ileri sürülen dolaylı zarar sebebiyle davacı şirket ortağı tarafından yönetici aleyhine açılmış bir sorumluluk davası niteliğinde olması nedeniyle, dava tarihinde yürürlükte bulunan 6762 Sayılı TTK'nın 556. maddesi atfi ile 309. maddesi uyarınca (6102 Sayılı TTK'nın 644/...-a maddesi uyarınca uygulanması gereken 553. ve 555. maddeleri), limited şirket ortaklarının, “tazminatın şirkete verilmesi” kayıt ve koşuluyla sorumluluk davasını açabilmeleri mümkündür.*” şeklinde karar verildiği görülmektedir. Bu Yargıtay kararından hareketle, müdürlere karşı sorumluluk davasının açılabileceği hallerde doğrudan haklı nedenle çıkma davası açılmayacağı yorumunun yapılabilecektir¹⁹⁸.

¹⁹⁶ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 375.

¹⁹⁷ TBK m. 629: *Ortaklık sözleşmesiyle ortaklardan birine verilen yönetim yetkisi, haklı bir sebep olmaksızın, diğer ortaklarca kaldırılamaz ve sınırlanamaz. Ortaklık sözleşmesinde yetkinin kaldırılamayacağına ilişkin bir hüküm bulunsa bile, haklı bir sebep varsa, diğer ortaklardan her biri yönetim yetkisini kaldırabilir. Haklı sebepler, özellikle yönetici ortağın görevini aşırı ölçüde ihmal etmesi veya iyi yönetim için gerekli olan yeteneği kaybetmesi durumlarında vardır.*

¹⁹⁸ Yargıtay bir diğer kararında “*şirketin feshine ilişkin açılan davada haklı neden olarak ileri sürülen gerekçeler, şirket müdürüne ilişkin olup, bu nedenler müdürün azli yönünden söz konusu ise de, şirketin feshi için haklı neden oluşturmaz*” demiştir. Yargıtay 11. HD. T. 10.6.2013, E. 13026, K. 12001. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3563.

Yargıtay, şirketin kötü yönetilmesinin, sürekli şekilde borçlanması ve borçlarını ödeyememesi durumunun haklı sebeple feshe konu olacağını hükme bağlamıştır. Bu kararda, “Somut olay incelendiğinde, davacı ile davalılardan D. İnşaat AŞ. feshi ve tasfiyesi istenilen E. Limited Şirketi'nin %50 paya sahip ortakları olduğu ve davaya konu şirketin 1986 yılında kurulmasını takiben ortakları arasında görüş ve fikir ihtarnameleri gönderilmeye başlandığı, 1987 yılından itibaren karşılıklı ihtarnameler gönderilmeye başlandığı ve nihayet ilk olarak 1989 yılında şirketin feshi ve tasfiyesi için dava açılmış olduğu, bu davanın 1993 yılında takipsizlik neticesinde açılmamış sayılmasına karar verildiği, bu süre zarfında şirketin faaliyete geçemeyip atıl durumda kaldığı, şirket giderlerini ortaklarından aldığı borçlarla kapatmaya çalıştığı, bu borçlara ilişkin icra takiplerine uğradığı, şirketin çalışamaz durumda olduğu dosyaya ibraz edilen belgelerle anlaşılmıştır. O halde, yukarıda anılan kanun maddesi uyarınca, şirket ortakları arasındaki anlaşmazlık sonucu Limited Şirketin mahkemece feshi için kanuni haklı nedenlerin oluştuğu kabul edilmelidir. Mahkemece şirketin feshi ve tasfiyesine ve tasfiye memuru atanmasına ilişkin kararda bu nedenle isabetsizlik yok ise de davanın kabulüne gerekçe olarak gösterilen olguların yerinde olmadığı, ancak bu durumun bozma nedeni olmadığı düşünülerek yukarıda anılan gerekçelerle sonucu itibariyle doğru olan hükmün onanması gerekmiştir”¹⁹⁹ denilmiştir. Yargıtay'ın şirketin feshine ilişkin haklı sebep olarak gördüğü bu sebeplerin limited şirketlerde ortağın haklı sebeple şirketten çıkmasında da geçerli olacağını düşünmekteyiz.

Yargıtay bir başka kararında, şirketin her durumda zarar etmesi halinin kötü yönetim olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Buna göre Yargıtay “Limited şirketin kamu borçlarından kaynaklanan borçlarının ödenmemesine gelince, 6183 sayılı Yasanın 35. maddesinde açıklandığı gibi limited şirketin ortaklarının sorumluluğu ortaklığa koyduğu veya koymayı üstlendiği sermayeden ayrı olarak aynı miktar üzerinden alacaklı kamu idaresine karşı sorumludur. Davalı Ayşe'nin oluşan kamu borcu limited şirketin faaliyetinden kaynaklanmadığı gibi, limited şirketin faaliyetinden kaynaklansa dahi bu borcun ödenmemesinin yaptırımını 6183 sayılı Yasanın 34. maddesine değil, aynı yasanın 35. maddesine girdiği, davalı Ayşe'nin oluşan kamu borcunun ödenmemesi başlı başına Ltd. şirketin feshi için yeterli neden olmadığı, kamu alacaklısı idarenin TTK'da bu şirket için düzenlediği prosedüre uyararak gerekli işlemleri tamamlamadan şirketin feshini isteyemeyeceğinden bu gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi gerekirken kararda yazıldığı şekilde davanın kabulü doğru olmamıştır.”²⁰⁰ şeklinde

¹⁹⁹ Yargıtay 11. HD E. 2000/55, K. 2000/1242, T. 21.2.2000.

²⁰⁰ Yargıtay 11. HD, E. 1996/856, K. 1996/1642, T. 11.3.1996. Kazancı İçtihat Bankası.

karar vererek şirketin zarar ettiği her durumda haklı sebeple fesih veya haklı nedenle ortaklıktan çıkma kararı verilemeyeceğini belirtmiştir. Yargıtay'ın bu kararı şirketin zarar etmesini haklı neden olarak ileri sürmek isteyen ortak bakımından sınırlayıcı niteliktedir²⁰¹.

2.1.3. Şirketin kâr payı dağıtmaması

Bilindiği üzere sermaye şirketleri belirli bir amacı gerçekleştirmek için kurulmaktadır. Bu amaç da genellikle bir gelir elde etme şeklinde görülmektedir. Bu nedenledir ki TTK kapsamında mali haklardan olan kâr payı alma hakkı parayla ölçülebilen ve devredilebilen bir haktır²⁰². Aynı zamanda ortağın müktesep hakkı olarak, ortağın isteği dışında ertelenemeyen ve ödenmesi ihmal edilemeyen, kısıtlanamayan bir hak olarak doktrinde değerlendirilmiştir²⁰³.

Limited ortaklıklarda kâr payı net dönem kârından veya bunun için ayrılmış olan yedek akçelerden ödenmektedir (TTK m. 608). Bu prensip ışığında şirketin kâr payı dağıtmasına karar verecek olan organ genel kuruldur. Genel kurul, kanun ve esas sözleşme uyarınca ayrılması gerekli olan yasal ve sözleşmesel yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan meblağın kâr payı olarak ortaklara ödenmesine karar verebilir. Kanun koyucunun genel kurulun yedek akçelere ilişkin alacağı karar ve yedek akçelerin miktarı konusunda TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerine atıf yapıldığı görülmektedir²⁰⁴.

Kâr dağıtımını yapma hakkı ve yetkisi genel kurula özgülenmiştir. Genel kurul m. 620'de öngörülen nisaplarla karar alarak, bunun için ayrılmış yedek akçelerden ve net dönem kârından kâr payı ödenmesine karar verebilir. Kâr payının dağıtılmasına karar verilmesi yetkisi genel kurulun devredilemez haklarından. Bu nedenledir ki, limited şirketlerde ortaklar, şirketin kâr elde ettiğini ve kanuni ayrılması gereken yedek akçeler ayrılmasına rağmen kâr dağıtımını yapılmaması hususunda doğrudan dava ve talep hakkına sahip değildir²⁰⁵. Bir başka deyişle, genel kurul kâr payı dağıtımını kararı vermedikçe ortakların talep hakkı bulunmamaktadır. Ortaklık kar elde etse dahi, genel kurul kar dağıtım yönünde bir karar almak zorunda değildir. Zira, TTK m. 608/3'teki hallerin gerçekleşmesi durumunda genel kurulda öngörülmeyen ve öngörüleni aşan tutarlarda yedek akçe ayrılmasına karar verebilir. Genel kurul, m. 608/3'te belirtilen haller gerçekleştiğinde kâr dağıtımına gitmeyip, tüm kârın yedek akçe olarak

²⁰¹ Yargıtay başka bir kararda limited şirket feshinde devamlı zarar etmek, amacın gerçekleşmesini önlemek ve ortaklar arasında ciddi anlaşmazlıkların haklı neden olarak kabul edileceğini belirtilmiştir. Yargıtay 11. HD, T. 24.1.2011, E. 6916, K. 577. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3567.

²⁰² Kâr payı kavramı ve tanımı, görünüm şekilleri ve özellikli durumlar için bkz. Gürbüz-Usluel, Aslı E. (2016), *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı*, Ankara: BTHAE Yayınları, s. 10 vd.

²⁰³ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 453.

²⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, 2017, a.g.k., s. 719; Yanlı, Veliye (2014), Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Payı, *BATİDER, C. 30, S. 1, s. 7* vd.

²⁰⁵ Şener, a.g.k., 2017, s. 719; Karahan, Sami (2013), Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmamasına Karar Verebilir mi? *Regesta Dergisi, C. III, S. 1, s. 20*.

ayrılmasına karar verebilir. Bu nedenledir ki, kâr payı dağıtımının tamamen genel kurulda genel nisaplar ile çoğunluk kararına bırakılması, azınlıkların mali haklarının zedelenmesine ve dolaylı olarak zarara uğramasına sebep olabilir²⁰⁶. Bu noktada azınlığın elindeki güç şirket genel kurul kararına karşı iptal davası açarak şirketin kar dağıtımına karar vermesi yönünde mahkemeden istemde bulunmaktadır²⁰⁷.

Sürekli olarak kâr eden bir limited şirketin, kâr dağıtmaması nedeniyle ortakların haklı nedenle çıkma davası ile ortaklıktan ayrılması mümkün müdür? Yukarıda belirtildiği üzere ortakların şirkete ortak olmasında en temel amaç ve istek gelir elde etme isteğidir. Kişilerin öz sermayelerinden arttırarak ortak oldukları limited şirket, sürekli olarak kâr elde ediyor, kanunda belirtilen zorunlu akçeler ayrılıyor ve buna rağmen, çoğunluk kararı ile sürekli olarak şirketin kar dağıtımını engelleniyor ise kanaatimizce bu durum bir yönüyle ortağın pay ve mülkiyet hakkının engellenmesi sonucunu doğuracaktır. Her ne kadar kanunda ortağın kar dağıtılmaması karşısında genel kurul kararının iptaline ilişkin başvuru yolu açık bırakılmışsa da mahkeme her durumda genel kurul kararını iptal etmeyebilir. Böyle bir durumda ortağın elinde tek ve son çare olarak ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası açma hakkı kalır.

Ancak, ortağın sadece kar dağıtımını yapılmamasından kaynaklı olarak doğrudan ortaklıktan çıkma hakkı olduğunu savunmak mümkün değildir. Zira, kâr payı dağıtılması konusunda Kanun Koyucunun genel iradesi ortaklığı korumak ve devamını sağlamak amacıyla kanunen ayrılması zorunlu yedek akçelerin ayrılması sonrasında genel kurulun genel nisapla çoğunluk olarak karar alması şartına bağladığı görülmektedir. Bu durum göstermektedir ki, Kanun Koyucu, ortağın mülkiyet hakkının bir sonucu olan gelir elde etme ve öz sermayesini koruma hakkını genel kurul kararının iptali davası ile korurken; kar dağıtım hakkının devredilmez yetki olarak genel kurula vermesi ile de tüzel kişiliğin devamı konusunda tüzel kişilikten tavır alacak şekilde davranmaktadır. Bu nedenle de Yargıtay kararlarında da görüleceği üzere ortaklığın kâr payı almak istemesi ve şirketin kâr payı dağıtımını yapmaması tek başına bir haklı nedenle çıkmaya sebebiyet vermemekte, başka olgular ile haklı sebep iddiasının desteklenmesi istenmektedir.

Yargıtay'ın şirketin sürekli olarak kâr dağıtımını yapmaması konusunda ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkma hakkının olduğuna yönelik kararları vardır. Buna göre yüksek mahkeme verdiği bir kararında, *“Davacı vekili, davalı şirketin %30 hissesine sahip olan müvekkiline, ağabey olan diğer ortakların şirket nezdindeki hak ve alacakları ile kâr payını vermediklerinden 5 yıl öncesinden başlayan anlaşmazlığın zaman içinde meydana gelen nahoş*

²⁰⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 720.

²⁰⁷ Şener, 2017, a.g.k., s. 720.

olayların etkisiyle artarak devam ettiğini ileri sürerek a) TTK.nun 551/2 nci vd. maddeleri gereğince müvekkilinin haklı nedenlerle şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine, b) tasfiye işleminin davacı hissesinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri karşılığında satın alınması, TTK.nun 551/4-son maddesine göre esas sermayeyi aşan şirket malvarlığından ödenmesi yada bu mümkün olmadığı takdirde şirketin fesih ve tasfiyesi şeklinde yapılmasına, tasfiye sonucu ortaya çıkacak alacağın ihtar tarihinden itibaren banka reeskont oranında faiziyle tahsiline, c) son beş yılın reel kârından davacı hissesine düşen kısmın talebi konusundaki hakkın saklı tutulmasına karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, toplanan deliller kurarak faaliyet göstermesine zımni muvafakati bulunduğu gerekçesiyle asıl davanın kabulüne, davacının davalı şirket ortaklığından haklı nedenle çıkmasına, son beş yıllık kâr payının reel değerinin ödenmesine ilişkin talep atıye terk edildiğinden bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, sübut bulunmayan karşı davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, taraf vekilleri temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre davalı vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir” şeklinde karar vermiştir²⁰⁸. Görüldüğü üzere kararda davacının taleplerinden biri olan son beş yıllık dönem içinde kâr payı ödenmemesi hususu mahkeme nezdinde kabul edilerek ortağın haklı nedenle ortaklıktan ayrılmasına karar verilmiştir.

Yargıtay verdiği bir diğer kararında, diğer konularda verdiği kararlarda olduğu gibi tek başına bir olgunun gerçekleşmesi yanında, haklı nedenin meydana gelmesi için farklı olayların da bir arada değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Buna göre verdiği bir kararında, “Davacılar vekili, müvekkillerinin murisi Bekir Güven'in davalı limited şirketin ortağı olduğunu, Bekir Güven'in 05.03.1999 tarihinde vefatından sonra müvekkillerinin ortaklıklarının ticaret siciline davalı şirket tarafından bildirilmediğini, şirketin durumu hakkında müvekkillerine bilgi verilmediğini, müvekkillerinin talebi üzerine mahkeme aracılığı ile alınan bilirkişi raporundan "şirketin devamlı zarar ettiği, vergi borcu, sigorta borcu olduğu ve şirket ortaklarına borcu bulunduğu, şirket öz varlıklarının yetersiz kaldığı" hususlarının anlaşıldığını, davacıların amcaları olan Necati ve Hulusi Güven'in davalı şirket müdürü olarak basiretsiz olarak şirketi idare ettiklerini ve ortaklar arasında güvensizlik meydana geldiğini ileri sürerek, limited şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı (karşı davacı) vekili, şirketin sürekli zarar ettiği, kira gelirlerinin kaçırıldığı gibi iddialarının doğru olmadığını, ölen babalarının mirasını bir an önce yeme hevesinde olan davacıların elli

²⁰⁸ Yargıtay, 11. HD. E. 2003/3919, K. 2003/10697, T. 10.11.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

yılı aşkın süredir faal olan şirketi tasfiye etmek amacıyla muaraza çıkardığını savunarak asıl davanın reddini, karşı dava ile de davacıların (karşı davalıların) ortaklıktan ihracına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, limited şirketin devamlı zarar etmediği, şirket aktifinin borçlarını karşılamaya yeterli olduğu, şirket taşınmaz kiralari ve sac kesme işleri faturalarının kayıtlara intikal ettiği, TTK.nun 549. maddesindeki muhik sebeplerin bulunmadığı; şirketten çıkarılması istenen karşı davalı ortakların şirket yöneticilerini bazı gelirleri kayda almadıkları suçlaması ile itham ettikleri, bu hareketin ortaklar arasında güveni rencide edici olup, TTK.nun 551. maddesinde yazılı muhik sebeplerin gerçekleştiği, ancak şirketin aktiflerinin, çıkarılması istenilen karşı davacıların paylarını ödemeye yeterli olmadığı, bu durumda kalan ortakların tümünün muvafakati ile bunların paylarının devralınması durumunda karşı davalıların ihracına karar vermek mümkün ise de, muvafakatin mevcut olmadığı gerekçesiyle, aslı ve karşı davanın reddine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacılar (karşı davalılar) vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir” şeklinde karar vermiştir²⁰⁹. Görüldüğü üzere her ne kadar kâr payı dağıtılmaması başlıca çıkma için haklı sebep teşkil etse de farklı konuların ortaklığı yürütmeyi imkânsız hale getirmesi durumu neticesinde haklı nedenle çıkmanın gündeme geldiği görülmektedir.

Yargıtay bir başka kararında da kar dağıtımının yapılmaması iddiası ile diğer iddiaları bir arada değerlendirerek ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkmasına karar vermiştir. Buna göre, “Davacı vekili, müvekkili ile davalı Tanju Adis'in davalı şirkette %50'şer hisse ile ortak olduklarını, ana sözleşme ve ortaklar karar defterine göre davalının şirketi tek başına temsil ve ilzama yetkili bulunduğunu, davalının müdürlüğü süresince milyarlarca liralık iş yapılmasına rağmen müvekkiline hesap ve kâr payı vermediğini, müvekkili adına sahte imzalar atarak evrakta sahtekarlık yaptığını ve hakkında dava açıldığı bu nedenlerle TTK. 549/4. maddesine göre ortaklığın feshi ve tasfiyesi için muhik sebep bulunduğunu ileri sürerek, şirketin feshi ve tasfiyesine, tasfiye memuru atanmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalılar vekili, arkadaşı olan tarafların 1993 yılında bu şirketi kurduğunu, davacının İzmir dışında olması sebebiyle şirket faaliyet ve toplantılarına katılması mümkün olmadığından bu konularda şirket muhasebecisi Bülent Erişen'e geniş kapsamlı vekalet verdiğini, şirket menfaatine alınan kararlara davacı yerine vekilinin imza attığını, şirketin herhangi bir zarara uğramadığını, kötü yöneltildiği iddialarının dayanaksız olduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir.

²⁰⁹ Yargıtay, 11. HD. E. 2005/8143, K. 2006/11357, T. 7.11.2006. Kazancı İçtihat Bankası.

Mahkemece toplanan delillere göre, ortak olan taraflardan davacının davalıyı C. Savcılığına şikâyet ettiği ve hakkında kamu davası açıldığı, artık taraflar arasında güven ortamının kalmadığı, ortakların şirketi birlikte yürütmelerinin imkânsız hale gelip aralarında husumetin doğmuş olduğu gerekçesiyle, davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararı, davalılar vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalılar vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir” şeklinde karar vermiştir²¹⁰. Görüldüğü üzere ortaklıkta kar dağıtımı yapılmamakla birlikte, ortaklardan birinin ortaklığın devamını mümkün kılmayan davranışlar ile hareket etmesinin haklı nedenle şirketin tasfiyesine karar vermiştir. Daha önce de belirttiğimiz üzere şirketin tasfiye ve feshine sebep olacak olgular, aynı zamanda haklı nedenle ortaklığın çıkmasına da neden olacaktır.

Yargıtay’ın benzer yöndeki kararlarını çoğaltmak mümkündür. Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, Kanun Koyucu TTK m. 608’de düzenlediği sistem ile şirketin tüzel kişiliğinin teminat altına alınması hakkında genel kurula kâr dağıtımı konusunda yetki verdiği, genel kurulun kar dağıtmak zorunda olmadığı ve gerektiğinde kanunda öngörülen oranların üstünde yedek akçeler ayırma yetkisine sahip olduğu; bu durumun her ne kadar ortakların gelir elde etme amacına aykırı bir davranış olsa da bu duruma uygun olarak çıkış kapısını şirket genel kurul kararının iptali şeklinde değerlendirdiği görülmektedir. Bunun yanında eğer ki, mahkeme şirket genel kurul kararını iptal etmez ve kar dağıtımına izin vermez ise bu durum kanaatimizce tek başına haklı nedenle çıkma nedeni olarak kabul edilemez. Zira, tüzel kişiliğin devamı yönünde bir iradenin varlığı karşısında ortağın şahsi menfaatlerinin ikinci planda olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Yargıtay kararlarında da görüldüğü üzere, tüm olaylar birlikte değerlendirilmesi durumunda, ortaklığın devamının mümkün olmaması halinde ortağın haklı nedenle çıkmasına izin verildiği görülmektedir.

2.1.4. Şirket genel kurulunun işlevini yitirmesi

Genel kurul limited şirketlerde, şirketin iç ilişkisinde faaliyet göstermesine esas olan karar organıdır. Dış ilişki bakımından ise şirketin temsil ve ilzamına ilişkin bir işlevi bulunmamaktadır²¹¹. Genel kurulun yetkisi TTK ve diğer bağlı mevzuat ile şirket esas sözleşmesinin kendisine belirttiği sınırlar ile belirlenir. Genel kurulu şirkete ortak olanlar oluşturur. Bu yönüyle her zaman faaliyet gösteren sürekli bir organ olmayıp, TTK kapsamında

²¹⁰ Yargıtay 11. HD E. 2002/599 K. 2002/4496 T. 7.5.2002. Kazancı İçtihat Bankası.

²¹¹ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 470.

çağrı ve toplantı usulü belirtilen zamanlarda toplanır. TTK m. 617'de²¹² genel kurulun her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren 3 ay içinde yapılması düzenlenmiştir. Burada belirtilen olağan genel kurul halleri olup, olağanüstü genel kurul ihtiyaç halinde her zaman yapılabilecektir. Olağanüstü genel kurulun içeriği, çağrı usulü ve zamanlaması TTK m. 617'de belirtilen usul çerçevesinde her zaman ilgililerce yapılabilecektir²¹³.

Genel kurul toplantısı ortaklara bilgi verme, bilanço ve mali tabloların görüşülmesi, müdürler kurulu üyelerinin ibrası ile şirket hakkında önemli olacak kararların alındığı geniş katılımlı toplantıdır. Bu nedenledir ki, TTK kapsamında genel kurulun yılın belirli bir dönemi içinde yapılması asgari şart olarak kabul edilmiştir. TTK hükümlerinde limited şirkete ilişkin genel kurul kuralları düzenlenirken, anonim şirket düzenlemelerine atıf yapılmıştır.

Genel kurulun işlevsiz kalması durumu, doktrinde haklı sebeple şirketten çıkma hali olarak kabul edilmiştir²¹⁴. Genel kurulun işlevsiz kalmasından kasıt, genel kurulun toplanamaması veya karar alamamasıdır²¹⁵. Genel kurulun karar alamaması eşit oy gücüne sahip olan ortaklar arasındaki çatışmadan kaynaklanabilir. Taraflar arasında mutabakat arayışı olumsuz sonuçlanmakta, taraflar istemelerine rağmen bir türlü karar alamamaktadır. Böyle bir durumda genel kurul karar alamaz, müdürler kurulu oluşturulamaz.

Genel kurulun işlevsiz olduğu bir diğer durum da toplanamamasıdır. Özellikle Türkiye'de işlerin yolunda gittiğini düşünen ortakların genel kurul yapmaktan imtina ettikleri veya bu durumu ihmal ettikleri görülmektedir. İlerleyen dönemlerde ortaklar arasında sorunların baş göstermesi durumunda huzursuz olan ortak, genel kurul yapılmadığını veya usulüne uygun şekilde davranılmadığını belirterek haklı nedenle çıkma ve fesih talebinde bulunmaktadır. TTK'da limited şirketlerin genel kurulun toplanmasına ilişkin düzenleme yapılmış olmakla birlikte, genel kurul yapılmamasının yaptırımının ne olduğu hususunu düzenlememiştir. TTK sistematüğinde, anonim ortaklıklara ilişkin hükümlere atıf yapıldığı ve konunun bu şekilde

²¹² TTK m. 617: Genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağrılır. Olağan genel kurul toplantısı, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılır. Şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.

(2) Genel kurul, toplantı gününden en az onbeş gün önce toplantıya çağrılır. Şirket sözleşmesi bu süreyi uzatabilir veya on güne kadar kısaltabilir.

(3) Toplantıya çağrı, azlığın çağrı ve öneri hakkı, gündem, öneriler, çağrısız genel kurul, hazırlık önlemleri, tutanak, yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler, Bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç, kıyas yoluyla uygulanır. Her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir.

(4) Herhangi bir ortak sözlü görüşme isteminde bulunmadıkça, genel kurul kararları, ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması kararın geçerliliği için şarttır.

²¹³ Çağrılı, çağrısız genel kurul, karar nisapları ve çağırma usulleri hakkında bkz. Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 471 vd.

²¹⁴ İlbasmış-Hızlısoy, Özlem (2016), Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Ankara: Adalet Yayınları, s. 164.

²¹⁵ İlbasmış-Hızlısoy, 2016, a.g.k., s. 164.

çözüldüğü görülmektedir. Şüphesiz, genel kurulun Kanunda belirtilen dönem içinde toplanamaması veya toplanmaması şirket açısından zorunlu bir unsur olan organlardan birinin yokluğu sonucunu doğuracaktır²¹⁶. Bu bağlamda TTK m. 530'a göre organ yokluğundan kaynaklı olarak şirketin feshi gündeme gelecektir. TTK m. 530, her durumda genel kurulun toplanamamasının şirketin feshi sonucunu doğurmayacağını, ancak “uzun süreden beri” toplanamama halinin şirket açısından organ eksikliği sonucunu doğuracağını düzenlemiştir. Dolayısıyla genel kurulun toplanamaması durumunun uzun süreden beri devam etmesi ve meselenin kronik bir hâl alması sonrasında organ eksikliği gündeme gelecektir. Böyle bir durumda ise şirket ortakları, pay sahipleri, alacaklılar ve Ticaret Bakanlığı yetkilileri şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshi talebinde bulunabileceklerdir²¹⁷. Dolayısıyla Kanun kapsamında anonim şirketler bakımından haklı sebeple fesih hali olarak kabul edilen bu durum, limited şirketler bakımından da hem haklı nedenle fesih sonucunu doğurabilir, hem de menfaatleri ihlal edilen ortak nezdinde haklı nedenle çıkma davasının konusu olabilir.

Limited şirketler bakımından zorunlu bir organ olan genel kurulun, işlevsiz kalması ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkması hakkına sahip olacağı anlamına gelmektedir. Zira hem genel kurulun şirketin karar alma mekanizması ile müdürler kurulunu belirleme ve denetleme yetkisi olan bir organı olması, hem de ortaklık hukuku bakımından organ yokluğunun TTK m. 617 vd.'nin yapmış olduğu atıf neticesinde TTK m. 530 vd. uyarınca şirketin feshine sebebiyet verecek bir durum yaratıyor olması nedeniyle genel kurulun işlevsizliğinin haklı neden olarak görülmesi gerektiği kabul edilmelidir. Elbette yine belirtmek gerekir ki, şirketin feshi sebebi gibi ağır bir sonuç doğuran olaylar, ortağın şirketten haklı nedenle çıkma hakkı da verecektir.

2.1.5. Hâkimiyetin kötüye kullanılması

Hakimiyet kavramı TTK'da m. 195 vd. maddelerinde yer verilen “*Şirketler Topluluğu*” başlığında ele alınmıştır. 6102 sayılı TTK ile daha etkin ve kapsamlı bir biçimde gündeme gelen şirketler topluluğu kavramı, kendisine has özellikleri ile Kanunda düzenleme alanı bulmuştur.

²¹⁶ İlbasmış-Hızlısoy, 2016, a.g.k., s. 165; Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 471 vd.

²¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 471 vd; İlbasmış-Hızlısoy, 2016, a.g.k., s. 165; Şahin, Ayşe (2013), *Anonim Ortaklığı Haklı Sebeple Feshi*, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 222-223; Tekinalp, Ünal (2012), *Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları*, İstanbul: Vedat Kitapevi, s. 24 vd; Tekinalp, Ünal (2012), *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları*, İstanbul: Vedat Kitapevi, s. 12 vd.; Soykan, İsmail Cem (2012), *Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 323.

Alman hukukunda “*konzern*”²¹⁸ olarak isimlendirilen kavram üzerinden Türk kanun koyucunun şirketler topluluğu olarak başlıklandığı görülmektedir²¹⁹.

Şirketler topluluğu kavramının ne olduğu konusu kanunda açıkça tanımlanmamıştır. Ancak TTK m. 195/4 bize yol gösterebilir. İlgili hüküm “*Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.*” şeklindedir. Yine Ticaret Sicil Yönetmeliği²²⁰ m. 105’e göre şirket topluluğu “*bir şirketler topluluğu, bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana gelir*” şeklinde açıklanmıştır. Görüldüğü üzere her iki düzenlemede de hâkim şirket ve onun altında bulunan yavru şirketler yer almaktadır.

TTK m. 195/1’de belirtilen kriterler bakımından uygulama alanı bulan hâkim ortak,
“a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, özellikle yönetim ve organizasyon bakımından hâkim ortağın tek başına, azınlığa karşı bir üstünlüğünden bahsedilir. Bu üstünlüğün kötünietli olarak kullanılması durumunda şirketler bakımından haklı sebeple ortaklıktan çıkma söz konusu olacaktır.

²¹⁸ Boyacıoğlu, Cumhuriyet (2007), *Konzern Kavramı*, Ankara: Nobel Yayıncılık, s. 5-6.

²¹⁹ Uygulamada ve güncel hayatta insanlar “*şirketler topluluğu*” yerine “*holding*” ifadesini kullanmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki her ikisi esaslı olarak farklı kavramlardır. İlk olarak şirketler topluluğunda birden fazla şirket olması gerekli iken, holding anonim şirket olarak kurulması gerekli, tek bir şirketten kurulabilir. Ayrıca “*holding*” bir şirketler topluluğu ve şirket türünü ifade etmemektedir. Bu nedenle iki kavram birbirinden farklıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nilsson Okutan, Gül (2009), *Şirketler Topluluğu Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 26; Yılmaz, Asuman (2010), *Türk, İsviçre ve Alman Hukuklarında Şirketler Topluluğuna Güvenden Doğan Sorumluluk*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 121; Uygun, İbrahim Doğan (2015), *Şirketler Topluluğu Hukukunda Paysahipliği Haklarına Dayalı Hâkimiyet*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 23; Bilgili/Demirkapı, 2012, a.g.k., s. 89; Pulaşlı, Hasan (2007), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğunun Temel Nitelikleri ve Hâkim Şirketin Güven Sorumluluğu*, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XI, S. 1-2, s. 259-277; Nilsson Okutan, Gül (2018), *Karşılaştırmalı Şirketler Topluluğu Hukuku*, 80. Yaşında Ünal Tekinalp’e Saygı Konferansı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 12 vd.

²²⁰ RG: T. 27 Ocak 2013, S. 28541.

Elbette, şirketlerde hâkim ortağın veya şirketin bulunması, tarafların ve ortakların kendi aralarındaki anlaşmaya istinaden olabilir. O halde hâkim ortağın olması TTK kapsamında istenmeyen bir durum değildir. Taraflar sermaye güçleri oranında şirkette hisse ve malvarlığı sahibi olabilirler. Şirkette hakimiyeti elinde bulunduran ortağın, hâkim durumunu azınlığa veya bağlı ortağa karşı kötüye kullanması TTK m. 202’de yasaklanmıştır. Buna göre hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamayacak; Kanunun doğrudan ifadesi ile özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yöneltemeyecektir (m. 202/1). Hakim ortağın m. 202/1’de sayılan işlemleri yapması halinde bu karara itiraz eden ve genel kurulda itirazlarını tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri, hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler (m. 202/2).

Görüldüğü üzere hakimiyet kavramının ne şartlarda söz konusu olabileceği ve hangi hallerin bunun kötüye kullanılması sonucunu doğuracağı sayılmıştır. Ancak bu sayım sınırlı sayıda değildir. Ortakların hakimiyeti kötüye kullandıkları farklı haller varsa TTK m. 202 uyarınca yine hâkimiyetin kötüye kullanılmasına ilişkin prosedür uygulanabilir²²¹. Prosedürün ne olduğu m. 202/2’de açıklanmıştır. Ancak, alternatif olarak elbette m. 638/2 de gündeme gelerek, ortağın haklı nedenle şirketten çıkmasına konu oluşturabilir²²².

Yukarıda da belirttiğimiz üzere şirketler hukukunda hâkim durum istenmeyen bir hâl değildir. Hâkim durumun şirket menfaatleri aleyhine kullanılmaması gerekir. Ancak ortakların zaman zaman hâkim durumunu kullanarak şirkette söz sahibi olması ve azınlığa muhalif karar alması hakimiyeti kötüye kullanmak sayılır mı? Bu sorunun cevabı haklı sebeple fesih ve haklı sebeple çıkma kararı verilmesinde etkili olacaktır. Şirketlerde hâkimiyeti elinde bulunduran ortak, zaman zaman kendi menfaati veya düşüncesi doğrultusunda şirketi yönetmek isteyebilir. Bu isteğini azınlıkta olan şirket ortaklarına rağmen gerçekleştirebilir. Önemli olan TTK m.

²²¹ Okutan-Nilsson, 2007, a.g.k., s. 55; Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 619.

²²² Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 172 vd.

202’de belirtildiği üzere şirketin zararına olacak şekilde hâkim durumun kullanılmamasıdır²²³. Doktrin, ancak TTK m. 202’de belirtilen şartların oluşması halinde azınlık haklarının ihlal edildiğini belirtmektedir²²⁴. Doktrinde m. 202 şartlarının oluşması için hakimiyetin devamlı surette kötüniyetli olarak kullanılması gerektiği, bu durumun zarara yol açması ve nihayet azınlık ortakların sessiz kalmaması²²⁵ şartları aranmıştır²²⁶.

eTTK döneminde hakimiyetin kötüye kullanılmasına karşı yaptırım yoluna sahip olmayan ortaklar daha çok eTTK m. 551 vd. hükümleri uyarınca haklı nedenle şirketin feshini talep etmekteydi. Ancak günümüzde TTK m. 202 vd. hükümlerinde hakimiyetin kötüye kullanılmasına karşı yaptırım ve alternatif yollara sahip olunması nedeniyle azınlık ortakların daha çok TTK m. 202 vd. hükümlerine göre hisselerinin devri yoluna gideceğini düşünmekteyiz. Bunun yanında yine haklı sebeple fesih veya haklı sebeple ortaklıktan çıkma davasının açılması yönünde herhangi bir engel bulunmamaktadır²²⁷.

Sonuç olarak, TTK m. 202 vd. hükümlerinde belirtilen haller ile sınırlı olmamak kaydıyla, şirkette bir ortağın ortaklıktan kaynaklanan gücünü ve yetkilerini şirketi sürekli olarak zarara uğratabilecek şekilde kullanması noktasında, azınlık hisse sahibi ortağın bu duruma sessiz kalmamak kaydıyla ortaklıktan haklı nedenle çıkma şansının olduğunu düşünüyoruz²²⁸.

²²³ Ayrıntılı açıklama için bkz. Moroğlu, Erdoğan (2006), Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih, *Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, Makaleler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık*, s. 89-102. Moroğlu, Erdoğan (1994), Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması, *BATİDER, C. XVII*, s. 47 vd.

²²⁴ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 880 vd; Moroğlu, 2006, a.g.k., s. 100.

²²⁵ Sessiz kalma ve marka hakkında benzer sonuçları için bkz. Karahan, Sami (2002), *Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları*, Konya: Mimoza Yayıncılık, s. 147-148; Karahan, Sami (2002), Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi, *BATİDER, 2001, C. XXI, S. 1*, s. 271-285; Karahan, Sami (2002), Haksız Rekabet Davalarında Dava Zamanaşımaları ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybedilmesi İlkesi, *Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ'e 80. Yaşgünü Armağanı*, İstanbul, s. 291- 305; Yanlı, Veliye (2006), İltibas Nedeniyle Haksız Rekabetin Önlenmesi Davası Açma Hakkının Kaybı, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXI 9-10 Aralık, Ankara: BTHAE*, s. 289-336.

²²⁶ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 880 vd; Moroğlu, 2006, a.g.k., s. 100.

²²⁷ Benzer yönde görüş için bkz. Erdem, Ercüment (2014), Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerin Haklı Nedenle Feshi, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (2013), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, s. 45-77.

²²⁸ “Davacı vekili; müvekkilinin davalı şirketin % 12 hisseli ortağı olduğunu, müvekkilinin bir müddet davalı şirketin müdürlüğünü yaptığını, daha sonrasında azledildiğini, müvekkilince Temmuz 2011 tarihi itibarıyla şirket ortaklığından çıkma talebinde bulunduğunu, bunun üzerine davalı şirketin hakim ortağınca müvekkilinin iş akdinin sonlandırıldığını, müvekkilinin bu aya dair maaşının ödenmediği gibi yıllık izninin de müvekkiline kullanılmadığını, bu olaylar sonrasında şirket ortakları arasında ihtilafların yaşanmaya başladığını, davalı şirketin kuruluşundan bu yana kâr dağıtmadığını, şirketin gelir gider durumuna dair müvekkiline bilgi vermediğini, şirketin yapılması gereken toplantılarının da yapılmadığını, şirket hakim ortağının şirket yönetiminde konumunu kötüye kullandığını, ileri sürerek TTK'nın 551/2. maddesi uyarınca müvekkilinin haklı nedenlere binaen şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesini, tasfiye işlemi sonrasında müvekkilinin hissesinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri üzerinden satın alınmasına, tasfiye sonrası çıkacak alacağa dava tarihinden itibaren reeskont faizi uygulanmasına, son beş yılın reel karından müvekkilinin hissesine düşen miktarın dava tarihinden itibaren reeskont faiziyle müvekkiline ödenmesine karar verilmesini istemiş, 28.8.2014 havale tarihli istila dilekçesiyle dava dilekçesinde fazlaya dair haklı saklı tutularak 10.000,00 TL üzerinden dava açıldığını alınan bilirkişi raporları uyarınca dava değerini 86.298,56 TL öz sermaye hisse payı, 6.583,77 TL kâr

Nihayet belirtmek isteriz ki, şirketin kötü yönetimi ile hakimiyetin kötüye kullanılması hususları birbirinden farklıdır. Zira, hakimiyeti kötüye kullanma, azınlık pay sahibi ortağın, şirkete ilişkin menfaatlerinin sürekli olarak zedelenmesi şeklinde ortaya çıkan iç ilişkiye ilişkin bir husustur. Şirketin kötü yönetilmesinde ise ortakların müşterek kusuru olabileceği gibi, örneğin temsil ve müdürlük yetkisi kendisine bırakılmış olan azınlık hisse sahibi ortağın kötü yönetimi sonucunda da şirketin zarar etmesi ve kötü yönetimi söz konusu olabilir. Hal böyle olunca, kötü yönetim ile hakimiyetin kötüye kullanılması hususlarının ayrılması gerekir.

2.1.6. Haklı nedenle ortaklıktan çıkma sebebi olabilecek diğer haller

Yargıtay kararlarında ve doktrinde hayatın olağan şartlarına uygun olarak pek çok durum ortaklıktan çıkma anlamında haklı neden olabilir. Daha önce belirttiğimiz başlıklarda geçen

payı alacağı olarak toplam 92.882,33 TL olarak islah ettiğini belirtip bu meblağın dava tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili; müvekkilince davacının şirket ortaklığından çıkmasına itiraz edilmediğini, davacının ailevi sebeplerle ortaklıktan ayrılmak istediğini, davacının iş akdine haklı sebeplerle devamsızlığı yüzünden son verildiğini, şirket toplantılarının kanunun uygun gördüğü biçimde yapıldığını, davacının faiz talebinin yersiz olduğunu müvekkilinin borcunun kararın kesinleşmesiyle doğması sebebiyle faiz talep edilemeyeceğini savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; toplanan deliller ve davalı şirketin davacının ortaklıktan çıkma istemini kabul ettiği, ortaklar arasındaki karşılıklı güven duygusunun ortadan kalktığı, bu sebeple haklı sebeple ortaklıktan çıkmaya izin verilmesine dair koşulların gerçekleştiği, ortaklıktan çıkma payının hükümle birlikte muaccel olması ve payın hüküm tarihine en yakın tarihe göre hesap edilmesi sebebiyle davacının faiz isteminin yersiz olduğu, ödenmeyen kar payı yönünden avans faizinin uygulanması gerekse de davacının talebi uyarınca reeskont faizine hükmedildiği gerekçesiyle davanın kabulüyle davacının davalı şirket ortaklığından çıkartılmasına, ortaklıktan çıkmaya izin verilen ortağın bilirkişilerce tespit olunan 86.298,56 TL tasfiye payının davalıdan tahsiline, faiz isteminin reddine, bilirkişilerce tespit olunan 6.583,77 TL kar payı alacağının dava tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Kararı, tarafların vekilleri temyiz etmiştir. 1-)Dava; limited şirket ortaklığından haklı sebeplere binaen çıkma, çıkma payı ve kâr payı alacağının tahsili istemine ilişkindir. 6762 Sayılı TTK'nın 551. (6102 Sayılı TTK'nın 638/2.) maddesi uyarınca her ortak haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmasına karar verilmesini talep edebilir. Aynı Kanun'un 533. (6102 Sayılı TTK'nın 608.) maddesi uyarınca da şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nispette, yıllık bilançoya göre, elde edilmiş olan safi kardan pay alabilirler. Davacı vekilince, hükme esas alınan bilanço tarihinin hatalı olduğu, davalı şirketin sahibi olduğu taşınmazın değerinin piyasa rayicinin çok altında belirlendiği, davalı şirket tarafından işletilen dershane marka değeri gibi gayri maddi mal varlıklarının şirketin öz varlığının hesabında dikkate alınmadığı, müvekkilince dosyaya sunulan belgelerin bilirkişilerce değerlendirilmediği belirterek bilirkişi raporlarına yönelik ciddi itirazlarda bulunulmuştur. Davacının çıkma ve kar payı alacağının tespiti için görüşüne başvurulmuş bilirkişi raporunda, davalı şirketin 30.11.2012 tarihli bilançosu esas alınıp hesaplama yapılmış ancak mahkemece 30.6.2014 tarihinde karar verilmiştir. Davanın niteliği gereği, davalı şirketin karar tarihine en yakın tarihteki öz varlığı ile mali tabloları gözetilip çıkma payı ve genel kurulca dağıtılmasına karar verilmişse çıkma payından ayrı olarak kâr payı alacağının hesaplanması zorunludur. Mahkemece karar tarihine en yakın tarih uyarınca hesaplama yapılmasının gerektiği gözetilmediği gibi, davacı vekilinin bilirkişi raporlarına yönelik ciddi itirazlarını giderir mahiyette herhangi bir araştırma da yapılmamıştır. O halde, mahkemece davacının şirketten çıkmasına dair kararın temyiz edilmeyip kesinleştiği de anlaşılacakla, bu kararın kesinleşme tarihi itibarıyla alacak miktarının tespiti için, davalı şirket tarafından işletilen dershane binasının emsal taşınmazların değerleri de dikkate alınıp piyasa rayicinin tespit edilmesi, davacının sunmuş olduğu belgeler gözetilip davalı şirket kayıtlarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığının araştırılması, davalı şirketin işlettiği dershane sebebiyle gayri maddi mal varlıklarının değerinin çıkma payı hesabına dahil edilmesi gereklidir. Açıklanan bu hususlar gözetilerek muhasebe ve finans uzmanı, inşaat mühendisi ve sektör bilirkişisinden oluşturulacak yeni bir bilirkişi heyetinden rapor alınarak sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, kararın temyiz eden davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir” şeklinde karar verilmiştir. Yargıtay 11. HD. E. 2015/4748, K. 2015/11693, T. 9.11.2015.

olaylar en çok karşılaşılan haklı neden çeşitleridir. Doktrinde farklı olayların, ortaklığın devamı için çekilmez bir durum yaratması halinde ortaklıktan haklı nedenle çıkma söz konusu olabileceği belirtilmiştir²²⁹.

Bu durumlardan birisi özel bir hâl olarak TTK m. 595/5²³⁰ hükmüdür²³¹. TTK m. 595/5 haklı nedenle ortaklıktan çıkma veya şirketin haklı nedenle feshi hallerine ilişkin özel bir durumdur. Ancak bu özel durum sonucunda dava açılabilmesi için esas sözleşmede ortaklıktan çıkmanın ve şirket payının devrinin yasaklanmış veya genel kurul tarafından ortağın ortaklıktan çıkmasına izin verilmemiş olması aranmaktadır. Kanaatimizce bu hal dava şartı olarak gösterilebilir. Doktrinde *Eker*, şirket çoğunluğunun ortağın çıkmasını engellemek için kasten hareket ettiği durumlarda da bu hükmün kıyasen uygulanacağını savunmaktadır²³². Öte yandan diğer haklı nedenle ortaklıktan çıkma sebeplerinde, sebebin bir süre devam ediyor olması şartı aranmış olsa da TTK m. 595/5'te bu şart aranmamış ve durumun tek bir sefer bile gerçekleşmesi yeterli görülmüştür²³³. Doktrinde *Şahin* ise m. 595/5'in haklı nedenle çıkma durumu yaratmayacağı, nitekim, özellikle ortaklıktan çıkmanın esas sözleşmede belirtilmesi durumunda ortağın bunu bilerek şirkete ortak olduğu, bu nedenle de ortaklıktan çıkma için tek başına m. 595/5'in gösterilemeyeceği belirtilmiştir²³⁴. Yazara göre m. 595/5 dışında başka sebepler de ileri sürülmelidir. Dolayısıyla her ne kadar ortaklık sözleşmesinde çıkma yasağı düzenlense dahi, ortaklıktan haklı nedenle çıkma müessesinin işletilebilmesi için başkaca bir haklı nedenin varlığı aranmalıdır.

²²⁹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 191.

²³⁰ Esas sermaye payının geçişi hâlleri:

MADDE 595- (1) *Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullara da belirtilir.*

(2) *Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.*

(3) *Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir.*

(4) *Şirket sözleşmesiyle sermaye payının devri yasaklanabilir.*

(5) *Şirket sözleşmesi, devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalır.*

(6) *Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilir.*

(7) *Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.*

²³¹ Eker, Halit (2016), Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, *BATİDER, C. 32, S. 1*, s. 88, 63-150.

²³² Eker, 2016, a.g.k., s. 88.

²³³ Eker, 2016, a.g.k., s. 88.

²³⁴ Şahin, Ayşe (2013), Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıklarda Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, *Ersin Çamoğlu'na Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 175-210.

Yargıtay şirket amacının gerçekleşmemesi nedeniyle açılan şirketin haklı nedenle feshi talebine ilişkin verdiği bir kararında ortaklığın sona erdirilmesinin ve haklı nedenle feshinin son çare olarak düşünülmesi, bundan başka çare var ise, örneğin ortaklık amacının değiştirilmesi gibi, öncelikle bu yolun denenmesi gerektiğini belirtmiştir: “*Dava, şirketin herhangi bir faaliyet göstermeyip zarar etmesi nedenleriyle şirketin haklı nedenlerle feshine karar verilmesi istemine ilişkindir. Dava konusu şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet amaçlarını gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazlarını elinden çıkardığı, 2006 yılından beri gayri faal durumda olduğu, ortaklar arasında yaşanan ihtilaflar nedeniyle davaların süregeldiği ve bu itibarla davada haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekleştiği sabit ise de; dosya içerisinde yer alan bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi vasfındaki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlıklarıyla şirket ana sözleşmesinde yer alan amaçları rahatlıkla gerçekleştirebilecek durumda olduğu, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirket ana sözleşmesinde yapılacak değişikliklerle şirketin amaçlarının değiştirilebileceği, esasen davacı ortakların da ortaklıktan çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu gözetildiğinde şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gözetilmeksizin yazılı gerekçeyle bu yöndeki talebin reddi doğru görülmemiştir*”²³⁵. Yüksek Mahkemenin verdiği karar önem arz etmektedir. Zira Yüksek Mahkeme şirketin yaşamasını ve çalışmasını esas almaktadır. Bu durumda ortakların menfaatleri şirket menfaatinden üstün değildir. Eğer ki, şirketin yaşaması imkânı varsa öncelikli olarak bu yol denenecek, daha sonra ortak menfaatleri incelenecektir. Bu nedendir ki ilgili kararda görüldüğü üzere ortaklar her ne kadar şirketin amacının gerçekleştirilmemesi nedeniyle feshini talep etmişlerse de esas olan şirketin feshi değil; ortakların haklı nedenle çıkması ve şirketin devam etmesidir²³⁶.

Haklı sebep oluşturabilecek diğer haller doktrinde çeşitlendirilmiştir. Buna göre, ortaklık payının itfası²³⁷, şirket temel şartlarında eksikliklerin meydana gelmesi²³⁸, kamu düzenine aykırılıkların meydana gelmesi²³⁹, kuruluşa dair eksikliklerin meydana gelmesi²⁴⁰, ortaklardan

²³⁵ Yargıtay 11. HD, T. 2.6.2014, E. 2014/3669, K. 2014/10238. Kazancı İçtihat Bankası. Ayrıca bkz. Nomer Ertan, Fusun (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHFİM), C. LXXIII, S. 1*, s. 421-440.

²³⁶ Nomer-Ertan, 2015, a.g.k., s. 432.

²³⁷ Öcal, Akar (2003), Limited Şirketin Haklı Nedenle Mahkeme Kararı ile Sona Ermesi, Ankara: Turhan Kitapevi, *Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan*, s. 216-226.

²³⁸ Öcal, 2003, a.g.k., s. 220.

²³⁹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 185.

²⁴⁰ Öcal, 2003, a.g.k., s. 217.

birinin müşteri ilişkileri ve şirket menfaatlerini olumsuz etkilemesi²⁴¹, ortakların hak kullanmasını engellemek amacıyla bilançolarda değişiklik yapılması²⁴², ortaklardan ek yükümlülük istenmesi²⁴³, ortakların pay devrine onay vermemesi veya pay devrinin imkansız hale getirmesi²⁴⁴ gibi haller haklı sebep oluşturabilecektir. Hâkim, daha önce de belirttiğimiz gibi durumun çekilmez ve ortaklığın sürdürülebilir olup olmadığını tayin edecektir.

2.2. Ortakların Şahsından Kaynaklanan Sebepler

Limited şirketlerde haklı nedenle çıkma yukarıda sayılan ortaklık hukukundan kaynaklanan haklı nedenlerle olabileceği gibi ortakların şahsından kaynaklanan nedenler ile de olabilir. Bu gibi durumları kategorize edip sınırlamak mümkün değildir. Zira hayatın olağan akışı içinde pek çok olay ortaklık ilişkisini sona erdirebilir. Ancak bunlar içinde ortaklıktan haklı nedenle çıkma veya haklı nedenle şirket feshi davalarına en sık konu olan hallere başlıklar halinde değinmek istiyoruz.

2.2.1. Ailevi sebepler

Türkiye’de halihazırda faaliyet gösteren şirketlerin %96’sı ve KOBİ olarak ifade edilen küçük ve orta büyüklükteki şirketlerin %99’u aile şirketleridir. Aile şirketleri üçüncü kuşağa kadar, akrabalık bağı ile bir araya gelinerek yönetilen şirketlerdir. Bu şirketlerin Türkiye’deki ömürleri 34 yıldır²⁴⁵. Aile içi ilişkilerin bozulması, kurumsallaşamama, aile içi iş bölümünde ve iş becerilerinde eksiklik gibi nedenler özellikle başta gelmektedir²⁴⁶.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında eşlerin boşanması halinde aile birlikteliği ile kurulan şirketten eşlerden birinin haklı nedenle çıkma hakkı olduğuna hükmetmiştir. Buna göre, *“Mahkemece, evlilik birliği içinde kurulan şirketin tarafların ayrılması sebebiyle varlığını devam ettirme imkanı bulunmadığı, ancak TTK hükümlerine göre asıl olanın şirketin varlığını devam ettirmesi olduğunu ve tek kişi tarafından şirket kurulmasına cevaz verilmesi göz önüne alındığında ve talebin şirkette çıkmaya dair olduğu da gözetildiğinde şirketin feshi ve tasfiyesine mahkeme kendiliğinde karar verme imkanı bulunmadığı, somut olayda şirketten çıkmaya dair haklı nedenin bulunduğu, öte yandan şirketin gayri faal olması sebebiyle çıkma halinde mali durumunun etkilenme olanağı da bulunmadığı anlaşılmakla, davanın kabulüyle yapılan hesaplama göre davacının çıkma payının 166.361,53 TL olduğu, bu miktarın*

²⁴¹ Arseven, Haydar (1960), *Ticaret Kanunu’nun Getirdiği Yenilikler, Umumi Hükümler ve Şirketler*, İstanbul: Yazman Kitapevi, s. 112.

²⁴² Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 186.

²⁴³ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 186.

²⁴⁴ Arseven, 1960, a.g.k., s. 112.

²⁴⁵ Fokus Akademi Dergisi, <<https://www.fokusakademi.com.tr/turkiyede-aile-sirketlerinin-omru-ortalama-34-yil.html>>, Erişim Tarihi: 25.1.2019.

²⁴⁶ Fortune Turkey, <<http://www.fortuneturkey.com/aile-sirketlerinin-omrunu-uzatmanin-sirri-25400>>, Erişim Tarihi: 25.1.2019.

davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Kararı davalı vekili temyiz etmiştir. Dava, limited şirket ortaklığından çıkma ve çıkma payının tahsili talebine dair olup, mahkemece yukarıda özetlenen gerekçe ile davanın kabulü kararı verilmiştir. 6102 Sayılı TTK 638/2 hükmü gereğince "Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir." Davacı iddiaları ve delilleri değerlendirildiğinde çıkma isteminin haklı sebebe dayandığı anlaşılmalı, davacı ortağın limited şirketten çıkma payının hesaplanması yoluna gidilmiştir. Ancak, 6102 Sayılı TTK 641/1 maddesi hükmü "Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir." gereğince ortaklıktan çıkma payının, şirketin karar tarihine en yakın tarihteki mal varlığının gerçek değeri saptanarak buna göre belirlenmesi gerekirken, şirketin defter kayıtlarına göre bilanço esas değeri üzerinden davacı hissesine isabet eden miktarı belirleyen bilirkişi raporuna itibar edilerek, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış kararın bu sebeple bozulması gerekmektedir" şeklinde karar vererek boşanma kararının ortaklıktan çıkma bakımından haklı neden olarak kabul etmiş, ancak payın itibari değerinin saptanması bakımından kararı bozmuştur^{247 248}.

Yargıtay bir diğer kararında ise ailevi nedenler ile meydana gelen çekişmelerin haklı sebeple ortaklıktan çıkma için gerekçe oluşturduğuna değinmiştir. Buna göre, *Davacı vekili; müvekkilinin davalı şirketin % 12 hisseli ortağı olduğunu, müvekkilinin bir müddet davalı şirketin müdürlüğünü yaptığını, daha sonrasında azledildiğini, müvekkilince Temmuz 2011 tarihi itibarıyla şirket ortaklığından çıkma talebinde bulunulduğunu, bunun üzerine davalı şirketin hakim ortağınca müvekkilinin iş akdinin sonlandırıldığını, müvekkilinin bu aya dair maaşının ödenmediği gibi yıllık izninin de müvekkiline kullanılmadığını, bu olaylar sonrasında şirket ortakları arasında ihtilafların yaşanmaya başladığını, davalı şirketin kuruluşundan bu yana kâr dağıtmadığını, şirketin gelir gider durumuna dair müvekkiline bilgi verilmediğini, şirketin yapılması gereken toplantılarının da yapılmadığını, şirket hakim ortağının şirket yönetiminde konumunu kötüye kullandığını, ileri sürerek TTK'nın 551/2. maddesi uyarınca müvekkilinin haklı nedenlere binaen şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesini, ... Davalı vekili; müvekkilince davacının şirket ortaklığından çıkmasına itiraz*

²⁴⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/2571, K. 2017/5023. Türk Hukuk Sitesi, <<http://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=16754>>, Erişim Tarihi: 16.2.2019.

²⁴⁸ Benzer yönde karar için bkz. Yargıtay 11. HD. E. 2003/3080, K. 2003/9839, T. 27.10.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

edilmediğini, davacının ailevi sebeplerle ortaklıktan ayrılmak istediğini, davacının iş akdine haklı sebeplerle devamsızlığı yüzünden son verildiğini, şirket toplantılarının kanunun uygun gördüğü biçimde yapıldığını, ... savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece davanın kabulüyle davacının davalı şirket ortaklığından çıkartılmasına, ... davalı vekilinin HUMK 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir” şeklinde karar verilmiştir²⁴⁹ ²⁵⁰.

Yargıtay verdiği bir başka kararında aile şirketi niteliğine haiz olan limited şirketin, davacı ortağın kızının işten çıkarılmasının aile içinde güven unsurunu ortadan kaldıracak nitelikte bir olay olduğuna hükmetmiştir. Buna göre, “... dava dosyası içindeki bilgi ve belgelere dayanarak ilk derece mahkemesinin verdiği kararda usul ve esasa aykırı bir yön bulunmaması ve limited şirket ortakları arasındaki uyuşmazlığın şirket süresinin 99 yıla çıkarılmasına dair kararın alınmasından sonra ortaya çıkmış olmasına ve aile şirketleri niteliğinde bulunan davalı limited şirkette çalışan davacının kızının haksız olarak işten çıkarılması gibi nedenlerin aile içinde güven unsurunu ortadan kaldıracak nitelikte olup, tarafların aile şirket ortaklığını birlikte yürütmesinin mümkün olmadığını anlaşılmış olmasına göre, davalı şirket vekilinin temyiz itirazlarının reddine...” karar verilmiştir²⁵¹.

Yargıtay, aile şirketinde aileden olmayan ortağın, dışlanmasına ilişkin verdiği bir kararında, “davalı şirketlerin, davacı dışındaki ortaklarının yakın akraba oldukları anlaşılmaktadır. Davacı bu şirketlere ortak olduktan sonra bir müddet müdürlük görevinde bulunmuş, daha sonra müdürlükten azledilmiş, bundan sonra ise davacı ile diğer ortaklar arasında dava dosyasına yansıyan sürtüşmeler başlamıştır. Davacı ile diğer ortaklar

²⁴⁹ 11. Hukuk Dairesi, E. 2016/3854, K. 2017/7028, T. 7.12.2017. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁵⁰ Yargıtay bir başka kararında her ne kadar ortaklıktan çıkmaya ilişkin olmasa da ailevi ilişkilerin şirket içi ortaklık devir ilişkilerine konu olmasının her durumda haklı neden teşkil etmeyeceğine değinmiştir. Buna göre, “Davacı vekili, tarafların kardeş ve dava dışı ... Elektronik San. ve Tic. A.Ş'de ortak olduklarını, davacının hissesinin %16'ya karşılık geldiğini ancak davacının yönetime dahil edilmediğini, şirketin faaliyetleri hakkında kendisine bilgi verilmediğini, şirketin 2000 yılından beri kâr dağıtımını yapmadığını, davalıların beyanı ve telkini ile şirketteki davacı paylarının davalılara devir ve temlik edildiğini, sonradan davacının araştırmalarına göre şirketin öz sermayesinin eksik gösterildiğinin belirlendiğini, davacının hile ile kandırılarak hissesinin düşük bedel ile devralındığını ileri sürerek 18.07.2008 tarihli hisse devir sözleşmesinin iptali ile sözleşmelere konu hisselerin davacıya iadesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı ... vekili ve davalı ... vekili, ayrı ayrı davacının ailevi sebepler ile ve eşinin etkisi ile işbu davayı açtığını, iddialarının yersiz olduğunu savunarak davanın reddini istemişlerdir. Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamı uyarınca tarafların kardeş ve dava dışı anonim şirkette ortak iken davacının şirketteki hissesini 18.07.2008 tarihli sözleşmeler ile davalı kardeşlerine 155.000 TL'ye sattığı, parasını aldığı, tarafların anneleri olan Bedriye Durmuş'un beyanına göre, şirketin durumunun o tarihte iyi olmaması nedeni ile davacının hisselerini kendi istemi ve iradesi ile sattığı, bu konuda kimsenin telkinde bulunmadığı, hile iddiasının somut deliller ile ispat edilemediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir” Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2016/11109, K. 2018/3361, T. 9.5.2018. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁵¹ Yargıtay 11. HD. 21.3.2006, E. 14449, K. 2943. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3603.

arasındaki olayların kronolojik gelişme seyrine göre, davacının şirket ortaklığını sağlıklı bir şekilde sürdürme imkanının kalmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum ise, TTK'nın 551/2 maddesi uyarınca ortaklıktan çıkma için muhik sebep oluşturur..."²⁵² demek suretiyle aile dışı ortağın dışlanması, çıkma isteği bakımından haklı neden oluşturacağına kabulüne karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak aile şirketlerinde aile üyeleri arasında meydana gelen sorunların ortaklığın devamı açısından çekilmez hale gelmesi, ortaklıktan çıkma için haklı neden oluşturacaktır.

2.2.2. Sağlık nedenleri/ ölüm/ özgürlüğü bağlayıcı ceza/ ortaklar arası sorunlar/ geçimsizlik

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında önemle belirtilen haklı sebeple çıkma nedenlerinin arasında sağlık nedenleri, ölüm ve özgürlüğü bağlayıcı ceza konuları yer almaktadır²⁵³. Özellikle tek kişilik ortaklıkların kurulmasının ve faaliyetinin mümkün olmadığı eTTK döneminde Yargıtay, ortaklardan birinin özgürlüğü bağlayıcı ceza, ölüm ve benzeri sebepler ile olmaması durumunda şirketin tek ortakla yürütülme imkanının olmayacağından bahisle doğrudan tasfiye kararı vermektedir. Ancak günümüzde TTK'nın tek kişilik anonim ve limited şirketlere imkân tanınmasının sonucunda bu gibi kararlar verilmemekte, ortaklığın devamı esas tutulmaktadır.

Yargıtay özgürlüğü bağlayıcı cezanın haklı sebeple fesih istemine ilişkin verdiği bir kararda, "*Davacı, davalı ile birlikte K ... Tarım Makine İnş. Turizm, Giyim, Dayanıklı Tüketim Malları, Gıda Mad., Petrol ürünleri, Taşımacılık San. Tic. Ltd. Şti.'nin ortakları olduklarını, davalının aynı zamanda boşanmak üzere bulunduğu eşi olduğunu, davalının adam öldürmek ve çete kurmak suçlarından halen tutuklu olup yargılandığını, cezaevinden ne zaman çıkacağına ve şirket akıbetinin ne olacağına belli olmadığı, kendisinin % 10 hisseyle şirket işlerini yürütemediğini ileri sürerek şirketin feshine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı davaya cevabında, kendisinin adam öldürme ve çete suçlamasıyla değil, sadece adam öldürme suçuna iştirakten tutuklu bulunduğunu, şirketin hiçbir yere borcu bulunmadığını, aksine alacaklarının olduğunu, eşine kendi payını da yönetebilmesi için vekaletname verdiğini, davacının boşanma davası açıp, şahsi kaprisleri nedeniyle şirketin feshini istediğini belirterek, davanın reddini savunmuştur. Mahkemece iddia, savunma, dosyadaki kanıtlar ve bilirkişi raporuna nazaran, davacının %10 hisseye sahip olup, %90 hisseye sahip kocasına kızarak,*

²⁵² Yargıtay 11. HD. T. 02.04.2002, E. 2002/162, K. 2002/3015. <https://www.burhaneray.com/Makale/ortaklardan-birinin-talebi-uzerine-limitedsirketlerin-hakli-sebeplerle-feshi_855.aspx>, Erişim Tarihi: 26.01.2018.

²⁵³ Doktrin görüşleri için bkz. Nomer-Ertan, a.g.k., s. 425; Şener, a.g.k., s. 720; Taşdelen, a.g.k., s. 172 vd.; Poroy/Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 880 vd; Moroğlu, 2006, a.g.k., s. 100.

aralarındaki ailevi sorunları şirkete taşıyarak davalı kocasını cezalandırmak amacıyla dava açtığı, ortaklar arasında şirketle ilgili herhangi bir anlaşmazlığın varlığının ispatlanamadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar, davacı tarafından temyiz edilmiştir. Dava, K ... Tarım Makine İnş. Turizm Giyim, Dayanıklı Tüketim Malları, Gıda Mad., Petrol Ürünleri Taşımacılık San.ve Tic.de. şirketinin feshi istemine ilişkindir. Limited şirketlerin İnfisah sebeplerini düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 549. Maddesinin 4.bendinde "ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararı ile şirket infisah eder" hükmü bulunmaktadır. Bu maddedeki muhik sebep her olayın özelliğine göre mahkemece değerlendirilmelidir. Somut olay incelendiğinde; iki ortaktan ibaret olduğu anlaşılan şirketten ortaklıktan çıkma söz konusu olmayacağına göre, davacı iddialarının TTK'nun 549. maddesi uyarınca haklı sebep sayılıp, sayılmayacağına belirlenmesi ve oluşacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olmuş ve kararın açıklanan nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir"²⁵⁴ diyerek esas olanın ortaklıktan çıkma değil, tasfiye yönünde karar verilmesi olduğuna karar vermiştir.

Ancak yeni TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte limited şirketlerin tek ortaklı var olması mümkün hale geldiğinden, yeni TTK döneminde açılan çıkma davalarında -şirket eski TTK döneminde kurulmuş olsa dahi az önceki kararda izlenilen tasfiye bakımından incelenmesine karar verilmesi yönündeki görüş tartışılır hale gelmiştir. Doktrinde²⁵⁵ de tartışılan ve yakın zamanda verilen bir Yargıtay kararında 6102 sayılı TTK uyarınca tek kişilik ortaklıkların mümkün olması ve 6103 sayılı TTK'nın Yürürlük Kanunu²⁵⁶ m. 3'e göre, "Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır." düzenlemesinden hareketle ortaklıktan çıkma ve çıkarılma sonucunda tek ortak kalsa dahi, Kanun burada geriye yürüyecek ve bu çerçevede karar verilecektir. Buna göre, "6103 sayılı Kanun m. 3 uyarınca iş bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihlerden önceki dönemde meydana gelen olaylar bakımından uygulanması mümkün kılındığından dava dilekçesinde yer alan davalının şirket ortaklığından çıkarılması şeklindeki şirket talebinin

²⁵⁴ Yargıtay 11. HD. E. 2003/3080, K. 2003/9839, T. 27.10.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁵⁵ Doktrinde 6103 sayılı Kanunun geriye yürüyüp yürümeyeceği hakkındaki tartışma ve eleştiriler için bkz. Erdem, a.g.k., 2014, s. 265; Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 118.

²⁵⁶ RG: 14.2.2011, S. 27846.

anılan yasa hükümleri uyarınca değerlendirilip, sonucuna göre karar verilmesi için kararın davacı yararına bozulması gerekmektedir” şeklinde belirtilmiştir^{257 258}.

Yargıtay verdiği bir başka kararında ise davalının yalnızca tutuklanmış olmasının doğrudan şirketin feshi için gerekçe oluşturmadığını; davacıya bu durumda, ortaklıktan çıkması halinde şirketin tek kişi kalacağından hareketle, haklı nedenlerle şirketin feshini isteme yetkisi vereceğine hükmetmiştir²⁵⁹.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında ortaklardan birinin vefatı sonrasında, mirasçılarının vefat eden ortağın yerine geçtiğini, mirasçılarının ortaklıktan çıkmalarının sadece çıkma, çıkarılma veya şirketin feshi ile mümkün olduğunu, bu konuda izale-i şüyu davası açılmasının imkânı olmadığını belirtmiştir. Buna göre, “Davacı, dava dışı S Çelik Makine Sanayii Ltd. Şti. 'nede muris G' in pay sahibi olduğunu, murisin ölümü üzerine şirkete ait 20 kalem makina ve malzemenin davalılarla birlikte maliki olduklarını ileri sürerek, murise ait payların mirasçılar arasında taksimi ile, satışı suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verilmesini istemiştir. Davalılar, satış istemediklerini ileri sürerek davanın reddini istemişlerdir. Mahkemece, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna göre, Ş Makina San.Ltd.Şti. 'nin 2.000.000.000.- lira sermayeli olup, 1.500.000.000.- lira'sına muris G'in, 500.000.000.- lira'sına ise davalı Fatma'nın sahip olduğu, murisin şirket sermayesinin % 75'ine tekabül eden payının aynen taksimi mümkün olmadığı gerekçesi ile tespit dosyasında tespit edilen ve % 75'e tekabül eden malların satılarak veraset ilamındaki hisselerine göre taraflara verilmesine, ortaklığın bu

²⁵⁷ Yargıtay 11. HD. K. 2013/12400, E. 2011/14131, T. 13.6.2013. “...Davacı, davada, T.T.K.'nun 551/3. maddesi uyarınca A. K.'un ortaklıktan çıkarılmasına, ortak olabileceği düşünülen D. E.'in 2. ortak kabul edilip kendisi ve D. E. ortaklığında şirketin devamına, bu talep reddedilirse yeni bir ortak alınması için 3 aylık süre tanınmasına, bu da kabul görmezse kendisinin çıkma talebinin kabulüyle ortaklığın fesih ve tasfiyesine, bu talepte kabul görmez ise şirketin fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru olarak kendisinin atanmasına, karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece iki ortaklı limited şirkette, bir ortağın ortaklıktan çıkarılmasına izin verilmesi davası açılmayacağı ancak şirketin feshinin dava edilebileceği gerekçesiyle davacının şirketin fesih ve tasfiyesine dair talebinin kabulüyle K... Tekstil Ltd. Şti.'nin feshine, tasfiye feshin doğal sonucu olduğundan aynı zamanda tasfiyesine ve tasfiye memuru olarak mahkemece resen Mali Müşavir F. A.'ın atanmasına, sair taleplerin reddine karar verilmiştir. Dairemizin emsal nitelikteki kararlarında da vurgulandığı üzere iki kişilik limited şirkette ortaklardan birinin şirketten çıkması çıkarılması hali dahi o şirketin infisahi sonucunu doğurur. Yani, çıkma ya da çıkarılmaya ilgili önemli bir neden bulunduğu takdirde dahi diğer ortak tek başına şirketin devamını veya şirketi devralmayı değil, şirketin feshini istemek durumundadır. Çıkan veya çıkarılan ortağın yerine dışarıdan başka ortak alınmasına mülga 6762 Sayılı TTK olanak tanımamıştır. Ancak dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 6103 Sayılı TTK.nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 3. maddesinin "Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukuki ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü uyarınca tek kişilik limited şirketin varlığını kabul eden 6102 Sayılı TTK.nun işbu hükümlerinin yürürlükten önceki olaylara uygulanmasını mümkün kıldığından dava dilekçesinde yer alan davalının şirket ortaklığından çıkarılması şeklindeki talebinin anılan yasa hükümleri uyarınca değerlendirilip sonucuna göre karar verilmesi için kararın davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmektedir.”. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁵⁸ Erdem, E. Ercüment (2014), Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerin Haklı Nedenle Feshi, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s. 45-77; Bahtiyar, 2017, a.g.k., s. 145.

²⁵⁹ Yargıtay 4. HD. 25.3.1944 T. E.1935/ K. 1638.

şekilde giderilmesine karar verilmiştir. Kararı, davalı F temyiz etmiştir. Dava, 2 ortaklı Limited Şirkette, ortaklardan birinin ölmesi nedeniyle mirasçı tarafından diğer mirasçılara karşı açılmış ortaklığın giderilmesine ilişkindir. T.T.K.'nun 503. maddesi uyarınca limited şirket ortaklardan bağımsız olarak tüzel kişiliğe sahip bir kuruluştur. Şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi ve aktif ve pasiflerinin tasfiyesi konuları TTK. 'nun 549 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, somut olay TTK. 'nun 521. maddesinde düzenlenen miras yoluyla pay iktisabına ilişkindir. Anılan hüküm uyarınca, şirket ortaklarından birinin ölümü halinde mirasçuların pay iktisap etmesi için diğer ortakların muvafakatına gerek yoktur. Davacı ve davalı mirasçılar, murisin ölümü üzerine şirkette pay sahibi olmuşlardır. Ancak, bu paydaşlığın ortadan kaldırılması yukarıda açıklandığı üzere ancak TTK. 'nun 551. maddesi uyarınca şirketten çıkma veya çıkarılmaya ilişkin düzenlemeye tabi olup, davanın MK. 'nun izale-i şüyu düzenleyen hükümlerine göre çözümü mümkün değildir. O halde mahkemece, davanın reddine karar vermek gerekir iken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir”²⁶⁰ şeklinde karar vermiştir²⁶¹.

Yargıtay kararlarında ortaklardan birinin haklı sebeple ortaklığına son verilmesi hakkında dayanılan bir diğer gerekçe de ortakların ortak olma iradelerinin kalmamasıdır. Buna göre ortakların birbirleri arasında yaşadıkları geçimsizlikten kaynaklı olarak ortak olma iradeleri kalmamış ve bu durum çekilmez bir hal almış ise şu durumda ortaklığın feshi veya haklı nedenle ortaklardan birinin çıkması söz konusu olabilecektir. Buna göre verilen bir kararda, “Davacı vekili, müvekkilinin Otağ Kitap Kırtasiye Ltd.Şti. 'nin %55 pay sahibi ve aynı zamanda anılan şirketin sorumlu müdürü olduğunu, kişisel çabaları sonucu şirketi iflastan kurtardığını, küçük hissedar olan davalının işlere hiç karışmadığını, kar etmeye başladıktan sonra ailesi ve gönderdikleri adamları vasıtasıyla müvekkilini paylarını devretmesi konusunda tehdit etmeye başladığını, eşine ve kendisine hakaret ettiğini, şirketi çalışamaz hale getirdiğini ileri sürerek,

²⁶⁰ Yargıtay 11. HD, E. 1999/3143, K. 1999/4891, T. 7.6.1999. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁶¹ Yargıtay'ın bu yönde pek çok kararı vardır. Buna göre verdiği bir kararda, “Mahkemece, toplanan kanıtlar, tanık anlatımları, ceza dava dosyası içeriğine göre, iki ortaklı limited şirkette davalı ortağın davacıyı iş yerine sokmadığı, şirketin kilitlerini değiştirdiği, davalıyı hırsızlık suçlamasıyla şikayet ettiği ve hakkında ceza davası açıldığı, şirketin hesap ve defterlerini kontrol etmesinin engellendiği ve fesih için haklı nedenlerin olduğu ancak, tasfiyenin genel kurul tarafından görevlendirilecek tasfiye memurları tarafından yapılacağı gerekçesiyle fesih isteminin kabulüne, tasfiye isteminin ise, reddine karar verilmiştir. Kararı davalı temyiz etmiştir. 1-Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalının yerinde görülmemeyen ve aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir. 2-Limited şirketin 2 ortaklı olması ve ortaklar arasında şirketin feshini gerektiren haklı nedenlerin varlığı da saptanmış olması karşısında, ortaklar kurulunun tasfiye memuru atamaları veya en azından bu konuda uzlaşabileceklerini beklemek doğru değildir. Tasfiyeye ilişkin olarak ana sözleşmede özel bir hüküm de bulunmadığından, fesih kararının doğal sonucu olarak tasfiyenin de kabulü ve mahkemece tasfiye memuru atanmasına karar verilmek gerekir iken, yazılı şekilde bu istemin reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir”. Şeklinde. Yargıtay 11. HD. E. 2002/2286 K. 2002/6137 T. 17.6.2002. Kazancı İçtihat Bankası.

davalının TTK.nun 551/3 üncü maddesi uyarınca haklı nedenle çıkarılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, tüm iddiaların yersiz olduğunu, davacının müvekkili imzalarını taklit ederek kararlar alındığını, ortaklığının geçersiz olduğunu, şirket müdürü olmadığını, yaptığı sahtecilikleri dolayısıyla hakkında suç duyurusunda bulunulduğunu, sermaye artırımı için yaptığı davet sonucu işlemlerinin anlaşıldığını savunarak, davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve tüm dosya kapsamına göre, TTK.nun 551/3. maddesi uyarınca haklı nedenlerden dolayı ortağın şirketten çıkarılabilmesi için dava açma hakkının şirkete ait olduğu, bunun için esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların ekseriyetinin muvafakatinin gerektiği, üç ortaklı şirkette dava açılması yönde bir karar alınmadığı, davacının hisse çoğunluğunu ileri sürerek davalının ortaklıktan çıkarılmasını dava edemeyeceği gerekçesiyle, aktif dava ehliyeti bulunmadığından davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir”²⁶² şeklinde karar verilerek ortaklar arası geçimsizliğin haklı nedenle çıkma sebebi olarak görüldüğü kabul edilmiştir. Ancak dava usulen yanlış açıldığı için reddedilmiştir.

Yargıtay bir başka kararında, haklı sebeple çıkma için ortaklar arasında güven ilişkisinin kalmamasını gerekçe olarak göstermiştir. Buna göre, “Davacı şirket dava dilekçesinde haklı sebep olarak davalının diğer ortaklar ile imzaladığı sözleşmeye riayet etmemesine dayanmıştır. Bahse konu 4.8.2006 tarihli sözleşmenin içeriğine ve dosya kapsamına göre davalının şirketteki hissesinin devir bedeli olarak belirlenen 48.000,00 TL tutarındaki şahsi borçlarının diğer ortaklar tarafından ödenmesi karşılığında hisse devri taahhüdünde bulunduğu, buna istinaden de bu miktarda paranın diğer ortaklarca üçüncü kişilere ödenmiş olmasına rağmen davalının kendisine düşen devir yükümlüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır. Taraflar arasındaki 04.08.2006 tarihli sözleşme TTK.nun 520. maddesi anlamında geçerli bir devir sözleşmesi olmasa dahi, sözleşme gereğince ödemede bulunan ve şirketin davalı dışında kalan %90 hissesine sahip diğer ortaklar nezdinde taraflar arasındaki güven ilişkisinin ortadan kalktığı ve bu durumun davalının şirketten çıkartılmasını istemeye haklı sebep teşkil ettiğinin kabulü gerektiğinden davanın kabulü yönünde karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi

²⁶² Yargıtay 11. HD. E. 2005/7890, K. 2006/7884, T. 3.7.2006. Kazancı İçtihat Bankası.

yerinde görülmediğinden kararın bu sebeple davacı yararına bozulması gerekmiştir” şeklindedir^{263 264}.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında ortaklık iradesinin kalmaması nedeniyle haklı nedenle çıkma imkânı varken, şirketin feshine karar verilmesini doğru bulmamıştır. Yüksek Mahkemenin burada hem tüzel kişiliğin devamı yönünde karar verilmesinin önem arz ettiğini, hem de hangi hallerin ortakların geçimsizliği nedeniyle ortaklığın sona erdirilmesi bakımından önem arz ettiğini göstermesi bakımından önemlidir. Buna göre ilgili karar şu şekildedir: “Davacılar vekili, davalı şirketin en büyük pay sahibi ve yöneticisi Sedat'ın şirketi kendi yararları doğrultusunda yönettiğini, müvekkillerinin söz sahibi edilmediğini, genel kurulun toplanmadığını, rekabet yasağına aykırı davranıldığını, tarafların bir araya gelemeyecek derecede dargın ve kırgın olduğunu ileri sürerek şirketin aktif ve pasifiyle tespitine, müvekkillerinin sermaye ve kar paylarının şirket esas sermayesinin itibari miktarı geçen mallardan ödenmesi veya diğer ortaklar tarafından devralınması suretiyle müvekkillerinin şirketten çıkarılmalarına, aksi takdirde davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini istemiş ve davalı şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin karar Dairemizce onanmıştır. Davalı vekili süresinde karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Yukarıda da açıklandığı üzere davacılar, davalı şirketten çıkarılmalarına izin verilmesini veya davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini istemişlerdir. Tarafların iddia ve savunmaları ile bilirkişi raporu kapsamı ve toplanan delillere göre, davalı limited şirket ortağı ve müdürü olan Sedat'ın eylemleri nedeniyle, davalı şirketin bundan sonraki ekonomik yaşamında tam bir anlaşma içerisinde isabetli kararlar alarak çekişmesiz bir biçimde devamının olanaksız olduğu ve davacıların, davalı şirkette ortak olarak kalmalarının imkansız bulunduğu ve şirketten çıkarılmalarına karar verilmesini talep etmelerine ve davacılarından ayrı olarak davalı limited şirketin geriye iki ortağının daha kalmasına ve davacıların şirketten ayrılmalarının tarafların yararına uygun bulunmasına nazaran, davacıların, davalı şirketten çıkmalarına izin verilmesine karar vermek

²⁶³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2009/12827, K. 2011/6182, T. 23.5.2011. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁶⁴ Benzer yönde bir kararda, “Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin davanın tarafları dışında ortağının olmadığı, ortaklar arası uyumsuzluk ve husumetin sürekli hale geldiği, düzelme konusunda da bir belirti olmadığı, her ne kadar davalı taraf davacının kusurlu olduğunu savunmuş ise de bu yönün kanıtlanmadığı, davacının rekabet yasağını ihlal etmediği, esasen ana sözleşmede de rekabet yasağına ilişkin düzenleme bulunmadığı, güven duygusunun kaybolduğu, fiili saldırının başladığı, davalı ortağın bu nedenle ceza mahkumiyeti aldığı, şirketin kâr elde etmesinin sonuca etkili bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, davalı şirketin fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru olarak İsmail Bilgi'nin atanmasına karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı şirket vekilinin tüm tenyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.” Yargıtay 11. HD. E. 2011/11188, K. 2013/14101, T. 2.7.2013. Kazancı İçtihat Bankası.

gerekirken davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar tesisi doğru görülmemiştir” şeklindedir²⁶⁵
266.

Yargıtay yakın tarihli verdiği bir başka kararında ise ortaklar arasında var olan geçimsizliği her durumda haklı nedenle çıkma nedeni olarak kabul etmemiştir. İlgili karara göre, “*Dava haklı sebeple limited şirket ortaklığından çıkma davasıdır. Mahkemece, alınan bilirkişi raporu da benimsenerek davacının dava dışı şirket ortağı hakkında suç duyurusunda bulunmuş olması ve şirketin iki ortaklı olması sebebiyle, şirket amacının gerçekleşmesinin fiilen imkânsız olacağı değerlendirilmiştir. Limited şirket ortaklığından çıkmak için geçerli haklı sebep kavramının ne olduğu konusunda yasada açıkça bir düzenleme bulunmamakla birlikte, doktrinde ve Dairemiz uygulamasında haklı sebep kavramı; ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kuralına göre ortaklık ilişkisinin sürdürülmesinin ortaktan beklenemeyeceği haller olarak kabul edilmiştir. Haklı sebep kavramının her somut olayda mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekmektedir birlikte, ortaya konulan haklı sebebin nesnel ve objektif ölçülere uygun olması gerekir. Bu kapsamda mahkemece salt davacı ortağın dava dışı şirket ortağı hakkında suç duyurusunda bulunmuş olmasının şirketten çıkmak için haklı sebep teşkil ettiğinin kabul edilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir...*” şeklinde görüş bildirilmiştir²⁶⁷.

Sonuç olarak Yüksek Mahkeme kararlarında geçmişten günümüze ortakların arasında var olan geçimsizlikler, sağlık nedenleri, özgürlüğü bağlayıcı ceza gibi olaylar bakımından haklı nedenle ortaklıktan çıkma ve fesih kararlarının verildiği görülmektedir. Söz konusu hususları hayatın olağan akışı içinde sübjektif bir nitelik göstermesi nedeniyle çoğaltmak mümkündür. Ancak unutulmamalıdır ki, esas olan ortaklık iradesinin devam ettirilmesinin mümkün olmaması, ortaklığın devamının taraflardan beklenemeyecek oluşu ve nihayet taraflar arasında ortaklığın feshinden önceki son çare olarak ortaklıktan haklı nedenle çıkmanın mümkün olmasıdır. Hayatın olağan akışı içinde bu gibi nedenlere dayanan farklı olaylara dayanarak ortaklık ilişkisinin haklı nedenle sona erdirilmesi mümkündür.

²⁶⁵ Yargıtay 11. HD. E. 1988/9182, K. 1988/7852, T. 23.12.1988. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁶⁶ Yargıtay verdiği bir başka kararında “...yasada haklı nedenler açıkça belirtilmiş ise de ortaklık anlayışını ortadan kaldıran bireysel çıkarlara yönelik, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumların varlığı halinde, haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü gerekir. Haklı nedenlerin ortaya çıkmasında davacı ortağın kendisinin eylem ve işlemlerinin katkısının bulunmaması gerekir...” şeklinde belirtmiştir. Yargıtay 11. HD. 29.5.2005, E. 10217, K. 8962. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3581.

²⁶⁷ Yargıtay 11. HD. 21.11.2017, E. 2016/4188, K. 2017/6392. Şener, Oruç Hami (2019), *Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 232.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKARMA

1. GENEL OLARAK

Ortaklıktan çıkarılma, bir ortağın zorla, kendi iradesi dışında sermaye şirketindeki varlığının sona erdirilmesidir²⁶⁸. Sermaye şirketlerinin temelini oluşturan karşılıklı güven ve temsil iradesinin sakatlanması sonrasında şirkette ortaklığın devamını gerektirecek bir neden kalmaz ise şirketin devamının da mümkün olmayacağı bir gerçektir. Ortağın davranışları, yetenekleri, görev ve yükümlülükleri konusundaki tutumu, ortaklığı sürdürülemez hale getiriyorsa çıkarılması söz konusu olabilir. Ortak çıkarılsa da şirket tüzel kişiliğinin devamının sağlanması esastır²⁶⁹. Ortağın çıkarılması ile şirketle hiçbir bağı kalmamakta ve ortak şirket için üçüncü kişi durumuna gelmektedir. Bu durum nedeniyle ortaklıktan çıkarılma bozucu yenilik doğuran bir işlemdir²⁷⁰.

Ortaklıktan çıkarma Anayasal bir hak olan mülkiyet hakkının ihlali anlamını taşımaktadır. Kişinin mülkiyet hakkının uzantısı olan şirkete ortak olma hakkı, iradesi dışında engellenmektedir. Bunun sebebi olarak TTK'nın şirketin menfaatini, ortağın menfaatinin üstünde tutması ve mülkiyet hakkına karşın kamusal menfaati üstün tutması gösterilebilir²⁷¹. Bu nedenle ortaklıktan çıkarılma işlemine karşı çıkan çıkarılmak istenen ortağın, Anayasal bir hak olan mülkiyet hakkına dayanmasının önüne geçmek amacıyla Kanun koyucu TTK m. 640'da dengeleyici bir sistem kurmuştur.

Ortaklıktan çıkarılma konusu TTK m. 640 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Buna göre, *“Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir. Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir. Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.”* şeklindedir. Şu hâlde çıkarılma nedeniyle ortaklık sıfatının sona erdirilmesi iki şekilde kabul edilmiştir.

Kanunda düzenlenen ilk çıkarılma hali m. 640/1'de belirtilen şirket sözleşmesinde düzenlenen ortaklıktan çıkarılma halidir. Şirketi meydana getiren esas sözleşme uyarınca hangi hallerin meydana gelmesi sonrasında ortağın ortaklıktan çıkarılacağı belirtilebilir. Bu

²⁶⁸ Erdil, Engin (2010), *Limited Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarılma, Güncellenmiş 2. Baskı*, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 45 vd; Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 34 vd; Çamoğlu, Ersin (2014), *Limited Ortaklıktan Çıkarılma, BATİDER, Y. 2014, S. 3, C. 30*, s. 5-20; Şener, 2017, a.g.k., s. 768; Yıldırım, Ali Haydar (2013), *6102 Sayılı TTK'ya Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Bursa: Anıuş Yayınları, s. 5 vd.

²⁶⁹ Erdil, 2010, a.g.k., s. 45 vd.

²⁷⁰ Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 35 vd.

²⁷¹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 208.

sebeplerin kat'i olarak kayıtlı olması, sözleşmede belirtilmesi ve nihayet her durumda da ortakları bu sebeplere dayalı olarak ortaklıktan çıkarmak için genel kurul kararı alınması gereklidir. Kanunda açıkça belirtildiği üzere ortaklıkların çıkarma için muhakkak şirket sözleşmesinde belirtilen bir çıkarma işlemine dayanması gerekmektedir. Sözleşmede belirtilen çıkarma halleri şirketin kuruluşunda düzenlenebileceği gibi sonradan da tüm ortakların oy birliği ile esas sözleşmeye eklenebilir. Bu durum TTK m. 621/III²⁷² hükmü çerçevesince kabul edilmiştir. TTK m. 621/III, “Önemli Kararlar” almak için karar yeter sayısı olan 2/3 çoğunluktan ziyade ortaklık sözleşmesinin çıkarmaya ilişkin hükümlerinin sonradan ancak oy birliği ile düzenlenebileceğini kabul etmiştir. Kanun koyucunun, ortaklıktan çıkarma için yeni gerekçelerin üretilmesini ve TTK m. 640’ın kötü niyetli olarak kullanılmasını engellemek amacıyla bu yolu düzenlediği görülmektedir²⁷³.

Kanun koyucu ortakların keyfi olarak çıkarma işlemine başvurmamaları ve haksız çıkarmalara sebebiyet vermemeleri için önleyici bir yol olarak m. 640/2’de genel kurul kararının iptali yolunu düzenlemiştir. Söz konusu yol Türk hukukuna özgü bir yoldur²⁷⁴. Kanun koyucu, ortaklar esas sözleşmeyle veya sonradan oy birliğiyle bir çıkarılma yolu düzenlemiş olsalar da çıkarılma kararının kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla bir iptal davası açılması hakkını çıkarılan ortağa vermiştir. Ortaklıktan çıkarılan, çıkarılma kararının noter tarafından kendisine tebliğinden itibaren 3 ay içinde çıkarılma kararının iptali amacıyla bir dava açabilir. Bu dava bir yönüyle genel kurul kararının iptali davası olsa da genel kurulun iptali davasına ilişkin usullerden ayrılır²⁷⁵. En büyük ve esas farklılık olağan bir genel kurul iptali davasında davacının genel kurulda muhalefet ettiğini genel kurul tutanağına işletmesi gerekirken, TTK m. 640’da bu gibi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle de genel kurul iptali davasına ilişkin hükümler doğrudan uygulanmaz.

Ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin ikinci durum ise konumuz bakımından önem arz eden haklı nedene ilişkindir. Buna göre şirketin istemi üzerine ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkarılmasının önü açıktır. Bunun için tıpkı haklı nedenle ortaklıktan çıkmada olduğu gibi bir mahkeme kararı gereklidir. Ancak Kanun ifadesinde açıkça görüldüğü üzere burada esas olan

²⁷² TTK m. 621/3: *Bir ortağın şirketten çıkarılma sebeplerinin sonradan şirket sözleşmesine konulabilmesine dair sözleşme değişikliği, şirket sermayesini temsil eden tüm ortakların genel kurul toplantısında oy birliği ile karar almasıyla mümkündür.*

²⁷³ Şener, 2017, a.g.k., s. 770.

²⁷⁴ Şener, 2017, a.g.k., s. 770.

²⁷⁵ Genel kurul iptali davası ile ortaklıktan çıkarılma davasının iptali arasındaki farklılıklara ilişkin bkz. Şener, 2017, a.g.k., s. 770.

husus ortaklıktan çıkarılmada davacı tarafta şirketin yer almasıdır. Haklı nedenle ortaklıktan çıkarılma davasında davacı taraf şirkettir²⁷⁶.

2. HAKLI SEBEPLE ORTAKLIKTAN ÇIKARMA HALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin kanundan veya ortaklık sözleşmesinden kaynaklı pek çok sebep ileri sürülebilir. Söz konusu sebepler TTK m. 640'da düzenlenmemekle birlikte, TTK'nın muhtelif hükümlerinde düzenlenmiştir. Ancak sayılan her çıkarılma hali haklı nedenle çıkarılma anlamına gelmez. Bu nedenle ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin tüm durumlara değil, haklı nedenle çıkarılmaya ilişkin düzenleme ve örneklere burada değinilecektir²⁷⁷.

2.1. Bağlılık, Sır Saklama Yükümlülüğünün ve Rekabet Yasağının İhlali ile Güveni Kötüye Kullanması Nedeniyle Ortağın Çıkarılması

Limited şirketlerde, ortakların hakları olarak mali haklar, katılma hakları, denetim hakkı sayılabilecekken; yükümlülükleri olarak da ödeme yapma, bağlılık, sır saklama ve rekabet etmeme gibi yükümlülükler sayılabilir²⁷⁸. Doktrinde pek çok yazar şirketin yönetim, işlerlik, kazanç ve faaliyetinin devamlılığı hakkında bağlılık, sır saklama ve rekabet etmeme davranışının ortakların en önemli yükümlülükleri olduğunu belirtmiştir²⁷⁹.

Şirket içinde ortakların veya şirkette hizmet akdiyle çalışanların bağlılık, rekabet etmeme ve sır saklama gibi konularda ihlallerine sıkça rastlanmaktadır. Bu durumu gören Kanun Koyucu, 6102 sayılı TTK kapsamında konunun önemine binaen ayrıntılı ve etraflı olarak düzenleme yapmıştır. TTK m. 613 “Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı” başlığı ile, “(1) Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz. (2) Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar. Şirket sözleşmesiyle, ortakların şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilir. (3) Müdürler hakkında rekabet

²⁷⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 771; Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 35 vd.

²⁷⁷ Ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin olarak birleşme nedeniyle ortaklıktan çıkarılma (TTK m. 141 vd), tür değiştirme yoluyla ortaklıktan çıkarılma TTK m. 180-190 gibi düzenlemeler belirtilmiştir. Taşdelen, a.g.k., s. 212.

²⁷⁸ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 462-463 vd.

²⁷⁹ Franko, Nisim (1985), Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti, *BATİDER*, C. 13, S. 1, s. 24; Even, Sevin (1963), Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti, *BATİDER*, 1963, C. 2, S. 2, s. 258; Karasu, Rauf (2004), Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı, *BATİDER*, C. 22, S.3, s. 143; Akın, Murat Yusuf (2002), *Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu*, İstanbul: İstanbul menkul Kıymetler Borsası Yayınları, s. 36; Şener, Oruç Hami (2017), *Limited Ortaklıklar Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, s. 462-463; Bağrıaçık, Safiye Nur (2017), Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı, *Prof. Dr. İur. Merih Kemal OMAĞ'a Armağan, Cilt I*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 252; Demirayak, Ezgi Başak (2018), Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü, *Ankara Barosu Dergisi 2018/3*, s. 26.

yasağı öngören 626'ncı madde hükümleri saklıdır. (4) Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde, ortaklar, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilirler. Esas sözleşme birinci cümledeki onay yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.” şeklinde oldukça ayrıntılı bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Kanunda sır saklama, bağlılık ve rekabet etmemeye ilişkin hükümler birlikte ele alınmıştır. Ancak her birinin ayrı ayrı tanımlandığı ve farklı anlamlar içerdiği doktrinde vurgulanmıştır²⁸⁰. Bir başka ifadeyle bağlılık yükümlülüğü üst başlığında özellikle sır saklama ve rekabet etmeme gibi görünüm şekilleri mevcuttur²⁸¹. Bunların her biri ayrı ayrı ele alınacak olup, her durumun ayrıca bir haklı nedenle çıkma nedeni yaratıp yaratmadığı üzerinde durulması gereklidir.

Öncelikli olarak m. 613'te ortakların sır saklama yükümlülüğünden bahsedilmiştir. Buna göre “*ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.*” Hükme esas konu olan sır saklamanın ortaklara bir emredici yüküm getirdiği görülmektedir. Bu nedendir ki, aksinin kararlaştırılamaz olduğu vurgulanmaktadır. Şu hâlde ortaklar sözleşme veya genel kurul kararıyla şirket tarafından sır olarak kabul edilen hususların açıklanmasını kararlaştıramaz²⁸².

Burada dikkat edilmesi gereken konu sır kavramıdır. Sır kavramının ne olduğu kanun hükmünde açıklanmamıştır. Doktrinde sır kavramının şirketin diğer şirketlerce veya dış dünyaca bilinmesi durumunda menfaatini ihlal edecek olan her türlü bilgisi olduğu belirtilmiştir²⁸³. Şirket hakkında bir bilginin sır olarak kabul edilmesi için herkesçe bilinmeyen, erişilmesi ve muhafaza edilmesi gereken bir menfaati barındıran, sır sahibi tarafından da gizli olduğu vurgulanan bir bilgi olması gerekir²⁸⁴. O halde şirketlerde sır olarak nitelendirilen hususlar şirketin menfaati olan ve başkaları tarafından kolayca öğrenilemeyen, öğrenilmemesi gereken, şirket tarafından öğrenilmesi istenmeyen her türlü bilgidir²⁸⁵. Bu durumda müşteri portföyleri, üretim kapasitesi, fiyat politikası, üretim planları ve yeri gibi şirketin kendine has

²⁸⁰ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 365.

²⁸¹ Demirayak, 2018, a.g.k., s. 27.

²⁸² Demirayak, 2018, a.g.k., s. 27; Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 365.

²⁸³ Şener, 2017, a.g.k., s. 476; Karasu, 2016, a.g.k., s. 151; Demirayak, 2018, a.g.k., s. 28.

²⁸⁴ Karasu, 2016, a.g.k., s. 152; Şener, 2017, a.g.k., s. 476; Köksal, Aytaç (2009), *Bağımsız Denetim Sözleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 333; Gürbüz Usluel, Aslı (2009), *Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 78; Bağrıaçık, Safiye Nur (2017), *Üretim ve İş Sırlarının Korunması*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 7 vd.

²⁸⁵ Karasu, 2016, a.g.k., s. 152.

olan, rakipleri ve üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi durumunda zarar verecek tüm bilgiler sırdır²⁸⁶.

Şirketlerde sır olarak belirtilen bilgilerin açıklanması konusunda şirketin rızası olmayacaktır. Ancak, TTK m. 614'te düzenlendiği üzere ortakların kanunun verdiği bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında şirketin sır olarak kabul ettiği hususlarda bilgi alma ve inceleme yapma yetkisi ve isteği olabilir. Bu durumun sınırları m. 614'te çizildiği için ayrıca üzerinde durulmayacaktır. Ancak belirtmek isteriz ki, ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı olduğu gibi, müdürlerin de şirket tarafından sır olarak kabul edilen hususlarda bilgi vermeme ve inceleme yapmayı engelleme yetkileri kanunla kabul edilmiştir. Şu durumda m. 613 ile m. 614'ün pek çok noktada birlikte ele alınacağı görülmektedir.

TTK m. 613 düzenlenmesinde kabul edilen ikinci durum ortakların şirketin rekabet gücünü etkileyecek faaliyetlerde ve bağlılık yükümlülüğü ile çelişen davranışlarda bulunmamasıdır. Esasında birbiri ile benzer olarak gözükken iki hâl, Kanun'da ayrıca vurgulanarak önemi belirtilmiştir. TTK m. 613/2'ye göre ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek herhangi bir davranışta bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar. Böylece şirketi üçüncü kişiler ve rakipler nezdinde zayıf duruma düşürecek her türlü faaliyet ve hareket yasaklanmıştır²⁸⁷. Bu durum şirketin itibarının zedelenmesi bakımından olabileceği gibi, şirketin maddi olarak zarara uğratılması şeklinde de görülebilir. Kanun koyucu ortakların şirket menfaatlerine zarar verecek davranışlarda bulunamayacaklarını vurguladıktan sonra, özellikle kendilerine çıkar sağlayan, şirketin amacına zarar veren işlemler yapamayacaklarını vurgulamıştır. Buradaki vurgudan hareketle şirketin sırlarına hâkim, ticari ilişkileri ve müşteri çevresini bilen ortakların, bunları kendi menfaatlerine kullanacakları iş ve eylemlerden kaçmaları gerektiğini söyleyebilir²⁸⁸. Ortakların şirket menfaatlerini, şahsi menfaatlerinden üstün tutmasının bir yükümlülük olarak düzenlendiği görülmektedir²⁸⁹. Ortakların bağlılık yükümlülüğü "*her türlü*" eylem ve işlem bakımından mevcuttur. Bu eylem ve işlerin şirkete doğrudan zarar vermesi gerekmekte,

²⁸⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 476; Karasu, 2016, a.g.k., s. 151; Demirayak, 2018, a.g.k., s. 28.

²⁸⁷ Yargıtay iş sözleşmesi ile ilgili bir kararında bağlılık yükümlülüğünü "*özleşmenin tarafları arasında sözleşme ilişkisinden doğan borçlarının ifasında, karşı tarafın şahsına, mülkiyetine ve hukuken korunan diğer varlıklarına zarar vermeme, keza sözleşme ilişkisinin kapsamı dışında sözleşme ile güdülen amacı tehlikeye sokacak özellikle karşılıklı duyulan güveni sarsacak her türlü davranıştan kaçınma yükümlülüğü*" şeklinde tanımlamıştır. Yargıtay 7. HD. T. 29.6.2016, E. 2016/11080, K. 2016/13906. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁸⁸ Demirayak, 2018, a.g.k., s. 33.

²⁸⁹ Çamoğlu, 2008, a.g.k., s. 464.

zarar verme ihtimali dahi bağıllık yükümüyle bağdaşmayan hareket olarak kabul edilmektedir^{290 291}.

TTK m. 613/2’de özellik arz eden bir diğer konu ise ortakların şirketle rekabet edecekleri davranışlarda bulunmaları hakkındadır. Hükme göre şirket sözleşmesiyle, ortakların şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmaları zorunlu hale getirilebilir. Sözleşmede böyle bir zorunluluğun düzenlenmesi halinde buna ilişkin yasal yaptırımların TTK m. 54²⁹² vd. düzenlenen haksız rekabet hükümleri ile sağlanacağı doktrinde ileri sürülmektedir²⁹³. Limited şirkete ilişkin olan rekabet hükümlerinin özellikle TTK m. 626²⁹⁴,da müdürler bakımından emredici olarak düzenlendiği görülmektedir. Ortaklar bakımından ise rekabet düzenlemelerinin sadece esas sözleşme ile yapılacağı belirtilmiştir²⁹⁵. Ortakların rekabete ilişkin sözleşme ile sınırlandırılmayan davranışlarda bulunmasında kural olarak sorun bulunmamaktadır. Ancak, bu durum şirket sırları ve şirkete bağıllık hükümleri ile çelişir ise bu durumda diğer ortakların yaptırım, haklı nedenle çıkma ve çıkarma haklarını kullanacakları unutulmamalıdır^{296 297}.

Elbette rekabet yasağının sınırının olması gerekir. Kanun lafzına göre, ortakların rekabet içeren davranışları kural olarak serbest olmakla birlikte, bu serbestiyetin sözleşme ile sınırlandırılabilir. Ancak sözleşme ile getirilecek sınır, makul ve kişilik hakları ile çalışma hürriyetini etkilemeyecek şekilde olmalıdır. Zira, rekabet yasağına ilişkin bir düzenleme içermeyen eTTK döneminde Yargıtay verdiği bir kararda yüksek mahkeme kişilik hakları ve çalışma hürriyetini zedeleyen rekabeti sınırlayıcı sözleşmeleri kabul edilemez bulmuştur. Bu karar “*TTK’nın 547. maddesinde düzenlenen rekabet yasağının, şirketin ortakları arasında uygulanmasının mümkün bulunmasına ve şirketten fiilen ayrılan bir ortağa kaydı hayat şartıyla çalışmasını engeller şekilde, sözleşmeye konan hükmün, esasen geçersiz olması karşısında,*

²⁹⁰ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 464.

²⁹¹ Tekinalp şirketin satın almayı düşündüğü bir arsayı, ortakların birinin satın almasının ortaklık faaliyeti ile bağdaşmayan bir durum olduğunu belirtmiştir. Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 49-50.

²⁹² TTK.’nın haksız rekabet ve yaptırımlarına ilişkin hükümlerdir.

²⁹³ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 463.

²⁹⁴ TTK m. 626: (1) *Müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler. 202 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.*

(2) *Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.*

(3) *Müdürler de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağıllık borcuna tabidir.*

²⁹⁵ Aksi görüş için bkz. Karasu, Rauf (2016), Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Yasağı Öngörülebilir mi? *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, Y. 2016, S. 2, s. 61-71.*

²⁹⁶ Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, 2017, a.g.k., s. 463.

²⁹⁷ Şirkete sonradan ortak olanların rekabet yasağına tabi olmayacakları hakkında görüş için bkz. Ayrıca bkz. Kayar, İsmail/ Çeliktaş, İlyas (2003), Limited Şirkette Müdür-Ortakların Rekabet Yasağı, *Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, Cilt I, İstanbul, 2003, 309-319*; Ertas, Elif Melis (2018), *Limited Şirket Müdürünün Rekabet Yasağı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 5 vd.

protokolün iptaline karar verilmesi gerekir” şeklindedir^{298 299}. Söz konusu kararda rekabet yasağına ilişkin hükümler uygulanırken, genel sözleşme şartlarına riayet edilmesi gerektiğini göstermektedir³⁰⁰.

Yargıtay’ın ortakların sır saklama ve bağlılık yükümlüğü ile rekabet yasağına ilişkin pek çok kararı vardır. Söz konusu kararlarında özellikle sır saklama ve bağlılık yükümlülüğü ile rekabet yasağını ihlal eden ortağın ortaklıktan çıkarıldığı veya şirketin uğradığı zararı tazmin etmesine³⁰¹ yönelik hüküm kurulduğu görülmektedir³⁰². Birtakım kararlarda ise rekabet yasağı ile bağlılık yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesi için şirketin tüm yönleri ile incelenmesi gerektiği belirtilmiştir: *“Esasen, şirketin konusuna giren hususlarda rekabet yasağı TTK.nun 547. maddesinde müdür olan ortak için öngörülmüşse de aynı maddede anasözleşmeyi konulacak hükümle bu yasağın, bütün ortaklara teşmil edilebileceği hükmüne bağlanmıştır. Anılan madde uyarınca şirket anasözleşmesinin 14. maddesine konulan hüküm bütün ortakları bağlayan, şirketin uğraşı alanına giren işi yapmama zorunluluğu altına sokan açık bir hükümdür. Mahkemece, anasözleşme hükmünün hatalı olarak değerlendirilmesi suretiyle davanın reddolunması yerinde değildir. Mahkemece, işin esasına girilerek tarafların delilleri toplanmak, gerektiğinde bilirkişi dinlenerek varılacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmek gerekirken, davanın reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir”*³⁰³.

Yargıtay bir başka kararında doğrudan rekabet yasağı kapsamında ortağın şirketten çıkarılmasında haklı neden olmasa da diğer olguların da değerlendirilerek karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna göre *“Her ne kadar davalının şirket müdürü olmaması nedeniyle şirket ile haksız rekabet yapma yasağı kapsamında olmadığı ve bu nedenle şirketten çıkarılmayacağı doğru olarak benimsenmiş ise de dava dilekçesinde çıkarma nedeni olarak salt haksız rekabet yasağına aykırılığa dayanılmamış, bunun yanında başka nedenler de*

²⁹⁸ Yargıtay 11. HD. T. 02.03.2000, E. 2000/1263, K. 2000/1729. Kazancı İçtihat Bankası.

²⁹⁹ Yargıtay bir başka kararında açıkça rekabet hükümlerine aykırılığa değinmemekle birlikte, ortaklık faaliyetleri ile bağdaşmayan hareketlerin haklı nedenle fesih imkânı vereceğini belirtmektedir. Buna göre, *“Yasada haklı nedenler açıkça belirtilmemiş ise de ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarılara yönelik, ortaklar arasında kişisel ve grupsal çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumların varlığı halinde, haklı nedenlerin oluştuğunun kabulü gerekir”* denilmiştir. Yargıtay 11.HD. T. 29.09.2005, E. 20217, K. 8962.

³⁰⁰ Demirayak, 2018, a.g.k., s. 41.

³⁰¹ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda kolektif ortaklıkta, ortağın rekabet yasağı kapsamına dahil olan bir konuda işi muvazaa ile kendi oğluna yaptırmasını rekabet yasağına aykırılık olarak değerlendirmiştir. 11. HD T. 20.1.1977, E. 5473, K. 138. Göksoy, Yaşar Can (2007), Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 9, Özel Sayı*, s. 633-681.

³⁰² Yargıtay bir başka kararında, anonim şirkette yönetim kurulu üyesi olarak görevli olan bir kimsenin, başka bir limited şirkette yetkili müdür olarak çalışmasını anonim şirketlere ilişkin TTK m. 335’e aykırı bularak, rekabet yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir. 11.HD., 21.11.1985, E. 85/5620, K. 85/6350. Göksoy, a.g.k., s. 640. Aynı yönde başka bir karar Yargıtay 11. HD, E. 1988/6152, K. 1989/3330, T. 1.6.1989.

³⁰³ Yargıtay 11. HD. E. 2000/4138, K. 2000/5287, T. 8.6.2000. Kazancı İçtihat Bankası.

belirtilerek davalının TTK: nun 551/3. maddesi gereğince şirketten çıkarılması istenmiştir. Mahkemece, davacıların ileri sürdüğü haklı nedenlerin varlığı araştırılmamıştır. O halde, dava dilekçesinde ileri sürülen haklı nedenlerin varlığı iddiasına yönelik deliller ibraz ettirilip, sonucuna göre karar vermek gerekirken, yazılı şekilde eksik incelemeye dayanılarak karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir” şeklinde karar vererek tüm olguların çıkarılma sürecinde değerlendirilmesi gerektiği³⁰⁴, rekabetin ihlali hususunun da çıkarma için ek delil ve tespit niteliği arz edeceğini belirtmiştir³⁰⁵.

Haklı nedenle ortaklıktan çıkma hallerinden olan güveni kötüye kullanma son yıllarda özellikle Türk hukukunda şirket ortakları veya çalışanları arasında görülmeye başlayan gerek hukuk gerekse de ceza yargılaması bakımından mahkemelerin gündemini meşgul eden bir davranış olarak göze çarpmaktadır. Son yıllarda özellikle “beyaz yaka davranışları”³⁰⁶ olarak isimlendirilen güveni kötüye kullanma, sonuçlarını özellikle ceza hukuku alanında gösterse de hukuk davalarında tazminat hukukuna da konu olabilmektedir³⁰⁷. Güveni kötüye kullanan ortak, ortaklar arasındaki güven ortamını yok edeceğinden ve bu güven ortamının yok olmasının şirketin devamını çekilmez kılacağından bahisle Yargıtay, bu davranışın ilgili ortağın ortaklık sıfatının haklı sebeple sona erdirilmesine gerekçe oluşturabileceğini kabul etmektedir.

Türk Ceza Kanunu m.155/1, “başkasına ait olup da muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır” şeklindedir. Aynı maddenin 2. bendi ise, “Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur” şeklinde düzenlenerek özellikle suçun ticaret ve meslek ilişkisinden kaynaklanması durumunda nitelikli hal teşkil edeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla ticari bir ilişki olan limited şirket ortaklık ilişkisinde güveni kötüye kullanma davranışında bulunma nitelikli hali meydana getirecektir.

³⁰⁴ Benzer yönde karar için bkz. Yargıtay 11. HD. Dairenin 03.06.2003 tarih ve E. 2003/492, K. 2003/5870 sayılı kararında da rekabet yasağına aykırı davranılmış olması, ortağın şirketten çıkarılması için haklı neden olarak değerlendirilmiştir. Karar metni için bkz. Erdil, s. 173-175.

³⁰⁵ Yargıtay 11. HD. E. 2003/3548, K. 2003/9628, T. 21.10.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁰⁶ Söz konusu ifade Av. Umut Kolcuoğlu tarafından kullanılmıştır. Bkz. Dünya Gazetesi, <<https://www.dunya.com/kose-yazisi/bir-beyaz-yaka-sucu-guveni-kotuye-kullanma/421752>>, Erişim Tarihi: 18.2.2019.

³⁰⁷ Bkz. Dünya Gazetesi, <<https://www.dunya.com/kose-yazisi/bir-beyaz-yaka-sucu-guveni-kotuye-kullanma/421752>>, Erişim Tarihi: 18.2.2019.

Bir kimseye şüphe duymadan onun iyi niyeti, ahlakı, dürüstlüğü ve sadakatine inanma olarak belirtilen güven kavramı, olarak geniş bir muhtevaya sahiptir³⁰⁸. Limited ortaklıklarda belli bir amaç etrafında bir araya gelen ortaklar arasında en temel bağ, amaçtan öte güvendir³⁰⁹. İster müdürler kurulu üyesi olsun isterse de şirket pay sahibi olsun ortaklar arasındaki en temel bağ güven ilişkisinin kurulması ile başlar. Güven ilişkisinin kendisini gösterdiği somut bağ ise ana sözleşmedir. Limited şirketlerde ortaklar arasındaki güvenin ve sadakat yükümlülüğünün kaynağının ana sözleşme olması nedeniyle ceza hukuku kapsamında güveni kötüye kullanma suçunun varlığından bahsederken, özel hukuk bakımından sözleşmesel ilişkiye aykırılık gündeme gelecektir.

Limited şirketlerde, ortakların Kanundan ve sözleşmeden kaynaklanan sadakat yükümlülüğü ile ahde vefa ilkesine aykırı her davranış güveni kötüye kullanma sonucunu doğurur. Bu da farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Yine belirtmek gerekir ki, ortağın bu nedenle haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasına karar vermek için sadakat yükümlülüğüne aykırı ve güven ortamını bozan davranışın ortaklığın devamı için çekilmez bir hal yaratması gereklidir.

Yargıtay bir kararında “*limited ortaklığın faaliyetlerini önleyecek, ortakları zarara uğratacak veya karşılıklı güveni ortadan kaldıracak*” nitelikteki davranışları, ortağın şirketten çıkarılması için haklı sebep olarak değerlendirmiştir³¹⁰. Kararın ifadesinden her davranışın haklı sebep teşkil etmeyeceğini, bir davranışın haklı sebep teşkil etmesi için ortaklığın faaliyetlerini önleyecek ve ortaklığı zarara uğratacak nitelikte olması gerektiğini görüyoruz. İspat yükümlülüğü, ortaklık ilişkisinin zedelendiğini ve ortaklığın zarara uğradığını iddia eden diğer ortaklara aittir. Yargıtay bu duruma örnek teşkil eden bir kararında “*Davalı ortağın güveni kötüye kullandığını iddia eden davacılar, karşılıklı güven ortamının kalktığına ilişkin iddialarını ispat edemediğine göre, bu ortağın ortaklıktan çıkarılması istenemez*”³¹¹ diyerek ispat yükümlülüğüne vurgu yapmış, güven ortamının kalktığına ispat edilememesi halinde de haklı nedenle çıkarmanın mümkün olmayacağını belirtmiştir³¹².

Yargıtay’ın ortaklar arasındaki güven ilişkisinin bozulmasına dair verdiği bir başka kararı şu şekildedir: “*Davacılar vekili, müvekkillerinin murisi Bekir Güven'in davalı limited şirketin ortağı olduğunu, Bekir Güven'in 05.03.1999 tarihinde vefatından sonra müvekkillerinin*

³⁰⁸ Kalkan Oğuztürk, Burcu (2008), *Güven Sorumluluğu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s.4.

³⁰⁹ Çakır, Rasim Can (2016), *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerini Güveni Kötüye Kullanma Suçundan Kaynaklanan Sorumlulukları*, İstanbul: Vedat Yayıncılık, s. 12.

³¹⁰ Yargıtay 11. HD, T. 11.06.2001, E. 32197, K. 5291. Karar için bkz. Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 224, dn. 45.

³¹¹ Yargıtay 11. HD. E. 2447, K. 6370, T. 20.6.2002. Taşdelen, a.g.k., s. 225.

³¹² Benzer yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 10.12.2012, E. 14116, K. 20329; Yargıtay 11. HD. T. 26.12.2011, E. 6007, K. 17655.

ortaklıklarının ticaret siciline davalı şirket tarafından bildirilmediğini, şirketin durumu hakkında müvekkillerine bilgi verilmediğini, müvekkillerinin talebi üzerine mahkeme aracılığı ile alınan bilirkişi raporundan "şirketin devamlı zarar ettiği, vergi borcu, sigorta borcu olduğu ve şirket ortaklarına borcu bulunduğu, şirket öz varlıklarının yetersiz kaldığı" hususlarının anlaşıldığını, davacıların amcaları olan Necati ve Hulusi Güven'in davalı şirket müdürü olarak basiretsiz olarak şirketi idare ettiklerini ve ortaklar arasında güvensizlik meydana geldiğini ileri sürerek, limited şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı (karşı davacı) vekili, şirketin sürekli zarar ettiği, kira gelirlerinin kaçırıldığı gibi iddialarının doğru olmadığını, ölen babalarının mirasını bir an önce yeme hevesinde olan davacıların elli yılı aşkın süredir faal olan şirketi tasfiye etmek amacıyla muaraza çıkardığını savunarak asıl davanın reddini, karşı dava ile de davacıların (karşı davalıların) ortaklıktan ihracına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, limited şirketin devamlı zarar etmediği, şirket aktifinin borçlarını karşılamaya yeterli olduğu, şirket taşınmaz kiralari ve sac kesme işleri faturalarının kayıtlara intikal ettiği, TTK.nun 549. maddesindeki muhik sebeplerin bulunmadığı; şirketten çıkarılması istenen karşı davalı ortakların şirket yöneticilerini bazı gelirleri kayda almadıkları suçlaması ile itham ettikleri, bu hareketin ortaklar arasında güveni rencide edici olup, TTK.nun 551. maddesinde yazılı muhik sebeplerin gerçekleştiği, ... aslı ve karşı davanın reddine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacılar (karşı davalılar) vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir"³¹³. Söz konusu kararda ortakların birbirlerini itham etmesi sonucunda güven ilişkisinin yaralanmasının haklı nedenle çıkarmaya neden olabileceği Yargıtay tarafından da kabul edilmiştir.

Yargıtay başka bir kararında ortaklar arasında haksız fiilin meydana gelmesinin güven ilişkisini zedelendiğine hükmetmiştir: "Davacı vekili, davalının müvekkili şirketin ortağı olduğunu, davalı yüzünden ortaklar arasında tesanütün bozulduğunu, şirketi zarara uğrattığını şirket müdürünü dövdüğünü, tutum ve davranışlarıyla TTK 551 maddesinde ortaklıktan çıkarılma için haklı sebeplerin oluştuğunu, şirkete olan borçlarını ödemediğini, şirket kasasından çektiği paraları ödemediğini şirkete ait kıymetli evrakları iade etmediğini ileri sürerek davalının şirket ortaklığından çıkarılmasını talep ve dava etmiştir. Davalı vekili cevabında, müvekkilini şirket müdürünün genel kurul toplantılarına çağırmadığını, müdürün ve diğer ortakların hesap vermekten kaçındığını, şirketten ayrılmak için sözleşme yapıldığını

³¹³ Yargıtay, 11. HD. E. 2005/8143, K. 2006/11357, T. 7.11.2006. Kazancı İçtihat Bankası.

*davacının bu sözleşmeye uymadığını, hileli işlemler yapıldığını savunarak davanın reddini istemiştir. ... Mahkemece, asıl davanın kabulüne, birleşen davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Karar, dairemizce onanmıştır*³¹⁴.

Sonuç olarak limited şirketlerde ekonomik bir amaç etrafında bir araya gelen ortaklar arasında en başta güven bağının kurulması gerekir³¹⁵. Limited şirketlerde ortakların sadakat yükümlülüğü ile ahde vefa ilkesine aykırı her davranışı güveni kötüye kullanma sonucunu doğurur. Bu davranışlar farklı görünümde karşımıza çıkabilirler. Yine belirtmek gerekir ki, ortağın bu nedenle haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasına karar vermek için sadakat yükümlülüğüne aykırı ve güven ortamını bozucu davranışın ortaklığın devamı için çekilmez bir hal yaratması gereklidir.

2.2. Ortağın Şahsi Borçları Nedeniyle Çıkarılması

Limited şirketlerde ortakların şahsi borçlarının şirkete yansması söz konusu olabilir. Ortaklardan birinin şahsi alacaklısının, borçlu ortağın şirket içindeki payına, ortağın şirket bilançosundan kendisine düşen kâr payına haciz koyarak alacağını karşılama imkânı bulunmaktadır. TTK m. 133 “*Bir şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir*” şeklindeki düzenleme ile ortak alacaklılarına bu imkânı vermiştir. Yine tasfiye halinde olan şirket bakımından TTK m. 249 “*Bir ortağın kişisel alacaklısı, borçlunun kişisel mallarından ve 133’üncü madde gereğince şirketteki kâr payından alacağını alamazsa, tasfiye sonunda borçlu ortağa düşecek paya haciz koydurmaya ve altı ay önce ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonu için hüküm ifade etmek üzere, şirketin feshini istemeye yetkilidir*” şeklindeki düzenleme ile alacaklılara tasfiye halindeki şirkete başvurarak alacağını alma hakkı tanımıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise şirketin mahkemece feshine karar verilmezden önce, şirket veya diğer ortaklar borcu öderlerse, fesih davasının düşeceğini düzenlemiştir. Fesih davası, borçlu ortağın borçlarının ödenmesi ile düşse de ilgili ortağın şirketi zor duruma soktuğundan bahisle hakkında haklı nedenle çıkarma prosedürü uygulanabilir.

Ortağın şahsi borçlarının ortaklıktan çıkarılması sonucunu doğurması düzenlemesi 6102 sayılı Kanun döneminde kabul edilmiş bir uygulama değildir. 6762 sayılı eTTK döneminde TTK m. 523 uyarınca ortağın şahsi borçları ile şirketin infisahının istenmesi mümkündür. Ortaklığın infisahının önlenmesi amacıyla ortaklıktan çıkarılmanın hukuki dayanağı 6102 sayılı

³¹⁴ Yargıtay 11. HD, E. 1997/9084 K. 1997/8442 T. 21.11.1997. Erdil, 2010, a.g.k., s. 70.

³¹⁵ Çakır, a.g.k., 2016, s. 12.

Kanunda yer almayan ve eTTK m. 523'te düzenlenen kuraldır. Buna göre şirket esas sermayesinin çoğunluğunu temsil eden ortakların sayı itibariyle çoğunluğu, borçlu ortağın koymuş olduğu sermayenin hakiki bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verirse şirket infisah etmekten kurtarılacaktır. Söz konusu düzenlemeye 6102 sayılı TTK'da yer verilmemiştir. Bu durumda ortaklığın payını haczederek şirketin infisahını istemek mümkün olmayacağından limited şirketin feshinin önlenmesi amacıyla şirket payının satın alınması usulü de ortadan kalkmıştır.

İlgili hükmün yürürlükte olduğu dönem içinde pek çok Yargıtay kararında ortakların, borçlu ortağı çıkarmak suretiyle şirketin infisahını önledikleri görülmektedir. Buna göre verilen bir karar, *“Dava, limited şirket ortaklığının ortaklık payını haciz ettiren alacaklının TTK. nun 522 maddesine dayanarak açtığı limited şirketin feshi davasıdır. Kollektif ortaklıktan farklı olarak, alacaklı, borçlunun kişisel mallarından veya limited ortaklıktaki kâr payından alacağını alamamış olması gerekmektedir. Yani, limited ortaklıktaki payın haczi için TTK.nun 191 maddesinin öngörüldüğü koşullar aranmamıştır. Alacaklı, ortağın payını haciz ettirmişse, bu alacağı için en az 6 ay önce limited ortaklığın feshini ihbar suretiyle, ortaklığın tasfiye bakiyesinden borçlu ortağa düşecek paydan alacağını alabilir, öte yandan, haczin de katı haciz aşamasına ulaşması gerekir. Feshi ihbar ise şekle tabi değildir. Ancak feshi ihbarın ortaklığa değil tüm ortaklara ayrı ayrı tebliği gerekir. Bundan sonra ortaklığın feshinin dava edilmesi gerekir. Ayrıca TTK. 523. maddesinde limited ortaklığın infisahının önlenilmesi düzenlenmiştir. Limited ortaklıkta ortağın ortaklıktan çıkarılması hali de ayrı bir tasfiyeyi önleme nedenidir. Bu halde, ortağın gerçek payı hesap edilerek ödenmek suretiyle infisahın önlenilmesi olanağı vardır. TTK.nun 523/son maddesindeki koşul yerine getirilmeden, aleyhine takip yapılan ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiş olması alacaklının açtığı fesih davasını önleyemez. Olayımızda, davalı şirket ortağı Ahmet, Elâzığ 3.Asliye Hukuk Mahkemesinin 1997/273 E, 1998/925 K sayılı ilamı ile ortaklıktan ihraç edilip, payı Emlak Bankasına 15.2.1999 da bloke edilmiştir. Bu açıklamalar ışığında mahkemece, öncelikle Elâzığ 2.Asliye Hukuk Mahkemesinin 1997/273 E 1998/925 K sayılı ilamının kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılması, ortağın payının haczedildiği icra takip dosyasının celbedilerek açıklanan hususları taşıyıp taşımadığının tespit edilmesi TTK.nun 523 /son maddesinin de göz*

önünde tutularak sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.” şeklinde^{316 317}.

Her ne kadar 6102 sayılı TTK nezdinde söz konusu müessese düzenlenmesi de konunun haklı nedenle ortaklıktan çıkarılma bakımından değerlendirilmesi mümkündür. TTK m. 133 ve m. 249 uyarınca borçlu ortağın şirket payının haczedilmesi veya şirket bilançosu uyarınca ortaklık payına düşen meblağın haczi mümkündür. Karşılıklı güven ve amaç ülküsü doğrultusunda kurulan limited şirketlerde ortakların aralarında borçlu bir ortak istememeleri mümkündür. Zira ortaklık payına yapılan haciz şirkete zuhur edecektir. Bu durum da şirketin üçüncü kişiler nezdindeki güven ve istikrarına gölge düşürücü bir etki yaratabilecektir. O halde borçlu ortağın davranışları sonucunda TTK m. 133 ve TTK m. 249 uyarınca borçlu ortağın şirketteki payının veya kar payının haczedilmesi halinde diğer ortakların şirket itibarını korumak için söz konusu ortağı haklı nedene dayanarak çıkarmak için gerekli prosedürleri işletmeleri mümkündür³¹⁸. Nitekim bir kararında Yargıtay özetle *limited şirket ortağının üçüncü kişilere olan borcunu ödemediği, ortağın bu davranışı nedeniyle şirket aleyhine sürekli olarak haciz geldiği, bu halin ortaklıktan çıkarılmada haklı neden olup olmadığının mahkemece incelenebileceğine karar vermiştir*³¹⁹.

Ancak Yargıtay bir kararında ortağın ekonomik durumunun zedelenmesinin ve şirket payına haciz gelmesinin, her koşulda ortaklığın devamını çekilmez bir hale getirmeyeceğini ifade etmiştir. Yargıtay ilgili kararda “...*davalı ortağın, şahsi borçlarından kaynaklı olarak şirkete haciz gelmesi ve şirketin bundan zarara uğradığının ispat edilmesi gerektir. Ortağın payına haciz gelmesi durumunda şirketin zarara uğradığından bahsedilemez. Bu durumda davalı ortağın şirket ortaklığından haklı nedenle çıkarılmasını gerektiren bir durum söz konusu değildir*”³²⁰ diyerek her durumun ayrıca değerlendirilmesi gerektiği üzerine örnek bir karar vermiştir. Görüldüğü üzere mesele, ortaklığın zarar görmesidir. Ortağın şahsi borçları ve davranışları sonucunda ortaklığın zarar görmesi ile ortaklığın devamının çekilmez bir hal alması söz konusu olmalıdır. Ortaklığın çekilmez hâl alması söz konusu değilse, haklı sebeple çıkarma kararı alınamayacaktır³²¹.

³¹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 1999/7070; K. 1999/9033; T. 11.11.1999. Hukuki Net, <https://www.hukuki.net/ictihat/Yargıtay_11_Hukuk_Dairesi_1999-7070.php>, Erişim Tarihi: 19.2.2019.

³¹⁷ Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD. E. 186, K. 380, T. 31.1.1986; Yargıtay 11. HD. E. 1987/5578, K. 1987/6073, T. 10.11.1987; Yargıtay 11. HD. E. 315, K. 312, T. 2.2.1978.

³¹⁸ Benzer yönde görüş için bkz. Erdil, a.g.k., s. 130 vd.

³¹⁹ Yargıtay 11. HD. T. 6.12.2011, E. 6398, K. 16521. Eriş, a.g.k. 2014, s. 3593.

³²⁰ Yargıtay 11. HD. E. 2447, K. 6370, T. 20.6.2002. Karar için bkz. Eriş, 2010, a.g.k., s. 2923.

³²¹ Benzer yönde karar için bkz. Erdil, a.g.k., 2010, s. 72.

2.3. Şirketin Çalışmasını Engelleyen Ortağın Çıkarılması

Ortaklıktan haklı sebeple çıkarma nedenlerinden biri de ortağın şirketin çalışmasını engellemesi halidir. Şirket ortaklarından biri kötü niyetli olarak şirketin çalışmasını engelliyor ise bu durumda haklı bir nedenin varlığından söz edilebilir. Şirketin çalışmasına engel olma pek çok şekilde mümkündür. Örneğin aynı zamanda müdür olan ortağın şirkete uğramaması, şirket işleri ile meşgul olmaması, ortağın ortaklıkla bağdaşmayacak işlemlerde bulunması başlıca akla gelenlerdir. Yargıtay'ın da yakın zamanda verdiği bir kararında bu durum belirtilmiştir: *“Davacı Y. Gündüz vekili, müvekkilinin davalı S. Okçu'nun Gün Mühendislik isimli şirketin %50 ortağı olduğu, aynı zamanda şirket müdürü olan davalının şirketin güven ve itibarını zedeleyici davranışlarda bulunduğu, şirketin iki ortağın müşterek imzası ile temsil edildiğini, ancak davalının şirkete uzun zamandır gelmediği, şirketin karar alamadığı, borçlarını ödeyemediği, maddi olarak zor duruma girdiği, TTK m. 613'te sayılan şirkete bağlılık yükümlülüğünün ihlal edildiğini ileri sürerek davalının TTK m. 640 uyarınca ortaklıktan haklı nedenle çıkarılmasını istemiştir...İstem iki ortaklı ve temsilinin iki ortağın müşterek imzası ile mümkün olan limited şirkette, ortaklardan birinin şirket yönetimine katılmaması nedeniyle şirketin zarara uğradığı iddiasıyla şirkete kayyım atanmasına ilişkin olup, mahkemece yazılı gerekçe ile kayyım atanmasının şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir. Gerçekten de dosyada bulunan ticaret sicil kaydında tarafların ortağı olduğu dava dışı Gün Mühendislik LTD. ŞTİ. İki ortaklı olduğu ve şirketin temsilinin iki ortağın müşterek imzası ile mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda aleyhine tedbir istenen ortağın, dava dışı şirketin yönetimine katılmaması, şirketin yönetim organı bakımından organsız kalması sonucunu doğuracağından, mahkemece istemin kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı şekilde istemin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir”* Yargıtay, ortağın çıkarılması sürecinde her ne kadar şirket iki ortaklı olsa da, şirkete kayyım atanmasının mümkün olduğuna, aynı zamanda bu durumun haklı nedenle çıkarmaya örnek teşkil edeceğine karar vermiştir³²².

Ortağın şirketin çalışmasına engel olması durumuna pek çok örnek verilebilir. Bunlardan biri de hâkim durumun kötüye kullanılması halidir. Hâkim durumun kötüye kullanılması hali, 6102 sayılı TTK'da düzenlenmiştir. Limited şirketlerde hâkim ortağın -ki bu ortak bir şirket de olabilir- bulunması ortakların kendi aralarındaki anlaşmadan kaynaklanabilir. Limited şirket içinde hâkim ortağın bulunması TTK kapsamında istenmeyen bir durum değildir³²³. Taraflar

³²² Yargıtay 11. HD. T. 3.7.2013, E. 9963, K. 14184. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3611.

³²³ Daha önce söz konusu durum anlatıldığı için ayrıntılı olarak incelenmeyecektir. Bkz. İkinci bölüm, 2.5. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması.

sermaye güçleri oranında şirkette hisse sahibi olabilirler. Ancak bu durumun kötüye kullanılması TTK m. 202’de yasaklanmıştır. Madde 202’ye göre hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez (m. 202/1). Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçiren veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır (m. 202/2).

Görüldüğü üzere Kanun hangi hallerin hâkim durum olduğunu ve bunun kötüye kullanılması hallerini göstermiştir. Ancak Kanun bu halleri sınırlı olarak saymamıştır. Ortakların hâkim durumu kötüye kullandıkları farklı haller varsa TTK m. 202 uyarınca yine hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin prosedür uygulanabilir³²⁴. Prosedürün ne olduğu m. 202/2’de açıklanmıştır^{325 326}. Ancak kanaatimizce diğer ortaklar hâkim durumu kötüye kullanan ortağa karşı m. 202 dışındaki prosedürleri de işletebilirler. Zira 202/1’de sayılan haller haklı sebep teşkil edebilecektir. Dolayısıyla limited şirketler için m. 202/1’de sayılan durumların gerçekleşmesi halinde m. 640’ın da işletebileceğini söyleyebiliriz.

Kanun koyucu hâkim ortağın hakimiyetini kötüye kullanılmasını yasaklarken diğer taraftan azınlığın da hâkim ortağın haklarını zedelemesini önlemiştir. TTK m. 208 “*Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202’nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde*

³²⁴ Okutan-Nilsson, 2007, a.g.k., s. 55; Tekinalp, 2015, a.g.k., s. 619.

³²⁵ Taşdelen, a.g.k., 2012, s. 214 vd.

³²⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Taşdelen, a.g.k., 2012, s. 214.

belirlenen değer ile satın alabilir” demek suretiyle şirketin çalışmasını dürüstlük kuralına aykırı şekilde engellemeye çalışan ve hakim ortağın menfaatlerini zedeleyen azınlığa karşı madde 202’deki prosedürü işaret etmiştir.³²⁷ Ancak burada da limited şirketler için yine m. 640’ın bir alternatif olduğunu düşünmekteyiz.

Yaptığımız araştırmalar neticesinde Yargıtay’ın hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin ortaklıktan çıkarma kararı verdiği içtihatlarına rastlamamış bulunmaktayız. Ancak, uygulamada karşılaşılmamasının muhtemel olduğunu düşündüğümüzden bu başlık altında bahsedilmiştir.

2.4. Ortağın Kendisinden Beklenen Yükümlülükleri Yerine Getirmemesi Nedeniyle Çıkarılması

Limited şirketlerde, taraflar ekonomik bir amacın gerçekleştirilmesi için bir araya gelirler. Bu amacın gerçekleştirilmesi yolunda ortaklara ortaklık hukukundan kaynaklanan birtakım yükümlülükler düşmektedir. Ortakların bu yükümlülüklerini ihlal etmesi veya yerine getirmemesi ortaklığın devamını çekilmez kılabilir. Bu da yükümlülüklerini ihlal eden ortakların haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması sonucunu doğurabilir.

6102 sayılı TTK’da ortakların yükümlülükleri hakkında dikkat çeken en önemli değişikliklerden biri, eTTK m. 529’daki³²⁸ “*Temerrüt*” başlıklı ve “*Şirketten Çıkarma*” yan başlıklı hükme yer verilmemiş olmasıdır. Söz konusu hüküm, ortaklardan birinin şirkete karşı sermaye koyma borcunu yerine getirmemesi durumunda ortağın şirketten çıkarılmasına imkân tanıyan bir düzenleme getirmekteydi. Bu hükmün karşılığı olarak 6102 sayılı Kanunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak bu durum bir eksiklik olarak kabul edilmemelidir³²⁹. Zira limited şirketlere ilişkin 6102 sayılı Kanun m. 585 bu konudaki ihtiyacı karşılar niteliktedir. M. 585 “*Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri, ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzaladığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır*” şeklindedir³³⁰. Dolayısıyla

³²⁷ Akın, İrfan (2013), TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y. 2013, S. 1-2, s. 1.*

³²⁸ eTTK m. 529: *Sermaye koyma borcunu tayin edilen müddet içinde yerine getirmeyen ortak, temerrüt faizini ve şirket mukavelesine cezai bir şart konmuşsa bunu da ödemekle mükelleftir. Noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere tayin edilecek müddetlerde iki defa yapılan ihtara rağmen sermaye koyma borcunu ödemeyen ortak şirketten çıkarılabilir. Çıkarılan ortağın ödemediği borçtan dolayı mesuliyeti eskisi gibi devam eder.*

³²⁹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 217.

³³⁰ TTK m. 482.

Kanunda esas sermaye borcunun ödenmemesi sonucu doğrudan yaptırım gösterilmese de m. 585, eski m. 529'u kısmen karşılamaktadır³³¹. Taşdelen'e göre TTK m. 585'te belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen sermaye ortağının, haklı nedenle çıkarılmasının ve TTK m. 640 vd. hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğunu belirtmektedir³³².

Yargıtay bir kararında “*asıl davada davacı vekili, ortağı bulunduğu şirket tarafından sermaye taahhüdünün yerine getirilmediğinden bahisle TTK'nın 528,529,530,531 ve 551 maddeleri gereğince ortaklıktan çıkarıldığını, bunun 04/04/2012 tarihli yazı ile tarafına bildirildiğini, şirketin aldığı bu kararın hukuka aykırı olduğunu, ortağı bulunduğu şirkete ne sermaye taahhüdü ne de başka bir sebeple herhangi bir borcunun olmadığını, ortaklar kurulunun ortaklar ve şirket arasında sözleşme niteliği taşıdığı da kabul edilen oybirliğiyle hüküm altına aldığı 25/02/2011 tarih ve 7 numaralı ortaklar kurulu kararının 2/d maddesinde "şirketin nakit ihtiyacı, sermaye taahhüdü ve diğer ödemelerden ve taahhütlerden dolayı ortaklar ... ve ... hiçbir ödeme yapmayacaktır. Bu ortakların hissesine düşen miktar şirket bütçesinden ya da diğer ortaklar tarafından ödenecektir" şeklinde olduğunu, ödeme, taahhüt, borç ve yükümlülüklerin hepsinin ortak ... ve ... tarafından müşterek ve müteselsilden kabul ve taahhüt edildiğini, bu sebeplerle resen tespit olunacak nedenler karşısında haksız olan ortaklıktan çıkarma kararının iptali ile ortaklığının devam ettiğinin tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir... Her ne kadar, 25/02/2011 tarihli 7 numaralı ortaklar kurulu kararının aslının sunulmamış olması ve karar defterinde 7 numaralı kararın yer almaması, karar defterinde yer alan 9 numaralı kararda ise davacıların sadece işletme sermayesinden muaf tutulmaları nedeniyle, 7 numaralı kararın da esas alınarak mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş ise de, mahkemece aynı zamanda gönderilen ihtarnamelerden 1. ihtarnamede çıkarma ihtarinin bulunmadığı gerekçesine de dayanıldığından, 6762 Sayılı TTK. madde 529 uyarınca ortakların temerrüde düşürülmesinden sonra, şirket ortaklığından çıkarılabileceklerine dair iki defa ihtar edilmeleri gerektiği halde, ilk ihtarname ile temerrüde düşen davacılarla bundan sonra ortaklıktan çıkarma ihtarını içeren sadece bir ihtarnamenin gönderilmesinden dolayı, ihraçların usulüne uygun olmadığından, sonucu itibarıyla doğru olan kararın açıklanan gerekçe ile onanmasına karar verilmiştir³³³” demiştir. Her ne kadar karar, çıkarma kararının usulüne ilişkin olsa da karara burada yer vermemizin sebebi Yargıtay'ın*

³³¹ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 217.

³³² Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 218.

³³³ 11. HD. E. 2015/13521, K. 2017/2256, T. 19.4.2017. Kazancı İçtihat Bankası. Benzer kararlar: 21. Hukuk Dairesi E. 2016/3967, K. 2016/7908, T. 3.5.2016; Yargıtay 21. HD. E. 2016/13318, K. 2016/14850, T. 8.12.2016; Yargıtay 11. HD. E. 2015/12192, K. 2017/194, T. 11.1.2017.

sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesini bir çıkarma sebebi olarak kabul ettiğinin açıkça anlaşılmasıdır^{334 335}.

Ortağın yükümlülükleri yerine getirmemesi sağlık sorunlarından ileri gelebilir. Bu duruma Yargıtay tarafından verilen bir karar örnek gösterilebilir. Yargıtay, “...*Adli tıp mercilerinden alınan rapora göre davalının bedeninin yarısındaki felç rahatsızlığı nedeniyle şirkette yönetim işlerini yapamayacağı, bu durumun şirketin ortakları açısından ortağın çıkarılması için muhik bir sebep oluşturduğu gerekçesiyle asıl davanın kabulüne, TTK'nın 551/3 maddesine göre NSD'nin davacı şirketten ihracına...*” şeklinde karar vermiştir³³⁶. Kararda görüldüğü üzere ortağın sağlık sorunları nedeniyle ortaklıktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirememesi ortaklıktan çıkarılma sonucunu doğurabilir.

Ortağın kendisinden beklenen yükümlülüklerini yerine getirmediğini iddia eden taraf iddiasını ispatlamak zorundadır. Nitekim Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta, “*Davacı vekili dava dilekçesinde davalının şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye borcunu ödemediğini, olumsuz tavırları ile şirket içinde ortaklar arasında nifak soktuğunu, şirketin işleyişini ve gelişmesine engel olduğunu ileri sürerek, davalının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesini belirtmiştir. Mülga 6762 sayılı TTK 529'uncu maddesine göre noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere iki defa yapılan ihtara rağmen sermaye koyma borcunu ödemeyen ortak şirketten çıkarılabileceği gibi, 551'inci maddesi uyarınca da esas sermayenin yarısından fazlasına sahip olan şirket ortaklarının mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirketin muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebileceği düzenlenmiştir. Somut uyuşmazlıkta TTK'nın 529'uncu maddesindeki şekil şartları yerine getirilmemiş olup, 551'inci maddesi uyarınca muhik sebep olarak ileri sürülen hususlar da ispatlanmadığından TTK 187'inci maddesine göre şirket maksadının husulünü imkânsız kılacak hususlar da davacı tarafça ispatlanamamıştır. Bu durumda davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yönünde karar verilmesi doğru olmamıştır*” şeklinde karar vererek, ispat yükünün iddia eden tarafta olduğunu belirtmiştir³³⁷.

Ortaklık yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi hususunda pek çok örnek verilebilir. Zira ortağın Kanundan kaynaklanan yükümlülükleri dışında esas sözleşmede düzenlenmiş başkaca yükümlülükleri de olabilir. Bu da sözleşme özgürlüğü ilkesinin bir gereğidir. Dolayısıyla gerek Kanundan ve esas sözleşmeden gerekse buralarda öngörülmemiş ancak ihlali

³³⁴ Benzer görüş ve içtihatlar için bkz. Doğanay, İsmail (2004), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi* 4. Baskı, C. 2, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 1286.

³³⁵ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 217.

³³⁶ Yargıtay 11. HD. E. 1915, K. 3246, T. 11.5.1998. Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 224, dn. 47.

³³⁷ Yargıtay 11. HD. E. 8321, K. 1196, T. 7.2.2011. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3613.

haklı sebep oluşturabilecek yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ortağın haklı sebeple çıkarılmasına sebep olabilecektir.

2.5. Ortaklığın Amacının İmkansızlaşması

Bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan ve esas sermayesi belirli olan, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan limited şirketler TTK m. 573/3 uyarınca, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Kanunen yasaklanmayan her türlü ekonomik amaç ile kurulma şartı, limited şirketler bakımından ortakların bir araya gelme motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu amacın ortadan kalkması veya gerçekleşmesinin imkânsız olması halinde limited şirket de sona erecektir.

Limited şirketin amacının gerçekleşmesi ya da amacının gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi söz konusu olabilir. Böylece limited şirket faaliyeti de her bir ortak ve şirketin kendisi için son bulmuş olacaktır. Örneğin, yasal bir takım besin takviyelerini ithal etmek amacıyla kurulan limited şirket, ilerleyen zamanlarda bu maddelerin tüketilmesinin ve ülkeye ithal edilmesinin yasaklanması halinde konusuz kalacaktır. Bu durumda eğer ortaklar genel kurul kararı ile şirketin amacını değiştirmez ve faaliyet konusuna dair yenilikler yapmazlar ise şirket sona erecektir.

Yaptığımız araştırmalarda doğrudan şirketin amacının imkânsızlaşması nedeniyle ortaklıktan çıkma davası açıldığına ilişkin bir karara rastlanmamıştır. Ancak Yargıtay'ın ortaklar arası geçimsizlik ve bu geçimsizliğe şirketin alet edilmesi sonrasında ortaklık amacının gerçekleşmesinin imkânsızlaşmasını konu alacak bir kararı mevcuttur. Buna göre Yargıtay, *“Dava, tarafların ortağı olduğu dava dışı limited şirketin muhik sebeplere dayalı olarak feshi istemine ilişkindir. Feshi istenen şirketin tarafların ortaklığından oluştuğu ve taraflar arasında anlaşmazlıklar ile açılmış çeşitli davalar bulunduğu ileri sürülmüştür. Dosya incelendiğinde davalının şirketin aynı zamanda müdürü olan davacı aleyhine açtığı şirket müdürlüğünden azil davası sonucu davacının müdürlükten azline karar verildiği, yine davalının davacıya karşı ortaklıktan çıkarılması için dava açtığı, taraflar arasındaki uyuşmazlıkların birbirlerine karşı suç işleme boyutuna varmış olup, davalının davacıya karşı etkili eylem suçunu işlediği iddiasıyla hakkında Asliye Ceza Mahkemesine açılan davanın 4616 sayılı Yasa uyarınca kesin hükme bağlanmasının ertelenmesine karar verildiği, şirketin mali durumuna ilişkin olarak resmi kurumlara yazılan yazılara gelen yanıtta şirketin vergi ve sigorta borçlarının bulunduğu, 1995, 1996 ve 1998 yıllarının matrahsız olduğu, şirketin kar etmediği ve verimli çalışmadığı anlaşılmış olup, esasen bu yönler mahkemece de kabul edilmesine rağmen davacının kusurlu bulunması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, dosyada mevcut ceza*

mahkemesi kararı dikkate alındığında davalının da başka kişilerle birlikte davacıya karşı sabit eser meydana getirecek şekilde etkili eylem suçuna karıştığı, bu durumda taraflar arasındaki şirket ortaklığı ilişkisinden kaynaklanan çekişmenin davalının davacıya karşı fiziksel şiddet uygulaması boyutuna kadar vardığı, bu durumda davalının da kusursuz sayılamayacağı ve taraflar arasındaki bu çekişmelerden dolayı iki ortaklı şirketin amacına ulaşmasının olanaksız bulunduğu anlaşılmalı mahkemece davanın kabulü ile, şirketin feshine karar verilmesi gerekirken, dosya içeriğine ve delillere uymayan gerekçe ile yazılı şekilde reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.”³³⁸

şeklinde karar verilmiştir. O halde şirketin amacının gerçekleşmesi her ne sebeple olursa olsun imkansızlaşır ise ortaklar için şirketin feshi sebebi kabul edilebilir. Öte yandan şirketin konusu genel kurul kararı ile değiştirilse dahi, bazı ortaklar yeni konulu şirkette yer almak istemeyebilir. Böyle bir durumda kanaatimizce, yeni konulu şirkette yer almak istemeyen ortağın, ortaklık ilişkisine katkıda bulunamayacağından bahisle, haklı nedenle çıkarma davası açılacaktır.

³³⁸ Yargıtay 11. HD. E. 2004/14514, K. 2005/12079, T. 8.12.2005. Kazancı İçtihat Bankası.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HAKLI SEBEPLE ÇIKMA VE ÇIKARMA USULÜ

1. HAKLI SEBEPLE ÇIKMA USULÜ

Daha önce de belirttiğimiz üzere ortaklıktan çıkma, bir ortağın esas sözleşmede düzenlenen sebebin veya haklı sebebin gerçekleşmesi halinde mahkeme kararıyla ortaklık haklarının geleceğe etkili olarak sona ermesidir. Ortaklıktan çıkma mahkemeden bu yönde karar almadan da mümkün olabilmektedir. Bunun için şirketin kuruluş aşamasında düzenlenen esas sözleşmede ortaklıktan çıkma sebeplerinin belirlenmiş olması ya da daha sonra alınan bir genel kurul kararıyla³³⁹ esas sözleşmeye çıkma sebeplerinin eklenmesi gerekir³⁴⁰. Doktrinde, ortaklık sıfatının devamı için esas sözleşmeye koyulan, belli bir yaşın altında ya da üzerinde olmama veya akıl sağlığının yerinde olması gibi şartların yitirilmesi halinde ortaklık sıfatının kendiliğinden sona ermesi örnekleri verilmiştir³⁴¹. Eğer esas sözleşmede belirlenen şartın yitirilip yitirilmediği hususunda bir tereddüt var ise bu durumda mahkemeden tespit kararı istenebilecektir.

Konumuz bakımından önem arz eden husus m. 638/2’de Kanun koyucu tarafından tanınan ve ortakların devredilmez bir hakkı olan haklı nedenle ortaklıktan çıkma davasıdır. Her ortak, haklı bir neden olduğunu düşünmesi ve ortaklığın devamının kendisinden beklenemeyecek bir hâl alması durumunda ortaklığının mahkeme kararı ile sona erdirilmesi için dava açabilir. Bu hak devredilmez ve vazgeçilmez bir hak olup, geleceğe etkili, bozucu yenilik doğuran bir haktır³⁴². Ortaklık sözleşmesinde ortaklığın haklı nedenle çıkma ile sona erdirilmesinin engellenmesi öngörülemeyeceği gibi çıkma sonucunda da bir cezai şart kararlaştırılamaz.

Haklı nedenle ortaklıktan çıkma davasında hâkim, haklı nedenin oluşup oluşmadığını ve bu durumun ortak bakımından çekilmez ve ortaklığın sürdürülemez hale gelip gelmediğini takdir edecektir. Hâkimin çıkma kararına “*en son çare*” olarak başvurması gereklidir. Limited ortaklıktan haklı nedenle çıkmak isteyen ortağın açtığı davada hâkim, ileri sürülen vakaların gerçekleşip gerçekleşmediğini tayin edecektir. Eğer hâkim yaptığı değerlendirme sonucunda,

³³⁹ Sonradan genel kurul kararı ile esas sözleşmede değişiklik yapılarak kural eklenmesi TTK m. 589’a uygun olarak yapılabilecektir. Buna göre, “*Aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir. 621 inci madde hükmü saklıdır*” şeklindedir.

³⁴⁰ Şener, 2017, a.g.k., s. 761.

³⁴¹ Şener, 2017, a.g.k., s. 761.

³⁴² Şener, 2017, a.g.k., s. 762.

davacı ortağın şirkette kalmasının çekilmezlik boyutuna ulaştığı ve mevcut nedenlerin ortağın çıkması için yeterli verileri sunduğuna karar verirse davacının ortaklık sıfatını sona erdirecektir³⁴³.

Haklı nedenle çıkma davası ile ilgili sorun “*en son çare ilkesi*” uyarınca, madem ki ortaklığın sona erdirilmesi en son çaredir, o halde çıkmak isteyen ortağın, haklı nedenle çıkma davası açmadan önce alternatif çözüm bulma yolunda çaba göstermesi gerekli midir? Örneğin, uzun süreden bu yana kâr dağıtımını yapmayan ortaklık bakımından, genel kurul kârın yedek akçe olarak ayrılmasına ilişkin karar verir ise, bu genel kurul kararının iptali yoluna başvurmadan, haklı nedenle çıkma davası açabilir mi? Bir diğer örnek, şirket hakkında bilgi alma ve inceleme hakkı mevcut olan ortak, bu yönde talebinin reddedilmesi durumunda, TTK m. 614/3’de kendisine tanınan dava yoluyla bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmadan haklı nedenle çıkma davası açabilir mi? Öte yandan *en son çare ilkesi* bakımından, ortakların, dava yolunu en son çare olarak kullanması amacıyla, esas sözleşmede ortaklıktan çıkma hakkının dava yolu ile kullanılmasından önce hakeme başvurulma zorunluluğu getirilebilir mi? Örnekler çoğaltılabilir³⁴⁴. Kanaatimizce ve doktrindeki³⁴⁵ görüşler ışığında “*en son çare ilkesi*” uyarınca ortaklık sıfatının sona erdirilmesi, ortaklık bakımından başvurulacak son yol ise de TTK m. 638’de haklı nedenle çıkma davası açılması, bir şart veya ön koşula bağlanmamıştır³⁴⁶. Bu nedenle ortaklar bakımından kat’i ve vazgeçilmez bir hak olan ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası açma hakkı, hiçbir ön sorun veya koşula gerek kalmaksızın, haklı nedenin varlığını iddia eden ve ortaklığın devamının mümkün olmadığını, çekilmez bir hâl aldığını iddia eden tüm ortaklara tanınan bir haktır. Bu görüşümüz Yargıtay’ın verdiği eski tarihli bir kararında da belirtilmiştir. Buna göre “ *taraflar arasındaki sözleşmenin 45. Maddesinde (iş bu mukaveleden doğan ortaklar arasında ve ortaklar ile şirket arasında meydana gelecek her türlü ihtilaf öncelikle hakem yolu ile çözülür) şeklinde umumi be şümüllü bir hüküm kabul edilmiştir. Bu şart ortağın şirketten çıkarılması dolayısıyla tahaddüs edecek ihtilafın hakem yolu ile çözüleceğini dair özel bir sarahat bulunmamaktadır. Şu surette sözleşmede ortaklardan birinin çıkarılması isteğinden doğan uyuşmazlığın hakem yolu ile çözüleceğine dair bir sarahat bulunmaması karşısında, TTK m. 551/3 maddesine tevfikan bir ortağın şirketten çıkarılması ancak mahkemeden istenebilecektir...*” şeklinde görüş belirtilmiştir³⁴⁷.

³⁴³ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 64.

³⁴⁴ Farklı örnekler için Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 65.

³⁴⁵ Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 66.

³⁴⁶ Aynı yönde bkz. Çamoğlu, 2016, a.g.k., s. 66.

³⁴⁷ Yargıtay Ticaret Dairesi T. 16.11.1965, E. 3504, K. 3294. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3604.

Haklı nedenle ortaklıktan çıkma davasında davacı, haklı neden olduğunu iddia eden ortaktır. Dava, ortaklığa karşı açılır. Yargıtay buna ilişkin verdiği bir kararında, “*TTK m. 551 uyarınca şirketten çıkma isteminin, ortaklara karşı değil, sadece şirkete karşı açılması gereklidir. Ancak tüm ortaklara karşı da davanın açılması mümkündür. Bu durumda mahkeme masrafları şirket tarafından karşılanacaktır...*” şeklinde karar vererek, husumetin şirkete veya tüm ortaklara karşı ileri sürülmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir^{348 349}. Başka bir kararda Yüksek Mahkeme limited şirketin feshine ilişkin talebin temsile yetkili müdüre veya diğer ortaklara değil, şirkete yöneltilmesi gerektiğine karar vermiştir³⁵⁰. Mahkeme verdiği bir diğer kararında ise ortaklıktan çıkmak isteyen davacı tarafın, davalıya nazaran daha fazla kusurlu olması durumunda haklı nedenle ortaklıktan çıkma talebinin dinlenmeyeceğini belirtmiştir³⁵¹

İki ortaktan meydana gelen şirkette, haklı nedenle çıkma davası açılması bir dönem Yargıtay kararlarında kabul edilmemiştir. Zira 6762 sayılı Kanun döneminde şirketlerin tek ortak olması düzenlenmediği için böyle bir davanın açılması faydasız olarak görmüş, ortaklığın feshine karar verilmesi gerektiği söylenmiştir. Nitekim Yüksek Mahkeme eski kanun döneminde “*O halde, yukarıdan beri yapılan açıklamalar karşısında, iki kişilik bir limited ortaklıkta ortaklardan birinin çıkarılmasına mahkemece izin verilmesi, sonucu itibariyle tek kişilik limited şirketin devamına imkân tanıma neticesini doğuracağından, yasa koyucu tarafından ise bu sonuç amaçlanmadığından TTK.nun 551/2. maddesinde çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olacağına kabulü gerekir. Bu gibi hallerde yani iki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri şirketten çıkarılmasına izin verilmesini isteyemeyeceğinden bu ortak ancak aynı maddede düzenlenmiş bulunan fesih hakkını kullanabilir. Bu nedenle davacının limited şirketten çıkarılmasına izin verilmesine ilişkin davasının reddine karar verilmesi gerekirken yukarıda açıklanan hususlar üzerinde durulmadan ve irdelenmeden davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru görülmemiş ve hükmün bu yönden davalı yararına bozulması gerekmiştir*” şeklinde karar vermiştir^{353 354}.

³⁴⁸ Yargıtay 11. HD. T. 1.11.2010, E. 3921, K. 11038. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3595.

³⁴⁹ Benzer bir diğer karar için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 30.5.2013, E. 13493, K. 11304; Yargıtay 11. HD. T. 17.12.2012, E. 15116, K. 20964; Yargıtay 11. HD. T. 11.10.2012, E. 11758, K. 15799; Yargıtay 11. HD. T. 2.11.2009, E. 6778, K. 11225; Eriş, 2014, a.g.k., s. 3563-3564-3565.

³⁵⁰ Yargıtay 11. HD. T. 28.10.2010, E. 4704, K. 10953. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3598.

³⁵¹ Yargıtay 11. HD. T. 9.11.2009, E. 7104, K. 11578. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3570.

³⁵² Benzer yönde bir diğer karar için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 27.1.2016, E. 2015/6787, K. 2016/817. Karar için bkz. Şener, Oruç Hami (2019), *Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 227 vd.

³⁵³ Yargıtay 11. HD. E. 1991/3056 K. 1991/6358 T. 29.11.1991. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁵⁴ Yargıtay 11. HD. E. 2002/2286, K. 2002/6137, T. 17.6.2002. Kazancı İçtihat Bankası. “*Limited şirketin 2 ortaklı olması ve ortaklar arasında şirketin feshini gerektirir haklı nedenlerin varlığı da saptanmış olması*

6102 sayılı Kanun kapsamında tek kişilik şirketlerin varlığı kabul edildiği için iki ortaklı şirketlerde haklı nedenle şirketten çıkma davası açılmasında mahsur yoktur. Bu nedenle davanın kabul edilmesi gereklidir. İki ortaklı şirketlerde ortaklığa karşı dava açılması *actio pro socio*'dan (*ortaklık ilişkisinden*) kaynaklanmaktadır³⁵⁵. Böyle bir durumda ortakların şirket dışında birbirlerine karşı da dava açılmasında hukuki yarar olduğu doktrinde kabul edilmiştir³⁵⁶³⁵⁷. Buna rağmen Yargıtay'ın son dönemde verdiği bazı kararlarında çıkma davasında sadece şirkete karşı husumet yöneltileceği, diğer ortaklara karşı husumet ileri sürülemeyeceğini belirtilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir: “*Ayrıca çıkma davasının, ortağı bulunulan şirkete karşı açılması gerekip, diğer ortaklara husumet yöneltilemeyeceğinin nazara alınmaması da doğru olmamış ve hükmün bu nedenle de gerçek kişi davalılar yararına bozulması gerekmiştir.*”³⁵⁸

Ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası sürerken, davacı ortak, şirket payını üçüncü kişiye devrederse, süregelen davada davacı sıfatı da devredilmiş sayılır mı? Yargıtay'ın bir kararı “*Dava mevcut haliyle limited şirketten çıkmaya izin ve çıkma payının tahsiline ilişkindir. Şirketle ortağı arasında görülen çıkma davası niteliği itibariyle şahsın hukukuna ilişkin olduğundan, bu husustaki dava etme hakkının devri söz konusu olmaz. Davacı ancak, davada hükmedilecek olan çıkma payını temlik edebilir. Dava ortaklık sıfatına bağlı olarak açılıp sürdürüleceğinden, davacının dava sonuna kadar bu sıfatının devam etmesi gerekir. Bu itibarla Mahkemece, davaya temlik alanın huzuruyla bakılamayacağı gözetilerek buna göre hüküm oluşturulması gerekirken, anılan husus nazara alınmadan temlik alanın huzuruyla davaya devam edilmesi ve hükmün temlik alan hakkında kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*” şeklindedir³⁵⁹. Bu duruma ilişkin olarak Şener, kanaatimizce de yerinde bir görüş sunarak, haklı sebebin varlık nedeninin ne olduğunun tespiti ve bundan sonra davacının akıbetinin belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir³⁶⁰. Ortaklıktan çıkma sonucunu doğuracak olan haklı sebebin kaynağı şirketin bünyesinden, ortakların şahsından ve ortakların birbirleri ile ilişkilerinden kaynaklanabilir. Haklı sebebin şirketin bünyesinden veya ortakların birbirleri ile

karşısında, ortaklar kurulunun tasfiye memuru atamaları veya en azından bu konuda uzlaşabileceklerini beklemek doğru değildir. Tasfiyeye ilişkin olarak ana sözleşmede özel bir hüküm de bulunmadığından, fesih kararının doğal sonucu olarak tasfiyenin de kabulü ve mahkemece tasfiye memuru atanmasına karar verilmek gerekir iken, yazılı şekilde bu istemin reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir.”

³⁵⁵ Şener, 2017, a.g.k., s. 762.

³⁵⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 762.

³⁵⁷ Şener, Oruç Hami (2017), *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 882.

³⁵⁸ Yargıtay 11. HD. E. 8380, K. 8291, T. 25.4.2013. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3591. Kararı eleştirisi için bkz. Şener, 2017, a.g.k., s. 882.

³⁵⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 25.4.2013, E. 8380, K. 8291. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3591 vd.

³⁶⁰ Şener, 2017, a.g.k., s. 884.

olan ilişkilerinden kaynaklanması durumunda, ortaklık payının devri sonrasında davaya, devralan ortağın devam etmesi usul ekonomisi bakımından isabetli olacaktır. Ancak, ortağın şahsından kaynaklanan bir haklı sebep var ise bu durumda devralan ortağın davacı sıfatı olmayacak, Yargıtay kararında da söylendiği gibi dava sonucu hükmedilecek olan çıkma payı devredilecektir.

6102 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sonrasında, şirketlerin geçmişten gelen iş ve işlemlerine ilişkin, kazanılmış hakların zarar görmemesi için 6103 sayılı TTK Yürürlük Kanunu'nda özel bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre, 6103 sayılı Yürürlük Kanunu m. 3 "*Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.*" hükmü Kanunun özellikli durumlar bakımından geriye yürürlüğüne değinmiştir. İlgili hüküm, eski Kanun zamanında çıkma davalarının açılması durumunda, şirkette tek ortak kalacak ise Yargıtay'ın çıkma davası açılmayacağı ve şirketin feshinin istenebileceği içtihatlarını sona erdirmiştir. Zira haklı nedenle çıkma davası sonunda, şirkette tek ortak kalsa dahi, Kanunun geriye yürüdüğü bir hâl olarak gösterilen hükme göre karar verilecektir. Buna göre, "*6103 sayılı Kanun m. 3 uyarınca iş bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihlerden önceki dönemde meydana gelen olaylar bakımından uygulanması mümkün kılındığından dava dilekçesinde yer alan davalının şirket ortaklığından çıkarılması şeklindeki şirket talebinin anılan yasa hükümleri uyarınca değerlendirilip, sonucuna göre karar verilmesi için kararın davacı yararına bozulması gerekmektedir*" şeklinde belirtilmiştir^{361 362}.

Haklı nedenle çıkma davası açılması sonrasında şirket hukuki olarak faaliyetine devam edecek, şirketin işlerliği sürecektir. Ancak ortaklar arasındaki bir sorunun varlığı nedeniyle açılan ortaklıktan çıkma davası devam ederken ortaklık haklarına ve ortaklığa zarar gelmemesi için ortakların talebi veya hâkim tarafından re'sen tedbirler alınabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir (TTK m. 638/2). Yine şirketin kuruluş aşamasından kaynaklanan ortaklığın esas sermaye borcunun ödenmesi veya yan ödemelerin yapılması gibi yükümlülüklerin dondurulması da alınacak tedbirler arasında sayılabilir^{363 364}. Ancak burada

³⁶¹ Yargıtay 11. HD. K. 2013/12400, E. 2011/14131, T. 13.6.2013. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁶² Bir diğer Karar Yargıtay 11. HD. T. 20.6.2013, E. 15246, K. 12937. Karar için bkz. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3314.

³⁶³ Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 190; Eker, 2018, a.g.k., s. 90; Şener, 2017, a.g.k., s. 763. Bu yönde Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 6.3.2012, E. 4203, K. 3275. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3566.

³⁶⁴ Ortaklıktan çıkmak isteyen ortağın oy hakkı, denetim hakkı gibi diğer haklarının akıbetinin ne olacağı hakkında gerçek ve ciddi nedenler olması gerektiği hakkında bkz. Eker, 2010, a.g.k., s. 191.

bir hususu belirtmek istiyoruz: TTK m. 638/2 hükmü İsviçre Borçlar Kanunu (OR) 824. maddesinden aynen alınmıştır. İlgili hükümde hem ortaklıktan çıkma hem de ortaklıktan çıkarma davaları sırasında mahkeme tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Ancak, TTK’da Kanun Koyucu tarafından ortaklıktan çıkma davası bakımından gerekli tedbirlerin alınması düzenlenmişken; ortaklıktan çıkarılma davaları için bu husus düzenlenmemiştir. Bu konu Kanun Koyucu tarafından ihmâl edilmiştir. Bu nedenle m. 638/2’nin kıyasen m. 640/3’te de uygulanması doktrinde ileri sürülmüştür³⁶⁵.

Ortaklıktan haklı nedenle çıkma davasında mahkeme, ortaklıktan haklı nedenle çıkmaya ilişkin bir “*haklı neden*” var mı, yok mu bunun araştırmasını yapacaktır³⁶⁶. Haklı nedene dayanan davacı ortak, dava dilekçesinin sonuç kısmında haklı neden oluşturan olguları sıralayacak ve varsa, ispatlaması durumunda zararın tazminini de aynı davada isteyebilecektir³⁶⁷. O halde denilebilir ki, davacı ortak haklı sebeplerin varlığını ispat yükü altındadır³⁶⁸. Yargıtay da bir kararında bu durumu vurgulamış ve “...*Limited ortaklıktan haklı nedenlerle çıkma nedenine dayanan davacı ortağın bu iddiasını ispat etmesi gerekir...*” şeklinde görüş beyan etmiştir³⁶⁹. Yargıtay başka bir kararında “*Davalı şirketin ticari faaliyetlerine devam ettiği, yeni inşaat işi yapmadığı ancak kiraya verdiği gayrimenkullerinden kira geliri elde ederek faaliyette bulunduğu, davalı şirketin giderler düşüldükten sonra şirketin brüt karlılığının %77 olduğu, genel kurul toplantılarının yapıldığı, organlarının mevcut olduğu ve defter kayıtlarının tutulduğu, şirketin faaliyetinin olmaması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, çoğunluk hissesini ve yönetim kurulu üyeliğini elinde bulunduran ortakların kötü niyetli tutum ve davranışlarda bulunduğu ve ortaklık anlayışının ortadan kalktığına tespit edilemediği, yönetim kurulu üyelerinin ne kadar maaş alacağına genel kurulun takdirinde olduğu, davalı şirketin her yönetim kurulu üyesi için belirlenen maaş miktarının şirketin elde ettiği gelir hacmi nazara alındığında fahiş olarak değerlendirilemeyeceği, davalı şirketin fesih ve tasfiyesi için gerekli yasal şartların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddi kararı usul ve yasaya uygundur*”³⁷⁰ şeklinde karar vererek şirketin feshi talebiyle açılan davayı, fesih şartları oluşmaması nedeniyle reddetmiştir³⁷¹.

³⁶⁵ Şener, 2017, a.g.k., s. 912.

³⁶⁶ Erdil, 2010, a.g.k., s. 80.

³⁶⁷ Erdil, 2010, a.g.k., s. 81.

³⁶⁸ Benzer görüş için bkz. Şener, 2017, a.g.k., 885.

³⁶⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 15.10.1990, E. 5788, K. 6531. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3555.

³⁷⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 17.11.2016, E. 2016/211, K. 2016/8872. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁷¹ Benzer yönde Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 11. HD. 27.10.2009, E. 1225, K. 11078. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3598.

Haklı nedenle çıkma davasında haklı nedene dayanan ortak sonuç isteminde, taleplerini terditli olarak ileri sürebilecektir. Buna göre haklı nedenle çıkmak isteyen ortak, ilk olarak haklı nedenle ortaklıktan çıkmayı, eğer bu durum mümkün değil ise şirketin feshedilmesine karar verilmesini isteyebilir. Terditli olarak talep edilebilirlik usul ekonomisi bakımından taraflara kolaylık sağlayacaktır. Zira, “*en son çare*” ilkesi uyarınca ortaklığın sona erdirilmesi son çare olmalıdır. Yargıtay verdiği bir kararında talebini terditli olarak ileri sürmeyen, başlangıçta fesih isteyen bir ortağın, davayı ıslah ederek netice-i talebini değiştirip ve ortaklıktan haklı nedenle çıkmaya dönüştürmesini, ıslah yapılamayacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Karar “... *Mahkemece, davacının bu talebi kabul görmüş ise de, davacı tarafından sonuçları birbirinden tamamen farklı şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesi istemine ilişkin olarak HUMK.nun 83 vd. maddelerine uygun yapılmış bir ıslah işlemi bulunmamaktadır. Davacı vekilinin 08.04.2003 tarihli dilekçesi bu nitelikte olmadığı gibi, davacının ikinci talebinin ilk talepten farklı sonuçlara yol açması nedeniyle, istemin daraltılması niteliğinde de değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu durumda, mahkemece, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davacının şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesi yanlış olmuş ve kararın açıklanan nedenle davalı şirket yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir*”³⁷² şeklindedir. Yargıtay daha yakın tarihli verdiği başka bir kararında ise görüş değiştirerek talebin ıslah ile yenilenmesinde mahsur görmemiştir. Buna göre “...*Somut olayda, davacı taraf ilk önce şirketin fesih ve tasfiyesini talep etmiş, daha sonra davasını ıslah ederek haklı nedenle davalı şirketin fesih ve tasfiyesini, olmadığı takdirde ortaklıktan çıkmaya izin verilmesini talep etmiştir. Mahkemece terditli ıslahın usule uygun olmadığı gerekçesiyle ıslah dilekçesinin reddine karar verildiği belirtilmişse de iki taraftan her biri usule müteallik olarak yaptığı muameleyi tamamen ve kısmen ıslah edebileceği gibi terditli ıslah isteminde bulunmasına engel yasal bir düzenleme de mevcut değildir. Bu itibarla mahkemece davacının yapmış olduğu terditli ıslaha göre davanın ele alınarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine hüküm tesis edilmesi doğru görülmemiş, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir*” şeklinde karar vererek, Yüksek Mahkemenin daha önceki görüşünden vazgeçtiği görülmektedir^{373 374}. Bizce de Yargıtay’ın görüş değiştirmesi yerindedir.

Daha önce belirttiğimiz gibi hâkim haklı sebep kavramı açısından değerlendirme yaparken m. 636 ile m. 638/2 arasında bağ kurabilir. Bir diğer ifade ile TTK m. 636’da sayılan

³⁷² Yargıtay 11. HD, E. 2003/7424, K. 2004/1888, T. 1.3.2004. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁷³ Yargıtay 11. HD. T. 23.11.2010, E. 5491, K. 11905. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3595.

³⁷⁴ Benzer yönde karar için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 14.6.2007, E. 6401, K. 9058. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3601.

şirketin sona erme halleri m. 638/2'deki haklı sebeple çıkma kavramına ışık tutacak, haklı nedenle fesih talepleri haklı nedenle çıkma davasına da gerekçe oluşturacaktır. Zira fesih, çıkma kavramına nazaran daha ağır sonuçları olan ve daha geniş kapsamlı bir kurumdur. Her ne kadar bu yönde görüş bildirsek de Yargıtay bu kavramların usulî olarak farklı talepler içermesi nedeniyle farklı davalar olduğunu belirtmiştir. Yargıtay eTTK döneminde verdiği bir kararında özetle, *“TTK m. 551/2 gereğince her ortağın haklı bir nedene dayanarak kendisinin ortaklıktan çıkarılmasını isteyebileceğini veya ortaklığın feshini mahkemeden talep edebileceğini; ancak, ortaklıktan çıkma davası ile ortaklığın feshi davalarının birbirlerinden farklı davalar olduğunu, limited şirketin feshinin istenmesinin aynı zamanda ortaklıktan çıkma istemini içermemektedir. Anılan davaların farklı olduğu, bu nedenle farklı hüküm ve sonuçlara bağlı olduğunu”* belirtmiştir³⁷⁵.

Ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası sırasında, tarafların ortak olup olmadıkları konusunda ihtilaf varsa öncelikli olarak bu ihtilafın çözülmesi gereklidir. Örneğin, ortaklığın tespiti açısından bir dava açılmış ise haklı nedenle ortaklıktan çıkma veya fesih davası, tespit davasının sonucunu beklemelidir. Yargıtay bir kararında bu hususun *“...ortaklardan birinin istemi üzerine haklı nedenlerden dolayı mahkeme kararı ile limited şirketin fesih ve tasfiyesi istenemez. Davacının ortak olup olmadığı tartışmalı ise bu hususun öncelikle çözümlenmesi gereklidir... Öte yandan taraflar arasında özel evrakta sahtekarlık iddiası varsa, bu ceza davasının da sonucunun beklenmesi gerekir...”* şeklinde belirtmiştir³⁷⁶.

Ortaklıktan çıkma davası inşai nitelik arz eder, çıkma kararı da yenilik doğuran bir karardır³⁷⁷. Zira ortaklıktan çıkmaya ilişkin verilecek mahkeme kararı ile var olan bir hukuki durum değiştirilmekte, kaldırılmakta veya yeni bir hukuki durum yaratılmaktadır³⁷⁸. Dolayısıyla inşai özelliğinin bir uzantısı olarak aynı zamanda yenilik doğuran bir karar söz konusudur. Öte yandan mahkeme tarafından ortaklıktan çıkma talebi reddedilir ise bu sefer de inşai bir talebin reddedilmesi söz konusu olacağından tespit niteliği olan bir karar gündeme gelecektir. Zira mahkeme ortaklar arasındaki sorunların ortaklıktan çıkma için yeterli olmadığına karar vermiş, tespit etmiş olacaktır. Çıkma kararı geleceğe etkili olarak sonuç doğuracak olup, mahkeme kararının verilmesinden sonra geçerli olacaktır.

Haklı sebeple ortaklıktan çıkma davası, ticari bir dava türü olması nedeniyle asliye ticaret mahkemelerince görülecektir. Davada şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret

³⁷⁵ Yargıtay 11. HD. 19.11.2007, E. 12035, K. 14459. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3601.

³⁷⁶ Yargıtay 11. HD. 9.7.2007, E. 8022, K. 10474. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3575.

³⁷⁷ Erdil, 2010, a.g.k., s. 88.

³⁷⁸ Çıkma davası sonucu verilen kararın yenilik doğurucu bir karar olmasına ilişkin bkz. Yargıtay 11. HD. T. 6.12.2011, E. 6398, K. 16521. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3593.

mahkemesi yetkilidir. Bu yetki kesin yetki kuralıdır. Yargıtay verdiği bir kararında özetle, *yetkinin kesin yetki olduğundan bahisle taraflar arasında yapılan yetki anlaşmasının dinlenmeyeceğine ve yetkili mahkemenin değiştirilemeyeceğine hükmetmiştir*³⁷⁹. Haklı sebeple ortaklıktan çıkma davası açılması için özel bir zamanaşımı süresi kabul edilmemiştir. Ancak ortaklık alacakları bakımından TTK m. 1 uyarınca³⁸⁰ TTK'nın TMK'nın ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle, genel hükümlere göre değerlendirme yapılacaktır. TMK m. 5 uyarınca “*Bu Kanun ve Borçlar Kanunu'nun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır*” hükmü bizi TBK'ya yönlendirecektir. TBK m. 147'ye³⁸¹ göre ortaklık alacaklarından kaynaklanan dava hakları 5 yıllık zamanaşımına tabidir. Madde 147/3'e göre “*Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar*” 5 yıllık zamanaşımına tabi olacaktır.

2. HAKLI SEBEPLE ÇIKARMA USULÜ

Ortaklık prosedürünün kurulması nasıl ki bir işlemler bütünüdür, aynı şekilde ortaklığın sona erdirilmesi de pek çok işlemin ardı sıra gerçekleşmesi ile mümkündür. TTK m. 640'da süreç izah edilmiş ve yol gösterilmiştir. Buna göre, “*Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir. (2) Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir. (3) Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.*” şeklinde düzenleme yapılmıştır. Burada koruma altına alınmak istenen hak tek bir ortağın hakkı değil; şirket tüzel kişiliği ve diğer ortakların kümülatif haklarıdır³⁸².

Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma kararı da, yukarıda değindiğimiz üzere “*son çare ilkesi*” uyarınca verilmesi gereken bir karardır. Ortaklıktan çıkarılması istenen ortak,

³⁷⁹ Yargıtay 11. HD. 8.11.2007, E. 11244, K. 13988. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3574.

³⁸⁰ TTK m. 1: *Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır.*

³⁸¹ TBK m. 147: *Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:*

1. *Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.*
2. *Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.*
3. *Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.*
4. *Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.*
5. *Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.*
6. *Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.*

³⁸² Şener, 2017, a.g.k., s. 903.

ortaklıktan çıkarılınca, şirkette meydana gelen rahatsızlık ve huzursuzluğun da son bulması gerekecektir. Bu durumun son çare olup olmadığı, şirket tarafından sunulan gerekçeler doğrultusunda hakimce takdir edilecektir.

Madde düzenlemesinde görüldüğü üzere çıkarma prosedürü için farklı şekiller düzenlenmiştir. Buna göre ortaklıktan çıkarılma kararı: 1- Esas sözleşmede görülen sebepler ile genel kurul kararı ile; 2- Haklı nedenin varlığı halinde dava yolu kullanılarak olmak üzere iki şekilde olmaktadır. Öncelikli olarak şirket esas sözleşmesinde çıkarma sebeplerinin düzenlenebileceği ve çıkarılması istenen ortağın bu sebebe dayanılarak şirket genel kurul kararı alınması üzerine ortaklıktan çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Buna ilişkin karar alınması durumunda ortağa çıkarma kararı noter aracılığı ile tebliğ edilecektir. Bu tebliğ sonucunda ortak üç ay içinde genel kurul kararının iptali istemiyle dava açabilecektir. Söz konusu düzenleme eTTK'da yer almayan, 6102 sayılı Kanun ile kabul edilmiş bir uygulamadır. Alınacak olan genel kurul kararı TTK m. 621/1'de yer verilen önemli nitelikteki kararlardan olup, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir (TTK m. 621/1)³⁸³. Söz konusu kararın alınması sırasında TTK m. 619'da belirtilen oy yasakları arasında çıkarılma durumu sayılmadığı için, çıkarılması istenen ortak da oy kullanarak iradesini yansıtabilecektir³⁸⁴. Çıkarılma kararının alınması sonrasında, karar kendisine noter aracılığı ile bildirilen ortak, kararın bildirilmesinden sonra üç ay içinde karara karşı iptal davası açabilecektir³⁸⁵.

Konumuz bakımından önem arz eden ve esas incelemek istediğimiz husus haklı nedenle ortaklıktan çıkarılma usulüdür. Kanun m. 640/3'da bu konuda özel ve ayrıntılı bir düzenleme getirmemiştir. Kanun koyucunun esas olarak çıkarılma konusunu ele aldığı m. 640'da lafzi ifadeden anlaşıldığı üzere ortaklıktan haklı nedenle çıkarılmanın istisna bir kavram olduğu göze çarpmaktadır. TTK m. 640/3 uyarınca “*Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır*” hükmü uyarınca haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma usulüne ilişkin iki hususa değinildiği görülmektedir: İlki davacı olarak şirket tüzel kişiliğinin yer alacak olmasıdır. İkincisi ise çıkarılma kararının maddenin ilk fıkrasında belirtilen genel kurul kararı ile değil, mahkeme kararı ile alınması gerektiğidir.

³⁸³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 1989/74, K. 1989/2237, T. 13.4.1989. Kazancı İçtihat Bankası: “*Mahkemece, toplanan delillere ve tüm dosya içeriğine göre, her iki dava yönünden de davacı şirketin %75 hissesine sahip ortaklarının ittifakla davalı ortağın muhik sebeplerle ortaklıktan çıkarılmasının mahkemedен istenmesi yolunda karar aldıklarını bu kararların T.T.K. 551/3 maddesine göre, muvafakat mahiyetinde olduğunu...*”

³⁸⁴ Şener, 2017, a.g.k., s. 770.

³⁸⁵ Çıkarılma ve çıkarılma hakkındaki sonuçlar için bkz. Dirikkan, Ö. Hanife (2005), *Limited Şirket Ortaklığının Ayrılması ve Ayrılma Payı*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 49; Bahtiyar, Mehmet (2017), *İki Kişilik Limited Ortaklıklarda Haklı Sebeple Çıkarma Davası, BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s. 130-170.

Haklı nedenle çıkarılma usulüne ilişkin m. 640/3 hükmü uyarınca genel kurul sadece ortağın haklı nedenle çıkarılması için dava açılması yönünde karar almaya yetkilidir. Bu nedendir ki, m. 640/1 uyarınca genel kurul kararı ile ortak doğrudan çıkarılabilirken; m. 640/3 uyarınca genel kurulda ortaklıktan çıkarılma kararı alınarak, şirketi temsiline yetkili müdürler kuruluna ortaklıktan çıkarma davası açma yetkisi verilecektir. Buna ilişkin genel kurul kararı alınırken m. 621/1’de belirtilen usuller uygulanmalıdır. Alınacak olan genel kurul kararı TTK m. 621/1’de yer verilen önemli nitelikteki kararlardan olup, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gereklidir³⁸⁶. Söz konusu kararda ortağın ne gibi hareketleri ve fiilleri sonucunda genel kurulda bu yönde bir karar alındığının vurgulanması gereklidir³⁸⁷. Bir diğer ifade ile çıkarılma sebebi genel kurulda açıklanmalı ve haklı sebep oluşturan olgulara değinilmelidir. Zira ortaklığın çıkarılması hakkında genel kurul kararı alınması sonrasında, şirket tarafından yetkili ve görevli mahkemeye başvurularak haklı nedenin ne olduğuna ilişkin genel kurul kararı ve karar nisapları sunulacaktır.

Yargıtay bu dava çeşidi ile ilgili davacı sıfatının yalnızca şirkete tanındığına ilişkin pek çok karar vermiştir. Bir kararında “*Dava, davalının şirket ortaklığından çıkarılması istemine dair olup, mahkemece, şirket ve ortakları tarafından açılan davanın kabulüne karar verilmiştir. Ancak 6762 Sayılı TTK'nın 551/3. maddesine göre, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir. Kanun koyucu bu düzenleme ile muhik sebeplerin varlığı halinde bir ortağın şirketten çıkarılmasını talep etme hakkını yalnızca şirkete tanımış olup, şirket ortaklarına işbu davada taraf olabilme ehliyeti tanımadığından, mahkemece gerçek kişi davacılar yönünden aktif dava ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğinden, yerel mahkeme kararının davalı yararına bozulması gerekmiştir*” şeklinde belirterek sadece şirketin davacı sıfatına haiz olduğunu belirtmiştir^{388 389}. Yüksek Mahkemenin yakın zamanda verdiği

³⁸⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 771.

³⁸⁷ İki kişilik ortaklıklarda genel kurul kararı alınması gerekli olmadığı hakkında görüş için bkz. Şener, 2017, a.g.k., s. 771.

³⁸⁸ Yargıtay 11. HD. E. 2015/10366 K. 2016/6884 T. 22.6.2016. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁸⁹ Benzer yönde bir başka Yargıtay kararında “*Dava, limited şirketin ortağı ve müdürü olan davalının, şirketin varlığını kendi şahsi işleri için kullandığı ve şirketi zarara uğratma ihtimali bulunduğu iddiasına dayalı haklı sebeple şirket ortaklığından çıkarılması ve müdürlükten azli istemine ilişkin olup, mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş ise de; 6102 sayılı TTK'nın 640. maddesinin 3. fıkrası gereğince haklı sebebe dayalı olarak ortağın şirketten çıkarılması için ancak şirket dava açabilir. Ortağın bir başka ortağın şirketten çıkarılmasını isteyebileceğine dair yasada düzenlenmiş bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca, şirketin bu davayı açabilmesi için de aynı yasanın 616. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi gereğince, genel kurulun bu konuda bir karar vermesi gerekir. Bu durumda, davalının ortaklıktan çıkarılması talebi yönünden işbu davada davacının aktif dava ehliyeti*

bir başka kararında, haklı nedenle çıkarma davasının şirket tarafından açılmamasını yine usulen red sebebi saymıştır. Buna göre “*Mahkemece iddia, savunma, toplanılan deliller ve tüm dosya kapsamına göre, TTK'nın 640/3 madde ve fıkrasında, limited şirketlerde şirketin istemi üzerine haklı sebebin varlığı halinde ortağın mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkarılmasının düzenlendiği, anılan yasal düzenleme uyarınca şirket ortaklığından çıkarma davasının şirket tarafından açılması gerektiği, taraf sıfatı dava şartı olup, re'sen nazara alınması gerektiği, somut olayda şirketin ikiden fazla ortağı bulunduğu ve davanın şirket tarafından açılmadığı gerekçesiyle, davanın HMK'nın 114/1-d ve 115/2 m. uyarınca usulden reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir*” şeklinde karar vermiştir³⁹⁰.

Yargıtay başka bir kararında ise ortaklar kurulunun alacağı karar ile ortaklıktan çıkarma davası açılırken, davalının kesin ve net olarak belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna göre, “*limited şirket ortaklar kurulu, ortaklardan herhangi birini ortaklıktan çıkarabilmesi için TTK m. 551/3'e göre ortaklar kurulunun “ortağın ad ve soyadını açıkça belirterek mahkemede çıkarma davası açmak üzere” aldığı karar dayanak yapılarak “ortak çıkarma davası” açılabilir. Böyle bir karar yoksa, çıkarma davası açılmaz*” şeklinde karar vererek, davalı ve çıkarılmak istenen ortağın isminin ortaklar kurulunda alınacak bir karar ile karar defterine işlenmesinin ayrıca bir dava şartı olduğunu vurgulamıştır³⁹¹.

Ortakların genel kurul kararı alamamaları ve genel kurul kararı olmaksızın çıkarma davası açmaları durumunda, bunun m. 640/3 kapsamında usulî şartların yerine getirilmediğine delil olup olmayacağı hakkında görüş birliği yoktur³⁹². Ancak doktrinde *Kendigelen* ortakların toplanamaması ve genel kurul kararı olmaksızın çıkarılma davası açılması durumunda davayı açan ortakların m. 621/1'de belirtilen nisapları sağlaması durumunda, bu iradenin ortaklar arasında diğer ortağın çıkarılması yönünde bir karar nisabı sağladığı gerekçesiyle davanın açılması yönünde şirket iradesi yansıtacağını belirtmektedir³⁹³. Hatta Yargıtay vermiş olduğu bir kararında bu görüşü desteklemiştir. Buna göre “*Davacılar vekili, müvekkili ile davalının*

olmadığı gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davalının haklı nedenlerle şirket ortaklığından çıkarılmasına karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir” şeklindedir. Karar için bkz. Yargıtay 11. HD. E. 2016/6768, K. 2018/827, T. 7.2.2018. Karar için bkz. Yargıtay Emsal Karar Arama, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>>, Erişim Tarihi: 30.4.2019.

³⁹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/1133, K. 2017/3662, T. 13.6.2017. Karar için bkz. Yargıtay Emsal Karar Arama, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>>, Erişim Tarihi: 30.4.2019.

³⁹¹ Yargıtay 11. HD. T. 19.10.2009, E. 6273, K. 10680. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3599.

³⁹² Erdil, 2010, a.g.k., s. 79.

³⁹³ Kendigelen, Abuzer (2001), *Hukuki Mütealaalar, C. II, Ortaklıklar Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınları, s. 402.

Mısır Çarşısı Baharat İth.İhr.Tic.Ltd.Şti.nin ortakları olduğunu, davalı ortağın şirket müdürü olmasına rağmen, aynı iş kolunda faaliyet gösteren bir şirket kurarak TTK.nun 547. maddesine aykırı hareket ettiğini, müvekkillerinin güvenini kötüye kullanarak şirket mallarını kendisinin fiilen çalıştığı şirkete aktardığını, müşterileri kendi dükkanına sevk ederek zarara uğrattığını, müvekkillerinin imzalarını taklit ederek sermaye artırımına gittiğini, TTK.nun 551/3. maddesi şartlarının oluştuğunu ileri sürerek, davalının şirket müdürlüğünden azli ile, muhik sebeplere binaen davalının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir (...) Mahkemece, iddia, savunma ve dosyadaki belgelere göre, davalının iştirak konuları aynı olan ve aynı muntıkada bulunan işyerine ortak olduğu, mesaisinin çoğunu buraya harcadığı, buna davacıların açık muvafakatinin bulunmadığı, sermaye artırımındaki sahtecilik nedeniyle ceza davasında davalının beraat etmesine rağmen, muhasebecinin yargılamasının devam ettiği, muhik sebep koşulunun gerçekleştiği, davalının maddi hakları için her zaman dava açabileceği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalının şirket müdürlüğünden azline, ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve limited şirketi üç ortaklı bir şirket olup, %60 payı temsil eden davacı ortakların diğer paydaş aleyhine açmış olmalarına ve TTK.nun 551/3 maddesindeki koşulların gerçekleşmiş bulunmasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir” şeklinde karar vererek genel kurul kararı olmadan ortakların m. 621’de düzenlenen çoğunluk olarak doğrudan dava yoluna başvurmaları halinde karar nisabına ilişkin iradenin var olduğunu kabul etmiştir^{394 395}.

Yargıtay yakın tarihli verdiği bir kararında genel kurul kararı alınmasının zorunluluğuna farklı bir gerekçe ile değinmiştir. Buna göre “*Dava, davacı limited şirketin ortağı ve müdürü olan davalının şirketi zarara uğrattığı iddiasına dayalı haklı sebeple şirket ortaklığından çıkarılması istemine ilişkindir. Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma için limited şirket tarafından mahkemeye başvurulmadan önce limited şirket genel kurulunda TTK 621/1-h maddesi uyarınca ve nitelikli çoğunluk tarafından bu kapsamda bir kararın alınması dava şartıdır. Mahkemece 31.05.2013 tarihli çağrısız yapılan genel kurulda davalının ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin maddenin gündeme alınmasına davalının muhalefette bulunduğu, dolayısıyla bu konuda şirket genel kurulunun karar alamayacağı, davalının bu karara istinaden şirketten ihracı için açılan bu davada dava şartının bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş olup,*

³⁹⁴ Yargıtay 11. HD. E. 2002/1221 K. 2002/2173 T. 11.3.2002. Kazancı İçtihat Bankası.

³⁹⁵ Yargıtay’ın bu yöndeki kararı hakkında bkz. Yargıtay 11. HD. 1.10.2009, E. 14763, K. 9958. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3614.

mahkemenin değerlendirmesi yerinde olmakla birlikte, bu durum hemen davanın reddini gerektirmez. Böyle bir genel kurul kararının varlığı HMK 114/2 uyarınca maddi hukuka ilişkin bir dava şartı olmakla birlikte bu eksikliğin sonradan da tamamlanması mümkün olduğundan hemen davanın reddi yerine HMK m.115/2 uyarınca, mahkemece, talebi halinde davacı şirkete, ortaklıktan çıkarma davasına izne dair usulüne uygun şekilde alınan genel kurul kararını sunması için makul bir kesin mehil verilerek öncelikle dava şartı eksikliğinin giderilmesinin beklenilmesi, şayet kesin süre içerisinde bu eksiklik giderilmemişse davanın usulden reddine, giderilmiş olması halinde ise işin esasına girilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm kurulması doğru görülmemiş kararın bozulması gerekmiştir” şeklinde belirterek, genel kurul kararı ile ortağın çıkarılması istemiyle karar alınması gerektiği belirtilmiřtir³⁹⁶.

6102 sayılı TTK'nın kabul edilmesi sonrasında gerek *Prof. Kendigelen'nin* görüşü gerekse de Yargıtay içtihadı kanaatimizce geçerliliğini yitirmiştir. Söz konusu görüş ve karar eTTK döneminde sunulduğu ve bu dönemde 6102 sayılı Kanun m. 640'ın karşılığı olan m. 551/3'te doğrudan bir düzenleme yer almadığı için bugün kabul edilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Zira, Kanun m. 640/3 haklı nedenle çıkarılma davasında dava ehliyeti bakımından davacı olabilmek için açıkça şirket tüzel kişiliğini yetkili kılmıştır. Bu nedenle genel kurul kararı olmaksızın doğrudan çıkarılma davasını açacak olan ortakların, sayı olarak m. 621'de belirtilen nisaplara sahip olması dava ehliyeti bakımından ehliyetsiz olan durumu ortadan kaldırmayacaktır. Ancak, iki ortaklı limited şirketler bakımından bu yönde bir karar alınmasının olanaksızlığı hakkında *şener* tarafından dile getirilen genel kurul kararı olmaksızın dava açılabileceğine dair görüşe biz de katılmaktayız³⁹⁷

Genel kurul kararı sonrasında ortaklıktan çıkarma davası açılması sonucunda, hakkında çıkarılma kararı istenen ortak da genel kurul kararının iptali davasını açabilir. Ancak burada açılacak olan genel kurul kararının iptali davasının usul m. 640/2'de belirtilen ortaklıktan çıkarılma kararının iptali davasına ilişkin usulden farklıdır. Yukarıda belirttiğimiz üzere TTK m. 640/3 hükmü istisna bir hkmdr. Bu istisna hükme göre alınan haklı nedenle çıkarılma kararının iptaline ilişkin özel bir usul öngörülmediği için TTK genel hükümler çerçevesinde genel kurul kararının iptali istenecektir. Buna göre TTK m. 622³⁹⁸ limited şirketlerin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin dava yollarını TTK'nın anonim şirketlere dair genel düzenlemelerine yollama yaparak düzenleme altına almıştır. Anonim şirketlerin genel kurul

³⁹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2016/2195, K. 2017/5984, T. 1.11.2017. Karar için bkz. Yargıtay Emsal Karar Arama, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>>, Erişim Tarihi: 30.4.2019.

³⁹⁷ şener, 2017, a.g.k., s. 771.

³⁹⁸ Madde 622: (1) *Bu Kanununun anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümleri, kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanır.*

kararlarının iptaline ilişkin hükümler TTK m. 445³⁹⁹ ve m. 446⁴⁰⁰’da düzenlenmiştir. Bu çerçevede iptal davasını özellikle m. 445’te belirtilen “*kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine*” hükmü ışığında çıkarılma kararının bu durum ile çeliştiğini iddia eden ortaklar açabilir. Doktrinde⁴⁰¹ genel kurul kararının iptali talebinde bulunabilecek olanların sadece hakkında çıkarılma istemi olan ortaklar olabileceği değerlendirilmiştir, bizce de bu yorum yerindedir.

Şirket, genel kurul kararına istinaden çıkarma davası açtıktan sonra, hakkında dava açılan ortak veya diğer ortakların herhangi biri genel kurul kararının iptali davası açarsa bekletici mesele hususu gündeme gelecektir. Haklı nedenle çıkarma davasını gören mahkemenin, genel kurul kararının iptaline ilişkin başvuru yapılan mahkeme kararını beklemesi, hakkaniyetli ve adil bir karara ulaşılmasını sağlarken, öte yandan da içtihat birliği ve çelişmeyen kararlar alınmasını da temin etmiş olacaktır⁴⁰².

Haklı nedenle çıkarılma davasında mahkeme “*haklı nedenin*” olup olmadığının araştırmasını yapacaktır⁴⁰³. Davacı taraf netice-i talebinde haklı neden oluşturan olguları sıralayacak ve zararı varsa, ispatlaması durumunda zararın tazminini de aynı davada isteyebilecektir. Hatta *Erdil*’e göre davalı ortak da zararı varsa tazminat talep edebilecektir⁴⁰⁴. Ancak davalı ortağın, diğer ortaklardan isteyebileceği tazminat talepleri bu davada ileri sürülemeyecektir. Zira bu davada davacı sıfatına haiz olan taraf şirkettir. Bu nedenle sadece şirkete karşı tazminat talepleri ileri sürülür⁴⁰⁵.

Haklı nedenle çıkarma davası açılması sonrasında şirket hukuki olarak faaliyetine devam edecek, şirketin işlerliği sürecektir. Ancak ortaklar arasındaki bir sorunun varlığı nedeniyle açılan ortaklıktan çıkarma davası devam ederken ortaklık haklarına ve ortaklığa zarar

³⁹⁹ Madde 445: (1) 446. maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

⁴⁰⁰ Madde 446: a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten, b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,

c) Yönetim kurulu,

d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, iptal davası açabilir.

⁴⁰¹ Erdil, 2010, a.g.k., s. 82 vd.

⁴⁰² Aynı yönde görüş için bkz. Erdil, 2010, a.g.k., s. 80.

⁴⁰³ Erdil, 2010, a.g.k., s. 80.

⁴⁰⁴ Erdil, 2010, a.g.k., s. 81.

⁴⁰⁵ Yargıtay, davacı limited şirket ile ortaklardan birinin, diğer ortağa karşı şirketi sahte senet düzenleyerek zarara uğratması nedeniyle tazminat talep etmesi sonucunda, tarafların müşterek kusurlu olarak şirketi zarara uğrattıkları, ancak bu durumun davalı kusurlu ortaklardan tazminat istenmesine engel teşkil etmediğini belirtmiştir. 11. HD. 10.7.2013 T., E. 12916, K. 14588. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3591.

gelmemesi için ortakların talebiyle veya hâkim tarafından re'sen tedbirler alınması gerekebilir. Ancak bu durum TTK m. 638/2'nin aksine TTK m. 640/3'te belirtilmemiştir. TTK m. 638/2 hükmü İsviçre Borçlar Kanunu (OR) 824. maddesinden aynen alınmıştır. İlgili hükümde hem ortaklıktan çıkma hem de ortaklıktan çıkarma davaları sırasında mahkeme tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak, TTK'da Kanun Koyucu tarafından ortaklıktan çıkma kararı bakımından gerekli tedbirlerin alınması düzenlenmişken; ortaklıktan çıkarılma davaları bakımından gerekli tedbirlerin alınması hususu düzenlenmemiştir. Bu durum Kanun Koyucu tarafından ihmâl edilmiştir. Bu nedenle m. 638/2'nin kıyasen m. 640/3'te de uygulanması doktrinde ileri sürülmüştür⁴⁰⁶.

Haklı sebebin varlığını araştırarak olan mahkeme, haklı sebepleri araştırırken tarafların iddia ve savunmaları dışında re'sen araştırma yapamayacaktır. Zira haklı sebeple çıkarma davasında hâkimin araştırma ve davayı somutlaştırma görevi ile dava malzemelerinin taraflarca getirilmesi ilkesi arasında bir denge kurulması gereklidir. Haklı nedenle çıkarma davasında haklı sebep, çıkarılmak istenen ortağın şahsında ve davranışlarında vücut bulacaktır. Bu nedenle çıkarılacak ortağın davranışlarının ve şahsının ortaklık bakımından çekilmez bir hal alması, şirketin menfaatlerini zedelemesi ve nihayet şirketin amacının gerçekleşmesini imkânsız hale getirmesi olguları taraflarca ileri sürülecek ve ispatlanacaktır⁴⁰⁷. Bu nedenle kamu düzeni teşkil etmeyen haklı sebeple çıkarılma davasında, hâkim taraflarca ileri sürülen olgular dışında, haklı sebep oluşturabilecek ancak ileri sürülmeyen diğer vakıaların vücut bulup bulmadığı araştırmasını yapmamalıdır. Ancak bununla beraber hâkim, haklı sebebe ilişkin davacı tarafça ileri sürülen vakıaların haklı sebep teşkil edip etmediğini kendisi takdir edecektir. Elbette ki hâkimin takdir yetkisini kullanırken esasa ilişkin bir kanaatinin oluşması gerekecektir^{408 409}.

⁴⁰⁶ Şener, 2017, a.g.k., s. 912.

⁴⁰⁷ Şener, 2017, a.g.k., s. 908.

⁴⁰⁸ Buna ilişkin bir kararında, "Her ne kadar davalının şirket müdürü olmaması nedeniyle şirket ile haksız rekabet yapma yasağı kapsamında olmadığı ve bu nedenle şirketten çıkarılmayacağı doğru olarak benimsenmiş ise de dava dilekçesinde çıkarma nedeni olarak salt haksız rekabet yasağına aykırılığa dayanılmamış, bunun yanında başka nedenler de belirtilerek davalının TTK: nun 551/3. maddesi gereğince şirketten çıkarılması istenmiştir. Mahkemece, davacıların ileri sürdüğü haklı nedenlerin varlığı araştırılmamıştır. O halde, dava dilekçesinde ileri sürülen haklı nedenlerin varlığı iddiasına yönelik deliller ibraz ettirilip, sonucuna göre karar vermek gerekirken, yazılı şekilde eksik incelemeye dayanılarak karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir" şeklinde belirtmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2003/3548 K. 2003/9628 T. 21.10.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴⁰⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi başka bir kararında yine son çare ilkesini vurgulamıştır. Buna göre, "Dava, TTK.nun 551/3 ncü maddesi uyarınca açılmış limited şirket ortağının ortaklıktan çıkarılması istemine ilişkindir. Bir ortağın davranışları şirket faaliyetlerine sekte vuracak ve ızzar edecek ve karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte ise ortağın objektif iyiniyet kurallarına göre ortaklıktan çıkartılmasına karar verilmesi gerekir. Mahkemece, uzman bilirkişi heyeti raporu takdiren benimsenerek davanın kabulüne karar verilmiş ise de davalı davaya cevap vermeyerek davacı tarafından ileri sürülen vakıaları inkâr ettiğine göre, ispat yükü kendisinde olan davacı şirket tarafından ileri sürülen maddi olayların delilleri dosyaya sunulmalıdır, bu hususta tanık sıfatıyla dinlenen diğer iki şirket ortağının müşahhas beyanları da davayı sonuçlandırmada yeterli değildir. Mahkemece

Yargıtay bir kararında, taraflarca ileri sürülen sebepler ile haklı sebebi gerçekleştiğine tatmin olmayan hâkimin, sırf çıkarılma istendi diye çıkarılma kararı verdiği ilamı bozmuştur. Buna göre “*Şirketten izahat istemek, çekimser kalmak, şirketi ve müdürleri eleştirmek, şirket aleyhine dava açmak ihraç için yeterli sebep teşkil etmez...*”⁴¹⁰ şeklindedir. Yüksek Mahkeme verdiği bir başka kararında ise “*objektif iyiniyet kurallarına*” atıf yaparak çıkarılma kararını onamıştır. İlgili karar, “*şirket ortaklarından birinin davranışları, o şirketin ticari faaliyetlerine sekte vuracak ve ızzar edecek ve hatta karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte ise şirketin bu hale gelmesinde o ortağın kusurlu olup olmamasına hiç bakılmaksızın objektif iyiniyet kurallarına göre o ortağın ortaklıktan çıkarılması gerekir...*” şeklindedir⁴¹¹. Bu iki kararda görüldüğü üzere Yüksek Mahkeme, hâkimin takdir yetkisine, yeterli kanaat oluşmadığında müdahale edebilmektedir.

Çıkarılma davasında davacılar netice-i taleplerini terditli olarak ileri sürebilecektir. Buna göre ortaklar ilk olarak ortağın ortaklıktan haklı nedenle çıkarılmasına, bunun mümkün olmaması halinde ise ortağın oy, yönetim ve idare ile temsil yetkisinin sınırlandırılmasına karar verilmesini isteyebilirler. Taleplerin terditli olarak ileri sürülmesi, usul ekonomisi bakımından taraflara kolaylık sağlayacaktır. Zira, “*en son çare*” ilkesi uyarınca ortaklığın sona erdirilmesi son çare olmalıdır. Mahkeme, varsa ortağın çıkarılmasından önce alınacak tedbirleri alacak, tedbir almanın mümkün olmaması durumunda ortağın çıkarılmasına karar verecektir⁴¹².

En son çare ilkesi çerçevesinde mahkemenin izleyeceği usul de pek çok Yargıtay kararında vurgulanmıştır. Bu doğrultuda mahkeme sadece çıkarılmaya ilişkin genel kurul kararını baz almayacak, yan delilleri ve varsa başka sebepleri de araştıracaktır. Buna ilişkin bir kararında Yüksek Mahkeme “*Bu itibarla, mahkemece davacıların iddiaları ve davalıların savunmaları üzerinde durularak, bu konuların kanıtlanması amacıyla gösterilecek deliller ve delil olarak sunulan dava dosyaları celbedilerek, bir şirketler hukukunda uzman bilirkişi ve bir muhasebeci bilirkişiye dosyanın tevdi ile alınacak rapor sonucunda, uyuşmazlık konusu olan hususlar birlikte değerlendirilerek, sonucu çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi, ayrıca kabul şekline göre de tasfiye memuru tayinine karar verilmemiş*

davacı şirket tarafından ileri sürülen ve davalının şirket faaliyetlerini aksatacak ve zarar verecek, şirket ortakları arasında var olan karşılıklı güveni ortadan kaldıracak davranışlarının kanıtlarının dosyaya celbi ile incelenmesi ve oluşacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yetersiz incelemeyle yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olmuş ve kararın açıklanan nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir.” şeklindedir. Yargıtay 11. HD. E. 2001/3297 K. 2001/5291 T. 11.6.2001. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴¹⁰ Yargıtay 11. HD. T. 1.4.1984, E. 939, K. 1846. Doğanay, 2004, a.g.k., s. 1491.

⁴¹¹ Yargıtay 11. HD.T. 13.4.1989, E. 1989/4, K. 1989/2237. Doğanay, 2004, a.g.k., 1491.

⁴¹² Erdil, 2010, a.g.k., s. 83; Baştuğ, 1961, a.g.k., s. 57; Doğanay, 2004, a.g.k., 1492.

*olması doğru görülmemiş ve hükmün bozulması gerekmiştir*⁴¹³ şeklinde karar vererek bilirkişi, tanık ve diğer delillerin değerlendirilerek nihai sonuca ulaşılması gerektiğini belirtmiştir⁴¹⁴.

Ortaklıktan çıkarılma davasının hukuki niteliği inşaidir⁴¹⁵. Zira ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin verilen mahkeme kararı ile var olan bir hukuki durum değiştirilmekte, kaldırılmakta veya yeni bir hukuki durum yaratılmaktadır. Bu nedenle çıkarma kararı inşai niteliğinin bir sonucu olarak aynı zamanda yenilik doğuran bir nitelik de taşımaktadır. Öte yandan mahkeme tarafından ortaklıktan çıkarılma talebi reddedilir ise inşai bir kararın reddedilmesi söz konusu olduğundan bu sefer de sonucu itibariyle tespit niteliği olan bir karar gündeme gelecektir. Zira mahkeme ortaklar arasındaki sorunların ortaklıktan çıkarılma anlamında yeterli bir gerekçe arz etmediğine karar vermiş olacaktır.

Çıkarılma kararı geleceğe etkili olarak sonuç doğurur ve bu kararın verilmesinden sonra bir anlam ifade eder. Yargıtay'a göre ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin dava açılması ortağın ortaklıktan kaynaklanan haklarını kullanmasına engel değildir. Buna göre Yargıtay, "*...limited ortaklık ortağı M. hakkında açıldığı anlaşılan şirketten ihraç davası ilgili aleyhine henüz sonuçlanmadığından, adı geçenin ortaklık haklarını kullanmasında Kanuna aykırı bir durum söz konusu değildir*" şeklinde karar vermiştir⁴¹⁶. Yine Yüksek Mahkeme bir başka kararında, "*...Mahkemece uzman bilirkişi heyeti raporu takdirenen benimsenerek davanın kabulüne karar verilmişse de davalı davaya cevap vermeyerek davacı tarafından ileri sürülen vakıaları reddetmiştir. Bu nedenle ispat yükü kendisinde olan davacı, şirket tarafından ileri sürülen maddi olayların delilleri dosyaya sunulmalıdır. Ancak bu hususta tanık sıfatıyla dinlenen diğer iki şirket ortağının müşahhas beyanları da davayı sonuçlandırmada yeterli değildir. Mahkemece, davacı şirket tarafından ileri sürülen ve davalının şirket faaliyetlerini aksatacak ve zarar vereceği şirket ortakları arasında var olan karşılıklı güveni ortadan kaldıracak davranışlarının kanutlarının dosyaya celbi ile incelenmesi ve oluşacak kanaate göre karar verilmesi gerekirken, yetersiz inceleme ile yazılı şekilde karar tesisi doğru olmamış ve açıklanan nedenler ile davalı yararına bozulması gerekmiştir...*"⁴¹⁷ demiştir. Sonuç olarak görüldüğü üzere Yargıtay'ca haklı nedenlerin varlığı çıkarma kararlarında oldukça önem arz etmektedir.

Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davası şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır. Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davası açılabilmesi için özel bir

⁴¹³ Yargıtay 11. HD. E. 2003/2194 K. 2003/8154 T. 22.9.2003. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴¹⁴ Benzer yönde karar için bkz. T. 10.5.2010, E. 13435, K. 5187. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3569.

⁴¹⁵ Erdil, 2010, a.g.k., s. 88.

⁴¹⁶ Yargıtay 11. HD. E. 1984/1667, K. 2421, T. 26.4.1984. Doğanay, a.g.k., s. 1492, dn. 20.

⁴¹⁷ Yargıtay 11. HD. 11.6.2001, E. 3197, K. 5291. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3560-3561.

zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Ancak ortaklık alacakları bakımından TTK m. 1 uyarınca⁴¹⁸ TTK'nın TMK'nın ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle, genel hükümlere göre değerlendirme yapılacaktır. TMK m. 5 uyarınca “*Bu Kanun ve Borçlar Kanunu'nun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır*” hükmü bizi TBK'ya yönlendirecektir. TBK m. 147'ye⁴¹⁹ göre ortaklık alacaklarından kaynaklanan dava hakları 5 yıllık zamanaşımına tabidir. Madde 147/3'e göre “*Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar*” 5 yıllık zamanaşımına tabi olacaktır.

3. HAKLI SEBEPLE ÇIKMA VE ÇIKARMANIN SONUÇLARI

Ortaklıktan haklı sebeple çıkma ve haklı sebeple çıkarmanın sonuçlarının benzer düzenlenmesi nedeniyle konunun tek bir başlık altında ele alınmasının faydalı olacağını düşünüyoruz.

Ortaklıktan haklı nedenle çıkma ve çıkarılma kararının ne zaman sonuç doğuracağı, dava açılmışsa mahkeme kararının kesinleştiği; buna ilişkin genel kurul kararı alınmışsa genel kurul kararının tescil ve ilan edildiği tarih itibarıyla hüküm ifade edecektir. Yargıtay bir önceki başlıkta da değindiğimiz kararında “... *Limited şirket ortağı M. hakkında açıldığı anlaşılan şirketten ihraç davası henüz aleyhe sonuçlanıp kesinleşmediğinden adı geçen ortaklık haklarını kullanması bakımından kanuna aykırı bir yön tespit edilememiştir...*”⁴²⁰ diyerek ortaklık sıfatının ve buna bağlı hakların mahkeme kararının kesinleşmesi ile sona ereceğini belirtmiştir. Yargıtay bu yönde verdiği bir diğer kararında “*Her dava açıldığı tarihteki koşullar çerçevesinde değerlendirilir. Şirketin feshi ve tasfiyeye ilişkin davada, ortaklık sıfatının karar*

⁴¹⁸ TTK m. 1: *Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır.*

⁴¹⁹ TBK m. 147: *Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:*

1. *Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.*
2. *Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri.*
3. *Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar.*
4. *Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar.*
5. *Vekâlet, komisyon ve acentelik sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar.*
6. *Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.*

⁴²⁰ Yargıtay 11. HD. E. 1984/1667, K. 2421, T. 26.4.1984. Doğanay, 2004, a.g.k., s. 1492, dn. 20.

kesinleşinceye kadar devam etmesi gerekir. Zira pay devri ile uyuşmazlık sona ermiş demektir” diyerek aynı hususu vurgulamıştır⁴²¹.

Ortaklık ilişkisinin sona ermesine dair önem arz eden diğer husus da çıkan veya çıkarılan ortağın dış ilişkilerdeki durumunun ne zaman ve ne şekilde netleşeceği. Bu husus pratik anlamda özellikle kamu borçları bakımından ortağın sorumlu olduğu borcun hangi tarihten itibaren geçerli olacağına tespiti açısından önem taşımaktadır⁴²². Ortaklıktan çıkma veya çıkarılmaya ilişkin karar ticaret sicilinde tescil ve TTSG’de ilan edilmelidir. Bu, kanuni bir zorunluluktur (TTK m. 36). Ortaklık sıfatının sona ermesine ilişkin kararın ticaret sicilinde tescil ve TTSG’de ilan edilmesi kamu borçları ve esas sözleşmede belirlenmişse ek ödeme yükümlülüğü bakımından önemlidir. Zira bu tarihten sonra ortaya çıkan kamu borçlarından ortaklık sıfatı sona eren ortak sorumlu olmayacak, ek ödeme yükümlülüğü düzenlenmiş ise ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmişse bu eski ortağın ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenecektir.

Haklı nedenle çıkma ve çıkarmanın kesinleşme zamanından daha çok önem arz eden noktası ortaklık haklarının nasıl ve ne şekilde alınacağıdır. Ortaklık sıfatının sona ermesiyle şirket ile ortak arasındaki tüm bağlar sona erer. Ortağın şirkete karşı kanundan ve esas sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri son bulur. Ortak bu tarihten sonra rekabet etmeme, bağlılık gibi yükümlülüklerle şirkete karşı sorumlu olmayacaktır.

Ortaklığın mali hakları bakımından, haklı sebeple çıkan veya çıkarılan ortak şirketten mali haklarını talep etmeye yetkilidir. TTK m. 641’e göre “*Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir*” hükmü ortağın bu hakkının kanuni dayanağını oluşturmaktadır. Bu hüküm hem haklı nedenle çıkma hem de çıkarılma durumunda uygulanacaktır⁴²³. TTK m. 642 ise ayrılma akçesinin ne şekilde ödeneceğini düzenlemiştir⁴²⁴.

Ortaklıktan çıkma ve çıkarılma sonucunda ödenecek olan ayrılma akçesinin TTK m. 641’deki düzenlemeye göre *esas sermaye payının gerçek değerine uyan* miktar ile tespit edileceği öngörülmüştür. Şirketin gerçek değeri ile esas sözleşmede belirtilen değeri arasında

⁴²¹ Yargıtay 11. HD. T. 4.10.2010, E. 3472, K. 9672. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3569.

⁴²² Benzer görüş için bkz. Erdil, 2010, a.g.k., s. 92; Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 199; Şener, 2017, a.g.k., s. 765.

⁴²³ Benzer yönde görüş için bkz. Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 201.

⁴²⁴ MADDE 642- (1) *Ayrılma akçesi;*

a) *Şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa,*

b) *Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa,*

c) *Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa, ayrılma ile muaccel olur.*

(2) (Mülga: 26/6/2012-6335/43 md.)

(3) *Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelir.*

bir fark bulunması halinde ayrılan ortağın haklarının korunması gerekmektedir. Haklı nedenle çıkma veya çıkarma davası sırasında şirket değer kazanmış ise çıkma davası açan veya kendisine karşı çıkarma davası açılan ortağın haklarının korunması esas alınmaktadır. Bu açıdan devam eden ve yaşayan bir varlık olan tüzel kişi ortaklığın aktif durumunun tespit edilmesi önem arz etmektedir⁴²⁵.

Ortaklığın değerinin ne olduğunun ve haklı nedenle çıkan veya çıkarılan ortağa ne kadar ödeme yapılacağıın tespiti hususunda pek çok yöntem belirlenmiştir⁴²⁶. 6762 sayılı TTK döneminde Kanunda bir hesaplama yöntemi belirtilmediğinden, ortakların hesaplama yöntemini serbestçe tayin edebilecekleri, eğer ortaklar bir yöntem belirleyememiş/belirlememiş ise bu durumda mahkeme tarafından ortaklık değerinin tespit edileceği belirtilmiştir. Buna ilişkin verilen bir Yargıtay kararında “...*Davalının ticari defter ve belgeleri üzerinde uzman bilirkişiler marifetiyle inceleme yaptırılarak şirketin dava tarihi itibarıyla net malvarlığının ve buna göre davacının hissesinin haiz olduğu değer in saptanması ve TTK 551.maddesi hükümleri dairesinde davacı hissesi bedelinin tahsiline karar verilmesi gerekirken, hisse bedeli hususunda taraflar arasında anlaşmazlık bulunduğu halde, davalı şirketçe hesap edilecek kıymet üzerinden davacı hissesinin ödenmesine karar verilmesi doğru görülmemiştir*” denilmiştir⁴²⁷.

6102 sayılı TTK’da ise m. 641 gerekçesinde açıkça bilanço değeri yönteminin tercih edileceği belirtilmiştir⁴²⁸. Bilanço değeri yönteminde⁴²⁹ öncelikle ortaklığın bir bilançosunun çıkarılması gereklidir⁴³⁰. Bilanço çıkarılması sonrasında çıkan veya çıkarılan ortağın mağdur

⁴²⁵ Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 108; Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 202.

⁴²⁶ Bu yöntemler ve görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 108 vd.

⁴²⁷ Yargıtay 11. HD T. 25.12.1985, E. 1985/6708, K. 1985/7310. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴²⁸ Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 108; Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 202.

⁴²⁹ TTK m. 641’in gerekçesinde TTK kapsamında ortaklığın gerçek değerinin bilanço değerine göre hesaplanacağı açıkça düzenlenmiştir.

Madde 641 – *Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanun, ayrılan ortağın ayrılma payını açıkça düzenlememiştir. 641 inci madde bu konudaki kanun boşluğunu bir hüküm ile doldurarak hem tartışmalara son vermeyi hem de adalete uygun bir çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Ayrılma her çeşidi ile çıkma ve çıkarılma ile doğal çıkma hali olan ölümü de kapsar. Ayrılma özellikle çıkarma, elkoyucu (müsadere edici) ve cezalandırıcı bir yaklaşıma olanak vermemelidir. Tasarının kuralı ayrılan ortağa esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesinin ödenmesidir. “Gerçek değerine uyan” ibaresini kanun tanımlamamıştır. Bu ibarenin yorumu öğretisi ve yargı kararlarınca yapılacaktır, ancak ibarenin en azından “bilanço değeri”ni ifade ettiği şüphesizdir.*

İkinci fıkra: İkinci fıkra ayrılma hakkının şirket sözleşmesinde özel bir şekilde düzenlenmiş olması halinde, ortaklara ayrılma akçesini, şirket sözleşmesindeki düzenlemeye uygun olarak kanundan farklı bir şekilde düzenleme olanağını vermektedir. Ancak, hüküm ortaklara keyfi, adalete tamamen ters ve müsadereye yakın bir düzenleme yapmak hakkını da vermez. Serbesti genel hukuk ilkeleri ile sınırlandırılmıştır.

⁴³⁰ Yargıtay bir kararında bilançonun yanlış çıkarılmasının veya hiç çıkarılmamasının ortaklık haklarını zedeleyici bir durum yaratacağından bahisle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. İlgili karara göre; “...*Davacı vekili, davalı Şirketin %30 hissesine sahip olan müvekkiline, ağabey olan diğer ortakların Şirket nezdindeki hak ve alacakları ile kâr payını vermediklerinden 5 yıl öncesinden başlayan anlaşmazlığın zaman içinde meydana gelen nahoş olayların etkisiyle artarak devam ettiğini ileri sürerek a)TTK.nun 551/2 nci vd. maddeleri gereğince müvekkilinin haklı nedenlerle Şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine, b)tasfiye işleminin davacı*

edilmemesi için şirketin geçmiş durumu, gelecek kazançları, maruz kalma ihtimali olan riskler ile şirketin gizli ve pasif yedek akçeleri de dikkate alınmalıdır⁴³¹. Yargıtay yakın tarihli bir kararında bu durumu özellikle vurgulamıştır. Buna göre “*Dava, limited şirket ortaklığından çıkma ve çıkma payının tahsili talebine dair olup, mahkemece yukarıda özetlenen gerekçe ile davanın kabulü kararı verilmiştir. 6102 Sayılı TTK 638/2 hükmü gereğince "Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir."* Davacı iddiaları ve delilleri değerlendirildiğinde çıkma isteminin haklı sebebe dayandığı anlaşılmalı, davacı ortağın limited şirketten çıkma payının hesaplanması yoluna gidilmiştir. Ancak, 6102 Sayılı TTK 641/1 maddesi hükmü "*Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir.*" gereğince ortaklıktan çıkma payının, şirketin karar tarihine en yakın tarihteki malvarlığının gerçek değeri saptanarak buna göre belirlenmesi gerekirken, şirketin defter kayıtlarına göre bilanço esas değeri üzerinden davacı hissesine isabet eden miktarı belirleyen bilirkişi raporuna itibar edilerek, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir” şeklinde karar vermiştir^{432 433}. Karardaki bilanço esas değeri ifadesi kafa karıştırmamalıdır. Kararda kullanılan bilanço terimi, m. 641 gerekçesinde gerçek değer karşılığı olarak kullanılan bilanço değerini değil, ticari hayatta kullanılan ve şirketin belli bir

hisselinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri karşılığında satın alınması, TTK.nun 551/4-son maddesine göre esas sermayeyi aşan Şirket malvarlığından ödenmesi yada bu mümkün olmadığı takdirde Şirketin fesih ve tasfiyesi Şeklinde yapılmasına, tasfiye sonucu ortaya çıkacak alacağın ihtar tarihinden itibaren banka reeskont oranında faiziyle tahsiline, c)son beş yılın reel kârından davacı hissesine düşen kısmın talebi konusundaki hakkın saklı tutulmasına karar verilmesini istemiştir. Davacı vekili dava dilekçesinde netice-i talep kısmında, a)davacının haklı nedenlerle Şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine, b)tasfiye işleminin öncelikle davacı hissesinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri karşılığında satın alınmasına, TTK.nun 551/4-son maddesine göre esas sermayeyi aşan Şirket malvarlığından ödenmesi yada bu mümkün olmadığı takdirde Şirketin fesih ve tasfiyesi Şeklinde yapılmasına, tasfiye sonucu ortaya çıkacak alacağın ihtar tarihinden itibaren banka reeskont oranında faiziyle tahsiline, c)son beş yılın reel kârından davacı hissesine düşen kısmın talebi konusundaki hakkın saklı tutulmasına karar verilmesini istemiştir. Mahkemece davacının a ve c Şikkındaki talepleri hakkında hüküm kurulduğu halde b Şikkında belirtilen davacı hissesine düşen ayrılma payı hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulmamıştır. Karara dayanak yapılan bilirkişi kurulu raporunda, dosyadaki delillere göre defterler üzerinden ayrılma payı hesaplanamayacağı, davalı Şirkete ait aktif kıymetlerin (makine, demirbaş ve tesislerin) fatura ve tapuları sunulduktan sonra konunun uzmanı makine mühendisi ve mimar bilirkişiler vasıtasıyla dava tarihindeki rayiç değerleri tespit edildikten sonra ayrılma payının hesaplanabileceği belirtilmiştir. Mahkemece raporda vurgulanan eksiklikler giderilip tasfiye bilançosu hazırlanarak davacının bu konudaki talepleri üzerinde durulmadan, olumlu ya da olumsuz bir karar verilmeden hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” Yargıtay 11. HD, T. 10.11.2003, E. 2003/3919, K. 2003/10697. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴³¹ Dirikkan, a.g.k., s. 108; Taşdelen, a.g.k., s. 202.

⁴³² Yargıtay 11. HD. E. 2016/2571, K. 2017/5023. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴³³ Yargıtay verdiği bir diğer kararında ise haklı nedenle limited şirket ortaklığından çıkmak isteyen davacı, şirket payı hesaplanırken şirket ve defter, kayıtlarının usulüne uygun olarak hesaplanıp hesaplanmadığı, bunların davalı müdür zamanında düzgün tutulup tutulmadığının araştırılması gerektiğine değinmiştir. Yargıtay 11. HD. T. 02.12.2011, E. 5518, K. 16295. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3593.

dönemdeki faaliyeti sonucunda hazırlanan finansal tabloyu ifade etmektedir. Dolayısıyla Yargıtay ilgili kararında, şirketin belli bir dönemdeki durumunun, sermaye payının gerçek değerinin hesaplanmasında yeterli olmayacağını, bunun için şirketin tüm malvarlığı değerleri ve yukarıda sayılan diğer unsurların tümünün dikkate alınarak tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Haklı nedenle ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın ortaklık payının gerçek değeri hesaplanırken hangi tarihin esas alınacağı tartışmalıdır. Ortağın dava olmaksızın ortaklıktan çıkması veya genel kurul kararı ile çıkarılması durumunda çıkma veya çıkarma iradesinin ortaklığa yönlendirildiği zaman dikkate alınacaktır⁴³⁴.

Haklı nedenle çıkma ve çıkarmanın, dava yolu ile kullanılması bakımından, ayrılma akçesinin değerinin belirlenmesinde hangi anın esas alınacağına dair iki farklı görüş mevcuttur⁴³⁵. Yargıtay'ın her iki görüşe göre de kararları bulunmaktadır. Bir görüşe göre çıkma veya çıkarılma kararının mahkeme tarafından kesinleşmesi anındaki değer esas alınması gereklidir⁴³⁶. Yargıtay eTTK döneminde verdiği bu yöndeki bir kararında “*Şirketten çıkma kararı inşai nitelikte bir karar olmakla, mahkemece, davacının karar tarihine en yakın tarih itibariyle rayiç değerlere göre hesap edilen çıkma payı ile kararın kesinleştiği tarihten itibaren temerrüt faizine hükmetmek gerekirken, yazılı olduğu şekilde dava tarihi itibariyle ortaklık payını hesaplayan bilirkişi raporuna göre karar verilmesi doğru olmamıştır. O halde mahkemece, davalı şirketin defter ve kayıtları üzerinde uzman bilirkişiler aracılığıyla inceleme yaptırılarak, şirketin karar tarihine en yakın tarih itibariyle net malvarlığının ve buna göre davacının hissesinin haiz olduğu değer saptanması ve buna göre davacının hissesinin belirlenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir*” diyerek, özellikle karar tarihini önemseydiğini belirtmiştir⁴³⁷ ⁴³⁸. Yine bir diğer kararında Yüksek Mahkeme “*TTK m. 551/3 gereğince ortaklıktan çıkarılma istemli dava sonucunda verilen kararın inşai karar olması nedeniyle karar tarihinde hüküm ifade*

⁴³⁴ Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 108; Taşdelen, 2012, a.g.k., s. 203.

⁴³⁵ Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 110.

⁴³⁶ Dirikkan, 2005, a.g.k., s. 110. Dirikkan bu görüşü savunmaktadır.

⁴³⁷ 11. HD. E. 2005/2171, K. 2006/2417. Karar için bkz. <<https://www.kararara.com/yargitay/yhdk2/yrqtyk13493.htm>>, Erişim Tarihi: 28.2.2019.

⁴³⁸ Yargıtay bir diğer kararında benzer yönde tespitlerde bulunmuştur. Buna göre “... 2-*Ancak, dava dilekçesinde ayrılma payının hesaplatılarak ödenmesine karar verilmesi istenildiğine göre, bu alacağın Şirket öz varlığının hüküm tarihine en yakın tarihteki rayiç değeri üzerinden hesaplanarak tahsiline karar verilmek gerekirken, üçüncü bilirkişiler kurulunun 17.03.2002 tarihli 2. ek raporunda bildirilen rakamlar yinelenecek ayrılma payının dava ve aynı kurulun kök raporunun düzenlendiği 16.04.2001 tarihindeki tutarına yer verilmek suretiyle eda yerine tespit hükmü kurulması doğru görülmemiş, kararın bu yön bakımından davacı yararına bozulması gerekmiştir.*” Yargıtay 11. HD T. 27.03.2003, E. 2002/11477, K. 2003/2865.

edecektir. Bu nedenle çıkan ortağın sermaye payı hesaplanırken hükmün tarihine en yakın tarihteki sermayesinin rayiç değerinin belirlenmesi gereklidir” şeklinde karar vermiştir^{439 440}.

İkinci görüşe göre ise ortaklıktan haklı nedenle çıkma ya da çıkarılma davasının açıldığı tarih ortağın payının gerçek değerinin hesap edilmesinde dikkate alınacaktır. Yargıtay başka bir uyuşmazlıkta “*Bu itibarla, mahkemece davacıların iddiaları ve davalıların savunmaları üzerinde durularak, bu konuların kanıtlanması amacıyla gösterilecek deliller ve delil olarak sunulan dava dosyaları celbedilerek, bir şirketler hukukunda uzman bilirkişi ve bir muhasebeci bilirkişiye dosyanın tevdi ile alınacak rapor sonucunda, uyuşmazlık konusu olan hususlar birlikte değerlendirilerek, dava tarihine en yakın dönem şirket değeri ve sonucu çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi, ayrıca kabul şekline göre de tasfiye memuru tayinine karar verilmemiş olması doğru görülmemiş ve hükmün bozulması gerekmiştir*” şeklinde karar vermiştir⁴⁴¹. Böylece Yargıtay’ın kimi zaman ikinci görüşe göre de karar verdiğini görmekteyiz⁴⁴².

Kanaatimizce birinci görüş daha isabetlidir. Zira dava esnasında ortağın haklarının zedelenmemesi için hâkim gerekli tedbirleri alır. Dava devam ederken ortağın ortaklık sıfatı son bulmaz ve ortaklık hakları devam eder. Bu esnada şirket değer kazanırsa bu değer ayrılma akçesine yansıtılır.

Yargıtay’ın, ortaklıktan ayrılan ortağın payının değerinin hesaplanması bakımından çok titiz kararlar verdiği ve her türlü durumu gözettiği görülmektedir. Yargıtay bir kararında ayrılan ortağın payının değerine uygulanacak olan temerrüt faizinin hesaplanması bakımından esas alınacak tarih olarak davanın açılma anını göstermektedir. Buna göre verilen bir karar “... *Davacı vekili, müvekkilinin davalı limited şirket ortaklarıncaya ortaklıktan dışlandığını ileri sürerek dava tarihi itibarıyla ayrılma payının hesaplattırılarak şirketten ayrılmasına karar*

⁴³⁹ Yargıtay 11. HD. T. 25.11.2010, E. 1055, K. 12001. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3594.

⁴⁴⁰ Benzer yönde karar için bkz. Yargıtay 11. HD. T. 21.5.2007, E. 5068, K. 7730. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3602.

⁴⁴¹ Yargıtay 11. HD. E. 2003/2194 K. 2003/8154 T. 22.9.2003. Kazancı İçtihat Bankası. Benzer yönde verilen eski bir kararda ise “... çıkan veya çıkarılan ortağın hakları ve borçları bu istemin yapıldığı yani davanın açıldığı tarihteki aktif ve pasif değerler esas alınarak hesaplanacaktır...” şeklinde karar vermiştir. Yargıtay Ticaret Dairesi T. 8.2.1968, E. 374, K. 758. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3603.

⁴⁴² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun ortaklık payının hesaplanmasında Kooperatiflere ilişkin verdiği bir kararda hesaplama yöntem ve zamanının kıyasen ortaklıklar hukukunda da uygulanacağını düşünmekteyiz. Buna göre “Mahkemece, davacının yatırmış olduğu bedelin güncellemesi yolu ile hesaplama yapan bilirkişi raporu hükme esas alınmıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 17. ve kooperatif tip ana sözleşmesinin 15.maddesine göre, kooperatiften ayrılan ortak ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanacak masraf hissesi düşüldükten sonra bakiyesinin iadesini talep hakkını haiz olup, bilançonun genel kurulca kabulü suretiyle kesinleşmesinden itibaren bir ay geçtikten sonra bu hak talep edilebilir. Bu durum karşısında mahkemece kooperatif konusunda uzman bir bilirkişiye kooperatifin defter ve kayıtları üzerinde inceleme yaptırılarak yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda rapor alınıp oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ve yanlılgılı gerekçeye dayanılarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir...”. HGK, E. 2013/-1593, K. 2014/540, T. 16.4.2014. Hukuk Medeniyeti, <<https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/120523/ortakliktan-cikma-payinin-hesaplanma-yontemi-koop/>>, Erişim Tarihi: 28.2.2019.

verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı şirket vekili çıkma iddiasını kabul ve ayrılma payını da 30 milyar lira olarak kabul ettiklerini belirtmiştir. Mahkemece hesap ettirilen ayrılma payı, 80 milyar olarak saptanmıştır. ... Dava konusu alacak miktarından 30 milyarlık bölüm için davalı şirketin dava tarihi itibariyle temerrüde düştüğü kabul edilerek o tarihten itibaren temerrüt faizine hükmedilmesi gerekirken, alacağın tamamına karar tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesi yerinde görülmemiştir” şeklindedir⁴⁴³. Faizin hesaplanma anı bakımından sonradan Yargıtay’ın tam aksi yönde verdiği bir karar da mevcuttur. Buna göre “...“davacı ortağın davalı şirket ile anlaşamadığı, kar payı verilmediğini ileri sürerek, şirketten çıkmasına ve ortaklık alacağını faiz ile istemiş ve davalı şirket vekili de açıklan davaya bir diyecekleri olmadığını belirtmiştir ... Şirketten çıkma kararının inşai nitelik arz etmesi nedeniyle karar tarihinden itibaren geçerli olacağı, davacının ortaklıktan ayrılma payına ilişkin faizin davanın kararının verildiği tarihten itibaren hesaplanması gerekirken, dava açılma tarihinden itibaren faiz hesaplanması nedeniyle karar bozmayı gerektirmiştir” şeklinde karar vermiştir⁴⁴⁴.

TTK m. 642 ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağını düzenlemiştir⁴⁴⁵. İlgili madde;

“(1) Ayrılma akçesi; a) Şirket kullanılabilir bir öz kaynak üzerinde tasarruf ediyorsa, b) Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa, c) Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa, ayrılma ile muaccel olur. (2) (Mülga: 26/6/2012-6335/43 md.) (3) Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir öz kaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelir” şeklinde düzenlenerek şirket tüzel kişiliğinin menfaati ile ayrılan ortağın haklarının korunması arasındaki denge gözetilmiştir. Buna göre ayrılma akçesinin ödenmesi hususunda üç yol öngörülmüştür: Kanun ilk olarak, ayrılma akçesinin şirketin kullanılabilir öz kaynaklarının tasarruf edilmesi ile ödenmesini öngörmüştür. İkinci olarak ayrılan ortağın esas sermaye payının devredilmesi yöntemini düzenlemiştir. Üçüncü yol olarak şirket esas sermayesinden pay karşılığının ödenmesini belirlemiştir. eTTK m. 551 de benzer şekilde düzenlenmişti⁴⁴⁶. Ancak m. 551’de belirtilen usulde şirket esas sermaye payının azaltılması en

⁴⁴³ Yargıtay 11. HD. T. 08.05.2001, E. 2001/5987, K. 2001/6239. Kazancı İçtihat Bankası.

⁴⁴⁴ Yargıtay 11. HD. T. 3.4.2008, E. 8004, K. 4378. Eriş, 2014, a.g.k., s. 3600.

⁴⁴⁵ Madde 642’nin uygulanması hakkında bkz. Cenkci, Esra (2018), Çıkan veya Çıkarılan Limited Ortağın Ayrılma Akçesinin Ödenmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2018, C. 4, s. 3-50; Yıldırım, Ali Haydar (2013), *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, Bursa: Ekin Yayıncılık, s. 302; Kendigelen, Abuzer / Zengin, İbrahim/ Tokcan, F. Pelin/ Sönmez, Numan S. / Güney, Zehra (2018), *Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 211.

⁴⁴⁶ Madde 551- “Şirket mukavelesiyle, ortaklara şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi bu hakkın kullanılması muayyen şartlara da tabi tutulabilir. Her ortak, muhik sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade

son yöntem olarak düşünölmüştü. Yargıtay eski tarihli bir kararında bu durumu özellikle belirtmiştir. Buna göre “...*Limited Şirkette ayrılan ortağa ödenmesi gereken sermaye payı, TTK 551. maddesinde belirtilen usullerle karşılanabiliyorsa o zaman şirket sermayesinin azaltılması cihetine gitmeye lüzum kalmaz*” şeklinde karar vererek şirket esas sermayesinin de korunması gerektiğini belirtmiştir⁴⁴⁷.

Yüksek Mahkeme bir diğer kararında ortağa esas sermayeden payının ödenmesi durumunda, sermaye azaltılmasına ilişkin ilkelere bağlı kalınması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre “...*Ortağa ödenen sermaye payı, TTK 551. maddesinin aynı fıkrasında sayılan diğer usuller ile karşılanıyorsa, sermayenin azaltılması yoluna gidilmesine lüzum kalmamaktadır. Çünkü bu hallerde esas sermaye miktarının karşılığını teşkil eden aktiflerin azalması bahis konusu değildir. ... Bu pay, ortaklık mallarının esas sermayeyi aşan kısmından ödenmiş olabilir veya üçüncü şahsa satılması veya bir ortağa devredilmesi suretiyle elde edilen satış bedeli ile esas sermaye açığı kapanmıştır. Bu takdirde, esas sermayenin azaltılmasına mahal yoktur. Bu arada, ödenen miktar tamamen aktiflerle karşılanmıyor ve satış bedeli ile kapatılmıyorsa, fark nispetinde bir sermaye azaltılması da kabul edilmelidir*” şeklinde bir yöntem belirterek hem şirketi zor durumda bırakmamayı hem de ortağa hakkını ödemeyi esas almıştır⁴⁴⁸.

Göröldüğü üzere Yargıtay gerek haklı nedenle çıkma gerek çıkarılma söz konusu olsun, her durumda hem ayrılan ortağın hem de şirketin menfaatlerinin gözetilerek karar verilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. 6762 sayılı Kanun döneminde ayrıntılı olarak düzenlenmeyen ayrılmaya ilişkin haller, 6102 sayılı Kanun ile daha da açıklığa kavuşturulmuş, bu düzenlemelerde de 6762 sayılı Kanun döneminde verilen Yargıtay kararlarından esinlendiği görölmüştür.

edilmesini veya şirketin feshini mahkemeden talep edebilir. Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir. Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla muteberdir. Şu kadar ki, ayrılan ortağın hakları, şirketin esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallarından ödenir veya payı sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilirse yahut başka bir ortak tarafından devralınırsa esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet etmeye lüzum yoktur.”

⁴⁴⁷ Yargıtay Ticaret Dairesi, T. 08.11.1968, E. 1966/374, K. 1966/758. Bkz. Doğanay, 2004, a.g.k., s. 1493; Erdil, 2010, a.g.k., s. 66.

⁴⁴⁸ Yargıtay Ticaret Dairesi, T. 08.02.1968, E. 1968/374, K. 1968/758. Doğanay, 2004, a.g.k., s. 1494.

SONUÇ

Çalışmamızda varmış olduğumuz sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Haklı sebep kavramı sadece ticaret hukukundan kaynaklanan bir kavram olmayıp, medeni hukuk, borçlar hukuku ve ticaret hukukunun ortak konularından biridir. TMK m. 4 hükmüne göre “*Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir*” şeklinde yapılan düzenleme temel hareket noktasıdır. TTK’da kollektif, anonim ve limited şirketler bakımından haklı neden kavramı örneklerle anlatılmış; ancak, doğrudan bir tanım yapılmamıştır. Bu durumun nedeni gerek Yargıtay kararlarında gerek doktrinde ittifakla kabul edildiği üzere haklı sebebin var olup olmadığına olayın nitelikleri ve öznel değerlendirmesi dikkate alınarak karar verilmesinin gerekmesidir. Biz de bu hususta ittifak görüşüne katılmaktayız. O halde limited şirketlerde haklı sebep kavramını, *ortaklar bakımından ortaklığın sona erdirilmesinin iyiniyet ve hakkaniyet kuralları, ortakların şahsi menfaatleri ve şirket menfaatleri bakımından, devam ettirilmesine nazaran üstün olmasına ilişkin nedenler şeklinde tanımlamak mümkündür.*

2- Haklı sebepleri değerlendirme konusunda hâkim takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir yetkisi sınırsız, tanrısal bir yetki değildir. Bu noktada hâkimin takdir yetkisinin sınırlarını çizmek gereklidir. Kanunda herhangi bir koşula bağlanmayan bu takdir yetkisi, hukuk devletlerindeki insan hakları, mülkiyet hakları gibi evrensel ilkeler, kamu düzeni ve her şirkete ve olayın niteliğine ilişkin özel durumlar ile sınırlandırılmıştır. Hâkimin haklı sebeple çıkma veya çıkarılma davasında takdir yetkisini kullanırken şu hususları göz önüne alması gereklidir:

a) Hâkim, ortaklıktan çıkma veya çıkarılmayı *son çare olarak görmelidir*. Zira, asıl olan tüzel kişiliğin devam etmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve ortaklar arasındaki uyumsuzluğun şirket tüzel kişiliği içinde bir çözüme kavuşturulmasıdır.

b) Hâkim, takdir yetkisini kullanırken ortaklıktan çıkmak isteyen veya çıkarılmak istenen ortak ile şirket arasındaki *sorunları çözücü bir rol oynamalıdır*.

c) Hâkim, TTK m. 636/3 ve m. 638/2 kapsamında haklı sebebe ilişkin bir dava önüne geldiğinde öncelikle dava özel şartlarının var olup olmadığına bakacaktır. Bir diğer ifade ile ortada bir haklı sebep var mıdır, bu haklı sebebe dayanan talebin hukuki dayanağı nedir? Bu sorular cevaplandırılmalıdır. Zira bunlar söz konusu hükümler açısından birer dava şartıdır.

d) Hâkim, olayı çekilmezlik açısından da değerlendirmelidir. Yani haklı sebep olarak ileri sürülen husus taraflar ve bunu ileri süren ortak bakımından, ortaklığın devamını çekilmez bir

hale getirmiş midir? Eğer ki, haklı sebebi ileri süren ortak ortaklığın sürdürülmesinin kendisi için çekilmez hale geldiğini iddia ediyorsa ve hâkimin kanaati de aynı yönde oluşmuşsa, hâkim ortaklığın devamının haklı sebeple mümkün olmadığına karar verecektir.

Haklı sebebin oluşması için haklı sebep teşkil eden fiillerin devamlılık arz etmesi gerekmemektedir. Bir defaya mahsus olarak yaşanan hadiseler de ortaklığın sona erdirilmesi açısından haklı sebep teşkil edebilecektir.

e) Haklı sebeplerin varlığı halinde hâkimin takdir yetkisinin bir diğer sınırı da “*son çare ilkesi*”dir. Bu ilke gereği hâkim, ortaklığın sona erdirilmesi dışında “*duruma uygun olan başka seçenekleri*” de değerlendirmelidir. Bu durum TTK m. 636/3’ün kıyasen uygulanmasının sonucudur. Hâkim çıkma veya çıkarılma kararını öteleme ya da haklı nedenin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri alma yetkisine sahiptir. Bir diğer ifade ile hâkim “*duruma uygun olan seçenekleri değerlendirme ve bu doğrultuda karar verme*” yetkisine sahiptir. Hâkim şirketi fesih, ortaklıktan çıkma, çıkarma veya ortaklık hisselerinin ortaklık içinde değerlendirilmesine ilişkin farklı çözüm yöntemleri uygulayabilir. Hâkim karar verirken kararına esas aldığı hususları ve gerekçesini de belirtmelidir.

2- TTK’da ortaklık ilişkisinin mahkeme kararı ile sona erdirileceği haller olarak ortaklıktan çıkma, çıkarılma ve şirketin feshi başlıkları altında düzenlemeler yapılmıştır. 6762 sayılı eTTK haklı nedenle çıkma, çıkarma ve feshi tek bir maddede düzenlemiştir. 6102 sayılı TTK ise haklı nedenle çıkma, çıkarılma, fesih kavramlarını farklı maddelerde düzenlemiştir. eTTK döneminde Yargıtay’ın haklı nedenle çıkma ve çıkarmadan daha çok haklı nedenle fesih kararları verdiğini görmekteyiz. Bu durumun temel sebebi eTTK döneminde tek ortaklı limited şirketin mümkün olmamasıdır. Dolayısıyla iki ortaklı limited şirketlerde çıkma ve çıkarma kararları verilemeyeceği için şirketin feshi yoluna gidilmiştir. Ancak ortaklığın haklı sebeple feshi tüzel kişiliği sona erdiren bir sonuç doğurması nedeniyle şirket açısından alınabilecek en ağır ve son karardır. Eğer şirketin haklı nedenle feshine karar verilebilecek bir durum var ise kanaatimizce, bu durum aynı zamanda şirket ortağının haklı nedenle çıkma veya şirketin ortağa haklı nedenle çıkarma davası açabileceği bir sebep olarak karşımıza çıkacaktır. Bu nedenle Yargıtay kararlarında haklı sebeple fesih nedeni olarak kabul edilen hallere ilişkin örnekler, haklı sebeple çıkma ve çıkarma davalarının açılabilmesine olanak verecek hallerdir.

3- Kanun koyucu ortaklıktan çıkma hallerini TTK’nın çeşitli hükümlerinde düzenlenmiştir. Ancak haklı neden kavramının hayatın olağan akışına göre değişkenlik arz etmesi nedeniyle, hayatın içinden tüm olayları örnekleme mümkün olmamıştır. Bu nedenle Kanun kapsamında bir takım haklı neden oluşturan çıkma halleri sayılmış, bunların dışında kalanlar ise hâkimin

takdir yetkisine bırakılmıştır. Çalışmamız kapsamında ortaklıktan çıkma halleri temelde ikiye ayrılmıştır:

a) İlk olarak “*ortaklık hukukunun ihlalinden kaynaklanan sebepler*” başlığı altında ortaklıktan haklı nedenle çıkma halleri ele alınmıştır. Yargıtay kararlarında ortaklık haklarının etkin kullanılmasını engelleyen haller ortaklıktan haklı nedenle çıkma gerekçesi olarak kabul edilmiştir. Bu yönde düşünmemizin nedeni, TTK’da tanımlanan hakların kullanılmasının engellenmesinin veya TTK’da belirtilen yükümlülüklerin diğer ortaklar tarafından yerine getirilmemesinin haklı neden teşkil ederek ortağa çıkma hakkı vermesidir.

Bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi, şirketin kötü yönetilmesi, kâr payının dağıtılmaması, şirket genel kurulunun işlevini yitirmesi, hâkim durumun kötüye kullanılması başlıklarında TTK’da ortaklıktan haklı nedenle çıkma olarak görülecek halleri sıraladık. Belirtilen haller, sınırlı sayıda değildir. Az önce sayılanlar dışında TTK’nın farklı hükümlerinde ortağa tanınan birtakım hakların da kullanılmasının engellenmesi halinde ortaklıktan haklı nedenle çıkma mümkündür. Bununla ilgili en sık yaşanan uyuşmazlıklara ilişkin örnek Yargıtay kararları verilmiştir.

Çalışmamızda Kanundan kaynaklanan ortaklık haklarının kullandırılmamasının her durumda ortaklıktan haklı nedenle çıkma hakkı verip vermeyeceği hususu tartışılmıştır. Örneğin, Kanunda sayılan ortaklık haklarının en önemlilerinden biri şirketin kâr payı dağıtmasıdır. Bu durum, şirkete ortak olma amaçlarından biridir. Yargıtay kâr dağıtımının yapılmaması durumunda ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkma hakkının olup olmadığı pek çok kararda incelemiştir. Kanaatimizce, kişilerin öz sermayelerinden belirli bir miktarı vererek ortak oldukları limited şirket, sürekli olarak kâr elde ediyor, TTK’da belirtilen zorunlu akçeler ayrılıyor ve buna rağmen, çoğunluk kararı ile sürekli olarak şirketin kâr dağıtımını engelleniyor ise bu durum bir yönüyle ortağın pay ve mülkiyet hakkının engellenmesi sonucunu doğuracaktır. Her ne kadar kanunda şirketin kâr dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının iptali için ortağın başvuru yolu açık bırakılmışsa da mahkeme her durumda genel kurul kararını iptal etmeyebilir. Böyle bir durumda ortağın elinde tek ve son çare olarak ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası açma hakkı kalır.

Ancak, ortağın sadece kâr dağıtımını yapılmamasından veya bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımının engellenmesinden kaynaklı olarak doğrudan ortaklıktan haklı nedenle çıkma hakkı olduğunu savunmak mümkün değildir. Zira Kanunda belirtilen ortaklık hakları konusunda Kanun Koyucunun genel iradesi ortaklığı korumak ve devamını sağlayıcı tedbirleri almaktadır. Bu nedenle Yargıtay kararlarında da görüleceği üzere ortağın kâr payı almak istemesi ve şirketin kâr payı dağıtımını yapmaması veya ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının

engellenmesi tek başına bir haklı nedenle ortaklıktan çıkmaya sebebiyet vermemekte, başka olgular ile haklı sebep iddiasının desteklenmesi istenmektedir.

b) Çalışmamızda ikinci olarak ise Kanun'da düzenlenmese de haklı sebep olarak hayatın olağan akışı içinde ortaklığı çekilmez kılan durumlara yer verilmiştir. Bu durumlar “ortakların şahsından kaynaklanan” nedenlerdir. Kanun koyucu TTK'da ortakların şahsından kaynaklanan hangi nedenlerin haklı sebep oluşturacağına değinmemiştir. Ancak belirttiğimiz üzere ortakların şahsından kaynaklanan ve ortaklığın devamını çekilmez kılan haller ortaklıktan haklı nedenle çıkma için gerekçe oluşturabilir. Bu noktada Yargıtay kararlarında özellikle ortaklığın devamını çekilmez kılan ve ortaklıktan çıkmak için haklı neden meydana getiren hallere örnek olarak ailevi sebepler, sağlık nedenleri, ölüm, ayırt etme gücünün kaybı, özgürlüğü bağlayıcı haller, ortaklar arası geçimsizlik hallerine ilişkin örnekler görmekteyiz.

4- Ortaklıktan çıkarılma, bir ortağın zorla, kendi iradesi dışında şirketteki varlığının sona erdirilmesidir. Görev ve yükümlülükleri konusundaki tutumları ve şirket içindeki davranışları ile ortaklığı sürdürülemez hale getiren ortağın ortaklık sıfatı çıkarılma suretiyle sona erdirilebilir. Ortaklıktan çıkarma, esasında Anayasal bir hak olan mülkiyet hakkının ihlali anlamını taşımaktadır. Zira, bir ortağın kendi iradesine muhalif bir şekilde mülkiyet hakkı ihlal edilmektedir. Bir malvarlığı hakkı olan ve mülkiyet hakkının uzantısı olarak var olan şirkete ortak olma hakkı ortağın iradesi dışında engellenmektedir. Bu anlamda TTK'nın, şirket menfaatinin, ortak menfaatinin üstünde tutarak, kamusal menfaati üstün tuttuğu söylenebilir. Ortaklıktan çıkarma kararı sonrasında m. 640, çıkarılan ortağın menfaatlerinin zedelenmemesi için koruyucu düzenlemeler getirmiştir. Kanun koyucu bir yandan şirketin ortağı ortaklıktan çıkarma hakkını saklı tutarken, diğer yandan da çıkarılmak istenen ortağa bu kararın iptaline ilişkin dava açma ve şirketteki payının ödenmesini talep etme hakkı vermiştir.

Ortaklıktan haklı nedenle çıkarma başlığı altında rekabet yasağı, bağlılık ve sır saklama yükümlülüğünün ihlal edilmesi ve ortağın güveni kötüye kullanması nedeniyle çıkarılması; şirketin çalışmasını engelleyen ortağın çıkarılması; ortağın şahsi borçları nedeniyle çıkarılması; ortaktan beklenen yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle çıkarma halleri sayılmıştır. Yine çıkarılma sebepleri sınırlı sayıda değildir. Zira Kanunda çıkarılma sebepleri sayılmamıştır. Çalışmamızda Yargıtay kararlarında en fazla işlenen çıkarılma sebeplerine değinilmiş, çeşitli örnek kararlar sunulmuştur. Hayatın olağan akışı içerisinde farklı örneklerin haklı sebeple çıkarma gerekçesi teşkil edip etmediği hâkim tarafından değerlendirilecektir.

5- TTK m. 638/2 hükmü İsviçre Borçlar Kanunu (OR) 824. maddesinden aynen alınmıştır. İlgili hükümde hem ortaklıktan çıkma hem de ortaklıktan çıkarma davaları sırasında mahkeme tarafından gerekli tedbirlerin alınması hususu vurgulanmıştır. Ancak, TTK'da Kanun Koyucu

tarafından ortaklıktan çıkma davaları sırasında gerekli tedbirlerin alınması düzenlenmişken; ortaklıktan çıkarılma davaları bakımından gerekli tedbirlerin alınması hususu düzenlenmemiştir. Kanun Koyucu tarafından ihmal edilen bu sorun, m. 638/2'nin kıyasen m. 640/3'te de uygulanması ile çözülebilecektir.

6- Çıkma veya çıkarma davalarında haklı sebebin varlığını araştırarak olan mahkeme, haklı sebepleri araştırırken tarafların iddia ve savunmaları dışında başkaca olguları re'sen araştıramayacaktır. Zira haklı sebeple çıkma ve çıkarma davasında hâkimin araştırma ve davayı somutlaştırma görevi ile taraflarca dava malzemelerinin getirilmesi ilkesi arasında bir denge kurulması gereklidir. Çıkma davasında şirketin veya diğer ortakların davranışlarının çekilmez bir durum yarattığı çıkmak isteyen davacı ortak tarafından ispat edilecektir. Çıkarma davalarında ise haklı sebep, çıkarılmak istenen ortağın şahsında ve davranışlarında vücut bulacaktır. Bunun yanında çıkarma davasında, ortağın davranışlarının ve şahsının ortaklık bakımından çekilmez bir durum yaratması, şirketin menfaatlerini zedelemesi ve nihayet şirketin amacının gerçekleşmesini imkânsız hale getirmesi olgularını davacılar ileri sürecektir ve ispatlayacaktır. Sonuç olarak kamu düzeni ile ilgili olmayan haklı sebeple çıkma ve çıkarma davalarında, hâkim taraflarca ileri sürülen ve ispat yükü de davacılar üzerinde olan olgular dışında, haklı sebebi meydana getiren başkaca vakıaların vücut bulup bulmadığı araştırmasını yapmamalıdır.

7- “*En son çare ilkesi*” uyarınca, madem ki ortaklığın sona erdirilmesi en son çaredir, o halde çıkmak isteyen ortağın, haklı nedenle çıkma davası açmadan önce alternatif çözüm bulma yolunda çaba göstermesi gerekli midir? “*En son çare ilkesi*” uyarınca ortaklık sıfatının çıkma veya çıkarılma ile sona erdirilmesinin, ortaklık bakımından başvurulması gerekli olan son yol olduğu savunulsa da TTK m. 638 haklı nedenle çıkma davası açılmasını, bir ön koşula bağlamamıştır. Bu nedenle ortaklar bakımından kat'i ve vazgeçilmez bir hak olan ortaklıktan haklı nedenle çıkma davası açma hakkı, hiçbir ön koşula gerek kalmaksızın, haklı nedenin varlığını ve ortaklığın devamının mümkün olmadığını, çekilmez bir hâl aldığını iddia eden tüm ortaklara tanınan bir haktır. Haklı nedenle çıkarma davasında ise m. 640/3 hükmü uyarınca genel kurul sadece ortağın haklı nedenle çıkarılması için dava açılması yönünde karar almaya yetkilidir. Bu nedendir ki, m. 640/1 uyarınca genel kurul kararı ile ortak doğrudan çıkarılabilirken; m. 640/3 uyarınca genel kurul kararı ile şirketi temsile yetkili müdürler kuruluna ortaklıktan çıkarma davası açma yetkisi verilecektir. Ortaklıktan çıkarma davası açma yetkisine ilişkin genel kurul kararı alınırken m. 621/1'de belirtilen nisaplar ile karar alınması gereklidir. Alınacak olan genel kurul kararı TTK m. 621/1'de yer verilen önemli nitelikteki kararlardan olup, kararın alınabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı

bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gereklidir. Söz konusu kararda ortağın ne gibi fiilleri sonucunda genel kurulda bu yönde bir çıkarma kararı alındığının vurgulanması gereklidir. Bir diğer ifade ile çıkarma sebebi genel kurulda açıklanmalı ve haklı sebep oluşturan olgulara değinilmelidir. Yargıtay bunu, haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davalarında bir dava şartı öngörüldüğü görülmektedir.

8- Ortaklıktan haklı nedenle çıkma ve çıkarma kararı, dava yolu söz konusuysa mahkeme kararının kesinleştiği; genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılma söz konusuysa genel kurul kararının ilan edildiği tarih itibariyle hüküm ifade edecektir. Ortaklık ilişkisi bakımından bu kararların kesinleşmesi ile ortaklık hakları ve borçları sona erecektir. Ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın dış ilişkilerdeki durumunun ne zaman ve ne şekilde netleşeceği kamu borçları bakımından da önem arz etmektedir. Ortak kesinleşme tarihinden sonraki kamu borçlarından sorumlu olmayacaktır. Ortaklıktan çıkma veya çıkarılmaya ilişkin karar ticaret sicilinde ilan edilmelidir. Bu, kanuni bir zorunluluktur (TTK m. 36). Ortaklık sıfatının sona ermesine ilişkin kararın ticaret sicilinde ilan edilmesi ile bu durumun dış ilişkide sonuç doğurması söz konusu olacaktır.

Ortaklık sıfatının sona ermesiyle şirket ile ortak arasındaki tüm bağlar sona erer. Ortağın şirkete karşı kanundan ve esas sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri de sona erecektir. Ortak bu tarihten sonra rekabet etmeme, bağlılık gibi yükümlülüklerle şirkete karşı sorumlu olmayacaktır. Mali haklar bakımından ise haklı sebeple çıkan veya çıkarılan ortağın şirketten mali haklarını talep etme yetkisi vardır. TTK m. 641 “*Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir*” hükmü ortağın bu hakkının geçerliliğini göstermekte, kanuni dayanağını oluşturmaktadır. Bu hüküm hem haklı nedenle çıkma hem de çıkarılma söz konusu olduğunda uygulanacaktır. Ortaklıktan çıkma ve çıkarılma sonucunda, ödenecek olan ayrılma akçesinin TTK m. 641’deki düzenlemeye göre *esas sermaye payının gerçek değerine uyan* miktar ile ödeneceği öngörülmüştür. Şirketin gerçek değerinin, esas sözleşmede belirtilen değerinden fazla olması durumunda ayrılan ortağın haklarının korunması esas alınmıştır. Bunun yanında haklı nedenle çıkma veya çıkarma davası sırasında, ortağın ortaklık hakları dondurulmuş ve bu esnada şirket değer kazanmış ise ortağa ödenecek olan sermaye payına artan bu değer yansıtılacaktır. Bu açıdan devam eden ve yaşayan bir varlık olan tüzel kişi ortaklığın aktif durumunun tespit edilmesi önem arz etmektedir. Esas sermayesinin gerçek değeri tespit edildikten sonra, bu değere uygun ayrılma akçesi ödenecektir.

Ortağın mali haklarının değerinin belirlenmesinde 6102 sayılı TTK m. 641 gerekçesinde açıkça bilanço değeri yönteminin tercih edildiği belirtilmiştir. Bilanço değeri yöntemine göre ortaklığın öncelikle bir bilançosunun çıkarılması gerekli olup; bilanço çıkarılması sonrasında

ıkan veya çıkarılan ortağın mağdur edilmemesi için devam eden ortaklığın geçmiş durumu, gelecek kazançları, maruz kalma ihtimali olan riskler ile ortaklığın gizli ve pasif yedek akçeleri de dikkate alınmalıdır.

Haklı nedenle ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağın ortaklık payının gerçek değeri hesaplanırken hangi tarihin esas alınacağı tartışmalıdır. Ortağın dava olmaksızın ortaklıktan çıkması veya genel kurul kararı ile çıkarılması durumunda çıkma veya çıkarma iradesinin ortaklığa yönlendirildiği zaman dikkate alınacaktır. Dava yolu ile ortaklıktan haklı sebeple çıkma ve çıkarma kararları bakımından ise farklı görüşler mevcut olup, özellikle mahkeme kararının kesinleştiği tarihin esas alınacağına pek çok Yargıtay kararında değinilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akın, Murat Yusuf (2002), *Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu*, İstanbul: İstanbul menkul Kıymetler Borsası Yayınları.
- Akın, İrfan (2013), TTK m.208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y. 2013, S. 1-2*, s. 1-19.
- Al Kılıç, Şengül (2009), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Alışkan, Murat (2007), *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları*, İstanbul: Beta Basım.
- Alışkan, Mustafa (2013), *Limited Şirket, Tarihçe Niteliği*, İstanbul: Legal Kitapevi.
- Altaş, Soner (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Kuruluşu İçin Gerekli Şartlar, *Yaklaşım Dergisi, S. 219*, s. 264-267;
- Altaş, Soner (2012), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketin Kuruluş Belgeleri, *Yaklaşım Dergisi, S. 220*, s. 223-227.
- Altaş, Soner (2015), Limited Ortaklıklarda Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, *Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 111*, s. 80-85.
- Altaş, Soner (2017), Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limite Şirketler, Açıklamalı, 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ansay, Tuğrul (1986), İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesinin Değiştirilebilmesi Sorunu, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III, Ankara*.
- Antalya, O. Gökhan (2013). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I. (2. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Arseven, Haydar (1960), Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler, Umumi Hükümler ve Şirketler, İstanbul: Yazman Kitapevi.
- Arslan, İbrahim (2010) *Şirketler Hukuku Bilgisi, Ondördüncü Baskı*, Konya, Mimoza Yayıncılık.
- Arslanlı, Halil (1960), *Kollektif ve Komandit Şirketler*, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Arslanlı, Halil (1961) *Anonim Şirketler*, Birinci Baskı, İstanbul, Fakülteler Matbaası.
- Arslanlı, Halil (1962), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap-Yedinci Fasıl, Limited Şirketler (Madde 503-556), Birinci Kısım (Madde 503- 517)*, İstanbul: Fakülteler Matbaası
- Arslanlı, Halil/ Domaniç, Hayri (1989), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar (TTK m. 475-484), Limited Ortaklıklar (TTK m. 503-556)*, İstanbul: Temel Yayınları.

- Arslan, İbrahim (2010) *Şirketler Hukuku Bilgisi*, Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Ataay, AYTEKİN (1980), *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, 3. Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Atasoy, Ömer Adil/ Ergün, Berkay (2017), *Türk Hukukunda Ön Anonim Şirket*, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 3, S. 2, s. 1-16.
- Ayhan, Rıza (1992), *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, İstanbul: Kazancı Yayınları.
- Bağrıaçık, Safiye Nur (2017), *Üretim ve İş Sırlarının Korunması*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Bağrıaçık, Safiye Nur (2017), Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı, *Prof. Dr. İur. Merih Kemal OMAĞ'a Armağan, Cilt I*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 251-271.
- Bahtiyar, Mehmet (2001), *Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bahtiyar Mehmet/ Hamamcıoğlu, Esra (2014), *Yeni TTK'ye Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet (2015) *Ortaklıklar Hukuku*, Onuncu Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet (2017), İki Kişilik Limited Ortaklıklarda Haklı Sebepçe Çıkarma Davası, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s. 130-170.
- Bahtiyar, Mehmet (2017), *Ortaklıklar Hukuku, Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler, Dersler Soru Örnekleri*, Güncellenmiş, 12.Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Barlas, Nami (2016), *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, 4. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Başbuğoğlu, Tarık (1988) *Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu Açıklamalar İçtihatlar*, Birinci Baskı, Ankara Yayınevi.
- Baştuğ, İrfan (1966), *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir: İTİA Yayınları.
- Baştuğ, İrfan (1974), *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir: İTİA Yayınları.
- Berzek, Ayşe Nur (2016), *Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri*, 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bilge, M. Emin (2005), Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜEHFD)*, C. IX, S. 1-2, s. 429.
- Bilge, Mehmet Emin (2012) Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (EÜHFD)*, C. XVI, S. 1-4, s. 261-293.
- Bilgili, Fatih, Demirkapı, Ertan (2013), *Şirketler Hukuku*, 9. Baskı, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Boyacıoğlu, Cumhuri (2007), *Konzern Kavramı*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bozkurt, Tamer (2017), *Ticaret Hukuku*, İzmit: Kuram Kitap.

- Can, Mustafa Erdem (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları Ve Yükümlülükleri, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XV, Y. 2011, S. 4*, s. 2-23.
- Can, Ozan (2015), *Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, Ankara: Turhan Yayıncılık.
- Çenkçi Esra (2018), Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağın Ayrılma Akçesinin Ödenmesi, *Ankara Barosu Dergisi Y. 2018, S. 4*, s. 1-50.
- Çağlar Manavgat, Feyzan Hayal Şehirli Çelik, İsmail Kırcı (2013), *Anonim Şirketler Hukuku Cilt:1*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Çakır, Rasim Can (2016), *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerini Güveni Kötüye Kullanma Suçundan Kaynaklanan Sorumlulukları*, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Çakır, Ayşe (2018), İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 9, S. 36*, s. 241-265.
- Çamoğlu, Ersin (1972), Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu, *BATİDER, C. VI, S. 3*.
- Çamoğlu, Ersin (1978), Ticaret Kanununun Kolektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Emredici Niteliği, *Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul*, s. 289-307.
- Çamoğlu, Ersin (2007), Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, *Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan*, İstanbul: Legal Yayıncılık, s. s. 667-684.
- Çamoğlu, Ersin (2008), *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması*, 2. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Çamoğlu, Ersin (2014), Limited Ortaklıktan Çıkarılma, *BATİDER, Y. 2014, S. 3, C. 30*, s. 5-20.
- Çamoğlu, Ersin (2014), Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Zaman Açısından Uygulanması, *Yargı Dünyası, S. 217, Ocak Sayısı*, s. 11-16.
- Çamoğlu, Ersin (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davasının Usuli Hükümleri, *Yargı Dünyası Dergisi, Şubat Sayısı*, s. 11-19.
- Çamoğlu, Ersin (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi, *BATİDER, Y. 2015, S. 1-2, C. 31*, s. 5-19.
- Çamoğlu, Ersin (2016), Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C. 30*, s. 58-95.
- Çamoğlu, Ersin (2017), Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Sınırları, *Prof. Hamdi Yasaman'a Armağan*, s. 143-162.

- Çeker, Mustafa (2012), Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları (Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme) (m.124 -194), *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 3-4, s. 99-120.
- Çeker Mustafa (2015), Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Y. 2015, S. 1, s. 57-64.
- Çeker, Mustafa (2015), *Şirketler Hukuku*, İkinci Baskı, (Ed. Sami Karahan) Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Çelebi, Ali Ergin (2017), Şirketlerde Ortaklık Payı Kazanılmasının Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malvarlığına Etkisi, *TBB Dergisi*, Y. 2017, S. 133, s. 426-448.
- Çelik, Aytekin (2009), Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebep Feshi, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER)*, C. 25, S. 4, s. 559-592.
- Çelik, Aytekin (2012), *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Güncellenmiş 2. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Cenkci, Esra (2018), Çıkan veya Çıkarılan Limited Ortağın Ayrılma Akçesinin Ödenmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2018, C. 4, s. 3-50.
- Çevik, Orhan Nuri (2003), *Limited Ortaklıklar Hukuku ve Uygulaması*, 4. Bası, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Coştan, Hülya (2008), Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirmede Özel Hak Sahiplerinin Korunması, *BATİDER*, C. 24, S. 3, s. 401-431.
- Coştan, Hülya (2004), *Anonim Ortaklıklarda Bölünme*, Ankara: Turhan Kitapçılık.
- Demirayak, Ezgi Başak (2018), Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü, *Ankara Barosu Dergisi* 2018/3, s. 25-54.
- Dinç, Serhat (2016), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluk Hâlleri, *Ankara Barosu Dergisi*, Y. 2016, S. 4, s. 141-175.
- Dinç, Serhat (2016), Anonim Şirketlerde Sona Erme, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (YBHD)*, Y. 2016, S. 2., s. 223-249.
- Dirikkan, Ö. Hanife (2005), *Limited Şirket Ortaklığının Ayrılması ve Ayrılma Payı*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Doğanay, İsmail (2004), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi* 4. Baskı, C. 2, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Domaniç, Hayri (1988), *Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler*, 4. Bası, İstanbul.

- Domaniç, Hayri (1988), *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt I* (Adi Şirketler-Kolektif ve Komandit Şirketler), 11. Baskı, İstanbul: Temel Yayıncılık.
- Dönmez, Murat (2006), Limited Şirketlerde Hisse Haczi, *TBB Dergisi*, Y. 2006, S. 63, s. 226-236.
- Edis, Seyfullah (1993), *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, 4. Basıdan Tıpkı Basım, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları.
- Edis, Seyfullah (1973), Hukukun Uygulanmasında Yargıca Tanınan Takdir Yetkisi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD)*, C. 30, S. 1-4, s. 168-189.
- Eker, Halit (2016), Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, *BATİDER*, C. 32, S. 1, s. 63-150.
- Eker, Semih (2018), *Limited Şirketin Kuruluşu ve Kuruluşundan Doğan Sorumluluk*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Erdem, Nuri (2012a), *Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Erdem, H. Ercüment (2012b), Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, Y. 2013, s. 113-138.
- Erdem, E. Ercüment (2014), Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerin Haklı Nedenle Feshi, *BATİDER, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s. 45-77.
- Erdil, Engin (2010), *Limited Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarılma*, Güncellenmiş 2. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Erdoğan, Mustafa (2007), *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuk*, Ankara: Orion Yayıncılık.
- Eren, Fikret (2016), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Eriş, Gönen (1995) *Anonim Şirketler Hukuku*, Birinci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Eriş, Gönen (2010) *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu*, İkinci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Eriş, Gönen (2014) *Açıklamalı-İçtihatlı Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku Cilt-III*, İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ertaş, Elif Melis (2018), *Limited Şirket Müdürünün Rekabet Yasağı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Even, Sevin (1963), Anonim Şirketlerde Hissedarlara Müteallik Rekabet Yasağı ve Sır Saklama Mükellefiyeti, *BATİDER*, 1963, C. 2, S. 2, s. 254-263.
- Franko, Nisim (1985), Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti, *BATİDER*, C. 13, S. 1, s. 21-64.

- Giray, Eda R. (2007), Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y. 6, S. 12 Güz 2007/2*, s. 195-218.
- Göksoy, Yaşar Can (2007), Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 9, Özel Sayı*, s. 633-681.
- Göktürk, Kürşat (2013), Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2013, C. 17, S. 1-2*, s. 631-662.
- Gümüş, Alper (2008), *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri* (TMK m. 185-281), 1. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Gürbüz Usluel, Aslı (2009), *Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Gürbüz Usluel, Aslı E. (2011), Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticaret Ortaklıklarının Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmesinde İşlem Denetçisi ve Hukuki Sorumluluğu, *BATİDER, C. 27, S. 2*, s. 123-157.
- Gürbüz Usluel, Aslı (2013), Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu, *BATİDER, C. 29, S. 1*, s. 141-169.
- Gürbüz-Usluel, Aslı E. (2016), *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı*, Ankara: BTHAE Yayınları.
- Hirsch, Ernst (1940) Ticaret Hukuku Dersleri, Cilt 2: Ticaret Şirket ve Teşekkülleri, Birinci Baskı, İstanbul, Basımevi.
- İlbasmış-Hızlısoy, Özlem (2016), *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*, Ankara: Adalet Yayınları.
- İmregün, Oğuz (2001), *Kara Ticaret Hukuku*, 12. Bası, İstanbul.
- İzmirli, Yedigâr (2001), *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kalkan Oğuztürk, Burcu (2008), *Güven Sorumluluğu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Karahan, Sami (2002), *Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları*, Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Karahan, Sami (2002), Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi, *BATİDER, 2001, C. XXI, S. 1*, s. 271-285.
- Karahan, Sami (2002), Haksız Rekabet Davalarında Dava Zamanaşımaları ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybedilmesi İlkesi, *Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ'e 80. Yaşgünü Armağanı*, İstanbul, s. 291- 305.

- Karahan, Sami (2013), *Ticari İşletme Hukuku*, Güncellenmiş 23. Tıpkı Bası, Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Karahan, Sami (2013), Kar Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Karın Dağıtılmamasına Karar Verebilir mi? *Regesta Dergisi*, C. III, S. 1, s. 19-32.
- Karaman-Coşgun, Özlem (2015), *Anonim Şirketin Tasfiyesi*, Ankara: Adalet Yayıncılık.
- Karamercan, Fatih (2016), *Katkı-Değer Artış & Katılma Alacağı Davaları*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karasu, Rauf (2004), Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı, *BATİDER*, C. 22, S.3, s. 141-174.
- Karasu, Rauf (2016), Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Yasağı Öngörülebilir mi? *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Y. 2016, S. 2, s. 61-71.
- Karayalçın, Yaşar (1968), *Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, Kollektif-Komandit-Limited-Kooperatif Şirketler*, 2. Bası, Ankara.
- Kaya, Ali (2010) Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Y. 2010, C. V, S. 1-2*, s. 203-237.
- Kayar, İsmail (1997) *Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler*, Birinci Baskı, Konya, Mimoza Yayıncılık.
- Kayar, İsmail (2001), Limited Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı*, B. 2.
- Kayar, İsmail/ Çelikleş, İlyas (2003), Limited Şirkette Müdür-Ortakların Rekabet Yasağı, *Prof. Dr. Fehiman Tekil'in Anısına Armağan, Cilt I, İstanbul*, s. 309-319.
- Kayar, İsmail (2015) *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku*, Üçüncü Baskı, Kayseri, Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban (2008), *Ticaret Hukuku*, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa (2017), *Şirketler Hukuku*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kendigelen, Abuzer (2001), *Hukuki Mütalaalar*, C. II, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul: Beta Yayınları.
- Kendigelen, Abuzer (2011), *Yeni Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kendigelen, Abuzer / Zengin, İbrahim/ Tokcan, F. Pelin/ Sönmez, Numan S. / Güney, Zehra (2018), *Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin Kararları (2015-2016)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Kervankıran, Emrullah (2012), Ön Anonim Şirket ve Hukuki Niteliği, *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, Y. 18, S. 2, s. 349-370.*
- Kervankıran, Emrullah (2015) Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. (2015), Şirket Hissesinde Katkı-Katılma Alacağı, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (XXVII), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.*
- Kırca, Çiğdem (2004), *Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiyeye Karşı Sorumluluk*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları.
- Kırca, İsmail (2011), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Birleşmesi, *Bankacılar Dergisi, S. 79, Y. 2011.*
- Kiper, Osman (1995), *Uygulamada Ticaret Şirketleri*, 3.Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Köksal, Aytaç (2009), *Bağımsız Denetim Sözleşmesi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- İpek, Mehtap (2002), Anonim Ortaklığın Temsili, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2002, S. 2.*
- Mineliler, Zeynep (2012), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebep Feshi, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, S. 3, s. 95-117.*
- Mineliler, Zeynep (2012), Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, *Terazi Hukuk Dergisi, Mayıs 2012, S. 69, s. 12-31.*
- Moroğlu, Erdoğan (2006), Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih, *Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, Makaleler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 89-102.*
- Moroğlu, Erdoğan (1994), Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması, *BATİDER, C. XVII, s. 47 vd.*
- Moroğlu, Erdoğan (2010), *Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımının Butlanı Davası ve Bir Aylık Hak Düşürücü Süre*, Makaleler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Nilsson Okutan, Gül (2009), *Şirketler Topluluğu Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Nilsson Okutan, Gül (2018), *Karşılaştırmalı Şirketler Topluluğu Hukuku, 80. Yaşında Ünal Tekinalp'e Saygı Konferansı*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Nomer Ertan, Füsün (2015), Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası -TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHFİM), C. LXXIII, S. 1, s. 421-440.*

- Oğuzman, Kemal (1955), *Türk Borçlar Kanunu'na ve İş Mevzuatına Göre Hizmet (İş) Akdinin Feshi*, İstanbul.
- Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut (2014), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I.* (12. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, Kemal/ Barlas, Nami (2014), *Medeni Hukuk.* (20. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Okan, Neval (2000), Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi C. 1 S. 1*, s. 51-65.
- Okçuoğlu, Yavuz (1986), Ana Sözleşmesinde Belirtilen Sürenin Bitmesine Rağmen Faaliyetine Devam Eden Anonim Şirketin Hukuki Durumu, *Prof. Dr. Ernst Hirsch'in Hatırasına Armağan*, Ankara.
- Oruç, Murat (2011), 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, *BATİDER, C. XXVII, S. 1*, s. 209-233.
- Öcal, Akar (2003), Limited Şirketin Haklı Nedenle Mahkeme Kararı ile Sona Ermesi, Ankara: Turhan Kitapevi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, s. 216-226.
- Özkorkut, Korkut (2009), Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Şirketlerine Getireceği Yenilikler ve Değişiklikler-I, *Yaklaşım Dergisi*, S. 194.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin (2005), *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, 10. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin (2010) *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, On ikinci Baskı, İstanbul, Vedat Yayıncılık.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin (2017), *Ortaklıklar Hukuku II*, Yeniden Yazılmış 13. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Poroy, Reha/ Yasaman, Hamdi (2012), *Ticari İşletme Hukuku*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Poroy, Reha/ Yasaman, Hamdi (2013), *Ticari İşletme Hukuku*, 14. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Pulaşlı, Hasan (2005) *Şirketler Hukuku Temel Esaslar*, 3. Baskı, Adana, Karahan Kitabevi.
- Pulaşlı, Hasan (2005), Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi ve Eleştirilen Hükümler, *Yeditepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C. II, S. 1*, s. 430-451.
- Pulaşlı, Hasan (2007), Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğunun Temel Nitelikleri ve Hâkim Şirketin Güven Sorumluluğu, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XI, S. 1-2*, s. 259-277.

- Pulaşlı, Hasan (2009), *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Birleşmenin Temel Nitelikleri*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, s. 1329-1361.
- Pulaşlı, Hasan (2011), *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. I*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan (2015), *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan (2016) *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan (2015), *6102 Sayılı Kanun'a Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, Ankara: Adalet Yayınları, § 52; N. 94.
- Sarı, Suat (2007), *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul: Beşir Kitabevi.
- Seliçi, Özer (1977), *Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul: Fakülteler Matbaası
- Sezgin, Ayşegül (2006), Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan*, İstanbul.
- Soykan, İsmail Cem (2012), *Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu*, İstanbul.c
- Şahin, Ayşe (2013), *Anonim Ortaklığı Haklı Sebep Feshi*, İstanbul.
- Şahin, Ayşe (2013), Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıklarda Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, *Ersin Çamoğlu'na Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, s.175-210.
- Şener, Oruç Hami (2008), *Adi Ortaklık*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şener, Oruç Hami (2017) *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şener, Oruç Hami (2017), *Limited Ortaklıklar Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Şener, Oruç Hami (2019), *Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taşdelen, Nihat (2012), *Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Tekil, Fehiman (1974) *Şirketler Hukuku*, II. Cilt: Anonim Şirketler, İkinci Baskı, İstanbul, Yörük Yayınevi.
- Tekil, Fehiman (1978), *Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul: Otağ Yayınevi.

- Tekil, Fehiman (2000), Yokluk, Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları, *Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal (2012), *Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları*, İstanbul: Vedat Kitapevi.
- Tekinalp, Ünal (2012), *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usuli Sorunları*, İstanbul: Vedat Kitapevi
- Tekinalp, Ünal (2013), *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme*, 3.Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal (2015) *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 4. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ömer (1995), *Yaşayan Ticaret Hukuku, C I, Kitap 5*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tunçomağ, Kemal (1976), *Türk Borçlar Hukuku C. I. (6. Baskı)*. İstanbul: Sermet Matbaası.
- Türk, Hikmet Sami (1986), Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III*, Ankara.
- Türk, Hikmet Sami (2005), Ticaret Kanunu Niçin Yenileniyor?, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi (BATİDER)*, C. XXIII, S. 1, s. 203-210.
- Türk, Ahmet (2010), Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Genel, Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığa İlişkin Hükümlerinden Bazıları Hakkında Düşünceler, *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara*.
- Türkoğlu Utku, Ferrah (2011), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere İlişkin Getirdiği Yenilikler, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Erhan Adal'a Armağan Özel Sayı, Y. 2011, C. 8-9, S. 1-2*, s. 695-718.
- Uygun, İbrahim Doğuhan (2015), *Şirketler Topluluğu Hukukunda Paysahipliği Haklarına Dayalı Hâkimiyet*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Nomer-Ertan, Füsün (2015), *Ticari İşletme Hukuku*, Genişletilmiş 4. Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Ünal, Şeref (1984), Ana sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I*, Ankara.
- Yanlı, Veliye (2006), İltibas Nedeniyle Haksız Rekabetin Önlenmesi Davası Açma Hakkının Kaybı, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXI 9-10 Aralık, Ankara: BTHAE*, s. 289-336.

- Yanlı, Veliye (2014), Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kar Payı, *BATİDER*, C. 30, S. 1, s. 5-32.
- Yıldırım, Ali Haydar (2013), *6102 Sayılı TTK'ye Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Bursa: Anılış Yayınları.
- Yıldırım, Engin (2017), “Lanetlenecek Bir Ruh, Tekmelenecek Bir Beden”: Şirketlerin, “İnsan” Hakları Olabilir Mi?, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, Y. 2, s. 63-93.
- Yıldız, Şükrü (2007), TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi, *Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı*, İstanbul.
- Yıldız, Şükrü (2012), Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Y. 24, S. 13/2*, s. 61-79.
- Yılmaz, Asuman (2010), *Türk, İsviçre ve Alman Hukuklarında Şirketler Topluluğuna Güvenden Doğan Sorumluluk*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Zeytin, Zafer (2008), *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.